

Výstup 3

Diagnostická zpráva

TSIC-RoC-19846

REFORM/2021/OP/0006 Lot 1

Červen 2024

Výstup byl proveden s finanční podporou Evropské unie prostřednictvím Programu na podporu strukturálních reforem a ve spolupráci s Generálním ředitelstvím pro podporu strukturálních reforem Evropské komise.

Obsah

Manažerské shrnutí	3
1 Úvod	9
1.1 O projektu	9
1.2 Emisní náročnost ekonomiky ČR	10
1.3 Výzvy spojené s energetickou tranzicí	11
1.4 Státní energetická koncepce, Politika ochrany klimatu a Vnitrostátní plán České republiky v oblasti energetiky a klimatu	12
1.5 Potřeba soukromého financování dekarbonizace a politika financování udržitelnosti	13
2 Základní informace o financování udržitelnosti	14
2.1 Udržitelné finance ve světě	14
2.2 Politika udržitelnosti EU ve vztahu k udržitelným financím	15
2.3 Vykazování a zveřejňování o udržitelnosti	20
2.4 Přehled politiky a regulace v ČR	23
3 Diagnostika českého trhu financování udržitelnosti	29
3.1 ESG data, řízení rizik a zveřejňování	29
3.2 Produkty financování udržitelnosti	37
3.3 Akce na úrovni ústřední vlády	54
3.4 Obce, kraje a financování udržitelnosti	70
3.5 Nefinanční podniky a udržitelné finance	72
3.6 Výpočet investiční mezery	78
3.7 Motivování soukromého sektoru k investování do udržitelných aktivit	84
3.8 Budování kapacit v oblasti udržitelnosti	103
4 Bariéry a výzvy	106
4.1 ESG data, řízení rizik a zveřejňování	107
4.2 Produkty financování udržitelnosti	109
4.3 Veřejný sektor	111
4.4 Nefinanční podniky a udržitelné finance	113
4.5 Motivování soukromého sektoru k investování do udržitelných aktivit	114

Manažerské shrnutí

V reakci na žádost české vlády poskytla Evropská komise Ministerstvu financí ČR podporu v rámci Nástroje technické asistence (Technical Support Instrument – „TSI“) pro projekt „Rámec financování udržitelnosti v ČR“. Cílem „Výstupu 3: Diagnostická zpráva“ je poskytnout podrobný přehled českého finančního trhu s cílem mobilizovat finanční prostředky a investice v souladu s taxonomií EU.

Diagnostická zpráva slouží jako východisko pro formulaci možných politik financování udržitelnosti v následných výstupech projektu. Identifikuje kritická slabá místa a rizika, která je třeba řešit pro posílení možností českého finančního trhu. Zpráva obsahuje následující části: zmapování udržitelného finančního ekosystému, otázky správy a koordinace, pobídky a příležitosti, překážky a slabá místa a příslušné nástroje.

Zpráva je rozdělena do kapitol, které pokrývají kontext financování udržitelnosti, diagnostiku českého trhu udržitelných financí a výzvy, jimž čelí. Zpráva je doplněna několika přílohami včetně přehledů regulace.

Metodologie zprávy zahrnuje teoretický výzkum z relevantních zdrojů, včetně institucí EU, OECD a českých ústředních orgánů státní správy. Dále zahrnuje aktivity týkající se zapojení zainteresovaných stran a analytické metody pro zpracování dat. Tyto aktivity pomohly zajistit komplexní pochopení výzev a příležitostí v rámci prostředí financování udržitelnosti v České republice.

Zásadní roli při vypracování zprávy hrálo zapojení zúčastněných stran. Proběhly prezentace na Platformě pro financování udržitelnosti, workshopy na Ministerstvu financí ČR a konzultace s dalšími úřady a významnými asociacemi. Zjištění zprávy dále vycházejí ze strukturovaných rozhovorů s orgány ústřední vlády, centrální bankou, rozvojovými a komerčními bankami a společnostmi působícími v oblasti nemovitostí a zpracovatelského průmyslu.

Aby bylo možné zjistit úroveň připravenosti zainteresovaných stran v oblasti financování udržitelnosti, byla mezi únorem a dubnem 2024 provedena dotazníková šetření. Průzkumy se zaměřily na reálnou ekonomiku, finanční sektor, vládní sektor a územní i místní samosprávy.

Vysoká emisní náročnost české ekonomiky a snahy o dekarbonizaci

Česká ekonomika je vysoce emisně náročná především díky své historické závislosti na uhlí a silně rozvinutému průmyslovému sektoru. Přechod země na nízkouhlíkové hospodářství a výrobu energie brzdí geografické podmínky schvalovací proces nových projektů a z toho plynoucí nízký podíl obnovitelných zdrojů v energetickém mixu.

Vláda ČR tyto výzvy řeší prostřednictvím strategických dokumentů, jako je **Vnitrostátní plán České republiky v oblasti energetiky a klimatu (NKEP), Státní energetická koncepce (SEK) a Politika ochrany klimatu (POK)**, které v podobě z července 2024 zatím nebyly vládou schváleny. Tyto plány mají za cíl zvýšit energetickou bezpečnost, konkurenceschopnost a udržitelnost do roku 2030 a v dalším období. Mezi klíčová opatření patří odchod od uhlí do roku 2033, zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie a rozvoj jaderné energetiky. Zdůrazněny jsou také investice do energetické účinnosti, modernizace dopravy a budování infrastruktury.

Význam politiky financování udržitelnosti

Pro dosažení cílů dekarbonizace potřebuje Česká republika značné soukromé investice, které výše zmíněné dokumenty odhadují na 61 mld. eur. Cílem by mělo být vyrovnat investiční mezeru skrze zvýšení soukromých investic, zapojení finančních institucí a propojení s reálnou ekonomikou. Tato politika by měla usilovat o zmírnění rizik souvisejících s přechodem na nízkemisní technologie, jako jsou tzv. uvízlá aktiva (stranded assets). Politika financování udržitelnosti by měla zdůrazňovat výhody dekarbonizace, jako je zvýšená finanční stabilita a růst zahraničních investic.

Přestože Česká republika v současnosti zaostává za zeměmi jako Německo, Francie nebo Nizozemsko v přijímání finančních produktů anebo nástrojů financování udržitelnosti, roste motivace pro posílení využívání zelených dluhopisů, půjček spojených s udržitelností a dalších nástrojů, včetně tranzitního financování. Česká republika se může poučit z těchto zemí, aby rozvíjela svůj trh s finančními produkty anebo nástroji udržitelného financování a mobilizovala soukromé investice do projektů, které jsou klíčové pro dosažení klimatických cílů.

Regulace financování udržitelnosti v EU

Oblast financování udržitelnosti prošla významnými změnami, přičemž řada zemí zavedla rámce pro podporu udržitelného rozvoje a řešení environmentálních výzev. Jedním z nejvýznamnějších mechanismů je přijetí jednotné taxonomie EU, která klasifikuje ekonomické aktivity na základě jejich udržitelnosti. **EU byla v popředí se svou komplexní strategií financování udržitelnosti, která se opírá o Zelenou dohodu pro Evropu (European Green Deal – EGD).** EU si klade za cíl dosáhnout klimatické neutrality do roku 2050, čímž vytváří podmínky pro významné politické iniciativy a regulační rámce podporující udržitelné hospodářské činnosti.

Balíček „Fit for 55“, taxonomie EU a Akt o průmyslu pro čisté nulové emise (Net-Zero Industry Act – NZIA) jsou klíčovými součástmi této strategie, která se zaměřuje na snížení čistých emisí skleníkových plynů o alespoň 55 % do roku 2030 ve srovnání s úrovní roku 1990 a podporu rozvoje klimaticky neutrálních technologií a klimatické odolnosti. Reformovaný systém EU pro obchodování s emisemi (EU Emissions Trading System – **EU ETS**) a Mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích (Carbon Border Adjustment Mechanism – **CBAM**) jsou klíčové pro zajištění toho, aby znečišťovatelé nesli náklady na emise skleníkových plynů, čímž se generují prostředky na podporu zelené tranzice. Kromě toho si EU stanovila dílčí ambiciózní cíle pro obnovitelnou energii a energetickou účinnost do roku 2030 a legislativu, která od roku 2035 zakáže uvádění nových osobních automobilů a lehkých užitkových vozidel s nenulovými emisemi CO₂ na vnitřní trh.

Financování udržitelnosti v EU se vztahuje také k vykazování a zveřejňování nefinančních reportů pro finanční instituce a velké společnosti. Nařízení o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb (Sustainable Finance Disclosure Regulation – **SFDR**) a směrnice o podávání zpráv podniků o udržitelnosti (Corporate Sustainability Reporting Directive – **CSRD**) vyžadují podrobné zveřejňování ESG dat s cílem zvýšit transparentnost a odpovědnost nefinančních podniků a finančních institucí. Evropská poradní skupina pro finanční výkaznictví (European Financial Reporting Advisory Group – **EFRAG**) hraje klíčovou roli při vytváření standardů výkaznictví, které zajišťují, aby organizace podléhající požadavkům CSRD a účastníci finančního trhu poskytovali přesné a komplexní informace o udržitelnosti. Tyto iniciativy společně zajišťují, že finanční sektor je v souladu s širšími cíli udržitelnosti a podporuje prostředí vedoucí k udržitelným investicím a ekonomické odolnosti.

Přehled politiky a regulace v ČR

Vláda hraje klíčovou roli při formování národního rámce financování udržitelnosti. Úlohou vlády je obecně podporovat investice do zelených projektů a zajišťovat transparentnost a odpovědnost např. zavedením regulace pro zelené finanční produkty a nástroje, zveřejňováním informací o udržitelnosti a podporou investic do udržitelných aktivit. **Ministerstvo financí ČR (MF) zřídilo v roce 2024 odbor Politiky udržitelnosti, který vede agendu financování udržitelnosti.** Tento odbor formuluje strategie, koncepce a legislativu a zároveň spolupracuje s klíčovými ministerstvy a mezinárodními organizacemi s cílem podpory financování udržitelnosti.

Na řízení udržitelnosti se v České republice podílí více ministerstev. Ministerstvo životního prostředí ČR (MŽP) koordinuje environmentální záležitosti, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR (MPO) vede energetickou tranzici a Ministerstvo dopravy ČR (MD) zajišťuje sladění infrastrukturních projektů s požadavky EU na udržitelnost. Navzdory těmto snahám chybí ministerstvům koordinovaný přístup, kvalifikovaný personál a strategická vize převádění cílů a požadavků udržitelnosti do konkrétních implementačních plánů. Česká národní

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

banka (ČNB) se také podílí, avšak její zapojení do agendy financování udržitelnosti je omezené ve srovnání s některými jinými centrálními bankami. Chybí osvětové a komunikační aktivity nebo jednotné informační zdroje o udržitelnosti a jejím financování.

Český finanční sektor a jeho profesní asociace aktivně prosazují financování udržitelnosti. Česká bankovní asociace (ČBA) a další odvětvové organizace zdůrazňují důležitost financování udržitelnosti a angažují se v iniciativách na zlepšení udržitelných postupů. Šestnáct bank podepsalo Memorandum o udržitelném financování, čímž se zavázaly k principům financování udržitelnosti a transparentnímu reportování. Navzdory těmto závazkům finanční sektor považuje za důležité, aby ČNB hrála aktivnější roli v podpoře příznivého ESG prostředí a sladění s přístupy dohledu v rámci dalších zemí EU.

Klíčové výzvy financování udržitelnosti v České republice

Významnou výzvou na českém trhu je dostupnost a kvalita ESG dat v souvislosti s financováním udržitelnosti. Tato záležitost vyžaduje nutnost spolupráce mezi státem, finančními institucemi a nefinančními podniky, aby se tyto problémy s dostupností a kvalitou dat vyřešily a podpořily tak financování udržitelnosti v České republice.

Mezi nové výzvy patří vývoj inovativních finančních produktů a nástrojů, jako jsou státem zaváděné finanční nástroje zaměřené na udržitelné projekty, integrace ESG faktorů do tradičního finančního hodnocení a vytvoření vhodných rámců pro monitoring a reporting. Dále je nutné vyřešit nesoulad mezi politickými iniciativami a zavedenými tržními praktikami, aby bylo možné zajistit uspořádaný a efektivní přechod k financování udržitelnosti.

V České republice se koncept financování udržitelnosti dosud těšil pouze sporadické a úzkoprofilové pozornosti ze strany vlády i samospráv. Až na několik výjimek na národní úrovni, např. MF, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (MMR) a MŽP, není financování udržitelnosti v rámci jednotlivých resortů významným tématem. V budoucnu nemůže dojít k pozitivním změnám v tak komplexním a rozmanitém tématu, jakým je financování udržitelnosti, bez **silného politického vedení**.

Stát hraje klíčovou roli při usnadňování zelené transformace tím, že vytváří regulační rámce a poskytuje finanční i nefinanční pobídky na podporu udržitelných řešení. Vládní politiky se stále více zaměřují na podporu úsilí o udržitelnost s cílem vyvážit ekonomický růst a ochranu životního prostředí. Tato opatření mají za cíl povzbudit jak veřejný, tak soukromý sektor k tomu, aby sladily své finanční strategie s cíli udržitelnosti. Nicméně existují výzvy spojené s koordinací těchto kroků a sladěním podpory s taxonomií EU, což je klíčové pro mobilizaci kapitálu ze strany soukromých finančních institucí.

Klíčovými účastníky této transformace jsou také nefinanční podniky. Začleněním ESG kritérií do svých operativních a strategických rozhodovacích procesů firmy zlepšují svou udržitelnost, v souladu s rostoucími očekáváními investorů. Zpráva však zdůrazňuje několik výzev, kterým nefinanční podniky čelí, jako je potřeba značných investic do technologií snižujících uhlíkovou stopu a složitost měření a reportování výkonnosti v oblasti udržitelnosti.

Níže uvedená tabulka obsahuje hlavní výzvy identifikované v Diagnostické zprávě v pěti tematických a sektorových pilířích.

A. ESG data, řízení rizik a zveřejňování

- 1. Nedostatečný přístup k datům veřejného sektoru ke stanovení měřitelných kritérií.** Celkově finančním institucím a podnikům podléhajícím povinnosti vykazování podle CSRD chybí komplexní ověřená data v požadované struktuře, podrobném rozsahu a souladu s regulačními požadavky taxonomie EU, která by byla poskytována bezplatně. Finanční instituce v České republice postrádají přístup k otevřeným datům, metodikám, metrikám a dalším informačním kanálům poskytovaným veřejnou správou,

	například v oblasti interpretace taxonomie EU v povolovacích řízeních nebo v oblasti dat pro řízení rizik souvisejících s klimatickými změnami.
2.	Různé přístupy a dokumentace. Zatímco proces úvěrového rizika je vysoce standardizován odpovídající regulací ČNB, u ESG rizik tomu tak není. Pojetí ESG kritérií se výrazně odlišuje mezi velkými evropskými bankovními skupinami, což vede k nejednotnosti v požadavcích na dokumentaci, které jsou kladeny na klienty. Česká republika se potýká s nedostatkem jasných pokynů. Tento nepoměr činí data a dokumenty od klientů neporovnatelnými a nekompatibilními (s výjimkou jednotného dotazníku ESG), čímž zpomaluje financování udržitelných projektů a zvyšuje administrativní zátěž pro všechny zúčastněné strany. To je patrné zejména v oblastech, jako je energetická účinnost budov a prokázání plnění kritérií udržitelnosti v zemědělství.
3.	Nejednotné podmínky. V každém členském státě se prokazování souladu na úrovni projektu s taxonomií EU provádí vždy individuálním způsobem. To vede k nesourodsti dat, které nelze vzájemně porovnat, což komplikuje situaci jak podnikům, tak finančním institucím, které musí projekty posuzovat podle těchto pravidel. Většina české legislativy a technických norem dosud nebere v úvahu taxonomii EU, například certifikáty energetické náročnosti budov, pravidla ochrany biodiverzity a mnoho dalších. Další komplikací je např. dodržování standardů udržitelnosti Evropské investiční banky (EIB), které rovněž nejsou 100 % v souladu s taxonomií EU, což se projevuje v rámci sjednávání nových rámcových úvěrů EIB a dalších nástrojů.

B. Finanční produkty a nástroje financování udržitelnosti

1.	Nedostatečné množství udržitelných projektů. Vzhledem k tomu, že standardy zelených dluhopisů vyžadují vytvoření mechanismů pro ověření souladu s příslušnými environmentálními kritérii, emitent musí mít ve společnosti již zavedený robustní rámec ESG, pokud chce vážně uvažovat o vydání zelených dluhopisů jako o zdrojích financování. Pro efektivní využití výnosů musí být také předem připraven dlouhodobý investiční plán v souladu s vybraným standardem. Je třeba zmínit dodatečné náklady na nastavení a monitorování rámce zelených dluhopisů. Nižší dodatečné náklady evidují společnosti, které již mají dobře zavedené plány a výkaznictví týkající se udržitelnosti.
2.	Pomalejší zelená transformace. Nedostatečné objemy financování udržitelnosti by mohly zpomalit rozvoj zelených technologií a postupů v Česku. Protože společnosti mají potíže se získáváním financí na své ekologické a sociální iniciativy, může se celkové tempo inovací v těchto oblastech zpomalit. Tato stagnace by pro Českou republiku znamenala obtížnější udržení kroku s vyspělejšími trhy, jako jsou Nizozemsko a Německo, kde je financování udržitelnosti rozšířenější.
3.	Chybějící dekarbonizační strategie pro přechodové financování. Vládní přístup a národní kritéria strategické dekarbonizace jsou zásadní pro nasměrování finančních institucí k udržitelným investicím. Je nutné, aby vláda ČR stanovila krátkodobé a dlouhodobé dekarbonizační cíle, které by mohly sloužit jako měřítko pro přechodové financování. Cíle musí být jasné a ambiciózní. Nastavení státní podpory ve formě dotací, daňových pobídek a partnerství veřejného a soukromého sektoru by mohlo výrazně zvýšit objem přechodového financování.
4.	Pomalé plnění cílů v sociální oblasti. Neschopnost vydávání sociálních dluhopisů by mohlo omezit financování sociálních projektů. Sociální vazby jsou nástrojem při řešení naléhavých problémů, jako je dostupné bydlení, zdravotní péče, vzdělávání či sociální začleňování. Nevyužitím tohoto finančního nástroje ČR riskuje zpomalení pokroku v dosahování sociálních cílů.

C. Veřejný sektor

1.	Zpožděná a omezená aktivita. Česká republika se primárně zaměřuje na transpozici legislativy EU v oblasti udržitelnosti, ale často tyto zákony neimplementuje včas a postrádá komplexní národní strategii. Česká republika má tendenci implementovat doporučené nástroje, politiky a aktivity, jako jsou podpora obnovitelných zdrojů, agregační služby, flexibilita a vodíková ekonomika, později než sousední země. V důsledku toho soukromý sektor nemá dostatek včasných informací k pochopení směřování státu k udržitelnosti a musí tedy fungovat bez dlouhodobé vize a bez strategického rámce. Oblast financování udržitelnosti zaznamenává výrazný nedostatek politického vedení, podpory a vnitrostátní koordinace.
2.	Absence národního rámce pro financování udržitelnosti. Národní rámec pro financování udržitelnosti není dostatečně rozvinutý a je personálně poddimenzovaný. Chybí propojenost a koordinace mezi sektory a vládními orgány, což vede k nejednotným přístupům a brání integraci mezinárodních osvědčených postupů. Proaktivní spolupráce je klíčová pro rozvoj financování udržitelnosti a bez vhodného koordinačního rámce nelze tento zásadní problém úspěšně vyřešit.
3.	Nedostatečný výkonný rámec veřejného sektoru. Česká republika stojí před výzvou přijmout robustní a transparentní rámec veřejných financí založený na výkonnosti (performance-based) ve strategickém plánování, řízení dotační politiky nebo daňových a legislativních opatření.
4.	Atraktivita investičních projektů přizpůsobených taxonomií EU. Podmínky financování projektů v oblasti infrastruktury se pravděpodobně zhorší, pokud nebudou v souladu s taxonomií EU. Bez zaměření na aspekty udržitelnosti by se projekty staly po ekonomické stránce méně životaschopné. To by vedlo k vyšší závislosti na tradičních, potenciálně více znečišťujících zdrojích energie, což by zpomalilo přechod na nízkouhlíkové hospodářství. Možnost přilákat větší investory se zájmem o udržitelné projekty by se zmenšila. Finanční produkty financování udržitelnosti a soulad s taxonomií EU nabízejí určitou úroveň důvěryhodnosti a atraktivity pro investory, kteří chtějí podporovat iniciativy odpovědné k životnímu prostředí. Bez této koordinace by Česká republika mohla mít potíže se zajištěním potřebného kapitálu pro financování rozsáhlých dekarbonizačních projektů.
5.	Udržitelné veřejné zakázky jako nutný předpoklad širšího přijetí financování udržitelnosti. Neuplatňování udržitelných postupů zadávání veřejných zakázek může vést k několika rizikům a výzvám, zejména v oblasti dekarbonizace a přijetí financování udržitelnosti, jelikož je nezbytným předpokladem udržitelného rozpočtu a vydávání zelených dluhopisů na státní úrovni. Bez soustředěného úsilí vedoucí k nákupům ekologicky šetrného zboží a služeb mohou veřejné instituce neúmyslně přispívat k vyšším emisím a trvale spoléhat na neobnovitelné zdroje.
6.	Riziko uvízlých aktiv. Společnosti s podílem vlastnictví státu působící v ropném a plynárenském průmyslu jako Net4Gas, ČEPRO nebo MERO riskují, že se stanou uvízlými aktivy, pokud nenavrhnou jasný a realizovatelný plán přechodu k udržitelnosti. Jak se globální energetika posouvá směrem k obnovitelným zdrojům, hodnota infrastruktury založené na fosilních palivech by mohla prudce klesnout a proměnit se v nedostatečně využívaná nebo zastaralá aktiva. Tento scénář zdůrazňuje naléhavost, aby se tyto společnosti přizpůsobily principům financování udržitelnosti, a tím se vyhnuly významným finančním ztrátám a zajistily si tak dlouhodobou životaschopnost a konkurenceschopnost.
D. Nefinanční podniky a financování udržitelnosti	
1.	Dvojitý dopad udržitelnosti. Taxonomie EU, podávání zpráv o udržitelnosti a další opatření mají dvojitý dopad na obchodní strategie subjektů působících v reálné ekonomice. Pro některé podniky je taxonomie EU vnímána jako příležitost z hlediska udržitelné orientace jejich podnikání, včetně nově vznikajících možností financování udržitelnosti. Jiní udržitelnost považují za riziko nebo výzvu kvůli zvýšeným nákladům a regulační zátěži.

2.	Nedostatečné povědomí o výhodách udržitelnosti. Mezi podniky navíc často chybí povědomí a porozumění k dlouhodobým přínosům a návratnosti financování udržitelných projektů. Mnoho společností váhá s alokací zdrojů na iniciativy udržitelnosti kvůli vnímaným rizikům a nejistotám.
3.	Změny v regulatorním prostředí. Složitost a proměnlivý charakter předpisů v oblasti udržitelnosti navíc vytváří náročné prostředí, ve kterém se firmy těžko orientují. Udržet krok s regulací a zajistit souladu s nimi může být náročné na zdroje a může vyžadovat specializované znalosti a odbornost, které mnoha firmám v současnosti chybí.
E. Motivace soukromého sektoru k investicím do udržitelných aktivit	
1.	Fragmentovaná podpora. Státní podpora rozvoje obnovitelných zdrojů energie (OZE), energetické účinnosti nebo čisté mobility je rozdělena do různých programů a fondů, z nichž každý má své specifické podmínky, harmonogramy výzev, hodnotící kritéria a samostatné kanály podávání žádostí. Neexistuje koordinační orgán (kromě vlády jako takové), který by průřezově dohlížel na podpůrné programy související s udržitelností.
2.	Překážky v přístupu k udržitelným financím. Projekty solární energie v České republice narážejí na problémy s financováním, protože banky nejsou schopny převzít tržní riziko spojené s cenami elektřiny. Modernizační fond sice nabízí investiční dotace, ty však nepostačují k mitigaci rizika pro financující banky, které by byly ochotnější poskytnout úvěr, pokud by byla uzavřena smlouva o nákupu elektřiny (Power Purchase Agreement – PPA) nebo rozdílová smlouva (Contract for Difference – CfD). Intenzita podpory je navíc nedostatečná k tomu, aby překlenula rozdíl v cenových očekáváních mezi výrobcí a odběrateli elektřiny kvůli omezeným přírodním podmínkám v České republice. CfD také nejsou univerzálním řešením, protože předpokládají dostatečnou tržní kapacitu, která v současné době chybí.
3.	Omezené financování dostupného bydlení. Bez financování udržitelnosti by primárním zdrojem financování projektů dostupného bydlení pravděpodobně zůstaly konvenční půjčky a vládní dotace. To může vést k finanční nestabilitě a omezené dostupnosti finančních prostředků v dotačních programech. Tradiční dotační schémata nepostačují k uspokojení vysoké poptávky po dostupném bydlení, což vede k výraznému poklesu počtu bytových jednotek dostupných rodinám s nízkými a středními příjmy.
4.	Neochota využívat komerční banky jako finanční zprostředkovatele. EIB a národní rozvojové finanční instituce v EU fungují především jako poskytovatelé zelených úvěrových linek, globálních záruk a protizáruk, přičemž práci s jednotlivými klienty přenechávají soukromému sektoru. Takový systém je efektivnější, levnější a rychlejší než model převládající v České republice, kdy každý jednotlivý žadatel musí žádat o podporu u státní instituce. Model „fond fondů“ spočívá ve svěření implementační role soukromým finančním institucím, které mají dlouhodobý vztah se svými klienty a robustní komunikační kanály.

Závěrem se Diagnostická zpráva zaměřuje na významné výzvy současného systému finanční podpory udržitelných aktivit v ČR. K promarněným příležitostem přispívá roztříštěná státní podpora, překážky v přístupu k financování, omezené nebo neefektivní financování oblasti obnovitelných zdrojů a neochota využívat komerční banky jako finanční zprostředkovatele.

Na základě této zprávy bude projekt pokračovat ve zpracování „**Výstupu 4: Zpráva o možnostech veřejné politiky v oblasti financování udržitelnosti, akční plán a plán implementace**“. Tento výstup bude zahrnovat komplexní soubor doporučení a plán implementace udržitelných finančních postupů v České republice. Cílem je vytvořit integrovaný a efektivní systém, který dokáže lépe uspokojit poptávku po udržitelných investicích a podporovat rozvoj projektů obnovitelné energie, energetické účinnosti nebo sociální infrastruktury. Plán nastíní konkrétní akce a časové harmonogramy, které povedou politické představitele a zúčastněné strany při dosahování těchto cílů.

1 Úvod

1.1 O projektu

Česká vláda požádala o podporu Evropskou komisí podle nařízení (EU) 2021/240, kterým se zřizuje Nástroj technické asistence TSI, s cílem **příspěk k institucionálním a správním reformám a strukturálním reformám podporujícím růst České republiky prostřednictvím projektu s názvem „Rámec financování udržitelnosti v ČR“**, (REFORM/2021/OP/0006 Lot 1, TSIC -RoC-19846 nebo dále jen „Zadání“), přičemž hlavním příjemcem projektu je Ministerstvo financí (MF).

Tento výstup v rámci Zadání s názvem „Výstup 3: Diagnostická zpráva“ („**Diagnostická zpráva**“ nebo „**Zpráva**“) má „poskytnout komplexní přehled o českém finančním trhu s ohledem na mobilizaci finančních prostředků, investic a produktů v souladu s taxonomií EU ve vztahu k regulačnímu rámci Evropské unie pro udržitelné finance a souvisejícím iniciativám“. **Zpráva** byla vypracována na základě výsledků předchozí zprávy projektu „Výstup 2: Zpráva o mezinárodní dobré praxi“¹ („**Zpráva o mezinárodní dobré praxi**“).

Diagnostická zpráva slouží jako výchozí bod pro rozvoj možných politik financování udržitelnosti v nadcházející zprávě projektu s názvem „Výstup 4: Zpráva o možnostech veřejné politiky v oblasti financování udržitelnosti, akční plán a plán implementace“ („Zpráva o možnostech veřejné politiky“).

Diagnostická zpráva si klade za cíl **identifikovat klíčová slabá místa a rizika, na které je třeba se zaměřit, aby se zlepšila schopnost českého finančního trhu zmobilizovat udržitelné finance, a současně poskytnout ucelený obraz z kvantitativního hlediska o finanční mezeře, kterou je třeba řešit. Diagnostická zpráva obsahuje následujících pět klíčových prvků:**

- Mapování udržitelného finančního ekosystému;
- Řízení a koordinace;
- Pobídky, příležitosti a znalosti;
- Překážky a úzká místa;
- Nástroje a opatření.

Metodika zprávy

Přístup k vypracování zprávy zahrnoval:

- průzkum z dostupných relevantních zdrojů a publikací institucí EU, OECD, EIB, EBRD, českých úřadů, asociací českého finančního trhu, nefinančních podniků, akademických a dalších zdrojů, které jsou citovány ve zprávě;
- zapojení zúčastněných stran;
- analytické, indukční a dedukční metody pro zpracování dat a zjištění z výše uvedených zdrojů.

Mezi aktivity zapojení zainteresovaných stran v rámci doručení této zprávy patřily:

- Prezentace na zasedáních Platformy pro financování udržitelnosti MF (sekce ústřední vlády, sekce soukromého sektoru a samosprávy) v prostorách MF.

¹ Tato zpráva byla v červnu až červenci 2024 doplněna workshopy TAIEX, tj. dvěma workshopy peer-to-peer s odborníky z členských států osvědčených postupů uvedených v dodávce 2, pravděpodobně z Francie a Nizozemska. Workshopy byly zaměřeny na výměnu zkušeností mezi českými, francouzskými a nizozemskými úřady a konzultant se jich neúčastnil.

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

- Čtyři půldenní workshopy zaměřené na zvyšování povědomí o financování udržitelnosti a ESG, které se konaly v prostorách MF a byly organizovány pro cílové skupiny zainteresovaných stran;
 - Tři hybridní konzultační workshopy s komisemi ESG asociací finančního sektoru;
 - Strukturovaná dvouhodinová jednání s 11 orgány – Ústřední vláda, Národní rozvojová banka, Česká bankovní asociace, Česká asociace pojistitelů, ratingové agentury ESG, komerční banky, společnosti působící v oblasti nemovitostí a výroby;
 - Další osobní setkání, videokonference a hovory s relevantními zainteresovanými stranami.

V rámci Zadání byla mezi únorem a dubnem 2024 provedena dotazníková šetření s cílem získat přehled o aktuální informovanosti a připravenosti čtyř níže uvedených skupin stakeholderů v České republice ohledně financování udržitelnosti a témat ESG. Postup a podrobné výsledky průzkumů jsou uvedeny v Příloze 4 pro každou skupinu zúčastněných stran:

- **reálná ekonomika** (velikost vzorku 103), zahrnující společnosti soukromého sektoru, včetně společností se státním podílem, pokud nejsou výhradně vlastněny státem;
- **finanční sektor** (velikost vzorku 18), zahrnující finanční instituce, jako jsou banky, leasingové společnosti, pojišťovny, penzijní společnosti a platební instituce, včetně Národní rozvojové banky;
- **ústřední vláda** (velikost vzorku 17), zahrnující ministerstva a jiné ústřední orgány státní správy, vybrané klíčové instituce a právnické osoby ve výhradním vlastnictví státu;
- **krajské a místní samosprávy** (velikost vzorku 19), zahrnující kraje, města a obce jako orgány územní samosprávy ČR.

Struktura zprávy

Tato diagnostická zpráva je rozdělena do následujících čtyř kapitol:

- Kapitola 1: Úvod
- Kapitola 2: Základní informace o financování udržitelnosti
- Kapitola 3: Diagnostika trhu udržitelných financí ČR
- Kapitola 4: Bariéry a slabá místa (výzvy)

Tato diagnostická zpráva je dále doplněna o následující přílohy:

- Příloha 1: Seznam 36 analyzovaných odvětví NACE;
- Příloha 2: Popis modelu TIMES-CZ (verze v02+);
- Příloha 3: Termíny a definice;
- Příloha 4: Klíčová zjištění z průzkumů;
- Příloha 5: Schůzky konané během přípravy zprávy.

Diagnostická zpráva odráží stav právních předpisů EU a vnitrostátních právních předpisů a politik platných k 31. srpnu 2024.

1.2 Emisní náročnost ekonomiky ČR

Česká republika patří k ekonomikám s nejvyšším podílem skleníkových plynů v Evropské unii, což v konečném důsledku prodraží přechod na uhlíkově neutrální ekonomiku. Charakter české ekonomiky je výsledkem historické závislosti na uhlí, silné orientace na těžký průmysl v minulém století a omezených možností

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

rozvoje obnovitelných zdrojů energie. **Změna této situace vyžaduje zásadní reformy energetické politiky, včetně zlepšení legislativního procesu a zvýšení investic do nízkoe emisních technologií.**

Podle údajů Českého statistického úřadu (ČSÚ)² tvořila výroba elektřiny z fosilních paliv v roce 2023 51 % celkové produkce. Průměrné emise CO₂ na obyvatele v ČR dosáhly 11,4 tuny, což je výrazně nad průměrem EU 7,3 tuny³. Kvůli tomu se ČR řadí mezi největší producenty emisí CO₂ na obyvatele v EU. Tuto emisní náročnost podporuje v ČR i vysoký podíl průmyslu na HDP, který v roce 2022 dosáhl 36 %⁴.

Přechod na obnovitelné zdroje energie však v České republice naráží i na značné překážky, které zahrnují geografické, legislativní a ekonomické faktory. Geografické podmínky nejsou pro rozvoj solární energie ideální vzhledem k tomu, že průměrný roční počet hodin slunečního svitu v České republice se pohybuje kolem 1700 hodin⁵. Solární energie navíc čelí výzvám spojeným s vysokou sezónní variabilitou. Absence přístupu k mořskému pobřeží omezuje účinnost a ekonomickou ziskovost výroby obnovitelné energie z větrných *offshore* elektráren.

Další významnou překážkou v rozvoji obnovitelných zdrojů energie je složitý a zdoluhavý proces schvalování projektů. Podle Světové banky trvá průměrný schvalovací proces výstavby nových obnovitelných zdrojů v České republice v případě větrných elektráren osm let, což je výrazně déle než v jiných zemích EU⁶. **Tento legislativní rámec brání rychlejšího rozvoji obnovitelných zdrojů energie a odrazuje potenciální investory.**

1.3 Výzvy spojené s energetickou transformací

Vzhledem k vysokým emisím skleníkových plynů na obyvatele, vysoké energetické náročnosti ekonomiky a vysokému podílu fosilních paliv na primárních energetických zdrojích **je nutné, aby Česká republika výrazně urychlila přechod směrem k nízkoe emisní ekonomice. Pokud by tento proces nebyl urychlen, hrozila by České republice ztráta ekonomické konkurenceschopnosti na evropském trhu,** což by mohlo mít negativní dopady na růst HDP, zaměstnanost a stabilitu finančního trhu.

Ve srovnání s Polskem a Německem měla Česká republika před dvěma desetiletími do značné míry podobné výchozí podmínky z hlediska podílu uhlí na energetickém mixu. Nyní čelí různým výzvám, příležitostem a geografickým determinantům. Polsko, stejně jako Česká republika, je silně závislé na uhlí, které tvoří přibližně 70 % jeho energetického mixu⁷. Polsko však masivně investuje do nových zdrojů energie, včetně výstavby jaderných elektráren a větrných elektráren v Baltském moři, což by mělo snížit jeho závislost na uhlí a emisích skleníkových plynů. Na druhou stranu Německo, které na uhlí také dlouhodobě spoléhá, učinilo v posledních dvou dekádách významné kroky k rozvoji obnovitelných zdrojů a zároveň upustilo od výroby energie z uhlí i z jaderné energie. V roce 2020 tvořily obnovitelné zdroje asi 40 % německého energetického mixu⁸, v roce 2024 to bylo téměř 65 %⁹, a to i díky příznivým podmínkám pro rozvoj větrné a solární energie. Rozvoj dalších sektorů

² <https://csu.gov.cz/energetika?pocet=10&start=0&skupiny=39&razeni=-datumVydani>

³ <https://www.statista.com/statistics/986392/co2-emissions-per-cap-by-country-eu/>

⁴ <https://data.oecd.org/czech-republic.htm>

⁵ <http://www.isofenenergy.cz/slunecni-zareni-v-cr.aspx>,
<https://www.weatheronline.co.uk/weather/maps/city?FMM=1&FYY=2000&LMM=12&LYY=2024&WMO=11518&CONT=euro®ION=0001&LAND=CZ&ART=SOS&R=0&NOREGION=1&LEVEL=162&LANG=cs&MOD=tab>

⁶ <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>

⁷ <https://www.iea.org/countries/poland>

⁸ <https://www.iea.org/countries/germany>

⁹ <https://www.ise.fraunhofer.de/en/press-media/press-releases/2024/german-net-power-generation-in-first-half-2024-record-generation-of-green-power-generace-z-fosilnich-paliv-pokrajuje-upadek.html>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

souvisí s výrobou obnovitelné energie, jako jsou bateriová úložiště a další nástroje zvyšující flexibilitu, nebo rozvoj zavádění čisté mobility.

Nepříznivé podmínky vstupu nejsou nepřekonatelnou překážkou, ale vyžadují rychlé jednání. **Udržitelné finance mají urychlující efekt na energetickou transformaci v České republice. Přechod by měl být komplexní a měl by zahrnovat modernizaci průmyslu, rozvoj obnovitelných zdrojů, zvýšení energetické účinnosti a přizpůsobení se novým ekonomickým podmínkám.** Tento přístup může České republice zajistit dlouhodobou konkurenceschopnost a stabilitu v měnícím se globálním prostředí.

Procesy energetických a průmyslových transformací v České republice jsou rovněž významně ovlivněny rostoucím nedostatkem kvalifikované pracovní síly v průmyslu. Tento nedostatek je patrný zejména v technických oborech, jako je strojírenství a IT, které jsou klíčové pro implementaci podpůrných technologií a postupů nezbytných pro přechod na nízkouhlíkové hospodářství. Podle údajů ČSÚ a Svazu průmyslu a dopravy se průmysl v ČR potýká s dlouhodobým nedostatkem pracovníků, přičemž v roce 2023 bude chybět více než 300 000 kvalifikovaných odborníků¹⁰.

1.4 Státní energetická koncepce, Politika ochrany klimatu a Vnitrostátní plán České republiky v oblasti energetiky a klimatu

Vláda ČR v současné době projednává tři strategické dokumenty: Vnitrostátní plán České republiky v oblasti energetiky a klimatu (NKEP)¹¹, Státní energetickou koncepci (SEK)¹² a Politiku ochrany klimatu (POK)¹³, které mají stanovit trajektorii přechodu České republiky do roku 2030 a v následujících letech.

Návrh aktualizace NKEP 2021-2030 zahrnuje cíle České republiky ve všech pěti oblastech energetické unie. Hlavním cílem je snížit emise skleníkových plynů v souladu se závazky vyplývajícími z balíčku „Fit for 55“ a přispět k dosažení klimatické neutrality EU do roku 2050. Podíl fosilních paliv na spotřebě primární energie má do roku 2030 klesnout na 50 % a do roku 2050 na 0 %. Podíl OZE na konečné spotřebě energie se má zvýšit na 30 % do roku 2030.

Plán zahrnuje další důležité změny, jako je úplné ukončení využívání uhlí pro výrobu elektřiny a tepla do roku 2033, rozvoj jaderné energetiky s cílem zvýšit její podíl na spotřebě energie a zavedení malých a středních modulárních reaktorů (Small Modular Reactors – SMR) zhruba v polovině 30. let 21. století. Významnou roli budou hrát také technologie skladování a využití uhlíku, u kterých se očekává, že do roku 2050 dosáhnou objemu zhruba 7 Mt CO₂.

Součástí plánu je i rozvoj obnovitelných zdrojů energie, přičemž se předpokládá zvýšení instalovaného výkonu fotovoltaických elektráren na 10,1 GW a větrných elektráren na 1,5 GW do roku 2030. Plán počítá i s využitím biometanu a vodíku včetně obměny části vodíku vyrobeného fosilními palivy v průmyslu s nízkoemisním vodíkem a obnovitelnými zdroji.

Z hlediska energetické účinnosti Česká republika usiluje o snížení konečné spotřeby energie z 1048 PJ (údaje z roku 2022) na 852 PJ v roce 2030. Dosažení tohoto cíle však zůstává výzvou. Scénář rozvoje energetické infrastruktury a integrace trhu ukazuje na nutnost přizpůsobit elektrizační síť nárůstu spotřeby elektřiny a zajistit větší flexibilitu a akumulaci energie.

¹⁰ <https://www.spcr.cz/en>

¹¹ <https://www.mpo.gov.cz/assets/en/energy/strategic-and-conceptual-documents/2020/1/Executive-summary-of-the-National-Energy-and-Climate-Plan-of-the-CZ.docx>

¹² <https://www.mpo.gov.cz/dokument12265.html>

¹³ https://www.mzp.cz/cs/politika_ochrany_klimatu

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Cílem plánu je vytvořit předvídatelné investiční prostředí, zjednodušit povolovací procesy a zajistit efektivní komunikaci se všemi zainteresovanými stranami. Dekarbonizace přinese nejen náklady, ale i přínosy, jako jsou větší odolnost ekonomiky a kvalitní životní prostředí.

Investiční potřeby do roku 2030 dosáhnou 114 mld. eur, z čehož 61 mld. EUR by mělo pocházet ze soukromých zdrojů. To představuje výzvu pro udržitelnou mobilizaci financí v České republice, která vyžaduje soustředěné úsilí zainteresovaných stran ve veřejném i soukromém sektoru.

1.5 Potřeba soukromého financování dekarbonizace a politika financování udržitelnosti

K dosažení výše uvedených cílů počítají NKEP, POK a SEK s rozsáhlými investicemi do dekarbonizace. Vzhledem k vysoké uhlíkové náročnosti české ekonomiky jsou soukromé investice značně potřebné ke splnění cílů dekarbonizace. Přibližně 61 mld. EUR by měli poskytnout soukromí investoři, tj. velké i malé společnosti, banky, investiční fondy nebo domácnosti. **Vládní politika financování udržitelnosti by měla představovat jasnou vazbu mezi potřebou zvýšit soukromé investice do udržitelnosti, činností finančních institucí a reálnou ekonomikou.** Stát by měl usnadnit financování dekarbonizace a dalších udržitelných činností a motivovat reálnou ekonomiku k realizaci těchto investic.

Energetická a ekonomická transformace představuje pro finanční trh v České republice významné riziko, ale také příležitost. **Rizika pramení především z náhlé změny hodnoty aktiv spojených s fosilními palivy, která může vést k tzv. uvíznutým aktivům,** tedy k prudkému poklesu hodnoty nemovitosti nebo dokonce její neprodejnosti. Banky, pojišťovny a investiční fondy, ale i stát, který má významné podíly ve svých portfoliích v sektorech spojených s výrobou nebo distribucí fosilních paliv, čelí zvýšenému riziku v oblasti udržitelnosti a tlaku na přehodnocení svých investičních strategií.

Naopak udržitelná finanční politika může pomoci posílit pozitivní změny způsobené dekarbonizací a dosáhnout cílů udržitelnosti na finančním trhu. Přechod na nízkoemisní technologie sníží systémová rizika spojená se změnou klimatu a zajistí větší stabilitu finančního sektoru. To je důležité nejen pro ochranu investic, ale také pro udržení důvěry investorů a zajištění dlouhodobého hospodářského růstu. Pokud se České republice podaří úspěšně adaptovat na nízkoemisní ekonomiku, může se stát atraktivnější destinací pro zahraniční investice, což posílí její pozici v globální ekonomice.

Zelené dluhopisy, ESG rating a další finanční produkty zaměřené na udržitelný rozvoj získávají na oblibě. Česká republika však zaostává za Německem, Nizozemskem či Francií v rychlosti přijetí těchto nástrojů. Jak ukazuje Zpráva o osvědčených postupech, silná poptávka po financování udržitelnosti v těchto zemích podtrhuje rostoucí celosvětový zájem o finanční nástroje zaměřené na životní prostředí.

Finanční produkty financování udržitelnosti, jako jsou zelené a na udržitelnost navázané dluhopisy, zelené půjčky a hypotéky, a investiční produkty zaměřené na udržitelnost, mohou hrát klíčovou roli při vyplňování investiční mezery vypočítané v rámci NKEP a POK. Dopad na trh může být umocněn poskytováním vhodných finančních nástrojů realizovaných Národní rozvojovou bankou a státními fondy ve spolupráci s komerčními finančními institucemi.

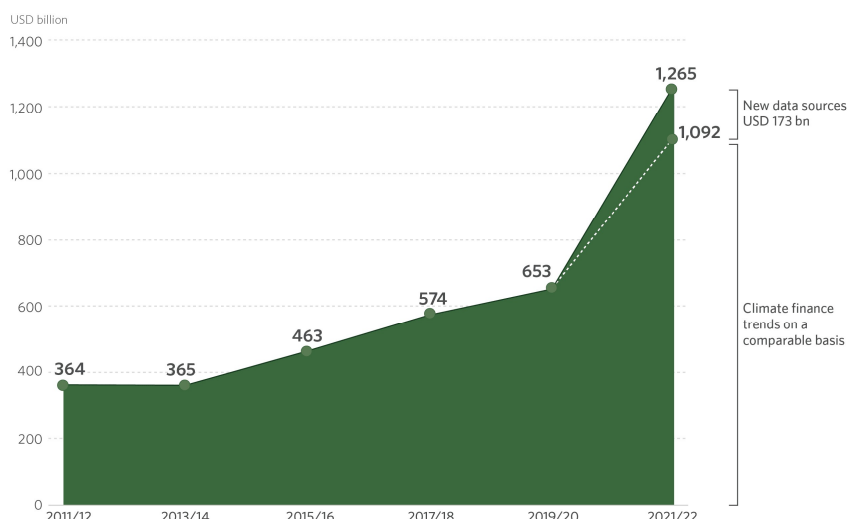
2 Základní informace o financování udržitelnosti

2.1 Udržitelné finance ve světě

Oblast financování udržitelnosti se zaměřuje na zlepšení výkonnosti prostřednictvím alokace kapitálu do životního prostředí („E“), sociální oblasti („S“) a správy a řízení podniku („G“). Rostoucí význam ESG ukazuje, že je rozumné řídit pouze ta rizika a příležitosti, která lze měřit. **Změny na trhu, podpořené tlakem mezinárodního politického společenství¹⁴, postupně vedly k vytvoření specifických politických a regulačních rámců. Globální financování udržitelnosti prošlo významným vývojem, přičemž země po celém světě zavedly různé strategie na podporu udržitelného rozvoje a řešení environmentálních výzev¹⁵.** Tyto strategie definují udržitelné investice, propojují faktory udržitelnosti s procesem rozhodování o investicích a přístupem k financím, stanovují pravidla pro reporting v oblasti udržitelnosti a řízení, definují vlastnosti nových finančních nástrojů a zaváděním přísných pravidel proti greenwashingu vytvářejí rovné podmínky na trhu¹⁶.

Celosvětově dosáhly peněžní toky v oblasti klimatu v letech 2021/2022 přibližně 1,3 bilionu USD ročně, což je podstatný nárůst oproti 653 mld. USD v roce 2019/2020¹⁷. Celková hodnota trhu s udržitelnými financemi dosáhla v roce 2022 5,8 bilionu USD¹⁸ (Obrázek 1). Tento nárůst financování klimatu odráží rostoucí odhodlání řešit environmentální výzvy a podporovat udržitelný rozvoj po celém světě.

Obrázek 1: Globální klimatické financování v letech 2011 až 2022, dvouleté průměry

¹⁴ Změny byly vyvolány a motivovány zejména výsledky 21. konference smluvních stran Rámcové úmluvy Organizace spojených národů o změně klimatu (UNFCCC), která se konala v Paříži koncem roku 2015 (COP21), a přijetím Pařížské dohody. <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>.

¹⁵ Další informace najdete v PwC Global Investor Survey 2023 na <https://www.pwc.com/gx/en/issues/c-suite-insights/global-investor-survey.html> a 27. výroční globální průzkum CEO společnosti PwC na <https://www.pwc.com/gx/en/ceo-survey/2024/download/27th-ceo-survey.pdf>.

¹⁶ Nedávná studie Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (ESMA) s názvem „Final Report on Greenwashing“ na <https://www.esma.europa.eu/document/final-report-greenwashing>.

¹⁷ <https://www.climatepolicyinitiative.org/publication/global-landscape-of-climate-finance-2023/>

¹⁸ Další informace o této zprávě (zpráva o stavu financí pro přírodu) naleznete na https://unctad.org/system/files/official-document/wir2023_overview_en.pdf.

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Zdroj: Climate Policy Initiative

Jedním z klíčových mechanismů měření ESG jsou taxonomie udržitelnosti, tedy klasifikační systémy, které třídí ekonomické aktivity nebo investice dle technických screeningových kritérií¹⁹. Tento typ klasifikačního systému také implicitně definuje druhou skupinu ekonomických činností a investic, které nejsou udržitelné. Ve srovnání s ostatními rámci a standardy ESG jsou taxonomie udržitelných aktivit nejpodrobnějším klasifikačním nástrojem, který obsahuje detailní technická pravidla pro určení rozsahu a míry udržitelnosti. Slouží k objektivní identifikaci udržitelných ekonomických činností a investic a jsou zaměřeny na předcházení praktikám greenwashingu na trhu. ESG taxonomie jsou relativně novým fenoménem, který se rychle stává nezbytnou součástí investičního rozhodování a alokace kapitálu. Celosvětově zůstává nejrelevantnější taxonomie EU, ale existují i další verze, například čínská, britská nebo kanadská²⁰.

Za účelem vývoje inovativních rozpočtových nástrojů pro hodnocení a prosazování souladu veřejných rozpočtů (výdajů a příjmů) s ekologickými a klimatickými cíli byla v roce 2017 na úrovni OECD založena platforma pro výzkum a analýzu známá jako Paris Collaborative on Green Budgeting (PCGB). Iniciativa PCGB vychází z předpokladu, že účinná integrace environmentálních aspektů do fiskálních rámců (včetně ročních rozpočtů, hodnocení daňových a výdajových politik a analýzy dlouhodobé udržitelnosti) pomůže vládám lépe plnit jejich environmentální závazky a podpoří jejich přechod k udržitelnému hospodaření²¹.

2.2 Politika udržitelnosti EU ve vztahu k udržitelným financím

EU dosáhla značného pokroku při zavádění své agendy financování udržitelnosti za posledních pět let od přijetí Zelené dohody pro Evropu²² a balíčku „Fit for 55“²³. EU přijala ustanovení o taxonomii EU, pravidla pro zveřejňování informací o udržitelnosti a nové standardy pro podávání zpráv, které výrazně ovlivnily oblast financování udržitelnosti. Také opatření týkající se kapitálových požadavků a řízení rizik by měla zvýšit odolnost finančního sektoru vůči rizikům spojenými s udržitelností²⁴.

Zelená dohoda pro Evropu

Základní směřování EU do roku 2050 je definováno v Zelené dohodě pro Evropu z prosince 2019²⁵, která představuje dlouhodobou strategii růstu EU. Dohoda se skládá ze souboru politických iniciativ, jejichž cílem je nasměrovat EU na cestu k zelené transformaci s konečným cílem dosažení klimatické neutrality do roku 2050 (viz Obrázek 2). Dohoda se rovněž snaží transformovat EU na spravedlivou a prosperující společnost s moderní, efektivní a konkurenceschopnou ekonomikou, kde je ekonomický růst oddělen od využívání

¹⁹ O nejnovějším vývoji taxonomií udržitelnosti po celém světě se podívejte na <https://www.wbcsd.org/resources/harnessing-taxonomies-to-help-deliver-sustainable-development/>

²⁰ V rámci International Platform for Sustainable Finance (IPSF) byla ustavena pracovní skupina Taxonomy, jejímž výsledkem bylo zveřejnění první zprávy této pracovní skupiny v listopadu 2021 s názvem Common Ground Taxonomy (CGT).

²¹ PCGB považuje „zelené rozpočtování“ za „proces, ve kterém nástroje tvorby politik pomáhají dosáhnout environmentálního cíle“. Další informace najdete na <https://www.oecd.org/environment/green-budgeting/>

²² <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/fit-for-55/>

²³ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

²⁴ Další informace naleznete na <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/05/30/basel-iii-reforms-new-eu-rules-to-increase-banks-resilience-k-ekonomickým-šokům/>

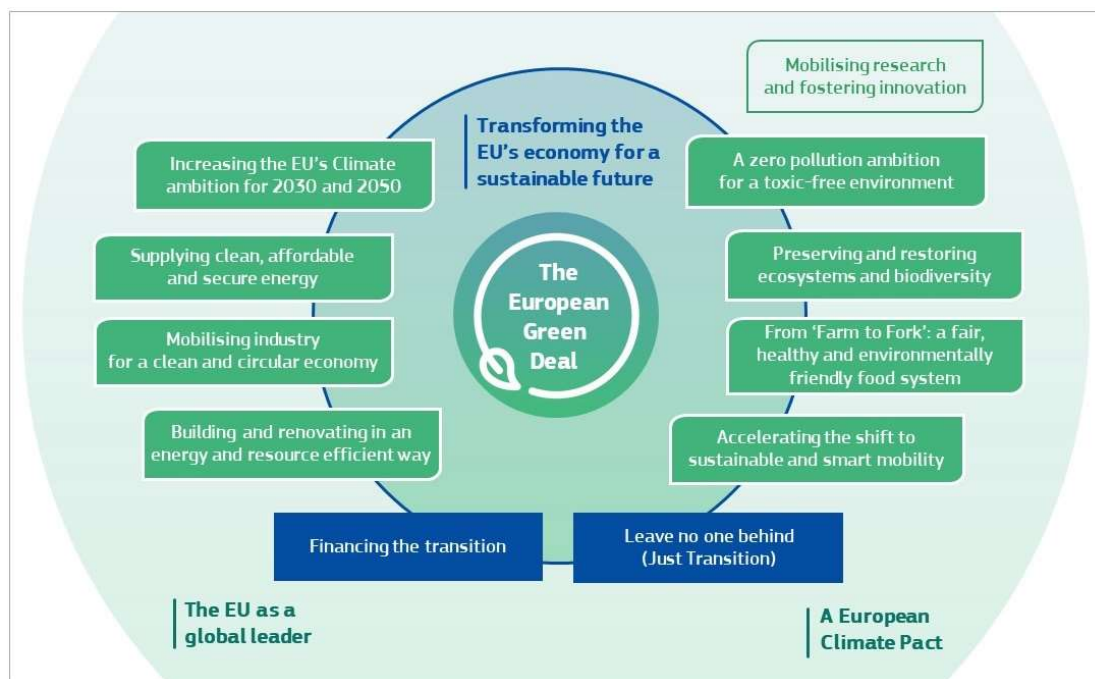
²⁵ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů ze dne 11. prosince 2019, „Zelená dohoda pro Evropu“, COM/2019/640 final; viz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

přírodních zdrojů²⁶. Dohoda podporuje soudržné využívání všech nástrojů tvorby politik, včetně regulace a standardizace investic a inovací, národních reforem, dialogu se sociálními partnery a mezinárodní spolupráce. **Čtyři klíčové pilíře (klima, životní prostředí, technologie a společnost) jsou spojeny s konceptem ESG**, kde „E“ představuje klimatický a environmentální pilíř, „S“ sociální pilíř a „G“ řízení společnosti.

Obrázek 2: Struktura Zelené dohody pro Evropu

Zdroj: Evropská komise

V rámci EU byla implementace Dohody doplněna přijetím evropského právního rámce pro změnu klimatu²⁷ (dále jen „Evropský právní rámec pro klima“),²⁸ který stanovuje právně závazný cíl dosáhnout nulových emisí skleníkových plynů v EU do roku 2050. Tento rámec také zahrnuje opatření ke sledování pokroku a přizpůsobuje se již existujícím systémům, jako je proces řízení s ohledem na národní energeticko-klimatické plány (National Energy and Climate Plans – NECP), pravidelné zprávy Evropské agentury pro životní prostředí (European Environment Agency – EEA)²⁹ a nejnovější vědecké poznatky o změně klimatu a jejích dopadech. Pro financování udržitelnosti předpokládané v Zelené dohodě zavedla Evropská komise dne 6. července 2021

²⁶ Zelená dohoda pro Evropu má deset hlavních prvků: opatření v oblasti klimatu; čistá energie; udržitelný průmysl; budovy a renovace; udržitelná mobilita; odstranění znečištění; farma na vidličku; zachování biologické rozmanitosti; výzkum a vývoj; a předcházení nekalé hospodářské soutěži v důsledku úniku uhlíku.

²⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1119 ze dne 30. června 2021, kterým se stanoví rámec pro dosažení klimatické neutrality a kterým se mění nařízení (ES) N401/2009 a (EU) 2018/1999 („evropské klimatické právo“), viz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32021R1119>

²⁸ Více informací naleznete na <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/european-climate-law.html>

²⁹ <https://www.eea.europa.eu/en>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

strategii EU pro financování přechodu k udržitelné ekonomice („Strategie EU pro udržitelné finance“)³⁰. Tato strategie staví na základech **akčního plánu EU pro udržitelné finance z roku 2018**³¹, což zdůrazňuje její kontinuitu jako součásti dlouhodobých cílených snah, podporovaných příslušnou novou legislativou. **Cílem strategie je vytvořit příznivé prostředí pro financování udržitelnosti v EU, založené na čtyřech pilířích: (1) EU taxonomie, (2) rámec pro nefinanční výkaznictví firem a finančních institucí, (3) investiční nástroje včetně nastavení kritérií, standardů a značek, a (4) hodnocení ESG.** Téměř všechny klíčové právní předpisy již byly přijaty a zveřejněny.

Platforma EU pro udržitelné finance (Platform on Sustainable Finance – **PoSF**) zveřejnila začátkem dubna 2024 zprávu s názvem „Monitorování kapitálových toků k udržitelným investicím – průběžná zpráva“ („**Zpráva o udržitelných kapitálových tocích**“)³². Tato zpráva navrhuje strukturu pro měření efektivního příspěvku financí k cílům Zelené dohody a zaměřuje se na dva typy kapitálových toků: kapitálové výdaje subjektů reálné ekonomiky a toky v rámci finančních trhů.³³

Balíček „Fit for 55“

Balíček „Fit for 55“, zveřejněný v červenci 2021, představuje průlomové návrhy na revizi a aktualizaci všech příslušných politických nástrojů a legislativy týkající se cíle Zelené dohody pro dosažení nulových emisí. Balíček „Fit for 55“ byl dále posílen iniciativou REPowerEU z května 2022, která byla vyhlášena jako reakce na následky ruské invaze na Ukrajinu.³⁴ Iniciativa REPowerEU se zaměřuje na zajištění cenově dostupné, bezpečné a udržitelné energie pro Evropu. Kromě toho byl balíček podpořen průmyslovým plánem Zelené dohody, jehož cílem je podporovat klimaticky neutrální technologie v Evropě. Plán se zaměřuje na dosažení větší soběstačnosti a bezpečnosti EU v oblasti kritických a strategických surovin a na reformu trhu s elektřinou. Na základě konečné verze balíčku „Fit for 55“ se očekává, že čisté emise skleníkových plynů v EU se do roku 2030 sníží o 57 % ve srovnání s úrovněmi v roce 1990.

Balíček „Fit for 55“ stanovuje všechny relevantní, právně závazné klimatické cíle, které se vztahují na klíčová hospodářská odvětví. Tento balíček zahrnuje mimo jiné cíle pro snížení emisí skleníkových plynů v různých odvětvích, zvýšení přirozené absorpce uhlíku (tzv. propady uhlíku) a aktualizaci **systému EU pro obchodování s emisemi (EU ETS)**³⁵ prostřednictvím změny stávající směrnice o EU ETS³⁶. Nový systém EU ETS 2 se zaměřuje na emise CO₂ ze spalování paliv v budovách, silniční dopravě a dalších odvětvích, zejména

³⁰ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů ze dne 6. července 2021 „Strategie pro financování přechodu k udržitelnému hospodářství“, KOM/2021/390 v konečném znění, viz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021DC0390>.

³¹ Akční plán: Financování udržitelného růstu, viz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52018DC0097>

³² https://finance.ec.europa.eu/document/download/5dfafa22-ebdf-43d8-88bb-f48c44ecd28e_en?filename=240404-sf-platform-report-monitoring-capital-flows_en.pdf

³³ První typ osvětluje pokrok směrem k vyplňování investiční mezery a druhý typ představuje významný zdroj kapitálu na podporu investic v reálné ekonomice.

³⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM:2022:230:FIN>

³⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES ze dne 13. října 2003 o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů v Unii a o změně směrnice Rady 96/61/ES (konsolidované znění), viz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02003L0087-20230605>

³⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/959 ze dne 10. května 2023, kterou se mění směrnice 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů v Unii a rozhodnutí (EU) 2015/1814 o zřízení a provozování rezervy stability trhu pro systém Unie pro obchodování s emisemi skleníkových plynů. Více informací naleznete na https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets_en

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

z malého průmyslu, na který se stávající EU ETS nevztahuje³⁷. Současně zavádí nový Sociální klimatický fond (SCF) pro poskytování finanční podpory občanům a malým podnikům³⁸. Aby byly zajištěny rovné podmínky pro evropské podniky, zavádí se mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích (**CBAM**), který stanovuje cenu uhlíku pro dovážené zboží v cílových odvětvích, ekvivalentní ceně v rámci ETS³⁹. EU také aktualizovala své cíle a pravidla v několika oblastech, včetně energie z obnovitelných zdrojů (Renewable Energy Directive – **RED**)⁴⁰, energetické účinnosti obecně (Energy Efficiency Directive – **EED**)⁴¹, energetické účinnosti v budovách (Energy Performance of Buildings Directive – **EPBD**)⁴², snižování emisí metanu (Methane Emission Reduction Regulation – **MERR**) a revize stávajícího nařízení o využívání půdy, změnách v jejím využívání a lesnictví (Regulation on Land Use, Land Use Change, and Forestry – **nařízení o LULUCF**)⁴³. Od roku 2035 budou muset mít nové osobní automobily a nová lehká užitková vozidla uvedená na trh EU nulové výfukové emise, podle **nařízení o emisích CO2 pro osobní automobily a dodávky**⁴⁴. Dále se zaměřuje na posílení dobíjecí infrastruktury a využívání alternativních paliv v silniční, lodní a letecké dopravě (Alternative Fuels Infrastructure Regulation – **AFIR**)⁴⁵.

Vliv balíčku „Fit for 55“

Vývoj ceny uhlíkové stopy a roční emisní strop zajistí, že znečišťovatelé budou platit za své uhlíkové emise, což vytvoří příjem pro členské státy, které budou moci tyto finance investovat do zelené transformace. Tento cíl bude dosažen především prostřednictvím revidovaného systému EU pro obchodování s emisemi (EU ETS), který postupně rozšíří zpoplatnění uhlíku na nová ekonomická odvětví, zejména na

³⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/959 ze dne 10. května 2023, kterou se mění směrnice 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů v Unii a rozhodnutí (EU) 2015/1814 o zřízení a provozování rezervy stability trhu pro systém Unie pro obchodování s emisemi skleníkových plynů. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2023/959/oj>

³⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/955 ze dne 10. května 2023 o zřízení Sociálního klimatického fondu a o změně nařízení (EU) 2021/1060, viz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32023R0955>

³⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/956 ze dne 10. května 2023, kterým se zřizuje mechanismus úpravy uhlíkových hranic, viz <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/956/oj>. Další informace naleznete na https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en a <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/news/carbon-mechanismus-upravy-hranic-cbam>

⁴⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/2413 ze dne 18. října 2023, kterou se mění směrnice (EU) 2018/2001, nařízení (EU) 2018/1999 a směrnice 98/70/ES, pokud jde o podporu energie z obnovitelných zdrojů a o zrušení směrnice Rady (EU) 2015/652, viz <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj>

⁴¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1791 ze dne 13. září 2023 o energetické účinnosti a o změně nařízení (EU) 2023/955 (přepřacované znění), viz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32023L1791>. EED obsahuje nejen ustanovení o uplatňování „energetické chudoby“, ale také o „zásadě energetické účinnosti“ (článek 3) a začlenění opatření na energetickou účinnost do veřejných zakázek (článek 7 a příloha IV).

⁴² Rada dne 12. dubna 2024 oznámila, že formálně přijala revidovanou EPBD s novými pravidly zaměřenými na snížení spotřeby energie a emisí z budov v celé EU, včetně cílů, aby všechny nové budovy do roku 2030 měly nulový počet misí, a postupné zrušení využívání fosilních paliv v systémech vytápění budov do roku 2040. Více informací naleznete na https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_24_1966

⁴³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/839 ze dne 19. dubna 2023, kterým se mění nařízení (EU) 2018/841, pokud jde o oblast působnosti, zjednodušuje pravidla pro podávání zpráv a dodržování předpisů a stanoví cíle členských států pro rok 2030, a nařízení (EU) 2018/1999, pokud jde o zlepšení monitorování, podávání zpráv, sledování pokroku a přezkumu, viz <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/839/oj>

⁴⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/851 ze dne 19. dubna 2023, kterým se mění nařízení (EU) 2019/631, pokud jde o zpřísnění výkonnostních norem pro emise CO2 pro nové osobní automobily a nová lehká užitková vozidla v souladu se zvýšeným klimatickým ambice, viz <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/851>

⁴⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1804 ze dne 13. září 2023 o zavádění infrastruktury pro alternativní paliva a o zrušení směrnice 2014/94/EU.

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

dopravu, paliva a lodní dopravu. Díky této reformě jsou nyní členské státy povinny utratit 100 % svých příjmů z obchodování s emisemi na projekty související s klimatem a energií a na sociální rozměr zelené transformace.

Nově vytvořený Sociální klimatický fond (SCF) vyčlení 65 mld. EUR z rozpočtu EU, přičemž více než 86 mld. EUR⁴⁶ bude na podporu občanů a malých podniků, jež jsou při ekologické transformaci nejvíce ohroženi. Nový mechanismus uhlíkové kompenzace na hranicích navíc zajistí, že cena uhlíku bude zaplacená i za dovážené produkty v dotčených odvětvích.

V revidované směrnici o obnovitelných zdrojích energie si EU stanovila závazný cíl **dosáhnout do roku 2030 minimálního podílu 42,5 % energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie, oproti současnému cíli 32 %**. To znamená, že podíl obnovitelné energie v EU by se měl do roku 2030 výrazně zvýšit.

Nařízení o sdílení úsilí (Effort-Sharing Regulation – ESR), přijaté v roce 2018, stanovuje pro členské státy EU roční závazné cíle v oblasti emisí skleníkových plynů od roku 2020 do roku 2030 pro odvětví, která nejsou zahrnuta do EU ETS a čítají přibližně 60 % celkových emisí EU.

V oblasti energetické účinnosti bylo na úrovni EU dosaženo dohody o novém cíli zvýšit energetickou účinnost o 11,7 % do roku 2030. Členské státy budou muset v období 2024–2030 dosáhnout ročních úspor v průměru 1,49 %. Veřejný sektor má jít příkladem s ročním cílem úspor ve výši 1,9 %.

Tyto změny obecně povedou ke zvýšení „ceny uhlíku“ a dalším změnám, které ovlivní cenotvorbu napříč hodnotovými řetězci v ekonomice EU, včetně České republiky. Růst ceny uhlíku vytváří potřebu posílení možností financování zelené transformace v České republice, což podpoří hladký přechod pro podniky závislé na fosilních palivech, které čelí vysokým nákladům spojeným s cenou uhlíku.

Taxonomie EU

Taxonomie EU stanovuje podmínky pro splnění statusu „environmentálně udržitelné ekonomické činnosti“. Aby bylo možné určitou činnost klasifikovat jako udržitelnou, musí splňovat všechny čtyři podmínky:

1. Přispívá k dosažení jednoho nebo více environmentálních cílů stanovených v nařízení⁴⁷.
2. Nezpůsobuje významnou škodu žádnému z ostatních environmentálních cílů.
3. Je prováděna v souladu s minimálními zárukami stanovenými v nařízení.
4. Je v souladu s technickými screeningovými kritérii stanovenými Evropskou komisí v souladu s nařízením. .

Definice zásady „významně nepoškozovat“ (Do No Significant Harm – DNSH) při plnění jednoho nebo více environmentálních cílů EU je obecně stanovena v článku 17 nařízení EU o taxonomii⁴⁸. **Tato zásada zajišťuje, aby investice podporující udržitelnost v jedné oblasti nevytvářely negativní dopady v jiných oblastech. Zásada DNSH se však může u různých typů fondů EU v programovém období 2021–2027 uplatňovat odlišně.** To znamená, že mohou existovat různá specifická kritéria pro plnění této zásady ve vztahu k Nástroji pro oživení a odolnost (Recovery and Resilience Facility – RRF) na jedné straně a fondům EU v rámci víceletého finančního rámce pro programové období 2021–2027 na straně druhé. Jedním z hlavních důvodů je, že doprovodné akty taxonomie EU v přenesené pravomoci nebyly vydány v době, kdy byly vypracovány příslušné

⁴⁶ Na základě povinného 25% příspěvku členských států na jejich sociální klimatické plány.

⁴⁷ Patří mezi ně zmírňování změny klimatu, přizpůsobení se změně klimatu, udržitelné využívání a ochrana vodních a mořských zdrojů, přechod na oběhové hospodářství, prevence a kontrola znečištění a ochrana a obnova biologické rozmanitosti a ekosystémů.

⁴⁸ Také definice a aplikace DNSH se liší mezi nařízením EU o taxonomii a nařízením o zveřejňování informací o financování udržitelnosti (SFDR).

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

programy financování EU. Na podporu provádění taxonomie EU vyvinula Komise řadu nástrojů a dokumentů, které lze nalézt na webových stránkách EU Taxonomy Navigator. Tyto nástroje a dokumenty poskytují praktické informace a pokyny pro správné uplatňování zásady DNSH a dalších aspektů taxonomie EU v různých oblastech a pro různé typy fondů⁴⁹.

Jak je uvedeno ve Sborníku **tržních postupů**⁵⁰, rámec financování udržitelnosti EU slouží jako společná platforma pro banky a jejich klienty při řízení rizik spojených s přechodem na klimatickou neutralitu. Taxonomie EU a politický rámec 3. pilíře EBA⁵¹ umožňují bankám zlepšit své úvěrové strategie tím, že posuzují připravenost svých klientů na zelenou transformaci a poskytují nové finanční nabídky zaměřené na udržitelné cíle. Kritéria taxonomie EU také začínají využívat investoři při svém rozhodování, protože si stanovují vlastní cíle pro snížení emisí skleníkových plynů ve svých investičních produktech.

Akt o průmyslu pro nulové čisté emise

Jedním ze čtyř pilířů Zelené dohody je **pomoc společností stát se světovými lídry v oblasti udržitelných produktů a čistých technologií**. Reakcí na tuto výzvu na úrovni EU je nový regulační rámec, známý jako „Akt o průmyslu pro nulové čisté emise“⁵² (NZIA). Tento akt zavádí opatření, která mají posílit evropský ekosystém výroby produktů s nulovými emisemi⁵³.

NZIA se zaměřuje na podporu průmyslového zavádění net-zero technologií, které jsou nezbytné k dosažení klimatických cílů EU. Konkrétně se zaměřuje na uvolnění podmínek pro investice do zelených technologií prostřednictvím zjednodušení postupů udělování povolení a podporou strategických projektů.

Akt také navrhuje urychlení přístupu na trh pro strategické technologické produkty, zlepšení dovedností evropské pracovní síly v těchto odvětvích (zejména prostřednictvím zřízení Evropské akademie pro net-zero průmysl) a vytvoření platformy pro koordinaci činnosti EU v této oblasti. Na podporu inovací NZIA navrhuje vytvoření příznivých regulačních rámců pro vývoj, testování a ověřování inovativních technologií, známých jako *regulatorní sandboxy*⁵⁴.

2.3 Vykazování a zveřejňování o udržitelnosti

Klíčové závazné předpisy pro nefinanční výkaznictví finančního sektoru a regulovaných subjektů ve vztahu k udržitelnosti již byly přijaty⁵⁵. **Zásadním milníkem v této oblasti bylo přijetí nařízení o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb (SFDR)**⁵⁶, které bylo doplněno o regulační technické

⁴⁹ <https://ec.europa.eu/sustainable-finance-Taxonomy/>

⁵⁰ https://finance.ec.europa.eu/system/files/2024-01/240129-sf-platform-report-market-practices-compendium-report_en.pdf

⁵¹ <https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/transparency-and-pillar-3>

⁵² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1735 ze dne 13. června 2024 o vytvoření rámce opatření pro posílení evropského výrobního ekosystému s nulovými technologiemi a o změně nařízení (EU) 2018/1724; viz https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L_202401735. Další informace o NZIA najdete na https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/sustainability/net-zero-industry-act_cs.

⁵³ Poskytuje *mimo jiné* jednotný seznam technologií s nulovou sítí s kritérii pro výběr strategických projektů v těch technologiích, které přispějí k dekarbonizaci.

⁵⁴ Dne 6. února 2024 Rada a Evropský parlament dosáhly prozatímní dohody o zákonu o průmyslovém odvětví s nulovou čistotou. Více informací naleznete na <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/net-zero-industry-act/>

⁵⁵ https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/disclosures/sustainability-related-disclosure-financial-services-sector_en

⁵⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2088 ze dne 27. listopadu 2019 o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v sektoru finančních služeb. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019R2088>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

normy (**SFDR RTS**)⁵⁷. SFDR poskytuje široký rámec použitelný pro účastníky finančního trhu, včetně bank, pojišťoven a správců aktiv.

Reporting ve finančním sektoru

EU vynaložila značné úsilí na začlenění principů udržitelnosti do finančního sektoru prostřednictvím řady nařízení a směrnic. SFDR doplňuje platné zákony o financování udržitelnosti v celé ekonomice EU a je závazným předpisem sloužícím výhradně finančnímu sektoru. Tento předpis představuje významný posun směrem k transparentnosti v oblasti ESG na finančních trzích EU tím, že finančním institucím ukládá povinnost zveřejňovat podrobné informace o udržitelnosti. SFDR rovněž vyžaduje, aby účastníci finančních trhů zveřejnili, jak začleňují rizika týkající se udržitelnosti, včetně potenciálních škod a příležitosti do svých investičních rozhodovacích procesů. **Klíčovým novým aspektem je povinnost bank vykazovat ve svých zveřejňovaných údajích za fiskální rok 2024 ukazatel Green Asset Ratio⁵⁸ (GAR).** To znamená, že banky budou muset poskytnout konkrétní informace, které prokážou, do jaké míry portfolio splňuje požadavky taxonomie EU.

Rámec EU pro financování udržitelnosti vznikl především jako reakce na naléhavé výzvy soukromého sektoru ke sjednocení výkladu udržitelnosti, podmínek a pravidel pro naplňování strategií udržitelnosti. Tento komplexní rámec si klade za cíl poskytnout finančním institucím a investorům jasný a konzistentní přístup k integraci úvah o udržitelnosti do jejich rozhodovacích procesů.

Ve třetím čtvrtletí roku 2023 bylo 53 % aktiv fondů UCITS (subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů) spravováno fondy, které podporují environmentální a/nebo sociální charakteristiky podle článku 8, a dalších 3,4 % aktiv bylo spravováno fondy podle článku 9⁵⁹.

EU schválila legislativu o integraci ESG rizik, faktorů a preferencí do regulací kapitálového trhu. Legislativní balíček uložil různým finančním subjektům povinnost začlenit faktory udržitelnosti do svých operací a sladit své organizační cíle s širšími cíli udržitelnosti.

EU rovněž přijala změny směrnice o kapitálových požadavcích (Capital Requirements Directives – CRD VI)⁶⁰ a příslušného nařízení o kapitálových požadavcích (Capital Requirements Regulation – CRR III)⁶¹ pro bankovní sektor EU integrující standardy Basel III do práva EU. Banky jsou podle CRD VI a CRR III povinny připravovat a implementovat obezřetnostní plány zaměřené na řízení rizik ESG, které budou přezkoumány příslušnými orgány dohledu⁶².

⁵⁷ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2023/363 ze dne 31. října 2022, kterým se mění a opravují regulační technické normy stanovené v nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2022/1288, pokud jde o obsah a prezentaci informací v souvislosti se zveřejněním v předmluvních dokumentech a pravidelných zprávách pro finanční produkty investující do ekologicky udržitelných ekonomických aktivit. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32023R0363>

⁵⁸ Garantované anuity se vztahují k podílu aktiv úvěrové instituce, která financují ekonomické činnosti přizpůsobené taxonomii EU a jsou do nich investovány, jako podíl na celkových krytých aktivech.

⁵⁹ Monitorování kapitálových toků k udržitelným investicím: Průběžná zpráva, Platforma pro udržitelné finance, duben 2024.

⁶⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1619 ze dne 31. května 2024, kterou se mění směrnice 2013/36/EU, pokud jde o pravomoci dohledu, sankce, pobočky třetích zemí a environmentální, sociální a správní rizika, viz <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/1619/oj>

⁶¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1623 ze dne 31. května 2024, kterým se mění nařízení (EU) N575/2013, pokud jde o požadavky na úvěrové riziko, riziko úpravy úvěrového ocenění, operativní riziko, tržní riziko a spodní hranici produkce; viz <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1623/oj>

⁶² Příslušné orgány by měly prostřednictvím svých příslušných činností dohledu posoudit, do jaké míry jsou instituce vystaveny rizikům ESG, a měly by mít doprovodné politiky řízení a provozní opatření promítnuté do cílů a milníků stanovených v jejich obezřetnostních

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Různé evropské regulační orgány, jako jsou Evropský orgán pro bankovníctví (European Banking Authority – **EBA**), Evropský orgán pro cenné papíry a trhy (European Securities and Markets Authority – **ESMA**)⁶³, Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (European Insurance and Occupational Pensions Authority – **EIOPA**), Evropský výbor pro systémová rizika (European Systemic Risk Board – **ESRB**)⁶⁴, a Evropská centrální banka (European Central Bank – **ECB**) hrají zásadní roli při stanovování standardů pro finanční instituce. EBA vypracovává technické normy zahrnující obezřetnostní regulaci, plánování obnovy a řešení problémů a požadavky na podávání zpráv, aby bylo zajištěno jednotné uplatňování práva EU⁶⁵.

Směrnice o podávání zpráv podniků o udržitelnosti (CSRD)

Pro mnoho velkých společností již platí povinnost nefinančního výkaznictví podle směrnice CSRD⁶⁶, která mimo jiné mění i směrnici EU o ročních účetních závěrkách, konsolidovaných účetních závěrkách a souvisejících zprávách některých forem podniků⁶⁷ („směrnice o účetnictví“). CSRD byla zveřejněna v prosinci 2022. Členské státy měly od data jejího zveřejnění 18 měsíců na její implementaci do vnitrostátních právních předpisů⁶⁸, tedy do 6. července 2024⁶⁹.

CSRD vyžaduje, aby společnosti poskytovaly rozsáhlé a podrobné informace o tom, jak otázky udržitelnosti ovlivňují jejich podnikání („zvenčí dovnitř“) a jaký mají jejich činnosti dopad na společnost a životní prostředí („zevnitř ven“). Všechny tyto informace budou také vyžadovat nezávislé ověření⁷⁰. Zveřejnění CSRD se vztahuje na:

- Společnosti, které již spadají pod současnou povinnost zveřejňování informací o udržitelnosti (Non-financial Reporting Directive – NFRD). Tyto společnosti musí poprvé podávat zprávy v roce 2025 za fiskální rok 2024.
- Společnosti, které dříve nepodléhaly požadavkům NFRD, ale nyní se na ně vztahuje rozšířená působnost CSRD. Tyto společnosti musí poprvé podat zprávy v roce 2026 za fiskální rok 2025.
- Kotované malé a střední podniky, malé a nekomplexní finanční instituce a kaptivní pojišťovny. Tyto společnosti musí poprvé podávat zprávy za fiskální rok 2026 v roce 2027.

plánech, které jsou v souladu s jejich zveřejněnými závazky udržitelnosti v kontextu procesu přizpůsobení se klimatické neutralitě do roku 2050.

⁶³ <https://www.esma.europa.eu/>

⁶⁴ <https://www.esrb.europa.eu/home/html/index.en.html>

⁶⁵ <https://www.eba.europa.eu/about-us/legal-and-policy-framework/eba-regulation-and-institutional-framework>

⁶⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2464 ze dne 14. prosince 2022, kterou se mění nařízení (EU) N537/2014, směrnice 2004/109/ES, směrnice 2006/43/ES a směrnice 2013/34/EU, pokud jde o reporting udržitelnosti společností. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32022L2464>

⁶⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU ze dne 26. června 2013 o ročních účetních závěrkách účetní závěrky, konsolidované účetní závěrky a související zprávy některých forem podniků, o změně směrnice Evropského parlamentu 2006/43/ES a Rady a o zrušení směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS, v platném znění.

⁶⁸ Pro subjekty podléhající směrnici o nefinančním výkaznictví z roku 2014 (dále jen „NFRD“) byla tato povinnost členských států zavedena již do konce roku 2023.

⁶⁹ Podrobnější informace o podávání zpráv o udržitelnosti v EU jsou k dispozici na tomto odkazu: https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_cs

⁷⁰ Nezávislé ujištění se vyžaduje u zpráv CSRD počínaje prvním rokem, kdy je použitelné. Požadavky začínají omezeným ujištěním a později se rozšíří na přiměřené ujištění (nespecifikováno). Povaha, načasování a rozsah ověřovacích postupů se bude lišit v závislosti na několika faktorech, včetně: (i) jakého souboru standardů vykazování se postupuje; (ii) zda mateřský podnik plánuje vykazovat na konsolidované úrovni nebo na úrovni dceřiného podniku; (iii) načasování, kdy je požadováno hlášení; a (iv) zda je statutární auditor pověřen provedením osvědčení udržitelnosti.

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

- Společnosti mimo EU, které v EU generují tržby přesahující 150 mil. EUR a mají alespoň jednu dceřinou společnost nebo pobočku v EU. Tyto společnosti musí poprvé v roce 2029 podat zprávy o finančním roce 2028 v souladu s požadavky CSRD.

Kromě toho budou klíčové ukazatele výkonnosti ekologicky udržitelných ekonomických činností, týkající se provozních a kapitálových nákladů a výnosů, jak jsou definovány zákonem o zpřístupňování informací⁷¹ (dále jen „KPI taxonomie EU“), zahrnuty do parametrů, podle kterých budou podniky hodnoceny. Tyto ukazatele budou určovat jejich přístup k financím a finančním službám, stejně jako jejich úspěch ve vztazích mezi dodavateli a odběrateli. V důsledku toho se prohlášení o udržitelnosti KPI taxonomie EU⁷² pravděpodobně stanou stále důležitějšími. To platí nejen kvůli nižším nákladům na financování investičních projektů soukromého a veřejného sektoru, ale také kvůli obecnému přístupu společností ke kapitálu a jejich ESG ratingům⁷³.

Evropská poradní skupina pro finanční výkaznictví (EFRAG)⁷⁴ hraje důležitou roli v pokroku udržitelného finančního rámce v EU. EFRAG byl jmenován technickým poradcem EK pro vypracování návrhu ESRS v rámci směrnice CSRD, včetně digitálních formátů. EFRAG zajišťuje, že standardy podávání zpráv ESRS jsou vyvíjeny prostřednictvím transparentního a inkluzivního procesu zahrnujícího různé zúčastněné strany. Tento přístup pomáhá budovat konsenzus a zajišťuje, aby normy byly robustní a široce přijímané. Kromě podpory CSRD vyvíjí EFRAG i prováděcí průvodce. **K datu této zprávy byly dokončeny první tři dokumenty zaměřené na posouzení významnosti (dvojitý významnost), analýzu hodnotových řetězců a seznam datových bodů ESRS.** Tyto příručky pokrývají různé aspekty podávání zpráv o udržitelnosti, včetně sběru dat, metodologií podávání zpráv a osvědčených postupů pro zajištění přesnosti a úplnosti.

2.4 Přehled politik a regulací v ČR

Národní struktura řízení

Struktura ústředních orgánů státní správy v ČR je vymezena kompetenčním zákonem⁷⁵, který přímo nesvěřuje koordinaci agendy udržitelnosti žádnému konkrétnímu úřadu. MŽP však na základě § 19 odst. 3 tohoto zákona zajišťuje celkovou koordinaci v oblasti ochrany životního prostředí mezi všemi ministerstvy a dalšími ústředními orgány státní správy⁷⁶.

Kromě toho se vláda ČR v polovině roku 2022 usnesla pověřit Ministerstvo financí vedoucí rolí v rámci financování udržitelnosti⁷⁷. V důsledku toho byl k 1. lednu 2024 zřízen nový odbor Politiky udržitelnosti⁷⁸. Dosud

⁷¹https://finance.ec.europa.eu/regulation-and-supervision/financial-services-legislation/implementing-and-delegated-acts/taxonomy-regulation_en

⁷² <https://ec.europa.eu/sustainable-finance-taxonomy/wizard>

⁷³ Další informace o hodnocení ESG v EU naleznete v části 2.2 výše.

⁷⁴ Od svého založení v roce 2001 EFRAG soustavně sloužila veřejnému zájmu v EU tím, že prosazovala transparentní postupy podnikového výkaznictví. Nový mandát týkající se financování udržitelnosti byl logickou volbou díky jejím zkušenostem a technickým znalostem v oblasti účetního výkaznictví. <https://www.efrag.org/en/sustainability-reporting>.

⁷⁵ Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Mezitím MF v červenci 2023 vytvořilo svou Platformu pro udržitelné finance jako primární koordinační mechanismus, kompetenční centrum a kontaktní místo pro toto téma v České republice. Další informace naleznete v části 2.3 níže.

⁷⁸ Tato nová sekce se skládá ze dvou podsekcí, a to 6901 Sustainable Finance a 6902 Sustainability Analyses.

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

jedinou významnou legislativní změnou, která přímo souvisí s financováním udržitelnosti, byla novela zákona č. 563/1991 Sb. o účetnictví ve znění pozdějších předpisů, přijatá v roce 2023⁷⁹.

Jednotlivá ministerstva se zabývají tématy udržitelnosti a kritérii ESG v rámci své působnosti. Například Ministerstvo dopravy (MD) se zaměřuje na systém EU pro obchodování s emisemi (EU ETS) a jeho dopad na **financování dopravní** infrastruktury. Rovněž poskytuje potřebné informace týkající se udržitelnosti subjektům, jako je Správa železnic nebo Ředitelství silnic a dálnic, aby byly v souladu s požadavky EU. **Do budoucna se jeví jako perspektivní využití zelených dluhopisů k financování nové infrastruktury, například železniční sítě.**

Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) zahrnuje udržitelnost jako jeden ze svých devíti pilířů do nové Národní strategie veřejného zadávání ČR⁸⁰. Veřejná správa může pozitivně ovlivňovat trh tím, že bude příkladem v udržitelných nákupech, a stanoví minimální ekologické a sociální standardy pro zadávání veřejných zakázek.

Ministerstva však čelí nedostatku kvalifikovaných odborníků a ucelené strategické vize v oblasti udržitelnosti, což je klíčové pro efektivní financování. Jako největší překážku ministerstva uváděla **absenci národní strategie s jasně rozdělenými odpovědnostmi mezi jednotlivá ministerstva.** Tento nedostatek koordinace je problematický, protože agendu udržitelnosti často sdílí více ministerstev.

Přestože došlo k pokroku v začleňování udržitelnosti do agendy ústředních orgánů státní správy, nedostatek uceleného a jednotného přístupu podtrhuje potřebu strukturovanějšího a centralizovanějšího systému řízení. Ten by účinně řešil a řídil udržitelnost a kritéria ESG ve všech sektorech.

MF Odbor Politiky udržitelnosti

Odbor Politiky udržitelnosti – 69⁸¹ na MF byl zřízen v lednu 2024. Je zodpovědný za formulování strategií, koncepcí, legislativy a metodiky EU a národních politik v kontextu Zelené dohody a agendy financování udržitelnosti. Tento odbor úzce spolupracuje s klíčovými ministerstvy, včetně Ministerstva životního prostředí (MŽP) a Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO), při posuzování rozpočtových dopadů. Odbor rovněž koordinuje vývoj přístupů ESG (environmentální, sociální a správní faktory), identifikuje příležitosti pro veřejné investice do financování udržitelnosti a zajišťuje vytvoření národních rámců pro financování udržitelných projektů a investic. Přispívá k naplňování mezinárodních závazků České republiky v souvislosti se Zelenou dohodou a agendou financování udržitelnosti. V oblasti zelené transformace a financování udržitelnosti odbor spolupracuje s mezinárodními finančními i nefinančními organizacemi, jako jsou OECD, Evropská investiční banka (EIB), Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD), Mezinárodní měnový fond (MMF), Světová banka a OSN.

Odbor je pověřen prosazováním iniciativ financování udržitelnosti prostřednictvím různých činností, jako jsou:

- koordinace jednání o rámci EU pro financování udržitelnosti na české straně a souvisejících technických screeningových kritériích;
- vyjednávání legislativy a předpisů EU;
- spolupráce s ostatními členskými státy;
- formulování sektorově specifických pravidel a nařízení;
- podpora rozvoje přístupu k otázkám ESG; a

⁷⁹ Tato novela (zákonem č. 349/2023 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s konsolidací veřejných rozpočtů) transponovala požadavky CSRD na první skupinu povinných společností, tedy na společnosti, které již podléhají NFRD.

⁸⁰ https://www.sovz.cz/wp-content/uploads/2024/01/nsvz_strategie_online-verze.pdf

⁸¹ <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/zakladni-informace/organizacni-struktura/sekce-hospodarske-strategie-a-politiky/odbor-69-politiky-udrizitelnosti>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

- zapojování se do cílených komunikačních a vzdělávacích aktivit s cílem zvýšit povědomí a zajistit zpětnou vazbu o stávajících a očekávaných předpisech na úrovni EU⁸².

Česká národní banka

Primárním zákonem upravujícím činnost České národní banky (ČNB) je **zákon č. 6/1993 Sb. o České národní bance**, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon zřizuje ČNB jako centrální banku České republiky, která je odpovědná za **dohled nad finančním trhem**, působí jako **orgán pro řešení krizí**, udržuje **cenovou stabilitu** a podporuje **udržitelný ekonomický růst** při dodržování principů **otevřené tržní ekonomiky**. Zákon se však výslovně nezabývá **udržitelností** nebo **změnou klimatu** jako potenciálním zdrojem finanční nestability. Tyto pojmy také chybí v klíčových českých právních aktech relevantních pro udržitelné finance, jako je **zákon č. 591/1992 Sb. o cenných papírech**, **zákon č. 37/2004 Sb. o pojistné smlouvě** a **zákon č. 256/2004 Sb. o podnikání na kapitálovém trhu**.

ČNB zveřejnila seznam zákonů a předpisů souvisejících s financováním udržitelnosti a vydala různé **vyhlášky** k přizpůsobení nebo transpozici **předpisů EU** do českého práva, které zohledňují soulad mezi směrnicemi EU a národní legislativou. Například **vyhláška č. 184/2022 Sb.** a **č. 185/2022 Sb.** upravují statuty fondů kolektivního investování v souladu se **SFDR** a **nařízením o taxonomii EU**. Obdobně **vyhláška č. 227/2022 Sb.** začleňuje **faktory udržitelnosti** do správy investičních služeb, jak to vyžaduje **směrnice (EU) 2021/1269**, a ukazuje tak na integraci udržitelnosti do vnitrostátní finanční regulace⁸³.

ČNB také začala poskytovat **návod k řízení rizik ESG**, i když její přístup se stále vyvíjí. ČNB **signalizovala záměr začlenit ESG rizika do své dohledové činnosti** a zdůraznila **význam udržitelnosti** pro udržení stability finančního sektoru. **Postupným začleňováním ESG faktorů do svých kontrolních procesů** chce ČNB zajistit, aby byly banky lépe připraveny řídit rizika spojená se změnou klimatu a dalšími výzvami v oblasti udržitelnosti⁸⁴.

Navzdory snahám zaujímá ČNB méně aktivní přístup⁸⁵ k udržitelnosti ve srovnání s institucemi, jako je **Nizozemská národní banka (DNB)**⁸⁶, která poskytuje komplexní **metodické zdroje** a **výkladové materiály** a zapojuje veřejnost prostřednictvím vzdělávacích iniciativ a akcí. ČNB poskytuje jen omezené pokyny, jako je kupříkladu **dohledové sdělení č. 2/2024**⁸⁷, které nastiňuje povinnosti pojišťovacích zprostředkovatelů v oblasti financování udržitelnosti. I když toto sdělení částečně objasňuje **nařízení o taxonomii EU**, **SFDR** a **regulační technické normy**, ČNB ještě plně nestanovila širší kritéria souladu s taxonomií EU.

Mnoho **centrálních bank a bankovních dohledů, včetně ECB, dosahuje v rámci svých makroobezřetnostních cílů**⁸⁸ významného pokroku v měření a sledování rizik souvisejících s udržitelností. Zaměřují se přitom zejména na rizika spojená se změnami klimatu, která jsou klíčová pro **zajištění finanční**

⁸² <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/zakladni-informace/organizacni-struktura/sekce-hospodarske-strategie-a-politiky/odbor-69-politiky-udrzelivosti/oddeleni-6901-financovani-udrzelivosti>

⁸³ <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/udrzelive-finance/pravni-predpisy/>

⁸⁴ <https://www.cnb.cz/en/public/media-service/speeches-conferences-seminars/presentations-and-speeches/Krotit-inflaci-od-18-do-2-a-dlazdit-cestu-pro-ESG-Financovani/>

⁸⁵ <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/udrzelive-finance/konzultacni-materialy-a-navrhy/>

⁸⁶ <https://www.dnb.nl/en/green-economy/sustainable-and-responsible-investment/>

⁸⁷ <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/udrzelive-finance/metodicke-a-vykladove-materialy/>

⁸⁸ Makro obezřetnostní politiky mají za cíl předcházet nadměrnému nahromadění rizika, které je důsledkem vnějších faktorů a selhání trhu, a to s cílem vyhladit finanční cyklus (časová dimenze), učinit finanční sektor odolnějším a omezit účinky nárazy (průřezový rozměr), a podporovat systémovou perspektivu finanční regulace s cílem vytvořit správný soubor pobídek pro účastníky trhu (strukturální rozměr).

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

stability⁸⁹ Podle konzultací a průzkumu českého finančního sektoru by ČNB měla také převzít aktivnější roli při vytváření prostředí finančního trhu příznivého pro ESG. Dále by měla lépe sladit své dohledové přístupy a aktivity s těmi, které uplatňuje ECB, jež jsou mnohem náročnější a robustnější⁹⁰. Tato aktivnější role by mohla být vyvolána přijetím směrnice CRD VI a nařízení CRR III.

Národní rozvojová banka

Národní rozvojová banka (NRB)⁹¹ je specializovaná státní bankovní instituce, jejímž cílem je mimo jiné přispívat k udržitelnému rozvoji a dekarbonizaci v ČR. Již více než třicet let podporuje investiční aktivity českých podniků, zejména malých a středních podniků, a umožňuje jim tak zvýšit jejich konkurenceschopnost na světových trzích. Kromě této obecné podpory zahájila NRB také **několik programů na podporu financování udržitelnosti** (např. energetická účinnost, čistá mobilita a podpora sociálních podniků). NRB byla aktivní i ve financování veřejné infrastruktury a také úzce spolupracuje s ústředními orgány státní správy, krajskými orgány, obcemi a soukromým sektorem se zaměřením na pomoc malým a středním podnikům (MSP). Dohled nad NRB vykonávají tři ministerstva (MPO, MMR a MF). NRB získala status implementačního partnera InvestEU na podzim 2023. Více informací o úloze NRB ve financování udržitelnosti je uvedeno v části 3 této zprávy. NRB se doposud soustředí především na podporu malých a středních podniků, a například na rozdíl od UK Infrastructure Bank⁹² nepodporuje velké průmyslové a dekarbonizační projekty.

Profesní asociace finančního sektoru

Asociace českého finančního sektoru aktivně propagují financování udržitelnosti v České republice. Česká bankovní asociace⁹³ (ČBA) vyzdvihuje financování udržitelnosti jako klíčový trend a mnoho bank se zapojuje do aktivit na podporu financování udržitelnosti v České republice. ČBA podporuje růst českého bankovního sektoru, ekonomiky a finanční gramotnosti občanů. **Asociace penzijních společností ČR** zaznamenala rostoucí trend začleňování ESG faktorů do investičních rozhodnutí. Své aktivity zaměřuje na prováděcí předpisy, jako je SFDR a nařízení o taxonomii EU, jejichž cílem je zvýšit transparentnost a podpořit udržitelné investiční postupy v sektoru penzijních fondů.

Šestnáct bank⁹⁴ podepsalo **Memorandum ČBA pro udržitelné finance**⁹⁵, které nastiňuje jejich závazek k principům financování udržitelnosti a posilování ekologického a společensky odpovědného podnikání v České republice. Memorandum zdůrazňuje odhodlání bank provozovat své podnikání v souladu s principy tržního

⁸⁹ Finanční stabilitu ECB definuje jako stav, ve kterém je finanční systém – který zahrnuje finanční zprostředkovatele, trhy a tržní infrastruktury – schopen odolávat otřesům a odstraňování finančních nerovnováh. Politiky a opatření finanční stability zmírňují vyhlídky na narušení procesu finančního zprostředkování, která jsou dostatečně závažná, aby nepříznivě ovlivnila skutečnou hospodářskou činnost. <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/tasks/stability/html/index.en.html>

⁹⁰ Příkladem centrální banky s proaktivním přístupem v eurozóně je De Nederlandse Bank v Nizozemsku; viz Zpráva o správných postupech. Příkladem národní banky mimo eurozónu je Maďarská národní banka. MNB zahájila svůj Zelený program v roce 2019 s cílem zmírnit rizika spojená se změnou klimatu a dalšími ekologickými problémy, rozšířit zelené finanční služby v Maďarsku, rozšířit související znalostní základnu v Maďarsku i v zahraničí a snížit počet účastníků finančního trhu a jejich vlastní ekologickou stopu. Více informací naleznete na <https://www.mnb.hu/en/publications/reports/green-finance-report>

⁹¹ <https://www.nrb.cz/en/>

⁹² <https://www.ukib.org.uk/>

⁹³ <https://cbaonline.cz/en>

⁹⁴ Celý seznam je k dispozici na webu ČBA <https://cbaonline.cz/upload/1618-seznam-pristoupivsih-bank-memorandum-o-udrzitelnem-financovani-2.pdf>

⁹⁵ <https://cbaonline.cz/upload/2618-memorandum-pro-udrzitelne-finance.pdf>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

hospodářství, a zároveň respektovat ochranu životního prostředí a sociální odpovědnost. Banky se zavazují sladit své aktivity s globálními cíli udržitelnosti a spolupracovat s veřejnými orgány a zainteresovanými stranami.

Klíčové národní zákony a regulace týkající se reálné ekonomiky

Klíčová česká národní legislativa relevantní pro sektor reálné ekonomiky a udržitelnost zahrnuje⁹⁶:

- Zákon č. 17/1992 Sb., **zákon o životním prostředí**⁹⁷ vymezuje základní pojmy, definuje zásady ochrany životního prostředí, stanovuje povinnosti právnických a fyzických osob při ochraně a zlepšování stavu životního prostředí.
- Zákon č. 563/1991 Sb., **zákon o účetnictví**⁹⁸ nařizuje vykazování udržitelnosti pro jmenované podniky, jak je stanoveno v CSRD a ESRS. Jde o klíčové legislativní opatření, které nastiňuje požadavky na finanční výkaznictví a reporting udržitelnosti a zajišťuje transparentnost a odpovědnost.
- Zákon č. 165/2012 Sb., **zákon o podporovaných zdrojích energie a o změně**⁹⁹ **některých zákonů** stanoví regulační rámec pro podporu a řízení výroby energie z obnovitelných zdrojů s podrobným popisem mechanismů podpory a úprav nezbytných pro začlenění těchto zdrojů do stávající energetické infrastruktury.
- Zákon č. 406/2000 Sb. **zákon o hospodaření s energií**¹⁰⁰ stanoví pokyny pro zlepšení energetické účinnosti, podporu využívání obnovitelné energie a opatření k úsporám energie. Nařizuje energetické audity a označování, přičemž je v souladu se směrnicemi EU o energetické účinnosti.

Český právní systém stále čelí výzvě při plné integraci moderních principů udržitelnosti, přičemž často považuje udržitelnost pouze za podmnožinu ochrany životního prostředí. **Zákon č. 17/1992 Sb.**, který definuje udržitelný rozvoj, není dostatečně v souladu se závazky EU, což vede k zaměření na **reaktivní postoj k ochraně životního prostředí** spíše než na proaktivní přístup k udržitelnosti, který je orientovaný na budoucnost. Tento nesoulad se dotýká i technických norem, jako jsou **energetické audity podle zákona č. 406/2000 Sb.** a sektory jako ten elektrotechnický, kde absence odkazů na **taxonomii EU** komplikuje posouzení udržitelnosti materiálů, což je obtížné nebo téměř nemožné¹⁰¹.

Transpozice podávání zpráv o udržitelnosti

Taxonomii EU již musí používat finanční i nefinanční podniky podléhající směrnici o nefinančním výkaznictví (NFRD). V rámci NFRD se musí hlásit přibližně pouze 25 společností na českém trhu. Již od finančního roku 2025 však budou mít povinnost podávat nefinanční výkazy i další společnosti. Celkem se požadavky CSRD přímo dotknou přibližně 1 300 firem v ČR a 50 000¹⁰² v celé EU. **V souvislosti s implementací NFRD připravilo MF novelu zákona o účetnictví** a novely souvisejících předpisů, které byly schváleny v rámci

⁹⁶ Kromě toho sdělení a metodiky MŽP poskytují podrobné pokyny a regulační pokyny k různým aspektům udržitelnosti. Tyto dokumenty obsahují specifické procedurální požadavky a osvědčené postupy, které mají zajistit, aby zúčastněné strany dodržovaly normy udržitelnosti a účinně přispívaly ke snižování emisí skleníkových plynů. Tyto zákony a předpisy významně ovlivňují reálnou ekonomiku a vytvářejí precedenty pro další zákonné i nestatutární snahy a činnosti

⁹⁷ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-17>

⁹⁸ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-563>

⁹⁹ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-165>

¹⁰⁰ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-406>

¹⁰¹ https://www.czgbc.org/download/EU_Taxonomie_FINAL.pdf

¹⁰² <https://normative.io/insight/csrd-explained/>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

tzv. konsolidačního balíčku¹⁰³ (dále jen „**NFRD novela zákona o účetnictví**“), zahrnující první skupinu podniků podléhajících novému rozsahu vykazování udržitelnosti pro účetní období začínající v roce 2024¹⁰⁴.

Závěr

V Evropské unii stanovila Zelená dohoda pro Evropu a balíček Fit for 55 směr k dosažení klimatické neutrality do roku 2050 s klíčovými předpisy, jako je **taxonomie EU**, **SFDR**, **CSRD**. Tyto nástroje podporují **transparentnost a udržitelnost na finančních trzích**, zatímco iniciativy jako **zpoplatnění uhlíku** a **EU ETS** zajišťují integraci environmentálních nákladů do hospodářské činnosti. Tento strukturovaný rámec povzbuzuje členské státy EU, včetně **České republiky**, aby sladily své národní politiky s širšími cíli udržitelnosti a podpořily tak posun směrem k **nízkouhlíkové ekonomice**.

V **České republice** udržitelné finance čelí výzvám při plné integraci udržitelnosti do svých finančních a právních systémů. Nedávné snahy, jako jsou novely zákona **o účetnictví** a **zákona o hospodaření energií**, mají za cíl podporovat **energetickou účinnost** a sladit se se **směrnicemi EU**, přičemž starší legislativa stále potřebuje modernizaci. Zřízení **odboru Politik udržitelnosti MF** znamená pokrok v koordinaci těchto snah, ale **ČNB** se nadále zaměřuje především na **finanční stabilitu**. Instituce jako **NRB** aktivně podporují **zelené iniciativy**, ale **k plné integraci financování udržitelnosti a splnění cílů EU** je zapotřebí komplexnější regulační koordinace a zlepšení sběru dat.

¹⁰³ Nařízení bylo publikováno ve Sbírce zákonů České republiky dne 12. prosince 2023 jako zákon č. 349/2023 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s konsolidací veřejných rozpočtů.

¹⁰⁴ Další novelu zákona o účetnictví připravilo MF mj. s cílem plně transponovat zbývající ustanovení CSRD do české legislativy, na kterou se nevztahuje novela zákona o účetnictví o NFRD. Pro zbývající část transpozice CSRD novela zákona č. 563/1991 Sb., zákon o účetnictví, zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 426/2023 Sb., o vyrovnávacích daních pro velké nadnárodní skupiny a velké národní skupiny, byla schválena vládou ČR dne 28. srpna 2024 a byla zaslána v rámci řádného legislativního procesu do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

3 Diagnostika českého trhu financování udržitelnosti

Následující kapitola se zaměřuje na vyvíjející se prostředí českého trhu v oblasti financování udržitelnosti, přičemž se soustředí na vývoj produktů financování udržitelnosti a role různých zainteresovaných stran, včetně státu, finančních institucí a nefinančních korporací.

Jednou z hlavních výzev na českém trhu udržitelných financí je dostupnost dat a kvalita ESG informací. Situace na trhu se vyznačuje potřebou spolupráce mezi státem, finančními institucemi a nefinančními podniky při řešení těchto výzev a podporou financování udržitelnosti v České republice.

Mezi nové výzvy financování udržitelnosti na českém trhu patří potřeba inovativních finančních produktů, včetně finančních nástrojů zaváděných státem, integrace ESG do tradiční finanční analýzy a vytvoření odpovídajících rámců pro monitorování a podávání zpráv. Kromě toho existuje naléhavá potřeba vyplnit mezeru mezi politickými iniciativami a tržními postupy, aby byl zajištěn soudržný a účinný přechod k financování udržitelnosti.

Pozoruhodným aspektem českého finančního prostředí je, že naprostá většina bank v České republice je pod kontrolou zahraničních finančních skupin, typicky ze západní Evropy. To znamená, že **české banky jsou často povinny dodržovat ambiciózní interní závazky svých mateřských společností v oblasti udržitelnosti, které obvykle překračují regulační požadavky EU.**

Veřejná správa hraje klíčovou roli při usnadňování tohoto přechodu stanovením regulačních rámců a poskytováním pobídek k podpoře udržitelných postupů. Vládní politiky stále více podporují iniciativy udržitelnosti, jejichž cílem je vyvážit hospodářský růst a péči o životní prostředí. Tato opatření mají za cíl povzbudit jak veřejný, tak soukromý sektor ke sladění jejich finančních strategií s cíli udržitelnosti.

Klíčovými aktéry této transformace jsou také nefinanční podniky. Začleněním kritérií ESG do svých provozních a strategických rozhodovacích procesů posilují tyto korporace svůj kredit v oblasti udržitelnosti, který je stále více požadován investory. Tato kapitola však zdůrazňuje několik výzev, kterým nefinanční podniky čelí, včetně potřeby značných investic do zelených technologií a složitosti měření a vykazování výkonnosti v oblasti udržitelnosti.

3.1 ESG data, řízení rizik a zveřejňování

3.1.1 Vykazování a zveřejňování udržitelnosti

Vzhledem k tomu, že se udržitelnost dostává do centra pozornosti na globálních, finančních a investičních trzích, úvahy o ESG se staly prvořadými pro investory i instituce. Cesta k financování udržitelnosti **je plná výzev, zejména pokud jde o dostupnost, kvalitu a využití ESG dat. Mezery v kvalitě dat představují významné překážky pro finanční instituce, které usilují o integraci úvahy ESG do svých rozhodovacích procesů. Hlavními výzvami jsou absence veřejných registrů pro ESG data, nedostatek standardizovaných postupů a rozdílná spolehlivost ESG hodnocení.**

Mezinárodní praxe

V Německu a Nizozemsku¹⁰⁵ využívají státní instituce a centrální banky data ESG shromážděná bankami a finančními institucemi od svých klientů několika způsoby:

¹⁰⁵<https://greencentralbanking.com/2021/07/23/new-dutch-policies-central-bank-independence/>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Centrální banky, jako je například Deutsche Bundesbank v Německu, používají data ESG od bank k hodnocení systémových rizik spojených se změnou klimatu. Tato data jim pomáhají analyzovat, jak mohou změny v klimatické politice nebo environmentální faktory ovlivnit finanční stabilitu.

V Nizozemsku se data z bank používají k vytváření národních politik zaměřených na udržitelnost. **Nizozemská centrální banka (DNB) integruje data ESG do svých zpráv o finanční stabilitě a spolupracuje s vládou na vývoji politik, které podporují přechod na nízkouhlíkové hospodářství¹⁰⁶.**

Jak je zmíněno ve Zprávě o mezinárodní dobré praxi, v Německu, Francii a Nizozemsku existují systémy, které shromažďují data o energetické náročnosti budov na jednom místě. V Německu je to například **Energieausweis-Datenbank^{107,108}**.

Situace v ČR

Banky v České republice se potýkají s výrazným nedostatkem kvalitních ESG dat, což komplikuje jejich úsilí o financování přechodu k udržitelné ekonomice. V reakci na tento problém zahájila **ČBA iniciativu, která zahrnovala zavedení klientského dotazníku zaměřeného na ESG. Tento dotazník také pomáhá společnostem připravit se na legislativní požadavky EU, které vstupují v účinnost průběžně mezi lety 2023 až 2026. Mezi tyto požadavky patří například CSRD.** Na základě dotazníku si firmy mohou samy snadno otestovat dopad svých podnikatelských aktivit na životní prostředí. **Dotazník je od listopadu 2021 veřejně dostupný na webu ČBA^{109,110}.**

Banky pomocí tohoto jednotného dotazníku získávají od klientů klíčové informace pro posouzení rizik a příležitostí spojených s faktory ESG. **Dotazník se zaměřuje na různé záležitosti, včetně uhlíkové stopy, spotřeby energie, řízení environmentálních rizik a sociálního dopadu podnikání. Údaje z těchto dotazníků pomáhají bankám při rozhodování o úvěrech, investicích a dalších finančních produktech s ohledem na jejich udržitelnost.**

Konkrétní výstupy z těchto dotazníků ukazují, že většina společností stále nemá komplexní strategie pro snižování uhlíkové stopy nebo pro zlepšování sociálních aspektů jejich podnikání. To naznačuje potřebu dalšího vzdělávání a podpory podnikání v oblasti ESG¹¹¹.

Banky rovněž pracují na zjednodušení tohoto dotazníku pro malé a střední podniky (MSP), aby usnadnily sběr dat a zlepšily jejich dostupnost. Cílem je motivovat MSP k udržitelným aktivitám, což je klíčové pro širší adaptaci principů ESG v českém podnikatelském prostředí.

Tato iniciativa a její výsledky odrážejí evropský trend, kdy bankovní sektor stále více začleňuje ESG kritéria do svého rozhodování a vyžaduje kvalitní data pro správné posouzení ESG rizik. Potřeba přesných a relevantních údajů je proto zásadní pro úspěšný přechod k udržitelnému hospodářství¹¹².

¹⁰⁶ <https://greencentralbanking.com/2021/12/13/dnb-dutch-banks-climate-risk/>

¹⁰⁷ <https://www.statistik.at/datenbanken/adress-gebaeude-und-wohnungsregister/energieausweisdatenbank-eadb>

¹⁰⁸ <https://www.economie.gouv.fr/particuliers/immobilier-diagnostic-performance-energetique-dpe>

¹⁰⁹ <https://cbaonline.cz/cba-pripravila-vzorovy-esg-dotaznik-na-pomoc-firmam>

¹¹⁰ <https://service.synesgy.com/cz/bankovni-esg/>

¹¹¹ <https://cbaonline.cz/upload/2815-cba-vyrocní-zprava-2022-eng-web.pdf>

¹¹² <https://practiceguides.chambers.com/practice-guides/esg-2023/czech-republic>

Studie ČBA z prosince 2023¹¹³ zdůrazňuje významné výzvy v českém ekosystému ESG, zejména nedostatek dat v sektoru nemovitostí. Studie zjistila, že přístup k datům je značně omezený a pokrývá pouze 1 % trhu. Data pro studii byla čerpána z **databáze MPO ENEX¹¹⁴, která uchovává průkazy energetické náročnosti budov (PENB)¹¹⁵.** Záznam dat PENB se provádí prostřednictvím nahrání webového rozhraní, přičemž alternativou zůstává ruční zadávání. Strategie MPO v souladu s taxonomií EU se proto opírají o tato data.

Kromě databáze ENEX¹¹⁶, která poskytuje zásadní údaje o energetické účinnosti budov, existuje v České republice několik dalších databází, které vlastní české úřady a které by mohly významně pomoci bankám a finančním institucím při posuzování udržitelnosti jejich úvěrových portfolií. Tyto databáze zahrnují různé aspekty ESG kritérií a nabízejí cenné poznatky o sektorech, jako jsou povolovací procesy, dopady na životní prostředí, kapacity distribučních sítí, plány udržitelné infrastruktury nebo údaje o nakládání s odpady.

Česká informační agentura životního prostředí (CENIA)¹¹⁷ provozuje několik databází pokrývajících různé environmentální aspekty, včetně nakládání s odpady, míry recyklace a ekologických povolení. Data CENIA mohou bankám pomoci vyhodnotit dopady činnosti jejich klientů na životní prostředí, zejména v odvětvích s významnou produkcí odpadů. Mezi databáze patří Informační systém pro nakládání s odpady, který sleduje tvorbu odpadu, zpracování a procesy likvidace, a databáze posouzení vlivu na životní prostředí (Environmental Impact Assessment – EIA), která poskytuje pohled na potenciální dopady nových projektů na životní prostředí.

Energetický regulační úřad (ERÚ)¹¹⁸ dohlíží na několik databází relevantních pro kapacitu a distribuci energetických sítí. Tyto databáze obsahují informace o trhu s elektřinou a plynem, včetně údajů o výrobě, spotřebě a distribučních kapacitách energie. Díky přístupu alespoň k části dat ERÚ mohly banky posoudit proveditelnost a udržitelnost energetických projektů, včetně těch, které se týkají obnovitelných zdrojů energie. ERÚ také poskytuje údaje o integraci distribuovaných energetických zdrojů, které jsou klíčové pro hodnocení potenciálu a výzev projektů udržitelné energetiky.

Integrovaný registr znečišťování (IRZ)¹¹⁹ je komplexní databáze spravovaná Ministerstvem životního prostředí. Shromažďuje a poskytuje údaje o znečišťujících látkách vypouštěných do ovzduší, vody a půdy průmyslovými zařízeními. Tento registr je nepostradatelný pro banky a finanční instituce, které mají za cíl vyhodnocovat dopady činnosti svých klientů na životní prostředí. IRZ obsahuje údaje o emisích, produkci odpadů a nakládání s nimi, což umožňuje podrobné posouzení souladu společnosti s předpisy v oblasti životního prostředí a posouzení její celkové ekologické stopy.

Státní fond životního prostředí ČR (SFŽP)¹²⁰ spravuje několik programů financování zaměřených na ochranu životního prostředí a udržitelný rozvoj. Databáze SFŽP poskytují informace o dotovaných projektech, včetně těch, které se týkají obnovitelných zdrojů energie, odpadového hospodářství a ochrany vod. Díky přístupu do těchto databází mohou banky identifikovat měřítka a trendy v projektech zaměřených na udržitelnost.

¹¹³ <https://cbaonline.cz/studie-top-15-budovy-v-cesku-jsou-neusporne>

¹¹⁴ <https://www.mpo-enex.cz/experti/>

¹¹⁵ <https://www.mpo.gov.cz/dokument119528.html>

¹¹⁶ <https://www.mpo.gov.cz/hledani.html?lid=1&searchtext=enex>

¹¹⁷ https://www.cenia.cz/#aktuality_

¹¹⁸ <https://eru.gov.cz>

¹¹⁹ <https://www.irz.cz>

¹²⁰ <https://www.sfzp.cz>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)¹²¹ navíc nabízí databáze, které poskytují zásadní sociální údaje týkající se postupů zaměstnávání, bezpečnosti na pracovišti a programů sociálního začleňování. Tyto databáze se zaměřují na sociální dimenze ESG tím, že nabízejí pohled na pracovní normy, spokojenost zaměstnanců a iniciativy pro zapojení komunity. Využitím dat MPSV mohou banky posoudit sociální dopad potenciálních investic a zajistit soulad s principy odpovědného investování.

Příležitosti a výhody

Lepší správa ESG a přesnější výpočet Green Asset Ratio. Využitím dat mohou banky provádět důkladná hodnocení environmentálního a sociálního dopadu potenciálních investic, a tím zajistit, aby investice byly v souladu s principy odpovědného investování a taxonomií EU. Banky nebo jejich klienti zároveň mohou ušetřit náklady na získávání informací. Tento proaktivní přístup nejen snižuje rizika, ale také posiluje pověst banky jako společensky odpovědné instituce¹²².

Využití ESG dat bankovním sektorem přesahuje regulaci a hodnocení rizik. Podporuje vytváření politik určených k urychlení přechodu k udržitelné ekonomice a zvyšuje transparentnost ve finančním sektoru. **Začleněním dat ESG do svých hodnotících kritérií banky vysílají silný signál o svém závazku podporovat podnikatelské prostředí vedoucí k udržitelnému a společensky odpovědnému rozvoji**¹²³.

Rizika a výzvy

Nedostatek dat ESG na českém trhu dále komplikuje rozhodování o udržitelných investicích, což podtrhuje naléhavou potřebu zlepšit dostupnost a kvalitu dat. V tomto kontextu ukazují česká ESG data a informace na smíšené prostředí na jedné straně a na nedostatek spolehlivých a srovnatelných dat na straně druhé.

Nedostatek přístupu k údajům veřejného sektoru pro vytváření měřitelných kritérií. Existuje celková nedostupnost kompletních a kvalitních (ověřených) dat v požadované struktuře, podrobnosti a souladu s regulačními požadavky taxonomie EU, která by byla poskytována zdarma alespoň finančním institucím podléhajícím regulacím ze strany státu, nebo také společností s povinností vykazování podle směrnice CSRD. Finančním institucím v České republice naopak chybí dostupná otevřená data, metodiky a metriky či jiné formy toku informací ze strany státu, např. z pohledu interpretace evropské taxonomie v povolovacích řízeních a klimatických dat pro řízení klimatických rizik.

Omezený přístup k financím. Pokud banky nemají spolehlivé primární údaje např. o klimatických a jiných ESG rizicích v konkrétním odvětví, jako je zemědělství, tak pro klasifikaci segmentů celého portfolia používají proxy nebo pouze kódy NACE. To logicky vede ke snížení financování s cílem dosáhnout emisní trajektorie portfolia do roku 2030 nebo 2050 a poměru zelených aktiv, bez ohledu na skutečné podmínky jednotlivých klientů. Čím nižší je kvalita dat pro hodnocení ESG rizik, tím vyšší je cena a nižší dostupnost financování.

¹²¹ <https://www.mpsv.cz>

¹²² <https://www.spglobal.com/esg/insights/transparency-and-impact>

¹²³ <https://blogs.pwc.de/en/sustainability/article/241886/navigating-the-path-to-standardised-esg-disclosures-in-banking-challenges-implications-and-the-road-ahead/>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Jak vyplývá ze zjištění z průzkumů provedených v rámci tohoto zadání, banky potřebují podporu v oblasti ESG dat ze strany veřejné správy a ČNB ohledně¹²⁴:

1. **Regulačních rámců a standardů:** Jasné a konzistentní regulační pokyny pro hodnocení a integraci kritérií ESG do rozhodovacích procesů. To zahrnuje národní cíle udržitelnosti, normy pro vykazování emisí, energetickou účinnost a další relevantní metriky, ideálně v souladu s taxonomií EU jako převládající normou¹²⁵.
2. **Údajů o emisích a spotřebě energie:** Přesné a pravidelně aktualizované údaje o emisích skleníkových plynů a spotřebě energie podniků jsou klíčové pro hodnocení vlivu společností na životní prostředí, kterým banky poskytují financování.
3. **Údajů o sociálních aspektech a aspektech správy věcí veřejných:** Informace o pracovních podmínkách, diverzitě, lidských právech a správě a řízení společností jsou nezbytné pro posouzení společenské odpovědnosti společností.
4. **Údajů o klimatu:** Pro efektivní řízení **klimatických rizik** je nezbytné mít k dispozici aktualizované a přesné údaje. Tyto informace jsou klíčové pro udržitelné výpočty rizik v pojistných modelech a modelech řízení rizik.

3.1.2 ESG řízení rizik a kapitálové požadavky

Banky a další finanční instituce mohou využívat širokou škálu dat pro řízení ESG rizik ve svých portfoliích, zejména při financování sektorů, jako je zemědělství, průmysl a energetika. Za tímto účelem probíhá aktivní sdílení dat v zahraničí mezi státem, centrálními bankami a komerčními bankami. Centrální banky často vystupují jako zprostředkovatelé při přenosu příslušných údajů ESG do bankovního sektoru. To bankám umožňuje vyhodnotit rizika ESG a integrovat je do svých obchodních modelů, což je klíčové pro podporu udržitelné ekonomiky.

Mezinárodní praxe

BaFin¹²⁶, německý finanční regulátor, zavedl přístup, který bankám umožňuje při výpočtu kapitálových požadavků zohlednit nižší riziko udržitelných aktiv. Tento přístup je v souladu s CRR III a umožňuje bankám používat **zátěžové testy související se životním prostředím a klimatem**, které hodnotí, jak jsou portfolia vystavena klimatickým rizikům. Pokud tyto testy ukážou, že udržitelná aktiva skutečně zmírňují riziko, mohou banky snížit své kapitálové požadavky na tato aktiva. Specifická úleva je poskytována ve formě nižších rizikových vah, což je plně v souladu s článkem 501 CRR III, a umožňuje zohlednění specifických rizik.

Situace v České republice

Na českém trhu **potřebují banky čas na postupné začleňování rizik souvisejících s udržitelností do svých skóringových modelů**. Tento pomalý pokrok je částečně způsoben **nedostatkem kvalitních dat ESG a dat o udržitelnosti**, což bankám ztěžuje přesné posouzení rizika. Existují však odvětví, jako je zemědělství, **kde jsou klimatická rizika vysoce přítomná a pro banky představují významný problém. Zemědělství je často vystaveno extrémním výkyvům počasí**, jako jsou sucha nebo povodně, které zvyšují rizika a vedou k tomu, že banky se zdráhají tento sektor financovat.

¹²⁴ Jak citovat tuto zprávu: Moeslinger, M., Fazio, A. a Eulaerts, O., *Podpora datové platformy pro malé a střední podniky pro vykazování ESG a implementaci taxonomie EU*, 31156 EUR EN, Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, 2022, ISBN 978-92-76-55056-3, doi:10.2760/69381, JRC128998

¹²⁵ Banky někdy stále používají kritéria ESG své příslušné bankovní skupiny namísto taxonomie EU nebo používají více standardů najednou, což komplikuje srovnatelnost a zvyšuje náklady a časovou náročnost procesu hodnocení rizik ESG.

¹²⁶ https://www.bafin.de/EN/Homepage/homepage_node.html

Jednou z primárních metod, kterou banky používají k měření ESG a klimatických rizik, je hodnocení ukazatelů zelených aktiv (Green Asset Ratio – GAR). GAR představuje podíl z celkových aktiv banky, který je považován za environmentálně udržitelný. Tento poměr pomáhá bankám vyhodnotit jejich expozici vůči zeleným nebo udržitelným investicím a identifikovat oblasti, kde je zapotřebí zlepšení, aby byly splněny cíle udržitelnosti. **Výpočet těchto poměrů však může být složitý kvůli nedostatku standardizovaných definic a metodologií pro identifikaci toho, co se kvalifikuje jako zelené aktivum.**

Banky v České republice se při hodnocení udržitelnosti svých aktiv obvykle **spoléhají na interní hodnocení a ESG ratingy třetích stran.** Při určování dopadu svých investic na životní prostředí berou v úvahu faktory, jako jsou **emise skleníkových plynů, energetická účinnost, spotřeba vody a nakládání s odpady.** Zvažují se také **sociální faktory a faktory řízení,** jako jsou **pracovní postupy, dopad komunity a struktury správy a řízení společnosti**¹²⁷.

ČBA hraje klíčovou roli při usnadňování přijetí postupů řízení ESG rizik mezi finančními institucemi. ČBA spolupracuje se svými členy na **vývoji osvědčených postupů,** sdílení znalostí a prosazování **důležitosti udržitelnosti v bankovních operacích.** Úzkou spoluprací s ČNB a dalšími zainteresovanými stranami **usiluje ČBA o vytvoření podpůrného prostředí pro integraci ESG rizik do rámců řízení rizik českých bank**¹²⁸.

Příležitosti a výhody

Přijetí zásad ESG a řízení klimatických rizik může zlepšit reputaci a důvěryhodnost. **Prokázání závazku k udržitelnosti může přilákat širší základnu ekologicky uvědomělých investorů a zákazníků, čímž vzroste podíl bank na trhu a jejich ziskovost.** Navíc to může vést k **vývoji inovativních finančních produktů,** jako jsou **zelené dluhopisy a půjčky spojené s udržitelností,** které uspokojí rostoucí poptávku po udržitelných investičních možnostech¹²⁹.

Zaměření na ESG a řízení klimatických rizik otevírá nové cesty pro spolupráci. Tato spolupráce zahrnuje **vládní agentury, nevládní organizace a soukromý sektor.** Taková partnerství mohou **usnadnit sdílení znalostí a osvědčených postupů,** podněcovat inovace a zvyšovat celkovou efektivitu úsilí v oblasti financování udržitelnosti.

Rizika a výzvy

Různé přístupy a dokumentace. Přijetí kritérií ESG se mezi bankovními skupinami výrazně liší, což vede k nejednotnosti požadavků na dokumentaci. Zatímco proces úvěrového rizika je vysoce standardizován odpovídající regulací ČNB, u ESG rizik tomu tak není. **Česká republika se potýká s nedostatkem jasných pokynů.** To činí klientská data a dokumenty nesrovnatelnými a nekompatibilními, čímž se zpomaluje financování udržitelných projektů a zvyšuje administrativní zátěž pro všechny zúčastněné strany. To je patrné zejména v oblastech, jako jsou energetická účinnost budov a prokázání plnění kritérií udržitelnosti v zemědělství¹³⁰.

Vyvíjející se regulace. Vyvíjející se povaha kritérií ESG a regulace klimatických rizik vytváří na trhu pocit nejistoty. Banky se musí neustále přizpůsobovat novým předpisům a standardům, které mohou narušit obchodní operace a strategické plánování. **Tato nejistota může také ovlivnit důvěru investorů, což bankám ztěžuje přilákání kapitálu do udržitelných projektů.** Pohyb ve složitém regulačním prostředí v oblasti ESG a řízení

¹²⁷ https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-99468-6_19

¹²⁸ <https://www.cbacg.cz/udrzitelny-byznys/>

¹²⁹

https://eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Reports/2023/1062711/Report%20on%20the%20role%20of%20environmental%20and%20social%20rizika%20in%2020framework.pdf

¹³⁰ Od finančního k entitnímu modelu ESG.

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

klimatických rizik může být skličující. Nedodržování vyvíjejících se předpisů může mít za následek právní postihy, finanční ztráty a poškození dobrého jména. Banky musí zajistit, aby jejich postupy byly v souladu s domácími i mezinárodními standardy. To vytváří dodatečné náklady na poradenství a brzdí interní rozhodovací procesy.

Technologické a infrastrukturní výzvy. Implementace ESG a řízení klimatických rizik vyžaduje investice do technologií a infrastruktury pro finanční instituce. České banky již učinily značné investice do modernizace svých stávajících systémů, aby podpořily integraci ESG dat a analytik. Vyvíjející se regulace přináší bance dodatečné náklady na přizpůsobení jejich systémů novým podmínkám.

3.1.3 Implementace taxonomie EU

Různorodost přístupů a dokumentace napříč členskými státy představuje výzvu pro banky a investory, kteří musí zajistit, aby projekty splňovaly kritéria taxonomie EU. **Zatímco některé země, jako je Německo a Nizozemsko, mají systémy, které jsou propojeny s taxonomií EU¹³¹, jiné země, jako je Česká republika a Polsko, se stále potýkají s nedostatkem jasností a jednotností požadavků na dokumentaci.** To vede k tomu, že data a dokumenty nejsou vždy porovnatelné a kompatibilní, což může mít vliv na pomalé financování udržitelných projektů a zvýšit administrativní zátěž pro všechny zúčastněné strany. Týká se to například energetické náročnosti budov, prokazování plnění kritérií udržitelnosti v zemědělství, ale i dalších oblastí.

Mezinárodní praxe

Jak je uvedeno ve Zprávě o mezinárodní dobré praxi, francouzské banky a veřejné orgány spolupracují na integraci taxonomie EU do vnitrostátních předpisů. **Francie vytvořila specifické metodiky a nástroje, které pomáhají bankám a jejich klientům plnit požadavky taxonomie EU.** Tento systematický přístup umožňuje efektivnější provádění, i když existují určité oblasti, kde je stále zapotřebí další harmonizace s evropskými normami¹³².

Na druhou stranu v Polsku je situace podobná jako v České republice, kde implementace taxonomie EU naráží na překážky způsobené nedostatkem jasných národních pokynů a na pomalejší reakci úřadů. **Polské banky také čelí problémům při prokazování souladu s taxonomií EU a čekají na podrobnější pokyny od státních orgánů¹³³.**

V Německu hraje Bundes-Immissionsschutzgesetz (**BImSchG**)¹³⁴ klíčovou roli při prokazování souladu projektů s taxonomií EU. Tento proces zahrnuje posuzování vlivů projektů na životní prostředí, zejména v oblasti emisí a ochrany životního prostředí. **Banky mohou dokumentaci z tohoto procesu použít jako důkaz souladu s environmentálními standardy taxonomie EU.** Součástí dokumentace jsou technické zprávy a povolení příslušných úřadů, které potvrzují splnění požadavků ochrany životního prostředí.

Situace v České republice

Situace s implementací taxonomie EU v ČR je složitá a banky čelí výzvám, zejména pokud jde o vazbu mezi taxonomií EU a legislativou. Jedním z hlavních problémů je, že banky a jejich klienti nemají od úřadů jasné pokyny, jak přesně prokázat soulad projektu s taxonomií EU. **ČBA¹³⁵ se stále potýká s nedostatkem odpovědí**

¹³¹ https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-Taxonomy-sustainable-activities_en

¹³² <https://www.banque-france.fr/fr>

¹³³ <https://www.zbp.pl/>

¹³⁴ <https://www.bmwr.de/Redaktion/DE/Gesetze/Energie/BImSchG.html>

¹³⁵ <https://cbaonline.cz/>

na konkrétní otázky týkající se postupů a dokumentace, kterou by klienti měli předkládat k prokazování souladu. Tento problém přetrvává i dva roky po zavedení taxonomie EU.

Správci aktiv, investiční společnosti, pojišťovny a nefinanční společnosti v České republice se potýkají se složitostí implementace taxonomie EU¹³⁶. Správci aktiv a investiční firmy mají zájem integrovat taxonomii do správy portfolií, aby splnili standardy udržitelnosti a přilákali ekologicky orientované investory, ale zároveň čelí výzvám kvůli nedostatku jasných pokynů. Pojišťovny se podobně potýkají s obtížemi při zapracovávání kritérií udržitelnosti do procesů oceňování rizik a investičních praktik bez konzistentních regulačních rámců. Nefinanční podniky jsou rovněž ovlivněny, protože musí přizpůsobit své operace a výkaznictví tak, aby splňovaly standardy udržitelnosti, což je ztížené absencí standardizovaných postupů.

V reakci na to začalo MF koordinovat úsilí o zmapování těchto požadavků a poskytnutí jasnějšího návodu, který je nezbytný pro zvýšení transparentnosti a pro udržení konkurenceschopnosti českých subjektů vůči svým evropským protějškům¹³⁷.

Příležitosti a výhody

Taxonomie EU podporuje přechod na nízkouhlíkové hospodářství. Toho se dosáhne poskytnutím pokynů pro financování přechodových činností. České banky mohou hrát zásadní roli při financování projektů, které k tomuto přechodu přispívají, jako jsou investice do energeticky účinných technologií a infrastruktury. Podporou těchto iniciativ mohou finanční instituce přispět k dekarbonizaci české ekonomiky a k dosažení národních a evropských klimatických cílů.

Taxonomie EU pobízí k diverzifikaci investičních portfolií. Tím, že poskytuje standardizovaný přístup k hodnocení udržitelnosti různých ekonomických aktivit, umožňuje finančním institucím identifikovat širší škálu investičních příležitostí, které splňují jejich kritéria rizik a návratnosti a zároveň přispívají k plnění environmentálních cílů. To může vést k odolnějším a diverzifikovanějším portfoliím a snížit tak celkovou rizikovou expozici českých bank.

Taxonomie EU může usnadnit postupy řízení rizik ve finančních institucích. Začleněním kritérií udržitelnosti do svých investičních rozhodnutí mohou banky lépe posoudit a zmírnit rizika související se životním prostředím a klimatem. Tento proaktivní přístup k řízení rizik může zvýšit stabilitu a odolnost finančního systému, což je v konečném důsledku přínosem pro širší ekonomiku.

Standardizace a transparentnost podporované taxonomií EU mohou rovněž zlepšit celkovou účinnost finančního systému. Tím, že budou nastavena jasná a konzistentní kritéria pro definování udržitelných činností, se sníží administrativní zátěž finančních institucí a soukromých společností. To může vést k úspoře nákladů a zefektivnění procesů, což bankám umožní alokovat více zdrojů na činnosti s přidanou hodnotou.

Taxonomie EU také otevírá příležitosti pro budování kapacit a sdílení znalostí ve finančním sektoru. Vzhledem k tomu, že banky a další finanční instituce pracují na dodržování těchto standardů, bude vzrůstat poptávka po odborných znalostech v oblasti financování udržitelnosti. To může vést k rozvoji specializovaných školicích programů a workshopů a ke spolupráci s akademickými institucemi, které podporují kulturu udržitelnosti a inovací v českém finančním sektoru.

Rizika a výzvy

Harmonizace místo sjednocení. Problémem při implementaci taxonomie EU je situace, kdy každý členský stát Evropské unie přistupuje k prokazování souladu s pravidly svým jedinečným způsobem. To vede k nesourodým

¹³⁶ <https://www.conseq.cz/investice/prehled-fondu/conseq-model-portfolio-aggressive-esg-a-czk>

¹³⁷ <https://www.pwc.lu/en/sustainable-finance/a-year-of-esg/application-of-the-eu-taxonomy.html>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

a často nesrovnatelným datům, což komplikuje situaci jak soukromým společnostem, tak finančním institucím, které musí projekty posuzovat podle těchto pravidel. Dokumenty potřebné k prokázání souladu s taxonomií EU se v jednotlivých státech (a také mezi různými bankovními skupinami) liší, což vytváří bariéry pro transparentní a jednotné hodnocení udržitelnosti projektů v rámci EU.

Jedna z významných oblastí nejednoznačnosti v rámci taxonomie EU spočívá v posuzování shody podle místních norem. České předpisy a technické normy většinou nezohledňují taxonomii EU.

Pro úspěšné provádění taxonomie EU je nezbytná účinná koordinace mezi vnitrostátními orgány. Jasně a jednotné pokyny umožní bankám, správcům aktiv, pojišťovnám a nefinančním korporacím sladit své aktivity s kritérii udržitelnosti, a tím usnadní přechod k zelenější ekonomice.

Příklady rozdílů mezi národní legislativou a taxonomií EU. Mezi vnitrostátními právními předpisy a taxonomií EU existují zásadní rozdíly¹³⁸. Například české právo¹³⁹ vyžaduje průkazy energetické náročnosti, zatímco taxonomie EU nařizuje komplexnější dokumentaci, jako je analýza emisí životního cyklu, která v českém PENB chybí¹⁴⁰. Tato nejednotnost komplikuje developerům soulad s předpisy, protože musí splnit oba soubory požadavků, což často vede ke zpoždění projektů a k vyšším nákladům kvůli nutnosti zajištění dalších posouzení a dokumentací.

ČBA se jasně vyjádřila k výzvám, kterým její členové čelí. Bez výslovných pokynů od regulačních orgánů mají banky potíže s určením správných postupů a dokumentace potřebné k prokázání souladu s kritérii taxonomie. **Tato nejistota brání jejich schopnosti nabízet zelené finanční produkty jednotně.** Chybějící propojení mezi taxonomií EU a vnitrostátními právními předpisy brání bankám vykazovat části svých aktiv jako udržitelné kvůli strachu z obvinění z greenwashingu, což má za následek snížení garantovaných anuitních sazeb.

Průmyslový sektor čelí snad nejvýznamnějším výzvám kvůli složité povaze průmyslových procesů a velkému důrazu na dekarbonizaci. České průmyslové předpisy nejsou plně synchronizovány s podrobnými požadavky taxonomie EU na uhlíkovou neutralitu a udržitelné využívání zdrojů¹⁴¹.

3.2 Produkty financování udržitelnosti

Produkty financování udržitelnosti hrají zásadní roli při podpoře ekonomických činností, které jsou šetrné k životnímu prostředí a společensky odpovědné. Tyto produkty zahrnují řadu finančních nástrojů určených na podporu projektů, které přispívají k cílům udržitelnosti. V České republice se přijímání a vývoj těchto produktů prosazuje, i když odlišným tempem ve srovnání se zeměmi jako Německo, Francie a Nizozemsko, jak uvádí Zpráva o mezinárodní dobré praxi. **Vyvíjející se regulační prostředí a zvyšující se zájem investorů** pravděpodobně podpoří další pokrok v tomto sektoru v České republice¹⁴².

Průzkum finančního sektoru provedený v rámci projektu ukázal, že **většina finančních institucí nabízí udržitelné finanční produkty**, ale zatím **čelí omezenému zájmu klientů**. Mezi další překážky patří **nejasná legislativa a administrativní zátěž**, přičemž **méně než třetina plánuje vydat zelené dluhopisy kvůli vysokým nákladům**.

¹³⁸ <https://ec.europa.eu/sustainable-finance-taxonomy/activities/activity/270/view>

¹³⁹ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-264>

¹⁴⁰ https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/certificates-and-inspections_en

¹⁴¹ https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/certificates-and-inspections_en

¹⁴² <https://www.pse.cz/cs/udrzitelné-investování>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

3.2.1 Zelené dluhopisy

Zelené dluhopisy jsou dluhové cenné papíry vydávané za účelem financování projektů s přínosem pro životní prostředí, jako je obnovitelná energie, energetická účinnost, čistá doprava a udržitelné hospodaření s vodou. Výnosy ze zelených dluhopisů jsou určeny výhradně na zelené projekty a emitenti musí dodržovat konkrétní pokyny a standardy, aby zajistili, že prostředky budou náležitě využity.

Celosvětově se vydávání a správa zelených dluhopisů řídí několika standardy. Mezi nejvýraznější patří:

- **Zásady zelených dluhopisů** (Green Bond Principles – **GBP**)¹⁴³: Tyto principy, které vydala Mezinárodní asociace kapitálového trhu (ICMA), poskytují dobrovolné pokyny pro transparentnost a zveřejňování na trhu zelených dluhopisů.
- **Standard pro klimatické dluhopisy** (Climate Bonds Standard – **CBS**)¹⁴⁴: Tento standard byl vyvinut iniciativou Climate Bonds Initiative a poskytuje certifikační schéma pro zelené dluhopisy, které zajišťuje, že výnosy budou použity na projekty v souladu s klimatickými cíli.

Nařízení Evropské unie o evropských zelených dluhopisech¹⁴⁵, které bude platit od 21. prosince 2024, zavádí standard EU pro zelené dluhopisy (EuGB) navržený Evropskou komisí. **Tento standard si klade za cíl vytvořit jednotný rámec pro zelené dluhopisy v rámci EU a zajistit soulad s taxonomií EU.** Jeho soulad s taxonomií EU zajišťuje, že zelené dluhopisy podporují projekty splňující přísná environmentální kritéria, což posílí důvěru investorů. Očekává se, že jakmile nastane účinnost EuGB, stane se standardizačním měřítkem zelených dluhopisů v EU a zajistí transparentnost v této oblasti. Očekává se však, že přijetí EuGB se bude v jednotlivých členských státech EU lišit v závislosti na jejich regulačním prostředí a vyspělosti trhu. Zatímco země jako Německo a Francie jej pravděpodobně přijmou rychle, u jiných zemí, včetně České republiky, se očekává, že budou potřebovat více času na integraci tohoto standardu.

Mezinárodní praxe

EIB a národní rozvojové banky hrají významnou roli jako **upisovatelé zelených dluhopisů**¹⁴⁶. EIB jako klimatická banka EU je **významným emitentem a investorem do zelených dluhopisů**. Podporuje **udržitelné projekty v celé EU i mimo ni** a využívá svou **finanční sílu k podpoře investic šetrných k životnímu prostředí**. Jen v roce 2020 vydala **EIB**¹⁴⁷ **zelené dluhopisy v hodnotě 3,7 mld. EUR**. **KfW** je naproti tomu **přední německá rozvojová banka a průkopník na trhu zelených dluhopisů**. Vydává a **upisuje zelené dluhopisy** na financování projektů, které jsou v souladu s **německými cíli udržitelnosti**. Portfolio zelených dluhopisů **KfW dosáhlo do roku 2021 přibližně 40 mld. EUR**¹⁴⁸.

Situace v České republice

V České republice je využití zelených dluhopisů na vzestupu, přesto je tento trh ve srovnání se zeměmi jako Německo méně vyspělý a stále spíše ve fázi zrodu, i když některé jednotlivé transakce v oblasti nemovitostí byly velmi úspěšné a patřily v době emise k největším obchodům se zelenými dluhopisy na světě. **V roce 2023 byl celkový objem zelených dluhopisů vydaných v České republice kolem 2 mld. EUR**¹⁴⁹. I když se jedná o

¹⁴³ <https://www.icmagroup.org/sustainable-finance/the-principles-guidelines-and-handbooks/green-bond-principles-gbp/>

¹⁴⁴ <https://www.climatebonds.net/standard/the-standard>

¹⁴⁵ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/2631/oj>

¹⁴⁶ <https://www.eib.org/en/press/news/eib-receives-2020-green-bond-pioneer-award>

¹⁴⁷ <https://www.eib.org/en/press/all/2022-308-15-years-of-eib-green-bonds-leading-sustainable-investment-from-niche-to-mainstream>

¹⁴⁸ <https://www.kfw.de/PDF/Investor-Relations/PDF-Dokumente-Green-Bonds/20231206-KfW-Green-Bond-Framework.pdf>

¹⁴⁹ <https://csrd.cz/zelené-dluhopisy-financování-budoucnosti/>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

relativně malý trh ve srovnání s Německem a širší EU, tyto čísla představují významný krok k financování udržitelnosti v České republice.

Primárními emitenty zelených dluhopisů v České republice byly dosud velké realitní, energetické a dopravní společnosti včetně soukromých, veřejných a státních subjektů. Podrobnosti jsou uvedeny v tabulce 1 níže.

Mezi upisovatele a investory do zelených dluhopisů v České republice patří institucionální investoři, jako jsou penzijní fondy, pojišťovny a banky. Výnosy ze zelených dluhopisů byly použity na financování projektů zaměřených na snížení emisí skleníkových plynů, zlepšení energetické účinnosti a podporu udržitelné infrastruktury.

Tabulka 1: Hlavní emise zelených dluhopisů a dluhopisů spojených s udržitelností v České republice

Jméno emitenta	Objem upsaných emisí	Rok	Měna	Splatnost	Výtěžek
CPI	800 mil. €	2019	EUR	7,5 roku	1,6 %
ČEZ	600 mil. € Navázané na udržitelnost	2022	EUR	5 let	2,375 % Kupónová sazba dluhopisů 0,75 %
České dráhy	500 mil. €	2022	EUR	5 let	5,625 %
Accolade	120 mil. €	2024	CZK	5 let	8 %

Zdroj: PwC

V České republice se emitenti řídí především Principy zelených dluhopisů a Standardem klimatických dluhopisů. Navrhovaný standard EU pro zelené dluhopisy nabývá na síle, ale jeho plné přijetí závisí na sladění investic s taxonomií EU.

Příležitosti a výhody

Růst trhu se zelenými dluhopisy může stimulovat ekonomický rozvoj. Toho lze dosáhnout podporou vytváření nových průmyslových odvětví a pracovních příležitostí. **Investice do obnovitelné energie, energetické účinnosti a udržitelné infrastruktury mohou být hnací silou inovací a podnikání, což povede ke vzniku nových podniků a vytváření vysoce kvalitních pracovních míst.** Tato ekonomická diverzifikace může zvýšit odolnost české ekonomiky, učinit ji méně zranitelnou vůči vnějším šokům a lépe se přizpůsobit měnícím se globálním podmínkám.

Greenium¹⁵⁰ neboli **zelené prémie značí rostoucí atraktivitu zeleného financování.** Tato výhoda se však postupem času zmenšuje. **Zelené dluhopisy mohou usnadnit přístup ke kapitálu pro udržitelné projekty, což může následně vést k významným úsporám nákladů díky lepší energetické účinnosti a integraci pokročilých udržitelných technologií.** V obecném evropském kontextu se však greenium přesunulo do nižších jednotek základních bodů.

Další výhody. Zelené dluhopisy nabízejí značné výhody pro dobrou pověst společnosti, posilují image značky i důvěru investorů tím, že ukazují závazek k udržitelnosti a přitahují investory. Sladění s mezinárodně uznávanými standardy zelených dluhopisů nejen přitahuje globální investory, ale také podporuje přeshraniční spolupráci, čímž integruje české podniky do globálního finančního ekosystému¹⁵¹.

¹⁵⁰ <https://www.undp.org/blog/identifying-greenium>

¹⁵¹ <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2019/12/green-bonds-offer-lessons-for-sustainable-finance-beschloss>

Rizika a výzvy

I když je potenciál trhu zelených dluhopisů v České republice značný, jeho realizace vyžaduje řešení několika vzájemně propojených výzev. **Sladění regulace, vyspělost trhu, rozvoj strategií udržitelnosti, rozvoj infrastruktury, kulturní posuny a koordinace zainteresovaných stran jsou základními součástmi komplexní strategie na podporu růstu zelených dluhopisů v České republice.** Řešením těchto výzev se Česká republika může začlenit do širšího rámce zeleného financování EU a přispět k národním a globálním cílům udržitelnosti.

Transparentnost a důvěryhodnost. Pomineme-li fakt, že výnosové křivky na dluhopisovém trhu nejsou v současnosti pro velké emise zelených dluhopisů příliš výhodné,¹⁵² **klíčovou výzvou při zavádění zelených dluhopisů je zajištění transparentnosti a důvěryhodnosti při používání výnosů emitentem, což vyžaduje přísné rámce monitorování a podávání zpráv.** Před emisemi zelených dluhopisů musí být provedeno řádné plánování, monitorování a vykazování udržitelných činností. To výrazně zvyhodňuje např. realitní společnosti se snadno škálovatelným byznysem založeným na výstavbě nových lokalit a mezinárodních stavebních certifikacích zavedených již desítky let (BREEAM¹⁵³, LEED¹⁵⁴ a další).

Strategický přístup k udržitelnosti v českých podnicích chybí. Kritickým problémem je proto nedostatek komplexních strategií udržitelnosti mezi českými společnostmi. Mnoho podniků má potíže s identifikací vhodných udržitelných projektů, které by obsahovaly výnosy ze zelených dluhopisů. Tato mezera je často způsobena převládajícím zaměřením na uhlíkově náročnou produkci, která není v souladu s cíli zeleného financování. Financování spojené s udržitelností (viz níže) může být pro takové společnosti stále dostupné, ale nedostatek strategického přístupu k udržitelnosti brání využití těchto zdrojů financování. **Pro efektivní využití výnosů ze zelených dluhopisů je nezbytný rozvoj robustních strategií udržitelnosti v rámci společností.**

Vzhledem k tomu, že GBP, CBS nebo také připravované EuGB vyžadují vytvoření mechanismů pro ověření, že projekty splňují přísná environmentální kritéria stanovená těmito standardy, musí mít emitent ve společnosti již vytvořený robustní rámec ESG, aby mohl vážně uvažovat o nasazení zelených dluhopisů jako zdroje financí. Pro efektivní využití výnosů musí být také předem připraven dlouhodobý investiční plán v souladu s vybraným standardem. **Je třeba zmínit dodatečné náklady na nastavení a monitorování rámce zelených dluhopisů, obvykle v řádu stovek tisíc eur.** Tyto náklady jsou opět nižší pro společnosti, které již mají dobře zavedené plány týkající se udržitelnosti a výkaznictví.

3.2.2 Finance spojené s udržitelností

Finanční produkty spojené s udržitelností (Sustainability-Linked Financial Products) jsou další kritickou složkou, kde jsou podmínky finančních produktů spojeny s výkonnostními cíli emitenta v oblasti udržitelnosti. **Tato kategorie je v České republice méně rozvinutá, ale je slibná, protože více subjektů uznává hodnotu začlenění udržitelnosti do svých finančních strategií.** Primární výzvou je zde stanovení a ověření smysluplných cílů udržitelnosti, které může být obtížné důsledně měřit a prosazovat.

Finanční produkty spojené s udržitelností, jako jsou dluhopisy a půjčky, jsou finančními nástroji navrženými k podpoře a stimulaci udržitelných postupů v rámci společností a projektů. Tyto produkty jsou obvykle strukturovány tak, aby navázaly finanční a/nebo úrokové podmínky na výkonnost emitenta nebo dlužníka ve vztahu k předem stanoveným cílům udržitelnosti¹⁵⁵.

¹⁵² <https://www.bloomberg.com/quote/BZECG5:IND>

¹⁵³ <https://breeam.com/standards>

¹⁵⁴ <https://www.usgbc.org/guide-LEED-certification>

¹⁵⁵ <https://www.schoenherr.eu/content/czech-republic-sustainability-linked-loans-lsta-vs-lma-frameworks>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Dluhopisy vázané na udržitelnost (Sustainability-Linked Bond – SLB): Tyto dluhopisy jsou vydávány se závazkem, že emitent zvýší svou výkonnost ve specifických oblastech životního prostředí, sociálních věcí, nebo řízení (ESG). Podmínky dluhopisu, jako jsou úrokové sazby, se mohou lišit v závislosti na tom, zda emitent splňuje tyto předem definované cíle udržitelnosti. Pokud například společnost nedosáhne svých cílů v oblasti snižování emisí uhlíku, může být úročena vyšší úrokovou sazbou, což finančně motivuje k dosažení stanovených cílů v oblasti udržitelnosti.

Úvěry spojené s udržitelností (Sustainability-Linked Loans – SLL): Podobně jako u SLB tyto úvěry spojují podmínky půjčky s udržitelností dlužníka. To může zahrnovat nastavení klíčových ukazatelů výkonnosti (KPI) souvisejících s ESG, jako je snížení emisí skleníkových plynů nebo zlepšení energetické účinnosti. Pokud dlužník splní nebo překročí tyto KPI, může těžit ze snížených úrokových sazeb nebo jiných výhodných úvěrových podmínek. Naopak nesplnění těchto cílů by mohlo vést k vyšším nákladům.

K získání financí spojených s udržitelností se společnosti obvykle zaměřují na několik klíčových ukazatelů výkonnosti, včetně:

- Snížení emisí uhlíku: Cíle pro snížení emisí skleníkových plynů.
- Energetická účinnost: Cíle pro zlepšení spotřeby energie na jednotku výkonu.
- Odpadové hospodářství: Snížení produkce odpadů a zvýšení míry recyklace.
- Využití vody: Efektivní a udržitelné hospodaření s vodními zdroji.
- Sociální dopad: Iniciativy pro zlepšení pohody zaměstnanců a zapojení komunity.

Banky a finanční instituce posuzují tyto KPI, aby určily způsobilost společností pro financování spojené s udržitelností. Dívají se na historickou výkonnost, současné strategie a budoucí závazky společností, aby zajistily, že finanční prostředky budou směřovat k udržitelnému rozvoji.¹⁵⁶

Mezinárodní praxe

Nizozemsko a Německo učinily významný pokrok v oblasti financí spojených s udržitelností. Obě země těží z dobře definovaných národních dekarbonizačních kritérií a silné vládní podpory, které umožňují rozsáhlejší přijetí finančních produktů spojených s udržitelností.

Tyto země **zavedly přísné ekologické předpisy a pobídky, které podněcují společnosti, aby přijaly udržitelné postupy. V Německu¹⁵⁷ přítomnost robustní průmyslové politiky a vysoká úroveň environmentálního povědomí mezi podniky podnítily vyspělejší trh pro financování spojené s udržitelností¹⁵⁸.**

Situace v České republice

V České republice se finance spojené s udržitelností objevují jako zásadní nástroj na podporu přechodu země na nízkouhlíkové hospodářství. Trh však čelí výrazným výzvám, především kvůli nedostatku zavedených kritérií a komplexních dekarbonizačních strategií na vnitrostátní úrovni. Tato mezera často ztěžuje bankám a finančním institucím implementaci finančních produktů spojených s udržitelností, jako jsou dluhopisy nebo půjčky.

¹⁵⁶ <https://www.theasset.com/article-esg/50731/sustainability-linked-bonds-loans-sink-in-2023>

¹⁵⁷ <https://iclg.com/practice-areas/environmental-social-and-governance-law/germany>

¹⁵⁸ <https://www.linklaters.com/insights/publications/2021/august/esg-outlook-in-the-netherlands>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Podle nedávných zpráv je velikost českého trhu s dluhopisy a úvěry spojenými s udržitelností přibližně 1 mld. EUR, zatímco Nizozemsko se může pochlubit přibližně 5 mld. EUR a Německo překračuje 10 mld. EUR¹⁵⁹. Tato čísla zdůrazňují značný nepoměr a podtrhují potenciál růstu na českém trhu¹⁶⁰.

Názorným příkladem přijetí financování vázaného na udržitelnost v České republice je dluhopis v hodnotě 600 mil. EUR vydaný společností ČEZ v roce 2022¹⁶¹. Tato přelomová emise je jednou z největších v historii země a podtrhuje rostoucí závazek velkých korporací k udržitelnosti životního prostředí.

ČEZ použil výnos z tohoto dluhopisu na financování řady zelených projektů zaměřených na zvyšování energetické účinnosti a rozšiřování kapacit obnovitelných zdrojů energie. Konkrétně byly prostředky přiděleny na iniciativy, jako je rozvoj solárních farem, čímž byl zajištěn podstatný příspěvek ke snížení emisí skleníkových plynů. Výtěžek dluhopisů byl navíc použit na modernizaci stávající infrastruktury, aby byla energeticky účinnější, čímž se snížily provozní emise uhlíku a zajistila se udržitelnější budoucnost pro energetický sektor v České republice.

Příležitosti a výhody

Zatímco finanční trh spojený s udržitelností v České republice je relativně malý, má významný potenciál pro růst a rozvoj. Využitím příležitostí a výhod financování spojených s udržitelností může Česká republika urychlit svůj přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku, zvýšit odpovědnost podniků, stimulovat inovace a přilákat domácí i mezinárodní investice. To může opět vést k udržitelnému hospodářskému růstu, zlepšit konkurenceschopnost a přispět k dosažení národních a mezinárodních cílů v oblasti klimatu.

Přitažlivost investorů. Financování spojené s udržitelností přitahuje domácí i mezinárodní investory, kteří upřednostňují ESG kritéria. Tento příliv kapitálu může financovat projekty podporující energetickou účinnost, obnovitelné zdroje energie a další zelené inovace, čímž se sníží celková uhlíková stopa.

Zlepšení standardů správy a řízení společnosti. Finanční nástroje mohou stimulovat podnikovou odpovědnost a transparentnost. Navázáním finančních podmínek na konkrétní cíle udržitelnosti jsou společnosti motivovány k tomu, aby si stanovily ambiciózní, ale dosažitelné cíle, jako je snížení emisí skleníkových plynů nebo zlepšení energetické účinnosti. Pravidelné monitorování a reportování těchto KPI podporuje kulturu neustálého zlepšování a inovací v rámci podniků.

Rizika a výzvy

Pomalejší přechod. Nedostatečný objem finančních prostředků spojených s udržitelností by mohl zpomalit přijímání zelených technologií a postupů. Vzhledem k tomu, že společnosti považují za obtížné zajistit financování svých ekologických a sociálních iniciativ, celkové tempo inovací v těchto oblastech se může zpomalit. Tato stagnace by pro Českou republiku ztížila možnost držet krok s vyspělejšími trhy, jako je Nizozemsko a Německo, kde jsou finance spojené s udržitelností vyspělejší a rozšířenější.

Vyšší kapitálové náklady pro české podniky. Dalším kritickým rizikem je potenciální zvýšení nákladů na kapitál pro české firmy. Investoři stále více upřednostňují udržitelnost, přičemž společnosti, které tato kritéria nesplní, mohou čelit vyšším výpůjčním nákladům nebo mohou být vyloučeny z určitých možností financování. To by mohlo mít za následek konkurenční nevýhodu na domácí i mezinárodní úrovni.

¹⁵⁹ https://www.ecb.europa.eu/press/financial-stability-publications/macprudential-bulletin/focus/2021/html/ecb.mpbu_focus202110_3.en.html

¹⁶⁰ <https://www.spglobal.com/esg/insights/featured/special-editorial/global-sustainable-bonds-2023-issuance-to-exceed-900-billion>

¹⁶¹ <https://www.cez.cz/sustainability/cs/novinky/cez-issues-sustainability-linked-bonds-160453>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Ztráta konkurenceschopnosti. S rostoucí celosvětovou poptávkou po udržitelných postupech se preference spotřebitelů posouvají směrem k ekologicky a sociálně odpovědným produktům a službám. Společnosti, které se s těmito preferencemi neshodují, riskují ztrátu podílu na trhu a poškození pověsti. Tento posun by mohl být zvláště výrazný v kritických odvětvích, jako je výroba, energetika a doprava.

3.2.3 Zelené půjčky a zelené hypotéky

Zelené půjčky a hypotéky jsou navrženy k financování projektů s výraznými ekologickými přínosy. V České republice se diskutuje, zda by měly být tyto finanční produkty propojeny s taxonomií EU, aby byly v souladu s širšími klimatickými cíli. Toto propojení by mohlo přinést standardizaci, avšak současně přináší výzvy kvůli nejistotám kolem implementace taxonomie EU. V zemích jako Německo, Francie a Nizozemsko jsou tyto produkty již dobře zavedené, jejich růst je podporován přísnými regulačními normami a silnou poptávkou na trhu. Mezi hlavní výzvy patří stanovení jasných kritérií způsobilosti a zajištění, že dlužníci budou dodržovat ekologické cíle po celou dobu trvání půjčky.

Mezinárodní praxe

V některých evropských zemích jsou zelené půjčky a hypotéky regulovány specifickými standardy, které jsou spojeny s taxonomií EU a dalšími kritérii udržitelnosti, jak je uvedeno ve Zprávě o mezinárodní dobré praxi. **V Německu, Nizozemsku a Francii jsou standardy zelených úvěrů a hypoték úzce spojeny s kritérii taxonomie EU a s dalšími evropskými regulačními rámci, jako je SFDR¹⁶².**

Instituce jako německá KfW hrají klíčovou roli v dalším půjčování na zelené projekty. Národní rozvojové banky poskytují technickou pomoc a finanční podporu, aby zajistily, že projekty splňují standardy udržitelnosti¹⁶³. Národní rozvojová banka v České republice by se mohla inspirovat těmito modely, aby integrovala technickou podporu a ověřovací procesy pro zelené úvěry a výpůjční produkty.

Situace v České republice

Zelené půjčky a hypotéky v České republice by měly v ideálním případě splňovat kritéria uvedená v taxonomii EU a SFDR¹⁶⁴. Integrace těchto rámců do národního kontextu však zůstává výzvou. Nařízení o kapitálových požadavcích (CRR)¹⁶⁵ také ukládá určitá omezení pro použití výnosů, která je třeba řešit, aby se podpořilo široké přijetí.

Dle diskuze s ČBA, **zelené hypotéky v České republice tvoří méně než 1 % z celkového hypotečního trhu, tj. přibližně 50 mil. EUR ročně v úvěrech. Naproti tomu Německo se svým vyspělejším sektorem zeleného financování, se může pochlubit objemem zelených hypoték přesahujícím 10 mld. EUR¹⁶⁶.** Tento výrazný rozdíl podtrhuje potenciál růstu v České republice a zdůrazňuje potřebu lepších regulačních rámců a pobídek ke stimulaci trhu.

Příležitosti a výhody

Investice do energeticky účinných budov. Přijetí ekologických půjček a zelených hypoték by vyvolalo značné investice do energeticky účinných budov a udržitelné infrastruktury. **Jako finanční produkty určené na**

¹⁶² <https://www.bundesbank.de/resource/blob/922198/5e4da127f1ee91095ef016857d3642eb/mL/2023-04-technical-paper-data.pdf>

¹⁶³ https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-02/dp179_en.pdf

¹⁶⁴ [https://www.kfw-capital.de/Sustainability/Regulation-\(EU\)-2019-2088-on-sustainability-related-disclosures-in-the-financial-sector.html](https://www.kfw-capital.de/Sustainability/Regulation-(EU)-2019-2088-on-sustainability-related-disclosures-in-the-financial-sector.html)

¹⁶⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32013R0575>

¹⁶⁶ https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2023-12/e7bcc22e-7fc2-4ca9-b50d-b6e922f99513/EBA%20report%20on%20green%20loans%20and%20hypotgages_0

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

podporu ekologických projektů motivují zelené hypotéky vlastníky domů a developery, aby upřednostňovali opatření na úsporu energie, jako je instalace solárních panelů, vysoce účinných topných systémů a vnější izolace. To nejen snižuje uhlíkovou stopu sektoru bydlení, ale také přispívá k významným úsporám nákladů na účtech za energii pro domácnosti i podniky. Totéž platí pro zelené úvěry v sektoru nemovitostí zaměřeném na administrativní budovy, logistiku a výrobu.

Ekonomické výhody pro banky. Vznik nebo refinancování portfolia zelených hypoték nebo úvěrů může být financován emisí zelených dluhopisů, půjčkou od EIB¹⁶⁷ nebo jiným výhodným zdrojem financování, jako je sekuritizace.

Rozvoj inovací. Rozvoj silného zeleného finančního trhu může podpořit inovace ve stavebnictví a nemovitostech. Firmy by byly motivovány k používání ekologičtějších technologií a stavebních postupů, což by vedlo k nové vlně ekologicky šetrného vývoje v souladu s cíli udržitelnosti EU. To by mohlo Českou republiku posunout na přední místo v oblasti udržitelné výstavby, přilákat mezinárodní investice a zvýšit její konkurenceschopnost na globálním trhu.

Rizika a výzvy

Výzvy při zvyšování objemu zelených hypoték a úvěrů zahrnují překonání vysokých počátečních nákladů a složitost přechodu na ekologičtější provoz. Banky musí investovat do vzdělávání svých zákazníků a vývoje atraktivních finančních produktů, které tyto náklady kompenzují. Je také potřeba silnějších regulačních rámců a vládních pobídek, aby bylo zelené financování dostupnější a atraktivnější.

Banky a finanční instituce mohou přijít o ziskové příležitosti spojené se zeleným financováním. To by mohlo vést ke konkurenční nevýhodě na evropském trhu, kde se stále více upřednostňuje financování udržitelnosti. Nemovitosti postrádající energetickou účinnost by navíc mohly čelit devalvaci, což by negativně ovlivnilo trh s nemovitostmi a snížilo vlastní kapitál vlastníků domů.

Nedostatečný pokrok v oblasti zeleného financování také vystavuje bankovní sektor finančním rizikům souvisejícím s klimatem. Vzhledem k tomu, že dopady změny klimatu jsou stále výraznější, nemovitosti, které nejsou energeticky účinné nebo se nacházejí ve zranitelných oblastech, se mohou stát rizikovějšími aktivy, což vede k vyšším mírám nesplacení a potenciálním ztrátám bank.

3.2.4 Přechodové finanční produkty

Přechodové finanční produkty (Transition Finance Products) podporují společnosti při přechodu k ekologičtějším operacím. Přestože jsou v České republice stále ve fázi zrodu, představují nezbytný most pro podniky, které chtějí snížit svou ekologickou stopu. Hlavní výzvou jsou zde vysoké počáteční náklady a složitost přechodu stávajících provozů, což může být pro mnoho společností významnou překážkou.

Mezinárodní praxe

Německo a Nizozemsko slouží jako příkladné modely v oblasti financování přechodu. V Německu poskytuje **KfW komerčním bankám úvěrové linky šité na míru společností, které přecházejí od fosilních paliv k udržitelnějším zdrojům energie.** Tyto úvěry mají přísné parametry související s energetickou účinností a snižováním emisí¹⁶⁸.

Situace v České republice

¹⁶⁷ <https://www.eib.org/en/projects/topics/climate-action/get-support>

¹⁶⁸ https://www.kfw.de/About-KfW/Newsroom/Latest-News/Pressemitteilungen-Details_740352.html

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Hlavními příjemci přechodového financování v České republice jsou typicky podniky a průmyslová odvětví s vysokou uhlíkovou stopou, jako je výroba, energetika a stavebnictví. Tyto subjekty jsou pobízeny k realizaci projektů, které výrazně sníží jejich emise a zvýší jejich celkovou udržitelnost. Aby však získaly finanční prostředky, musí splnit přísné podmínky, včetně předložení podrobných plánů udržitelnosti, dodržování ekologických předpisů a často i analýzu dopadů projektu na životní prostředí ověřenou nezávislou třetí stranou.¹⁶⁹

V současné době se podmínky pro získání produktů přechodového financování mezi českými bankami výrazně liší. Banky obecně požadují podrobné návrhy projektů prokazující jasné přínosy pro životní prostředí, zejména v oblastech snižování emisí uhlíku a zlepšování energetické účinnosti. Kritéria zahrnují důkladné posouzení spotřeby energie a opatření udržitelnosti začleněná do projektu. Banky také požadují soulad s mezinárodními standardy, jako je taxonomie EU, aby zajistily, že projekty budou v souladu s širšími cíli v oblasti životního prostředí a udržitelnosti¹⁷⁰.

Příležitosti a výhody

Využití přechodového financování v České republice skýtá mnoho příležitostí a výhod, které mohou výrazně urychlit přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku. Přijetím podpůrných opatření, stanovením jasných cílů dekarbonizace a zavedením finančních pobídek může Česká republika podpořit rozvoj prosperující zelené ekonomiky, která prospěje podnikům, komunitám i životnímu prostředí. **Stanovení jasných a ambiciózních národních cílů dekarbonizace v odvětvích s vysokými emisemi uhlíku by vytvořilo plán pro finanční instituce a podniky.** Důležité je také zajistit, aby tato opatření byla dobře propagována a snadno pochopitelná, což by mohlo přilákat širší zájem a účast potenciálních příjemců.

Udržení pracovních míst a přidaná hodnota. Společnosti v uhelném a jiném průmyslu mají v České republice¹⁷¹ několik tisíc zaměstnanců¹⁷². Zvýšené investice do financování přechodu těchto podniků mohou stimulovat hospodářský růst financováním inovativních projektů a nových technologií. To zase může udržet řadu pracovních příležitostí v energetice a dalších odvětvích, jako je obnovitelná energie, energetická účinnost a udržitelné stavebnictví. Upřednostněním zelených projektů může Česká republika vyvinout robustní zelenou ekonomiku, která nejen sníží uhlíkovou stopu, ale také podpoří ekonomickou prosperitu¹⁷³.

Podpora konkurenceschopnosti. Globální posun od uhlíkové ekonomiky k udržitelnosti představuje pro české podniky a průmyslové odvětví, které včas přijmou nízkouhlíkové technologie a postupy, jedinečnou příležitost k získání konkurenční výhody. Díky přístupu k financování přechodu mohou tyto subjekty investovat do pokročilých technologií, zlepšovat provozní efektivitu a splňovat mezinárodní environmentální normy. Tím se zvyšuje jejich konkurenceschopnost jak na domácím, tak na mezinárodním trhu¹⁷⁴.

Energetická bezpečnost a úspory nákladů. Přechodové financování může podpořit rozvoj obnovitelných zdrojů energie, snížit závislost na dovážených fosilních palivech a zvýšit energetickou bezpečnost. Investicemi do projektů obnovitelné energie využívající vítr, slunce či biomasu může Česká republika dosáhnout větší

¹⁶⁹ https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2023-country-report-czechia_en

¹⁷⁰ <https://www.cnb.cz/en/>

¹⁷¹ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2022/09/26-09-2022-eu-cohesion-policy-eur1-64-billion-for-a-just-climate-transition- v Čechách

¹⁷² https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/sr22_22/sr_coal_regions_cs.pdf

¹⁷³ Ibid.

¹⁷⁴ <https://oecdecoskop.blog/2023/04/14/the-czech-republic-towards-net-zero-emissions/>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

energetické nezávislosti. Podniky, které zavádějí energeticky účinná opatření, mohou výrazně snížit své náklady na energii, což vede k dlouhodobým finančním úsporám.

Přístup k novým investorům. Využití přechodového financování může otevřít přístup k mezinárodním zdrojům financování, včetně grantů a půjček od EU a dalších globálních finančních institucí. Tyto fondy často přicházejí s výhodnými podmínkami a poskytují českým podnikům potřebný kapitál k realizaci rozsáhlých projektů udržitelnosti. Přizpůsobení se mezinárodním standardům udržitelnosti může také přilákat zahraniční investice a partnerství¹⁷⁵.

Rizika a výzvy

Chybějící strategie dekarbonizace. Vládní politiky a národní cíle dekarbonizačních strategií jsou klíčové pro nasměrování finančních institucí k udržitelným investicím. V České republice je naléhavá potřeba, aby vláda stanovila jasné a ambiciózní cíle dekarbonizace, které by mohly sloužit jako měřítko pro přechodové financování. Dále by státní podpora ve formě dotací, daňových pobídek a veřejně-soukromých partnerství mohla výrazně zvýšit objem přechodového financování.¹⁷⁶

Absence sektorových dekarbonizačních strategií znemožňuje některým bankám v ČR financovat přechodové projekty. To by se však mělo změnit na základě pokračující iniciativy MPO „Supporting evidence-based regulatory practice and policy coherence to realize the 2030 Agenda for Sustainable Development“¹⁷⁷, která končí v roce 2025. Realizace projektu poskytne praktickou spolupráci s analytickými experty OECD v souladu s činností oddělení legislativní analýzy při přípravě legislativy v České republice podle zásad hodnocení dopadů regulace a na základě politiky založené na faktech¹⁷⁸.

Banky se odvracejí od fosilních paliv. Klíčovým aspektem přechodového financování je role bank a jejich politiky vůči sektoru fosilních paliv. Mnohé banky již začínají omezovat financování aktivit spojených s fosilními palivy, a to pod tlakem regulačních opatření a principu DNSH, který zakazuje, aby fondy EU podpořené finančními nástroji podporovaly takové aktivity. České společnosti, které financují své investiční projekty prostřednictvím dotací z fondů EU nebo zvýhodněných bankovních úvěrů, již nemohou tyto prostředky využívat pro projekty, jež nesplňují princip DNSH¹⁷⁹. **Nicméně vnitřní pravidla bank mohou stále umožňovat financování přechodu v případech, kdy existují vnitrostátní referenční hodnoty pro strategie dekarbonizace. To zdůrazňuje důležitost soudržných a komplexních strategií průmyslové dekarbonizace na národní úrovni. Takové strategie mohou efektivně nasměrovat finanční instituce k udržitelnějším investicím.**

Uvízlá aktiva. Riziko uvízlých aktiv v odvětvích s vysokou uhlíkovou náročností může vést k poklesu inovací a ekonomické stagnaci, protože odvětví závislá na zastaralých technologiích mohou mít problémy s udržením konkurenceschopnosti na globální úrovni. To by mohlo způsobit snížení zahraničních investic a zpomalení ekonomického růstu. Navíc neschopnost zajistit dostatečné finanční prostředky na přechod k udržitelnějším technologiím by mohla ohrozit schopnost státu plnit své klimatické cíle¹⁸⁰.

¹⁷⁵ https://ec.europa.eu/regional_policy/whats-new/newsroom/07-09-2024-public-sector-loan-facility-6-more-czech-projects-in-just-transition-regions-selected-for-funding_cs

¹⁷⁶ <https://oecdecoskop.blog/2023/04/14/the-czech-republic-towards-net-zero-emissions/>

¹⁷⁷ <https://sdgs.un.org/2030agenda>

¹⁷⁸ https://vlada.gov.cz/cz/urad-vlady/fondy-eu/aktivni_projekty/supporting-evidence-based-regulatory-practice-and-policy-coherence-for-implementing-the-2030-agenda-for-udrzitelný-rozvoj-v-České-republice-202740/

¹⁷⁹ https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/revenue-administration-and-public-financial-management/integrating-dnsh-principle-green-transition-czechia_en

¹⁸⁰ https://www.ecb.europa.eu/press/conferences/shared/pdf/20201111_ECB_Forum/academic_paper_vanderPloeg.pdf

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

3.2.5 Sociální dluhopisy

Sociální dluhopisy financují projekty, které přinášejí **pozitivní sociální dopad**. I když je v České republice trh méně výrazný, existuje zde potenciál pro růst, neboť se zvyšuje povědomí a poptávka po investicích se sociálním aspektem. Hlavní výzvou v oblasti sociálních vazeb je definování a měření sociálního dopadu, který může být subjektivní a může se značně lišit v závislosti na projektu a regionu¹⁸¹.

Sociální dluhopisy se staly klíčovými nástroji v oblasti udržitelného financování, zaměřenými na řešení specifických sociálních problémů, jako je dostupné bydlení, vzdělávání nebo zdravotní péče. Podobně jako zelené dluhopisy, které se soustředí na ekologické projekty, se sociální dluhopisy zaměřují na dosažení pozitivních sociálních výsledků a podporu témat, jako jsou rovnost pohlaví a socioekonomický pokrok¹⁸².

Mezinárodní praxe

Celosvětově zaznamenaly emise sociálních dluhopisů výrazný růst. Jedním z příkladů je německá rozvojová banka KfW, která úspěšně vydala sociální dluhopisy zaměřené na financování projektů dostupného bydlení. Tyto dluhopisy přispěly k řešení nedostatku bytů a zlepšení životních podmínek pro rodiny s nízkými příjmy v Německu. Program sociálních dluhopisů KfW zaznamenal úpisy přesahující 2 mld. EUR, přičemž prostředky byly primárně směřovány na dostupné bydlení, městský rozvoj a projekty obnovitelné energie¹⁸³.

Podobně se Evropská investiční banka (EIB) zapojila do trhu sociálních dluhopisů, přičemž významná část výnosů byla přidělena na projekty dostupného bydlení. **Sociální dluhopisy EIB financovaly řadu projektů po celé Evropě, poskytly důležitá řešení v oblasti bydlení a přispěly k celkovému socioekonomickému rozvoji.** Emise jejich dluhopisů udržitelného rozvoje dosáhly objemu přibližně 9 mld. EUR, přičemž podpořily oblasti jako dostupné bydlení, zdravotní péče a vzdělávání.¹⁸⁴

Situace v České republice

V České republice je sociální a tematický trh dluhopisů stále ve fázi zrodu. Na rozdíl od svých protějšků v západní Evropě začínají české finanční instituce a potenciální emitenti tyto nástroje teprve zkoumat. Významnou překážkou je nedostatečná integrace s taxonomií EU a dalšími evropskými regulačními rámci. V důsledku toho existují v zemi omezené příklady úspěšných emisí sociálních dluhopisů. České banky a emitenti si postupně uvědomují potenciál těchto dluhopisů, ale praktická realizace zatím není aktuální¹⁸⁵.

Zásadní kroky k podpoře dostupného bydlení učinil Státní fond podpory investic (SFPI) prostřednictvím finančních nástrojů¹⁸⁶, i když jako formu financování nevyužívá sociální dluhopisy. Cílem SFPI je překlenout propast mezi veřejnými potřebami a soukromými investicemi tím, že nabízí spolehlivý rámec, který zajišťuje transparentnost a odpovědnost¹⁸⁷. Podporou obcí a developerů poskytuje SFPI potřebný kapitál pro projekty

¹⁸¹ <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/311c923b-en.pdf?expires=1725954858&id=id&accname=guest&checksum=7A5322256E9262033B886A2F34AAE83F>

¹⁸² Ibid.

¹⁸³ <https://www.kfw.de/kfw.de-2.html>

¹⁸⁴ <https://www.eib.org/en/stories/15-years-green-bond>

¹⁸⁵ Ibid.

¹⁸⁶ <https://sfpi.gov.cz/o-sfpi/>

¹⁸⁷ <https://sfpi.cz/>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

dostupného bydlení a zároveň kombinuje zvýhodněnou půjčku s grantovou složkou, obě financované z Nástroje pro oživení a odolnost (RRF)¹⁸⁸ s alokací 350 mil. EUR.

Příležitosti a výhody

Využití sociálních dluhopisů představuje řadu příležitostí a výhod, které mohou významně prospět české společnosti, zejména v oblastech jako dostupné bydlení, zdravotnictví nebo školství.

Cenově dostupné bydlení. Využití sociálních dluhopisů může sehrát zásadní roli při řešení naléhavého problému dostupného bydlení v ČR. Sociální dluhopisy poskytují udržitelný mechanismus financování, který může přilákat soukromé investice do veřejně prospěšných projektů. Vydáním sociálních dluhopisů specificky zaměřených na projekty dostupného bydlení mohou obce a developři zajistit potřebný kapitál na výstavbu a údržbu cenově dostupných bytových jednotek. Tento přístup nejen pomáhá snižovat deficit bydlení, ale také zajišťuje, že rodiny s nižšími příjmy mají přístup k bezpečným a dostupným životním podmínkám¹⁸⁹.

Domovy pro seniory. Očekává se, že poptávka po bydlení a pečovatelských zařízeních pro seniory v příštích letech výrazně vzroste. Sociální dluhopisy mohou být účinným nástrojem financování rozvoje moderních, dostupných a cenově přijatelných projektů bydlení pro seniory. Nasměrováním finančních prostředků do těchto projektů může pomoci při vytváření komunit, které uspokojují specifické potřeby seniorů a zajišťují, že žijí v pohodlném a podpůrném prostředí. To může vést ke zlepšení kvality života starších osob a snížení zátěže pro systémy veřejné zdravotní péče¹⁹⁰.

Posílení sociální infrastruktury. Kromě bydlení lze sociální dluhopisy využít k financování celé řady projektů sociální infrastruktury, včetně zdravotnických zařízení, vzdělávacích institucí a komunitních center. Tyto projekty mohou mít transformační dopad na místní komunity tím, že poskytují základní služby a vybavení. Například budování nových nemocnic a klinik prostřednictvím sociálních dluhopisů může zlepšit přístup ke zdravotnickým službám, zatímco investice do škol a středisek odborného vzdělávání mohou zlepšit příležitosti ve vzdělávání a při rozvoji pracovní síly¹⁹¹.

Ekonomická odolnost a rozvoj. Investice do sociálních dluhopisů mohou přispět k celkové ekonomické odolnosti a rozvoji České republiky. Výstavba a údržba projektů sociální infrastruktury vytváří pracovní místa a podněcuje ekonomickou aktivitu. Kromě toho může dostupnost cenově přístupného bydlení a kvalitních sociálních služeb přitahovat podniky a talent do daného regionu, čímž podporuje hospodářský růst a rozvoj. Sociální dluhopisy tak mohou sloužit jako katalyzátor udržitelného hospodářského rozvoje, z něhož má prospěch jak veřejný, tak i soukromý sektor¹⁹².

Přitažlivost pro investora. Jak české finanční instituce a emitenti získávají více zkušeností se sociálními dluhopisy, mohou si posílit důvěru investorů a přilákat širší investorovou základnu. Sociální dluhopisy lákají investory, kteří hledají nejen finanční návratnost, ale také pozitivní sociální dopad. Rostoucí zájem o společensky odpovědné investování může vést k robustnějšímu a diverzifikovanějšímu finančnímu trhu v České republice.

¹⁸⁸ https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_cs

¹⁸⁹ <https://feeps-europe.eu/event/821-housing-policy-in-europe-and-czechia-concrete-actions-for-social-and-affordable-housing/>

¹⁹⁰ <https://housingcare.org/retirement-properties-abroad/c-czech-republic/>

¹⁹¹ <https://www.ifc.org/en/about/investor-relations/social-bonds>

¹⁹² Zelenější, lépe propojené a konkurenceschopnější: <https://www.eib.org/en/press/all/2024-067-czechia-eib-group-financing-of-eur1-88-billion-in-2023-helps-the-country-to-grow>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Navíc úspěšné vydávání sociálních dluhopisů může vytvořit precedens pro budoucí projekty a prokázat životaschopnost a přínosy těchto nástrojů, čímž podpoří další rozvoj trhu¹⁹³.

Rizika a výzvy

Zatímco sociální dluhopisy jsou příslibem pro dosažení sociálních cílů v České republice, je třeba řešit několik strukturálních a tržních problémů.

Institucionální kapacita. České vládní a finanční instituce teprve musí vyvinout potřebné nástroje a odborné znalosti k efektivnímu hodnocení a řízení sociálních dluhopisů¹⁹⁴.

Chybějící certifikace a standardy. Absence standardizovaných certifikačních procesů a jasných směrnic, včetně taxonomie EU, kromě minimálních záruk komplikuje vydávání a ověřování sociálních dluhopisů.

Pomalejší dosahování cílů v sociálních oblastech. Neschopnost rozšířit vydávání sociálních dluhopisů by znamenala absenci důležitého nástroje pro financování sociálních projektů. Sociální dluhopisy jsou nástrojem při řešení naléhavých problémů, jako je dostupné bydlení, zdravotní péče, vzdělávání a sociální začlenění. Nevyužíváním tohoto finančního nástroje Česká republika riskuje, že zpomalí pokrok směrem k dosahování kritických sociálních cílů, a tím udrží stávající nerovnosti a sociální výzvy¹⁹⁵.

Česká republika zaostává za globálními trendy. Nedostatečným růstem vydávání sociálních dluhopisů by Česká republika zaostávala v globálním pohybu směrem k financování udržitelnosti. Vzhledem k tomu, že stále více zemí a finančních trhů začleňuje úvahy ESG do svých investičních strategií, neschopnost Česka držet krok by vedlo ke snížení jeho atraktivity pro mezinárodní investory, kteří stále více upřednostňují udržitelnost. To by mohlo vést k potenciálnímu odlivu investičního kapitálu na trhy, které nabízejí lepší příležitosti ESG, což by mělo dopad na finanční stabilitu země a vyhlídky růstu¹⁹⁶.

3.2.6 ESG rating – srovnání společností z hlediska udržitelnosti

Rating ESG hodnotí výkonnost společnosti ve třech klíčových oblastech: dopad na životní prostředí, sociální odpovědnost a úroveň správy a řízení. Tyto ratingy poskytují přehled o tom, jak společnosti řídí rizika a příležitosti související s udržitelností a etickými aspekty. Hodnocení ESG je zásadní pro investory, banky a další zúčastněné strany při oceňování jejich dlouhodobé životaschopnosti a etického postavení společností.

Několik agentur se specializuje na poskytování ESG ratingů v EU, z nichž každá využívá své metodiky a metriky. Mezi pět hlavních ESG ratingových agentur patří:

- **MSCI:** Známá pro svou komplexní analýzu a široce používaná hodnocení. Hodnotí tisíce společností po celém světě na základě jejich výkonnosti ESG¹⁹⁷.
- **Sustainalytics:** Nabízí podrobné hodnocení rizik ESG, které pomáhá porozumět expozici společnosti a řízení podstatných problémů ESG¹⁹⁸.

¹⁹³ <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/cz/pdf/2024/KPMG-Invest-in-Czechia-2024.pdf>

¹⁹⁴ <https://commission.europa.eu/system/files/2022-03/280222-sustainable-finance-platform-finance-report-social-taxonomy.pdf>

¹⁹⁵ Ibid.

¹⁹⁶ <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/311c923b-en.pdf?expires=1725956168&id=id&accname=guest&checksum=AC9CF75F305A15A4520B654F194CC2E9>

¹⁹⁷ <https://www.msci.com/>

¹⁹⁸ <https://www.sustainalytics.com/>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

- **ISS ESG:** Společnost, která je součástí Institutional Shareholder Services, poskytuje data, analýzy a náhledy na výkonnost ESG ¹⁹⁹.
- **Ecovadis:** Přední poskytovatel hodnocení udržitelnosti podnikání, Ecovadis hodnotí výkonnost napříč globálními dodavatelskými řetězci ²⁰⁰.

Mezinárodní praxe

V Německu je ESG rating rozšířenou praxí kvůli silnějšímu kapitálovému trhu a většímu počtu veřejně obchodovaných společností. Německé společnosti jsou často hodnoceny nezávislými ratingovými agenturami, jako je MSCI nebo Sustainalytics. Německé banky a investiční fondy navíc aktivně využívají rating ESG při hodnocení rizik a investičních rozhodnutích. **Sustainable Finance Advisory Beirat**²⁰¹ (vládní výbor) podporuje ESG ratingy, využití ESG dat, benchmarking a interoperabilitu metodik ESG ratingu.

Situace v České republice

V České republice je vývoj ESG ratingu výrazně ovlivněn omezeným kapitálovým trhem a malým počtem veřejně obchodovaných společností. Pražská burza cenných papírů hostí řadu společností, které začínají přebírat praktiky ESG. Počet firem s komplexním hodnocením ESG však zůstává omezený. Podle posledních hodnocení obdrželo přibližně 20 veřejně obchodovaných společností na pražské burze²⁰² jako ČEZ, Moneta Money Bank, Komerční banka nebo O2, nějakou formu ESG ratingu. Tyto ratingy poskytují různé agentury, z nichž každá využívá odlišné metodiky a kritéria, což odráží širší nekonzistentnost v oblasti hodnocení ESG.

Kromě toho jsou společnosti s hodnocením ESG v České republice převážně členy dodavatelských řetězců velkých výrobních společností. Většina z nich působí v odvětvích jako jsou chemický průmysl, zpracování plastů, automobilový průmysl, hutnictví a také doprava či logistika. Energetický sektor není příliš aktivní v žádostech o ESG rating s výjimkou veřejně obchodovaných firem.

Příležitosti a výhody

Posílení důvěryhodnosti trhu. Jednou z hlavních výhod ratingu ESG je zvýšená důvěryhodnost na trhu, kterou těmto společnostem poskytují. Firmy, které vynikají v oblasti ESG, jsou vnímány jako odpovědné a progresivní, což přitahuje rostoucí segment ekologicky a sociálně uvědomělých investorů. Tato zvýšená důvěryhodnost může vést k širší základně investorů, nižším nákladům na kapitál a lepšímu přístupu k financování.

Řízení firemní odpovědnosti. Snaha o vysoké hodnocení ESG motivuje společnosti k přijetí udržitelnějších a odpovědnějších rozhodnutí. Tato snaha o lepší hodnocení podporuje větší firemní odpovědnost a transparentnost, což vede k lepšímu hospodaření s přírodními zdroji, spravedlivým pracovním podmínkám a silným řídicím strukturám. Když se společnosti snaží zlepšit své skóre ESG, přispívají k širšímu cíli dekarbonizace a udržitelného rozvoje.

Soulad s globálními standardy. Vzhledem k tomu, že se se globální standardy pro ESG reporting a udržitelné praktiky i nadále vyvíjejí, české společnosti se silnými ESG hodnoceními budou lépe připraveny splnit mezinárodní regulace a očekávání. Tato shoda může otevřít nové trhy a příležitosti pro spolupráci, čímž se ještě více podpoří udržitelný finanční program země.

¹⁹⁹ <https://www.issgovernance.com/esg/>

²⁰⁰ <https://ecovadis.com/>

²⁰¹ <https://sustainable-finance-beirat.de/en/home/>

²⁰² <https://www.pse.cz/udaje-o-trhu/statistika/oficialni-kurzovni-listek>

Rizika a výzvy

Nízká srovnatelnost metodik hodnocení ESG. Významnou výzvou v oblasti hodnocení ESG jsou rozdíly v metodikách používaných různými agenturami. Každá agentura má svá kritéria, systémy vážení a procesy hodnocení, což vede k nejednotnosti a potížím při porovnávání hodnocení mezi poskytovateli. Jedna agentura by například mohla více upřednostňovat environmentální faktory, zatímco jiná by se mohla zaměřit na otázky správy. Tento nedostatek standardizace může způsobit zmatek pro investory a další zúčastněné strany, kteří na tyto ratingy spoléhají při svých rozhodováních. **Metodologie se také liší podle odvětví, takže přímé srovnání mezi společnostmi v různých odvětvích je náročné.**

Tato situace znamená, že srovnatelnost společností z hlediska ESG kritérií je nízká, což například bankám ztěžuje hodnocení rizik udržitelnosti jejich klientů. Hodnocení ESG by mohlo významně přispět k tomu, aby byly společnosti porovnávány na základě jejich postupů ESG, což je důležité nejen pro investory, ale i pro bankovní sektor při hodnocení rizik a poskytování úvěrů.

Rámeček 1: Srovnání českého a polského trhu ratingovou agenturou Ecovadis

Ecovadis patří ke známým ESG ratingovým agenturám, které působí globálně. Metodika jejich hodnocení ESG skóre je založena na dotazníku, který vyplní žadatel a následně jej posoudí tři nezávislí analytici. Ecovadis má po celém světě k dispozici více než 500 analytiků²⁰³. Tito analytici identifikují silné stránky a nedostatky na základě informací poskytnutých žadatelem v dotazníku²⁰⁴. **Ratingová agentura nejen poskytuje ratingové skóre, které se v čase vyvíjí a poskytuje nezbytnou nezávislou zpětnou vazbu o zlepšování společnosti z hlediska udržitelnosti, ale také formuluje doporučení a návrhy akčních plánů pro hodnocené společnosti, jak nedostatky odstranit a zlepšit jejich ESG rating.** Většina hodnocených společností má tendenci svůj ESG rating v průběhu času zlepšovat. Společnosti řeší udržitelnost jako příležitost²⁰⁵.

Ecovadis již ohodnotil více než 130 000 společností po celém světě²⁰⁶. **V České republice zatím tato ratingová agentura posuzovala více než 1 000 společností, které mají vlastní hodnotící karty.** Většina z nich jsou členy dodavatelského řetězce velkých společností se sídlem v Německu a dalších okolních zemích. Dohromady Ecovadis poskytl v České republice již více než 1700 posudků. Některé společnosti již byly hodnoceny vícekrát, aby bylo možné sledovat zlepšení a zkontrolovat vývoj jejich silných stránek a nedostatků v tématech ESG. Průměrné skóre českých společností je v současné době 47 bodů ze 100. Většinou jsou žadatelé posuzováni jako součást dodavatelského řetězce podle mj. německého zákona „Lieferkettengesetz“ (LSKG), který ukládá povinné podávání zpráv o ESG v dodavatelském řetězci velkých německých společností.

V Polsku bylo dosud hodnoceno více než 2 000 dodavatelů ESG. **Ukázalo se, že v Polsku jsou společnosti aktivnější a je zde více ESG ratingů poskytovaných na dobrovolné bázi než v České republice. Důvodem je ambiciózní exportní orientace a schopnost a ochota investovat do udržitelnosti.** Polské společnosti přitahují větší viditelnost na trhu a odlišují se od konkurence tím, že mají ESG rating, jsou si vědomy silných i slabých stránek udržitelnosti a jsou schopny poskytovat nezávislé informace o jejím vývoji. Polský trh zaznamenal prudký nárůst zájmu o hodnocení ESG také v souladu se současnou válkou na Ukrajině, která bránila zájmu o obchod s polskými společnostmi kvůli většímu vnímanému bezpečnostnímu riziku. Polské banky používají ESG rating, protože se soustředí na financování udržitelnosti dodavatelského řetězce²⁰⁷.

²⁰³ <https://ecovadis.com/>

²⁰⁴ <https://ecovadis.com/solutions/iq/vitals/questionnaire/>

²⁰⁵ <https://ecovadis.com/suppliers/>

²⁰⁶ <https://support.ecovadis.com/hc/en-us/articles/210459707-Who-are-EcoVadis-customers>

²⁰⁷ <https://www.pwc.pl/en/publikacje/green-finance-in-poland-how-will-esg-change-the-banking-sector-and-corporate-financing.html>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

3.2.7 Udržitelnost a pojištění

Pojišťovnictví stále více začleňuje udržitelnost do svých základních postupů, přičemž si uvědomuje zásadní roli, kterou hraje při řízení rizik a dlouhodobé finanční stabilitě. Tento posun je řízen pochopením, že udržitelné postupy mohou zmírnit rizika spojená se změnou klimatu, vyčerpáním zdrojů a sociální nestabilitou.

V mnoha oblastech začínají pojišťovny odměňovat klienty a projekty, které přijímají udržitelné postupy, nižšími pojistnými sazbami, zatímco těm, kteří tak neučiní, ukládají vyšší sazby. Tento přístup nejen stimuluje udržitelné chování, ale také pomáhá pojistitelům zvládat rostoucí náklady na pojištění plnění související s environmentálními a sociálními problémy. Například ve Francii a Nizozemsku přecházejí velké pojišťovny k modelům, kde udržitelnost významně ovlivňuje stanovení sazeb.

Mezinárodní praxe

V Nizozemsku²⁰⁸ pojišťovny zatím nepřecházejí na velké slevy pro udržitelné projekty, ale připravují se na zvýšení pojistného pro projekty a klienty, kteří nepřijmou udržitelné postupy. V tomto ohledu je Nizozemsko známé svými vyspělými předpisy o udržitelnosti, které nutí pojišťovny k přijetí principů ESG nejen v oblasti investic, ale také v pojistných produktech²⁰⁹.

Situace v České republice

Na základě informací z rozhovorů a dotazníků se zdá, že pojišťovny v České republice obecně nezohledňují udržitelnost klientů nebo projektů ve svých pojišťovacích produktech. Sleva na pojistném pro udržitelnější projekty je stále spíše výjimkou, i když se začíná objevovat častěji. Zelené pojistné, tedy cenová výhoda pro udržitelné projekty, je velmi nízké, pokud vůbec existuje. **Na druhou stranu pojišťovny postupně zvyšují pojistné pro klienty, kteří nesplňují udržitelné standardy, což je spojeno s rostoucími riziky „uvízlých aktiv“ a změnami klimatu, které zvyšují pravděpodobnost pojistných událostí, jako jsou povodně, požáry nebo bouře.**

Penzijní fondy v České republice přistupují k udržitelným investicím opatrně. Regulační omezení a konzervativní investiční strategie historicky omezovaly jejich schopnost investovat do udržitelných projektů. Nicméně se stále více uznává potřeba sladit investice penzijních fondů s dlouhodobými cíli udržitelnosti.

Regulační rámce v České republice dosud plně nenařídily integraci udržitelnosti do operací pojišťoven a penzijních fondů. Na rozdíl od zemí jako Nizozemsko, kde existují explicitní požadavky na investice do udržitelných projektů, české regulační prostředí zaostává za progresivnějšími jurisdikcemi. Toto zpoždění vede k opatrnému přístupu pojišťoven a penzijních fondů, které se obávají možných problémů s dodržováním předpisů a vnímaných rizik spojených s udržitelnými investicemi.

Příležitosti a výhody

Integrace udržitelnosti do českého pojišťovnictví přináší řadu příležitostí a výhod. Přijetím udržitelnosti mohou pojistitelé zlepšit svou pozici na trhu a ziskovost a zároveň přispět k celosvětovému úsilí proti změně klimatu, z čehož budou mít prospěch klienti i společnost.

²⁰⁸ <https://www.pwc.nl/en/insights-and-publications/services-and-industries/insurers/non-life-insurers-must-do-more-with-esg-when-setting-premiums.html>

²⁰⁹ <https://www.pwc.nl/>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Rozlišení pojistných produktů. Pojišťovny by mohly zavést inovativní produkty, které se starají o udržitelné projekty a nabízet prémiové slevy pro klienty, kteří dodržují ekologické normy. To by mohlo zahrnovat pojištění zelených budov, projektů obnovitelných zdrojů energie a ekologicky šetrné dopravy, které přitahují ekologicky uvědomělé klienty.

Portfoliové synergie. Kromě toho lze prostřednictvím partnerství s jinými sektory zpřístupnit nové zdroje příjmů. Například pojišťovny mohou spolupracovat s finančními institucemi na nabízení kombinovaných produktů, které zahrnují jak pojištění, tak zelené financování. Tím se usnadní realizace udržitelných projektů, protože poskytují jak kapitál, tak i zmírnění rizik.

Penzijní fondy jako investoři do udržitelných investičních produktů. Pojišťovny mohou využít svá investiční portfolia k podpoře udržitelnosti tím, že upřednostní zelené dluhopisy. Kromě toho hrají pojišťovny i společenskou roli v urychlování přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku tím, že zvyšují povědomí o udržitelnosti a klimatických rizicích prostřednictvím vzdělávacích iniciativ a partnerství s organizacemi.

Rizika a výzvy

Promeškaná ekonomická příležitost. Z finančního hlediska mohou pojišťovny, které zaostávají v integraci udržitelnosti, přijít o dlouhodobou tvorbu hodnoty spojenou se zelenými investicemi. Produkty financování udržitelnosti často přinášejí lepší výnosy upravené o riziko a nevyužívání těchto příležitostí by mohlo vést k neoptimálnímu investičnímu výkonu a nižší ziskovosti. Kromě toho rizika související s klimatem zůstanou nedostatečně řízena bez pokročilé analýzy a umělé inteligence, což vystaví pojistitele vyšším škodám a finanční nestabilitě kvůli častějším a závažnějším klimatickým událostem.

3.2.8 Certifikace produktů financování udržitelnosti

Zelené označování (tzv. green labeling) a certifikace udržitelných finančních produktů se staly klíčovými nástroji pro podporu transparentnosti a důvěry na trhu. Tyto značky ujišťují investory, že jejich investice jsou šetrné k životnímu prostředí a jsou v souladu s cíli udržitelnosti.

Zelená označení a certifikace udržitelných finančních produktů jsou stále aktuální i v době zavedení SFDR²¹⁰, i když se jejich role změnila. SFDR, který zavedla Evropská unie v roce 2021, stanovuje pravidla pro transparentnost udržitelných investic a zajišťuje, aby investoři měli jasné informace o tom, jak jsou finanční produkty klasifikovány z hlediska udržitelnosti.

Mezinárodní praxe

SFDR nastavuje jednotné standardy pro všechny finanční produkty v EU, což zvyšuje transparentnost a usnadňuje porovnávání produktů. To však neznamená, že zelené označování ztratilo svůj význam. Naopak certifikace jako **rakouský Umweltzeichen**²¹¹ hrají klíčovou roli při posilování důvěry spotřebitelů a investorů v udržitelné produkty. Tyto certifikace poskytují další úroveň jistoty a mohou být užitečným nástrojem pro finanční instituce, které chtějí prokázat svůj závazek k udržitelnosti nad rámec základních požadavků SFDR.

Rakouský Umweltzeichen je jednou z nejznámějších ekologických certifikací v Evropě, která zahrnuje **širokou škálu produktů, přičemž dosud bylo označeno více než 200 finančních produktů**²¹².

Situace v České republice

²¹⁰https://finance.ec.europa.eu/regulation-and-supervision/financial-services-legislation/implementing-and-delegated-acts/sustainable-finance-disclosures-regulation_cs

²¹¹ <https://www.umweltzeichen.at/de/home/start>

²¹² <https://www.umweltzeichen.at/en/products/sustainable-finance/green-finance-alliance>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

V současné době v České republice neexistuje celostátně uznávaná zelená značka pro finanční produkty. Některé české finanční instituce však požádaly o certifikaci u mezinárodních nebo zahraničních značek, aby prokázaly svůj závazek k udržitelnosti. Například některé produkty investičních fondů spravované českými správcovskými společnostmi získaly rakouský Umweltzeichen, ekologický certifikát známý svými přísnými kritérii a nezávislými audity. Toto označení poskytuje úroveň jistoty a uznání, která oslovuje místní i mezinárodní investory.

Příležitosti a výhody

Atraktivita českých produktů financování udržitelnosti. Green labeling může sloužit jako silný marketingový nástroj, který odliší české finanční produkty od těch, které takové certifikace nemají. Tato konkurenční výhoda může pomoci místním správcům aktiv a finančním institucím rozšířit svůj podíl na trhu a zvýšit vliv v rámci globální komunity financování udržitelnosti. Jakmile více investorů začne vyhledávat ověřené udržitelné investice, Česká republika by se mohla stát lídrem v oblasti financování udržitelnosti, což by podpořilo ekonomický růst země a péči o životní prostředí.

Budování důvěry a transparentnosti mezi retailovými investory. Další výhodou je budování důvěry a transparentnosti na domácím trhu. Zelené certifikace poskytují jasný a ověřitelný údaj o tom, že finanční produkty splňují přísná kritéria udržitelnosti, čímž snižují riziko greenwashingu. Tato transparentnost může posílit větší důvěru investorů a podpořit širší přijetí udržitelných finančních produktů mezi institucionálními i drobnými investory v České republice.

Rizika a výzvy

Nedostatek standardizovaného a uznávaného zeleného označování by mohl vést ke zvýšeným rizikům greenwashingu, kdy jsou finanční produkty uváděny na trh jako udržitelné, aniž by byla doložena jejich tvrzení. To nejen podkopává důvěru investorů, ale také ohrožuje integritu celého udržitelného finančního trhu. Investoři a akcionáři se mohou stát skeptičtí, což může mít za následek snížení přílivu investic a oslabení reputace v globální finanční komunitě.

3.3 Akce na úrovni ústřední vlády

V posledních letech je integrace udržitelných financí do plánování, implementace, vykazování a financování státního rozpočtu stále důležitější. Tato integrace zajišťuje efektivní a transparentní alokaci finančních zdrojů na projekty podporující dlouhodobou environmentální, sociální a ekonomickou stabilitu. Financování udržitelnosti řeší okamžité potřeby, jako jsou boj proti změně klimatu a podpora obnovitelné energie, a zároveň vytváří základ pro odolnou a perspektivní ekonomiku. Začlenění udržitelnosti do procesů finančního rozhodování umožní vládě vytvořit předvídatelnější a stabilnější fiskální prostředí, které podporuje inovace a zmírňuje rizika spojená s degradací životního prostředí a nedostatkem zdrojů.

Česká republika se primárně zaměřuje na transpozici legislativy EU v oblasti udržitelnosti, ale často tyto zákony neimplementuje včas a postrádá komplexní národní strategii. Toto zpoždění bylo patrné v průzkumu českých CEO z roku 2024²¹³. Země má tendenci zavádět doporučené nástroje, politiky a aktivity později než její sousedé, což se týká například podpory obnovitelných zdrojů, služeb agregace, flexibility a rozvoje vodíkové ekonomiky. Výsledkem je, že soukromý sektor nemá jasné pochopení státního směřování k udržitelnosti a funguje bez dlouhodobé vize či strategického rámce.

²¹³ <https://www.pwc.com/cz/cs/temata/cesky-pruzkum-nazoru-generalnich-reditelu.html>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Politiky centrální vlády slouží jako vůdčí rámec pro celý národ a zajišťují integraci udržitelnosti do klíčových finančních systémů a postupů. Bez těchto zastřešujících politik se úsilí o udržitelnost může stát roztržitým a neúčinným, což vede k promarněným příležitostem a nedostatku jednotného pokroku.

Pro Českou republiku je silná udržitelná finanční politika zásadní z několika důvodů:

- Poskytnutí jasného a jednotného směru pro veřejný i soukromý sektor, posílení důvěry a povzbuzení investic do zelených iniciativ.
- Sladění země s širšími cíli EU, zajištění souladu a umožnění přístupu k různým fondům EU a podpůrným mechanismům.
- Politiky financování udržitelnosti pomáhají zmírňovat rizika spojená se změnou klimatu a zhoršováním životního prostředí, chrání ekonomiku a zajišťují dlouhodobou prosperitu pro budoucí generace.

Integrace udržitelných financí do plánování, realizace, výkaznictví a financování státního rozpočtu se v posledních letech stává stále kritičtějším tématem. Tato integrace je nezbytná, protože zajišťuje efektivní a transparentní přidělování finančních zdrojů na projekty a iniciativy, které podporují dlouhodobou environmentální, sociální a ekonomickou stabilitu. Financování udržitelnosti řeší nejen okamžité potřeby boje proti změně klimatu a podpory obnovitelné energie, ale také vytváří základ pro odolnou a perspektivní ekonomiku. Začleněním udržitelnosti do procesů finančního rozhodování mohou vlády vytvořit předvídatelnější a stabilnější fiskální prostředí, které podporuje inovace a zmírňuje rizika spojená s degradací životního prostředí a nedostatkem zdrojů.

Průzkum ústředních vládních orgánů provedený v rámci projektu a rozhovory se zástupci úřadů odhalily následující problémy v oblasti správy a kapacit:

- **Více než třetina ústředních vládních orgánů identifikovala konkrétní problémy, jako jsou finanční a personální omezení a složitá kritéria udržitelnosti.** To brání širšímu přijetí udržitelných postupů v oblasti investic a zadávání veřejných zakázek;
- **Mezi hlavní překážky patří nedostatek podrobných znalostí o dekarbonizaci a financování udržitelnosti,** nedostatečné zapojení vlády a potřeba silnější koordinace, rámce řízení a jasnějších pokynů;
- **Existuje značný nedostatek politického vedení a podpory a vnitrostátní koordinace týkající se financování udržitelnosti.** Tato roztržitost brání strategickému sladění a účinnému provádění politiky na různých vládních úrovních;
- **Chybí národní rámec pro řízení financování udržitelnosti.** Tato oblast je nedostatečně rozvinutá a poddimenzovaná, s nedostatečnou propojeností a koordinací mezi sektory a vládními orgány. To vede k izolovaným přístupům a brání integraci mezinárodních osvědčených postupů, protože pro pokrok v oblasti financování udržitelnosti je nezbytná proaktivní spolupráce. Jedná se o zásadní, průřezový problém, který nelze úspěšně vyřešit bez vhodného koordinačního rámce.
- **V kompetenčním zákoně není žádné konkrétní přidělení pravomocí v oblasti udržitelnosti a financování udržitelnosti.** Některé kompetence jsou také sdíleny mezi několika ministerstvy nebo zůstávají nejednoznačné či zcela chybí, což vytváří problémy s koordinací. Jedná se například o sektor stavebnictví mezi MPO, MMR a MŽP nebo neexistující zadání hospodářské politiky jakémukoli ústřednímu orgánu státní správy. To komplikuje formulaci a implementaci účinných, vnitřně konzistentních a vzájemně se podporujících politik a strategií v hierarchické struktuře na národní úrovni.

3.3.1 Princip hodnoty za peníze

Pro řešení těchto problémů koordinace a strategického sladění se princip hodnoty za peníze stává nepostradatelným při plánování, realizaci a vykazování státního rozpočtu. Tento princip nařizuje, aby se veřejné prostředky využívaly způsobem, který maximalizuje užitek z každé vynaložené jednotky měny a zajišťuje, že výdaje jsou napárovány na jejich výsledky.

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Přijetí přístupu hodnoty za peníze pomáhá vytvořit efektivnější a odpovědnější systém veřejných financí, překlenout propasti mezi různými sektory a podporovat soudržnou strategii směrem k udržitelnému rozvoji.

Ve fázi plánování rozpočtu to zahrnuje provádění důkladných analýz nákladů a přínosů s cílem předpovědět dopady navrhovaných výdajů a identifikovat nejúčinnější a nejefektivnější způsoby, jak dosáhnout cílů politiky. Vyčíslením výsledků různých možností výdajů mohou vlády upřednostňovat iniciativy, které přinášejí nejvyšší návratnost investic.

Během implementace vyžaduje dodržování zásady hodnoty za peníze nepřetržité monitorování a hodnocení, aby bylo zajištěno, že projekty a politiky zůstanou na cestě k dosažení očekávaných přínosů. To může zahrnovat úpravu nebo přerozdělení zdrojů v reakci na výkon, a tím zachovat dynamický a citlivý přístup k veřejným výdajům.

Ve fázi podávání zpráv je klíčová transparentnost a odpovědnost. Měly by být vypracovány podrobné zprávy, které demonstrují, jak byly finanční prostředky přidělovány, jakých výsledků bylo dosaženo a jak se tyto výsledky porovnávají s původními projekci. To poskytuje nejen jasný záznam pro zúčastněné strany a daňové poplatníky, ale také usnadňuje učení a zlepšování v budoucích rozpočtových cyklech.

Mezinárodní praxe

Například v Německu je koncept hodnoty za peníze integrován do různých aspektů státního rozpočtu a politik. Německo používá přístup **Klimaschutzplan 2050**²¹⁴, který zahrnuje podrobnou analýzu nákladů a přínosů různých opatření ke snížení emisí. To zahrnuje kvantifikaci nákladů na snížení emisí na tunu ekvivalentu CO₂, což umožňuje cílenější přidělování veřejných prostředků. Německý státní rozpočet se tak snaží efektivně alokovat finanční prostředky, aby bylo dosaženo co nejvyššího snížení emisí při co nejnižších nákladech.

Situace v České republice

V České republice mimo jiné stále neexistuje systémový přístup k hodnocení efektivnosti státních výdajů a hodnocení dotací zaměřených na snižování emisí CO₂ ekvivalentu nebo dosažení dalších cílů. Například neexistuje jasná metrika pro nákladovou náročnost (obvykle dotace) potřebnou ke snížení emisí o 1 tunu ekvivalentu CO₂. Tento koncept „hodnoty za peníze“ je klíčový pro efektivní využívání veřejných prostředků, zejména v oblasti boje proti změně klimatu. To vede k potenciálnímu riziku neefektivního využívání veřejných prostředků v boji proti změně klimatu. Zavedení postupů jako v Německu, Nizozemsku nebo Francii by mohlo výrazně zlepšit transparentnost a efektivitu státního rozpočtu v České republice, zejména v kontextu klimatických cílů.

V mnoha případech existují data na úrovni projektů, ale nejsou dále využívána. Nákladová náročnost je součástí hodnotících kritérií, jak tomu je například u programů Modernizačního fondu²¹⁵, jako je RES+, který je zaměřen na podporu rozvoje obnovitelných zdrojů, zejména fotovoltaiky. V některých grantových výzvách bylo stanoveno hodnotící kritérium pro ekonomiku projektu, tedy čím vyšší bodové hodnocení, tím méně grantově náročný projekt. Obdobná situace je v programu Úspory energie v rámci Operačního programu Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost (OPTAK)²¹⁶. Existuje strop pro jednotkové náklady na ušetřenou energii v GJ, přičemž jednotkové náklady jsou také hodnoceny na úrovni projektu. **Tato data by měla být standardizována a analyzována MF nebo jiným ústředním orgánem státní správy za účelem zefektivnění programů podpory**

²¹⁴ <https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Artikel/Industrie/klimaschutz-klimaschutzplan-2050.html>

²¹⁵ <https://www.sfzp.cz/cs/o-modernizaci-fondu/>

²¹⁶ <https://www.agentura-api.org/cs/op-tak/>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

a stanovení základních standardů vykazování pro klimaticky orientované financování ze státního rozpočtu a fondů EU.

Příležitosti a výhody

Důsledné uplatňování principu hodnoty za peníze v plánování státního, krajského a obecního rozpočtu v ČR by představovalo několik příležitostí a výhod, které by mohly urychlit přechod k nízkouhlíkové ekonomice.

Zvyšování efektivnosti státního rozpočtu a snižování strukturálního deficitu. Standardizací a pečlivou analýzou dat o nákladové náročnosti na úrovni projektů by vláda ČR mohla zajistit efektivnější alokaci veřejných prostředků. Předělo by se tak plýtvání zdroji a zajistilo by se, že každá vynaložená koruna maximálně přispěje ke snížení emisí CO₂ nebo jiným cílům stanoveným rozpočtovými pravidly.

Zvýšení transparentnosti. Systematičtější přístup k hodnocení účinnosti státních výdajů by zvýšil transparentnost. To by vybudovalo důvěru veřejnosti, že daňové příjmy jsou využívány moudře a efektivně, a posílilo by to větší veřejnou podporu politikám zaměřeným na klima. Zvýšená transparentnost by také mohla přilákat další investice soukromého sektoru, protože investoři by měli větší důvěru v závazek vlády dosáhnout hmatatelných klimatických výsledků.

Rizika a výzvy

Význam přijetí přístupu hodnoty za peníze v rozpočtovém plánování nelze podceňovat, zejména pro Českou republiku, která se pohybuje ve svém fiskálním prostředí uprostřed vysokých deficitů a omezení dluhové brzdy. Pokud se České republice nepodaří zvýšit hodnotu za peníze v rámci státního rozpočtu, bude nevyhnutelně čelit několika vážným rizikům a výzvám.

Zlepšení efektivity rozpočtu. V současné době se Česká republika potýká s výraznými rozpočtovými deficity, které významně ohrožují ekonomickou stabilitu. Trvale vysoké schodky naznačují, že vládní výdaje trvale převyšují příjmy, což vyžaduje zvýšené půjčky. To nejen zhoršuje problém veřejného dluhu, ale také omezuje fiskální prostor vlády pro reakci na budoucí ekonomické krize nebo investice do kritických oblastí, jako je zdravotnictví, vzdělávání a infrastruktura. Neschopnost omezit tyto deficity by podkopala fiskální udržitelnost a mohla by dokonce vést k fiskální krizi.

Rozpočtová odpovědnost. Nedostatek hodnoty za peníze ve státním rozpočtu omezuje fiskální flexibilitu. Když se zdroje nevyužívají efektivně, je méně prostoru pro manévrování při přizpůsobování výdajů tak, aby odpovídaly měnícím se ekonomickým podmínkám. To by mohlo omezit schopnost vlády financovat základní programy nebo reagovat na neočekávané ekonomické situace. V nejhorším případě by to mohlo vést k omezení životně důležitých veřejných služeb, což by nepříznivě ovlivnilo kvalitu života občanů.

3.3.2 Zelené rozpočtování

Zelené rozpočtování (Green Budgeting – GB) je druhem výkonnostního rozpočtování, které zlepšuje řízení veřejných rozpočtů. Jeho cílem je sladit rozpočtové a fiskální politiky s vnitrostátními a mezinárodními cíli v oblasti klimatu a udržitelnosti. GB stanoví investiční priority, optimalizuje alokaci výdajů a pomáhá tvůrcům politik sledovat závazky v oblasti klimatu.

Přístupy GB se mezi jednotlivými zeměmi liší, ale mezi běžné nástroje patří:

- **Označování rozpočtu,** označování položek výdajů nebo příjmů na základě jejich souladu s cíli udržitelnosti. To usnadňuje kontrolu a věrohodnost výdajů.
- **Ex-ante hodnocení dopadů na životní prostředí** s cílem předvídat přínosy a předcházet negativním účinkům financovaných opatření.
- **Ex-post hodnocení,** aby se zjistilo, zda výdaje splnily zamýšlené cíle.

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

- **Revize výdajů** podle principů udržitelnosti.
- **Zelené veřejné zakázky**, které zahrnují environmentální kritéria a požadavky na udržitelnost, podporují udržitelné produkty a služby a zároveň snižují negativní dopady.
- **Modelování dopadu klimatu**, které poskytne náhled na budoucí rozpočtové potřeby scénářů dekarbonizace a jejich ekonomické dopady.

Zelené rozpočtování je proces, při kterém se analyzují veřejné rozpočty z hlediska jejich vlivu na životní prostředí. Cílem je zajistit, aby vládní výdaje podporovaly udržitelné cíle, jako je snižování emisí CO₂ nebo podpora obnovitelných zdrojů energie²¹⁷.

Obvykle se ministerstva financí zaměřují na identifikaci a vykazování způsobilých udržitelných aktivit a investic do státního rozpočtu. Způsobilost může být založena např. na harmonizaci taxonomie EU nebo na národní taxonomii. To vyžaduje odpovídající kapacitu MF pro poskytování poradenství rozpočtovým orgánům a schopnost analyzovat a vykazovat data formou „zelené přílohy“ k ročnímu státnímu závěrečnému účtu, který by zahrnoval analýzu dopadů jednotlivých rozpočtů v rámci kapitoly o životním prostředí. Dále by ministerstvo mohlo spolupracovat s dalšími orgány na tvorbě pokynů pro zelené rozpočtování na regionální a místní úrovni.

Mezinárodní praxe

V Rakousku je GB primárně implementováno na úrovni federální vlády. Tento přístup zahrnuje označování rozpočtových výdajů a příjmů jako ekologicky příznivých nebo nepříznivých. Označování se provádí na základě šesti environmentálních kritérií, která jsou v souladu s kritérii udržitelnosti ekonomických činností podle taxonomie EU. **Rozpočtové položky jsou rozděleny do šesti kategorií: cílené nepříznivé, nepříznivé prostřednictvím vedlejších účinků, žádný dopad, příznivé prostřednictvím vedlejších účinků, cílené příznivé a nejasné dopady**²¹⁸. V prvním roce implementace (2022) bylo přibližně 11 % příjmů a výdajů označeno za ekologicky relevantní. GB je plně integrováno do standardních rozpočtových postupů. Výstupy zeleného rozpočtování jsou zahrnuty do ročních rozpočtových plánů a zpráv o klimatu a životním prostředí, které jsou přílohou rozpočtu, stejně jako do dlouhodobých rozpočtových prognóz, podobně jako ve Francii²¹⁹.

Situace v České republice

V České republice má implementace GB za cíl podporovat udržitelný rozvoj zajištěním toho, že rozpočtová rozhodnutí zohledňují důsledky pro životní prostředí.

Česká republika by měla tento přístup rozvíjet podle doporučení mezinárodních organizací, jako je EU, OECD a MMF, a také národních institucí, jako je Nejvyšší kontrolní úřad (NKÚ) nebo Národní ekonomická rada vlády (NERV). Tato doporučení potvrzují potenciál GB podporovat informovanější a udržitelnější rozpočtová rozhodnutí.

Příležitosti a výhody

Efektivita rozpočtů veřejného sektoru. GB přispívá k efektivnějšímu řízení veřejných rozpočtů tím, že zvyšuje hodnotu za peníze a transparentnost prostřednictvím začlenění environmentálních aspektů do rozpočtových položek.

²¹⁷ <https://www.oecd.org/en/topics/green-budgeting.html>

²¹⁸ <https://blogs.worldbank.org/en/europeandcentralasia/budgeting-climate-action-lessons-austria-france-and-european-union>

²¹⁹ https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/green-budgeting-eu_en

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Nástroj tvorby politik založených na faktech. GB lze považovat za významný nástroj pro tvorbu politik založených na faktech, což pro ČR důrazně doporučují nejen mezinárodní organizace jako EU, OECD a MMF, ale i národní instituce jako NKÚ a NERV.

Synergické efekty. V souvislosti se závazky, které má nebo bude mít Česká republika vůči EU, dochází k synergickým přínosům, jako je klimatický screening investic na principu DNSH a vykazování ekologicky škodlivých dotací, dále závazky vůči OECD a závazky související s agendou revize výdajů zavedenou usnesením vlády č. 809 ze dne 1. listopadu 2023. GB spolu s udržitelnými veřejnými zakázkami také připravily prostor pro potenciální budoucí emise zelených státních dluhopisů.

Podpora zeleného přechodu. Státní aplikace GB podporují zelenou transformaci podniků a ekonomiky jako celku. Sladěním fiskálních politik s environmentálními cíli podporuje Velká Británie udržitelné investice a inovace v oblasti zelených technologií spolu s úsilím o udržitelné zadávání veřejných zakázek. Tento přístup nejen zmírňuje environmentální rizika, ale také zvyšuje ekonomickou odolnost tím, že podporuje účinnost zdrojů a snižuje závislost na fosilních palivech. Stanovuje jasný rámec pro budoucí emise zelených státních dluhopisů, čímž přitahuje ekologicky uvědomělé investory a posiluje závazek České republiky k mezinárodním klimatickým cílům. V důsledku toho GB slouží jako strategický nástroj pro řízení systémové změny směrem k nízkouhlíkové ekonomice.

Rizika a výzvy

Vyšší náklady na dluhovou službu. Pokud se neprokáže dlouhodobý pozitivní dopad na životní prostředí, mohou nastat zvýšené náklady na financování dluhu. Kromě toho může veřejná správa čelit omezenému přístupu k tržnímu financování, pokud se bude snažit financovat technologicky zastaralá řešení. Bez systematického a komplexního přístupu k problematice změny klimatu a nutného přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku může docházet k neefektivnímu hospodaření s finančními, personálními a dalšími zdroji ve státní správě. Rizikem je i postupný pokles daňových příjmů souvisejících s výrobou, distribucí či spotřebou fosilních paliv (např. spotřební daně a licenční poplatky). Česká důvěryhodnost a atraktivita pro ostatní země a obchodní partnery se může snížit, pokud nebude plnit své evropské a mezinárodní závazky.

Vykazování o fosilních palivech. Kromě toho existují nové požadavky na vykazování dotací podporující projekty škodící životnímu prostředí či podporující fosilní paliva²²⁰, což vyžaduje podrobnější zveřejňování státních výdajů v kontextu životního prostředí.

Neochota k adopci. Navzdory evidentním výhodám a mezinárodní podpoře se MF v České republice ještě plně nechopilo GB. K této neochotě přispívá několik faktorů:

- **Institucionální odpor:** V rámci MF existuje obecná institucionální setrvačnost a odpor ke změnám. Tradiční rozpočtové postupy jsou hluboce zakořeněné a často existuje váhání s přijetím nových metodologií, které vyžadují výrazné změny v politice a praxi.
- **Nedostatek odbornosti a kapacit:** Významnou překážkou je nedostatečná kapacita a odbornost napříč ministerstvy pro efektivní implementaci a řízení GB. Samotný přechod GB vyžaduje specializované znalosti a dovednosti, které v současnosti chybí.

3.3.3 Suverénní zelené dluhopisy

Zelené dluhopisy umožňují veřejné správě získávat prostředky na projekty s pozitivním dopadem na životní prostředí, jako jsou investice do obnovitelných zdrojů, energetické účinnosti nebo udržitelných dopravních systémů.

²²⁰ Zejména nedávná změna nařízení EU č. 691/2011 o evropských environmentálních ekonomických účtech.

Mezinárodní praxe

Jak je také uvedeno ve Zprávě o mezinárodní dobré praxi, Německo vydalo svůj první zelený dluhopis v roce 2020 a od té doby se stalo jedním z hlavních hráčů na trhu s těmito nástroji. **Německý model zahrnuje přísnou metodiku výběru projektů, které jsou financované zelenými dluhopisy, včetně pravidelných zpráv o jejich dopadech.** Německo také používá strukturu „dvojitých dluhopisů“²²¹, která kombinuje zelené dluhopisy s tradičními státními dluhopisy ke zvýšení likvidity na trhu. Ústředním rysem těchto zelených dluhopisů je jejich mechanismus *swapu*, který investorům nabízí flexibilitu vyměnit své držby za konvenční německý státní dluhopis se stejnou splatností a kupónem, kdykoli chtějí.

Situace v České republice

Zatímco státní zelené dluhopisy nabízejí slibné příležitosti pro financování udržitelných projektů a dosažení národních environmentálních cílů, MF přistupuje k této otázce opatrně. Připravenost trhu, ekonomické úvahy, administrativní problémy, stávající mechanismy financování a poptávka investorů jsou faktory, které toto rozhodnutí ovlivňují. **Vzhledem k vývoji globálního a domácího prostředí by Česká republika mohla v budoucnu přistoupit k vydávání suverénních zelených dluhopisů jako k součásti své komplexní strategie udržitelného rozvoje a environmentální odpovědnosti.**

Připravenost trhu a projektů. Český finanční trh možná ještě není zcela připraven na podporu robustního rámce suverénních zelených dluhopisů. Vytvoření trhu pro zelené dluhopisy vyžaduje řadu vhodných zelených projektů a příznivé podmínky na trhu dluhopisů. **MF možná čeká na výhodnější podmínky, které zajistí úspěšnou emisi a převzetí těchto dluhopisů.**

Ekonomické a politické úvahy. Ekonomická stabilita a politická vůle hrají zásadní roli při rozhodování o vydání suverénních zelených dluhopisů. MF může zvažovat potenciální ekonomické přínosy oproti rizikům spojeným se zavedením nového finančního nástroje. Kromě toho mohou politické priority a veřejné mínění ovlivnit tempo, jakým jsou přijímány mechanismy zeleného financování. **Identifikace zelených projektů ve státním rozpočtu, která v České republice zatím není zavedená, je klíčová pro zajištění transparentnosti a efektivity veřejných výdajů. Spolu s efektivně fungujícími udržitelnými veřejnými zakázkami to vytváří základní předpoklady pro možné vydávání státních zelených dluhopisů.**

Administrativní a regulační výzvy. Vydávání suverénních zelených dluhopisů zahrnuje vytvoření komplexních rámců monitorování a podávání zpráv, aby byla zajištěna transparentnost a odpovědnost. MF by mělo nejprve vyřešit administrativní a regulační problémy. Je důležité zajistit, aby získané finanční prostředky byly skutečně použity na ekologické projekty a aby byl sledován jejich dopad na životní prostředí. To vyžaduje robustní systémy a odborné znalosti.

Stávající mechanismy financování. Česká republika má již zavedené alternativní mechanismy financování na podporu udržitelných projektů, zejména Modernizační fond, ESIF a RRF, které snižují okamžitou potřebu suverénních zelených dluhopisů. Země může využívat další finanční nástroje, granty a partnerství k financování svých zelených iniciativ. Přezkum a optimalizace těchto stávajících mechanismů by mělo být prioritou před zavedením nových mechanismů.

Příležitosti a výhody

Zavedení suverénních zelených dluhopisů v České republice přináší řadu příležitostí a výhod, které mohou výrazně urychlit snahy o dekarbonizaci. **Suverénní zelené dluhopisy mohou mobilizovat značné finanční zdroje určené výhradně na projekty prospěšné pro životní prostředí.** Tento příliv kapitálu může směřovat do instalací obnovitelné energie, zlepšení energetické účinnosti a udržitelného rozvoje infrastruktury, čímž se

²²¹ <https://www.deutsche-finanzagentur.de/en/federal-securities/types-of-federal-securities/green-federal-securities/twin-bond-concept>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

sníží uhlíková stopa státu. Specializované produkty financování udržitelnosti vytvářejí pozitivní dopady prostřednictvím udržitelných projektů, které financují, a které vedou například ke snižování emisí skleníkových plynů a tím k naplnění tzv. GAR investorů a tím i k dosažení národních cílů udržitelnosti²²².

Greenium. Jak je vidět v jiných zemích EU, na trhu se suverénními zelenými dluhopisy stále existují malé zelené prémie, ale ty nepatří k významným výhodám konceptu.

Nefinanční výhody. Kromě toho mohou suverénní zelené dluhopisy zvýšit transparentnost a odpovědnost veřejných výdajů. Jasnou identifikací a upřednostněním zelených projektů v rámci státního rozpočtu tyto dluhopisy zajišťují, že finanční prostředky jsou přidělovány efektivně k dosažení národních cílů udržitelnosti. Tato transparentnost může také přilákat širší spektrum investorů, včetně těch, kteří ve svých investičních rozhodnutích upřednostňují ESG kritéria.

Povědomí o udržitelnosti. Suverénní zelené dluhopisy mohou také posílit veřejné povědomí a podporu ekologických iniciativ. Jak občané vidí hmatatelné výsledky zelených projektů financovaných těmito dluhopisy, může dojít ke zvýšení veřejného nákupu pro širší úsilí o udržitelnost. Tato společenská angažovanost je zásadní pro dlouhodobý úspěch dekarbonizačních strategií.

Nastavení taxonomie EU jako jednotného standardu. Kromě toho může emise suverénních zelených dluhopisů pomoci sladit české finanční trhy s taxonomií EU (pokud jsou vydány podle standardu EuGB), což zajistí, že investice směřují do projektů, které splňují přísná kritéria udržitelnosti. Toto sjednocení může zvýšit důvěryhodnost zelených finančních produktů a přilákat mezinárodní investory, kteří hledají důvěryhodné zelené investiční příležitosti.

Rizika a výzvy

Náklady obětované příležitosti pro mobilizaci kapitálu. Státní zelené dluhopisy přitahují rozsáhlé investice od domácích i mezinárodních investorů upřednostňujících financování udržitelnosti. Bez nich může Česká republika přijít o značné finanční prostředky na zelené projekty, jako jsou infrastruktury obnovitelných zdrojů energie, modernizace energetické účinnosti či udržitelná doprava, což zpomalí její přechod na nízkouhlíkové hospodářství.

Snížená transparentnost a důvěryhodnost. Vydání těchto dluhopisů podporuje transparentnost prostřednictvím dodržování mezinárodně uznávaných standardů udržitelnosti a požadavků na podávání zpráv. Bez nich by Česká republika mohla mít potíže s demonstrováním svého závazku k péči o životní prostředí, což by vedlo ke snížení důvěryhodnosti mezi investory a zainteresovanými stranami.

Nesoulad s mezinárodními standardy. Nevydáním suverénních zelených dluhopisů Česká republika riskuje, že zaostane za mezinárodními standardy udržitelnosti. Tento nesoulad může zemi izolovat od spolupráce na globálních zelených finančních trzích, což snižuje příležitosti pro výměnu znalostí a partnerství.

3.3.4 Transparentní investiční prostředí a udržitelnost

Pro rozvoj udržitelných investic v soukromém sektoru je klíčové vytvořit transparentní a stabilní prostředí pro investice, které nebudou podléhat častým a nepředvídatelným změnám legislativy a podmínek. Takové prostředí by společně umožnilo plánovat dlouhodobé investice s větší jistotou, což je zásadní pro udržitelné projekty, které obvykle vyžadují značné počáteční investice a mají delší návratnost.

²²² <https://www.alliancebernstein.com/corporate/en/insights/investment-insights/understanding-green-bond-performance-in-market-setbacks.html>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Podniky potřebují předvídatelné prostředí, aby mohly přesně odhadnout rizika spojená s investicemi. Časté změny legislativy nebo podmínek mohou zvýšit nejistotu a vést k odložení nebo zrušení plánovaných projektů. Stabilita umožňuje společnostem plánovat a řídit své investice.

To například ovlivňuje prioritizaci investic do úspor energie, obnovitelných zdrojů a čisté mobility, když korporace schvalují dlouhodobé investiční plány. Transparentnost také umožňuje bankám a dalším finančním investorům snížit rizika při dlouhodobém financování takových investičních programů. Zahraniční přímé investice do udržitelnosti mohou těžit z reforem, které jsou řádně a transparentně komunikovány.

Udržitelné investice do oblastí, jako jsou obnovitelné zdroje energie, energetická účinnost nebo ekologické inovace, často vyžadují dlouhodobé plánování. Nepředvídatelné legislativní změny mohou tyto plány narušit a zvýšit náklady na projekt, což odradí investory. Mezi ně patří mimo jiné technické požadavky, podpůrné programy a daňové reformy, které je nutné otevřeně komunikovat a vycházet z dlouhodobého plánu, aby se podniky mohly přizpůsobit připravované legislativě a podpořit programové změny ve svých rozhodovacích procesech.

Mezinárodní praxe

Německo má dlouhodobě stabilní politiku v oblasti podpory obnovitelných zdrojů, a to především díky tzv. **Energiewende**²²³. Tento stabilní rámec umožnil Německu stát se lídrem v oblasti obnovitelných zdrojů energie, jak ukazuje Zpráva o mezinárodní dobré praxi. Podniky v Německu těží z předvídatelnosti, kterou jim poskytuje německá energetická a environmentální legislativa. Německé výkupní ceny z obnovitelných zdrojů poskytly dlouhodobou jistotu, která povzbudila masivní investice do solární a větrné energie. Tento přístup byl umožněn stabilitou právního prostředí, které se postupně a předvídatelně měnilo. Tato podpora byla zároveň součástí širšího úsilí Energiewende souvisejícího se sklonem k závislosti na uhlí a později i ke konci dodávek jaderné energie. Takto jasná vazba mezi strategií energetického mixu a dlouhodobou podporou v českém prostředí zatím chybí.

Situace v České republice

V tomto ohledu NKEP²²⁴, SEK²²⁵ a POK²²⁶ nabízejí velmi dobré základy pro komunikaci přechodových reforem. Ty by měly být doprovázeny dlouhodobými podpůrnými programy a finančními nástroji s jasnými a stabilními podmínkami. V současné době je typický dlouhodobý plán dotačních výzev v programech jako jsou Modernizační fond řízený Státním fondem životního prostředí nebo OP TAK řízený MPO. Tyto dotační plány výzev však zahrnují pouze alokace v mld. Kč, přičemž podmínky podpory jsou různé v každé jednotlivé výzvě. **S finančními nástroji zatím neexistuje ani základní oficiální plán zahrnující alespoň výše alokace a oblasti podpory. Neexistuje ani mechanismus, který by účastníkům trhu dal vědět, zda konkrétní téma bude podpořeno granty nebo finančními nástroji.** Vládní výbor pro strategické investice hraje důležitou roli při zajišťování efektivního souladu těchto dlouhodobých podpůrných programů a finančních nástrojů s prioritami vlády.

Zatímco Česká republika udělala určité pokroky, např. ve vývoji podpůrných programů souvisejících s udržitelností, nedostatek stability, předvídatelnosti a strategie energetického mixu výrazně omezuje její potenciál. Aby se podpořilo příznivější investiční prostředí a růst obnovitelných zdrojů energie, Česká republika potřebuje zavést transparentnější a stabilnější politický rámec. To zahrnuje vytváření dlouhodobých plánů pro

²²³ <https://www.bmwk-energiewende.de/EWD/Redaktion/EN/Newsletter/2015/01/Meldung/topthema-the-energy-transition.html>

²²⁴ https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-strategy/national-energy-and-climate-plans-necps_en

²²⁵ https://commission.europa.eu/system/files/2023-10/Czech%20Draft%20Updated%20NECP%202021%202030_en.pdf

²²⁶ https://www.mzp.cz/cz/news_20240206_MZP-aktualizovalo-Politiku-ochrany-klimatu-v-CR-Do-roku-2030-budeme-ziskavat-tretinu-energie-z-obnovitelnych-zdroju-a-spotrebu-snimeme-o-petinu

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

finanční nástroje, poskytování jasných a konzistentních podmínek podpory a rozvoj komplexní energetické strategie, která je v souladu s dlouhodobými cíli. Řešením těchto problémů se Česká republika může přiblížit úspěchu, který dosáhlo Německo a další přední země v oblasti obnovitelné energie.

Příležitosti a výhody

Transparentní politika udržitelnosti nabízí pro Českou republiku řadu příležitostí a výhod. Může zvýšit důvěru investic, snížit náklady na dodržování předpisů, podporovat dlouhodobé plánování, integrovat se s finančními nástroji, podporovat inovace, vytvářet zelená pracovní místa a zlepšovat důvěru a zapojení veřejnosti. **Zavedením jasných a stabilních předpisů může česká vláda urychlit přechod k nízkouhlíkové ekonomice a zajistit udržitelnou a prosperující budoucnost pro všechny. K dosažení těchto cílů bude zásadní sladění NKEP, SEK a POK s transparentní komunikací a programy dlouhodobé podpory.**

Zvýšená investiční důvěra. Transparentní politika udržitelnosti by významně posílila investiční důvěru. Když společnosti a investoři jasně rozumí regulačnímu prostředí a dlouhodobým závazkům vlády, existuje tím pádem vyšší pravděpodobnost, že budou investovat do udržitelných projektů. Tato stabilita snižuje vnímané riziko spojené s dlouhodobými investicemi, což společně usnadňuje zajištění financování a přidělování zdrojů na nízkouhlíkové iniciativy. Toto může následně urychlit zavádění technologií obnovitelných zdrojů energie, energeticky účinných postupů a dalších udržitelných inovací.

Snížení nákladů na dodržování předpisů. Jasné a stabilní předpisy snižují náklady podniků na dodržování předpisů. Když se společnosti nemusejí neustále přizpůsobovat měnícím se pravidlům a mohou se namísto toho spolehnout na konzistentní regulační rámec, mohou ušetřit na právních poplatcích, administrativních nákladech a dalších výdajích souvisejících s dodržováním předpisů. Tyto úspory pak mohou být znovu investovány do dalšího úsilí o udržitelnost, což povede k neustálému zlepšování a inovacím v odvětví.

Podpora dlouhodobého plánování. Transparentní politické prostředí podporuje dlouhodobé plánování a investice. Společnosti mohou vyvinout komplexní strategie udržitelnosti, které jsou v souladu s národními a mezinárodními klimatickými cíli, s vědomím, že regulační prostředí podpoří jejich úsilí. Toto sladění je klíčové pro dosažení rozsáhlé dekarbonizace, protože umožňuje podnikům provádět významné projekty, jejichž dokončení vyžaduje značný čas a zdroje.

Transparentní prostředí s pravidly by společně poskytlo konkurenční výhodu tím, že by jim umožnilo efektivněji alokovat zdroje a snižovat náklady na dodržování předpisů. Tato jasnost by podpořila lepší plánování a realizaci dlouhodobých strategií, což by vedlo k stabilnějšímu a předvídatelnějšímu investičnímu klimatu. V tomto ohledu jsou NECP, SEK a POK velmi dobrými základy pro komunikaci reformu transparentnosti. Tyto iniciativy by měly být doprovázeny dlouhodobými podpornými programy a finančními nástroji s jasnými a stabilními podmínkami.

Rizika a výzvy

Rizika a výzvy pro financování udržitelnosti v České republice, které vyplývají z nedostatku transparentního prostředí, jsou mnohostranné. Cíle udržitelnosti vlády by měly být řádně monitorovány, reportovány, revidovány a komunikovány.

Nejistota investorů vedoucí k obcházení Česka na investiční mapě. Existuje riziko pokračující nejistoty investorů, která vede k neochotě investovat do dlouhodobě udržitelných projektů. Tato nejistota je umocněna nedostatkem jasných a konzistentních politik, což může vést k náhlým a nepředvídatelným změnám v mechanismech finanční podpory, jako jsou dotace a daňové úlevy.

V České republice je legislativa podporující OZE a další udržitelné investice historicky nestabilní. Časté změny dotací, daňových úlev a dalších forem podpory vytvářejí nejistotu, která firmy odrazuje od dlouhodobých investic do udržitelných projektů.

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Nedostatečné plánování grantových výzev. Plány dotačních výzev řídicích orgánů zahrnují pouze téma a alokaci v mld. Kč, přičemž podmínky podpory se mění s každou jednotlivou výzvou.

Aby bylo možné řešit tyto nedostatky a zajistit, aby cíle stanovené ve Vnitrostátním plánu České republiky v oblasti energetiky a klimatu (NKEP), Státní energetické koncepci (SEK) a Politice ochrany klimatu (POK) byly účinně monitorovány a oznamovány veřejnosti, je pro Českou republiku nutné přijetí robustního a transparentního rámce.

3.3.5 Podpora financování rozvoje udržitelné infrastruktury

Rozvoj udržitelné infrastruktury je zásadní složkou při řešení globálních problémů jako jsou změny klimatu, vyčerpávání zdrojů a sociální nerovnosti. Díky využití veřejného i soukromého kapitálu a podpoře spolupráce mezi různými zúčastněnými stranami může země připravit cestu pro odolnější a udržitelnější budoucnost. K dosažení tohoto cíle je však nezbytné vytvořit rámec, který zajistí transparentnost, odpovědnost a efektivní komunikaci na všech úrovních realizace a financování projektů.

Mezinárodní praxe

Ve Spojeném království dohlíží od roku 2007 na velké projekty **Major Projects Authority²²⁷ (MPA)**. MPA se věnuje nejen sledování průběhu velkých státních projektů, ale také poskytuje podporu při plánování, realizaci a financování těchto projektů. Jednou z hlavních funkcí MPA je koordinace vládních agentur a soukromých investorů s cílem zajistit, aby projekty byly nejen schvalovány, ale také efektivně financovány a řízeny. **MPA dále poskytuje odbornou pomoc při strukturovaném financování, včetně realizace projektů prostřednictvím modelů partnerství veřejného a soukromého sektoru (Public Private Partnership – PPP), což umožňuje efektivní využití soukromého kapitálu při realizaci veřejných projektů²²⁸.** Tento model se ukázal jako účinný při řízení rizik a zajištění toho, aby byly projekty dokončeny včas a v rámci rozpočtu.

Situace v České republice

Státní i soukromé projekty orientované na udržitelnost často představují ambiciózní investiční záměry, které mají velmi složité povoloovací procesy, a tím i komplikovanou strukturu financování, která odráží významná projektová a tržní rizika. Ve veřejném sektoru se například projekt vysokorychlostní železnice²²⁹ postupně posouvá kupředu z hlediska příprav, ale zdaleka není u konce. V soukromém sektoru ztroskotala první plánovaná investice do výroby baterií (v tzv. „gigafactory“) v roce 2023 z řady důvodů, včetně složitého povoloovacího procesu na využití území a napojení disponibilní infrastruktury. **I přes zavedení Dopravního a energetického stavebního úřadu (DESÚ)²³⁰ od 1. července 2024 stále chybí pravomoci pro velké projekty,** které by zahrnovaly i strukturování financování z veřejných a soukromých zdrojů, včetně partnerství veřejného a soukromého sektoru (PPP).

Stále chybí centrální orgán, který by koordinoval jak povoloovací procesy, tak strukturování financování, zejména u velkých infrastrukturních projektů, které by bylo možné realizovat i formou PPP. Kromě toho, že chybí dlouhodobý plán rozvoje infrastruktury na 10–20 let, není možné nastavit dlouhodobé financování např.

²²⁷ <https://www.gov.uk/government/groups/major-projects-authority>

²²⁸ <https://www.adb.org/sites/default/files/institutional-document/31484/public-private-partnership.pdf>

²²⁹ <https://www.railtarget.eu/technologies-and-infrastructure/highspeed-lines-the-most-ambitious-infrastructure-project-in-the-czech-republic-is-finally-approaching-its-implementation-736.html>

²³⁰ <https://desu.gov.cz/>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

prostřednictvím velkých suverénních rámců zelených dluhopisů. Například v případě standardu EuGB²³¹ musí být financování poskytnuto pouze projektům v souladu s taxonomií EU.

Produkty financování udržitelnosti jsou klíčové pro rozvoj infrastrukturních projektů v České republice, zejména těch, které mají za cíl zvýšit energetickou účinnost a udržitelnost. Tyto produkty zahrnují zelené dluhopisy, půjčky spojené s udržitelností a další mechanismy financování, které jsou navrženy tak, aby podporovaly projekty s pozitivními dopady na životní prostředí.

Odpovědnost za provádění screeningu taxonomie EU obvykle spočívá v kombinaci projektantů, vývojářů a specialistů na životní prostředí. Projektanti a vývojáři jsou často prvními, kdo posoudí soulad projektu s kritérii taxonomie EU a zajistí, že návrh a cíle projektu splňují nezbytné standardy, ale chybí jim místní české standardy a normy, které používají kategorie taxonomie EU. Environmentální specialisté hrají klíčovou roli při provádění podrobného hodnocení dopadu projektu na životní prostředí a poskytují technickou expertizu potřebnou pro orientaci ve složitých kritériích taxonomie EU.

Banky a finanční instituce rovněž hrají významnou roli při strukturování informací požadovaných pro screening taxonomie EU. Často poskytují podporu ve formě poradenských služeb, pomáhají vývojářům projektů pochopit a splnit potřebná kritéria. Banky mohou také nabízet řešení financování, která jsou konkrétně v souladu s taxonomií EU, jako jsou zelené dluhopisy, které jsou určeny k financování projektů přispívajících k udržitelnosti životního prostředí.

Příležitosti a výhody

Přizpůsobení taxonomie EU. Nasazení udržitelných finančních produktů nejen zvyšuje finanční výkonnost infrastrukturních projektů, ale také zajišťuje, že investice pozitivně přispívají k dlouhodobým cílům udržitelnosti. **Sladění s taxonomií EU nebo jinými environmentálními standardy mohou tyto projekty stanovit nové standardy v oblasti péče o životní prostředí a zároveň těžit ze zlepšených podmínek financování a přístupu k širší investorské základně, např. s využitím zelených dluhopisů.**

Snazší přístup k financím. Projekty zaměřené na udržitelnost mají navíc přístup k větším částkám financování. Rostoucí skupina zelených investorů má zájem alokovat kapitál do projektů, které splňují přísná environmentální kritéria, čímž rozšiřuje investorskou základnu a potenciálně urychluje proces strukturování transakcí.

Institucionální transakce. Navíc zajištěním taxonomie EU nebo jiného standardu mohou projekty přilákat větší institucionální investory a fondy věnované udržitelným investicím. Tento příliv kapitálu může dále posílit finanční stabilitu a škálovatelnost projektu.

Rizika a výzvy

Absence investic sladěných s taxonomií EU a neschopnost využívat udržitelné finanční produkty by výrazně zbrzdily pokrok České republiky směrem k jejím cílům v oblasti dekarbonizace. Bez těchto klíčových finančních nástrojů by země čelila několika výzvám:

Pomalejší přijímání environmentálních norem. Podmínky financování pro projekty v oblasti infrastruktury by se pravděpodobně zhoršily, pokud by nebyly v souladu s environmentálními normami, čímž by byly projekty méně ekonomicky životaschopné. To by vedlo k vyšší závislosti na tradičních, potenciálně více znečišťujících zdrojích energie a rozvoji infrastruktury, což by zpomalilo přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku.

²³¹ https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/european-green-bond-standard-supporting-transition_en

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Ztráta konkurenceschopnosti. Navíc by se zpomalilo tempo strukturování a provádění transakcí, protože nedostatek standardizovaných rámců financování udržitelnosti by investiční proces zkomplikoval a prodloužil. Toto zpoždění by bránilo včasné realizaci zásadních projektů zaměřených na snižování emisí uhlíku.

Možnost přilákat větší investory se zájmem o zelené a udržitelné projekty by se zmenšila. Produkty financování udržitelnosti a soulad s taxonomií EU nabízejí určitou úroveň důvěryhodnosti a přitažlivosti pro investory, kteří chtějí podporovat iniciativy odpovědné k životnímu prostředí. **Bez tohoto souladu by ČR mohla mít potíže se zajištěním potřebného kapitálu pro financování rozsáhlých infrastrukturních projektů.**

3.3.6 Udržitelné veřejné zakázky

Udržitelné zadávání zakázek se týká procesu získávání zboží a služeb způsobem, který zajišťuje ekonomické, sociální a ekologické výhody. Tento přístup integruje úvahy o udržitelnosti do finančního rozhodování s cílem minimalizovat negativní dopady a zlepšit pozitivní výsledky. Udržitelné zadávání veřejných zakázek přesahuje tradiční náklady a faktory kvality a upřednostňuje dlouhodobou hodnotu a odpovědné řízení zdrojů.

Mezinárodní praxe

Udržitelné veřejné zakázky hrají zásadní roli při podpoře udržitelného rozvoje a zajištění odpovědného využívání veřejných prostředků k dosažení ekonomických, sociálních a environmentálních přínosů, jak je uvedeno ve Zprávě o mezinárodní dobré praxi. Země jako Německo a Nizozemsko zavedly dobře navržené systémy, které slouží jako ukázkové modely. Tyto systémy jsou komplexní a zaměřují se na péči o životní prostředí, sociální odpovědnost a ekonomickou efektivitu.

V Německu se udržitelné veřejné zakázky řídí pevným rámcem a legislativou, která klade důraz na environmentální a sociální kritéria. **Německý zákon o veřejných zakázkách (Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen – GWB²³²)** obsahuje ustanovení, která veřejným orgánům umožňují začlenit kritéria udržitelnosti do svých procesů zadávání zakázek. Tento zákon je doplněn pokyny pro zelené veřejné zakázky²³³, které poskytují podrobná doporučení pro začlenění ekologických aspektů do rozhodování o zadávání veřejných zakázek.

Situace v České republice

Novela zákona o veřejných zakázkách v ČR²³⁴, která byla schválena s cílem podpořit zelené nákupy, představuje významný krok k udržitelnému rozvoji a odpovědnému nakládání s veřejnými prostředky. Novelizovaný zákon umožní zadavatelům veřejných zakázek upřednostňovat výrobky a služby splňující ekologické standardy, a tím posílit roli veřejné správy v ochraně životního prostředí.

Novela zákona a Strategie veřejných zakázek ČR zavádějí možnost zadávání veřejných zakázek s preferencí ekologických produktů a služeb. Tento krok usnadní veřejným institucím výběr ekologičtějších řešení v různých odvětvích, jako je energetika, doprava a stavebnictví.

Novela zákona o veřejných zakázkách v ČR obsahuje ustanovení, která zadavatelům umožňují preferovat výrobky a služby splňující specifické ekologické normy. Zákon specifikuje deset klíčových produktů, mezi které patří například elektromobily, stavební materiály s nízkou uhlíkovou stopou, energeticky úsporné spotřebiče či osvětlení.

²³² <https://www.gesetze-im-internet.de/gwb/>

²³³

https://www.bundeskartellamt.de/EN/Information_Service/LegalFramework/PublicProcurement/LegalFramework_PublicProcurement_node.html

²³⁴ https://www.uohs.cz/download/Legislativa/legislativa_CZ/akt-č.-134_2016-coll.-on-public-procurement.pdf

Příležitosti a výhody

Zavedení udržitelnosti do legislativy veřejných zakázek znamená, že veřejné instituce budou moci systematicky upřednostňovat ekologicky šetrná řešení. To posílí roli státu v boji proti změně klimatu a přispěje k dosažení národních a evropských klimatických cílů. Kromě toho zapojení NRB může umožnit potřebné financování pro realizaci těchto projektů, což může být zvláště důležité pro menší instituce s omezeným rozpočtem.

Přístup k udržitelným financím. Přístup k udržitelným financím je významnou příležitostí zakotvenou v rámci zelených zakázek. Využitím zelených dluhopisů, půjček a dalších finančních nástrojů mohou veřejné instituce zajistit finanční zdroje potřebné k pořízení ekologicky šetrných produktů a služeb. Tato finanční podpora nejen činí zelené zadávání veřejných zakázek dosažitelnějším pro instituce s omezeným rozpočtem, ale také podněcuje trh k rozvoji a nabízení udržitelnějších řešení.

Využití Národní rozvojové banky.

Činnost NRB je zde obzvláště klíčová, protože může nabídnout financování na míru, které je navrženo k podpoře zelených projektů. Tyto finanční mechanismy zajišťují, že přechod k udržitelnému zadávání veřejných zakázek není jen aspirací, ale praktickou realitou. Kromě toho může sjednocení postupů zadávání veřejných zakázek s kritérii udržitelnosti přilákat investice od svědomitých investorů, kteří stále více chtějí investovat svůj kapitál do podniků šetrných k životnímu prostředí.

Podpora dekarbonizace ve veřejném sektoru. Udržitelné veřejné zakázky podporují úsilí o dekarbonizaci získáváním nízkouhlíkových technologií, řešení obnovitelných zdrojů energie a dalších inovací, které snižují emise skleníkových plynů. Upřednostněním těchto investic mohou veřejné zakázky vést k výraznému snížení uhlíkové stopy v různých odvětvích a přispět k širším cílům dekarbonizace stanoveným na vnitrostátní i evropské úrovni.

Rizika a výzvy

Neuplatnění udržitelných postupů při zadávání veřejných zakázek může vést k několika rizikům a problémům, zejména v oblastech dekarbonizace a financování udržitelnosti. Bez cíleného úsilí o nákup ekologicky šetrného zboží a služeb mohou veřejné instituce nechtěně přispívat k vyšším emisím a nadále se spoléhat na neobnovitelné zdroje. To nejen podkopává národní a mezinárodní cíle v oblasti dekarbonizace, ale také brzdí rozvoj zelených průmyslových odvětví, která jsou klíčová pro udržitelnou budoucnost.

Efektivní udržitelné zadávání veřejných zakázek je také nezbytné pro úspěšnou emisi zelených dluhopisů. Současné prostředí, které se zaměřuje především na nejnižší cenu, nemotivuje k získávání udržitelných řešení. **To může omezit a zneefektivnit využití výnosů v souladu s EuGB nebo jinými standardy. Pro změnu je nutné, aby veřejné instituce aktivně podporovaly udržitelné postupy, což by mohlo otevřít cestu k širšímu využití zelených dluhopisů a podpořit investice do udržitelných projektů.**

3.3.7 Udržitelnost a společnosti se státní účastí

ČR má rozmanité portfolio společností se státní účastí, které hrají stěžejní role v různých odvětvích, včetně energetiky, dopravy a telekomunikací. Tyto podniky jsou klíčové nejen pro svůj ekonomický přínos, ale také pro svou roli v úsilí o udržitelnost státu.

Mezi nejvýznamnější společnosti se státní účastí v České republice, zejména pokud jde o snahy o dekarbonizaci, patří:

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

1. **Skupina ČEZ**²³⁵: Dominuje energetickému sektoru s rozsáhlými investicemi do obnovitelných zdrojů energie.
2. **MERO ČR**²³⁶: Zaměřeno na přepravu a skladování ropy s rostoucími investicemi do udržitelných energetických řešení.
3. **NET4GAS**²³⁷: Primární provozovatel přepravní soustavy zemního plynu, stěžejní při přechodu na možnosti ekologičtějšího plynu.
4. **České dráhy**²³⁸: Klíčový hráč v udržitelné dopravě prostřednictvím elektrifikace a modernizace železniční dopravy.

Mezinárodní praxe

V Německu se státní železniční společnost Deutsche Bahn podílela na vedení poplatku směrem k dekarbonizaci. Masivními investicemi do elektrifikace své železniční sítě a získáváním významné části energie z obnovitelných zdrojů **se Deutsche Bahn snaží dosáhnout klimatické neutrality do roku 2040. Společnost se zavázala investovat 12 mld. EUR do zelených projektů do roku 2030.** Deutsche Bahn používá zelené dluhopisy jako klíčový nástroj financování udržitelnosti a získala více než 2 mld. EUR, které jsou specificky určeny na ekologické projekty, jako je modernizace vlakových souprav na energeticky účinnější modely a zlepšení infrastruktury pro podporu integrace obnovitelných zdrojů energie. Jejich financování také zahrnuje zelené půjčky a granty od národních i evropských subjektů zaměřených na udržitelnost²³⁹.

V Nizozemsku má veřejná správa významný majetkový podíl v energetických společnostech. Jedním z hlavních příkladů je **Energie Beheer Nederland (EBN)**²⁴⁰, ve které je majoritním akcionářem nizozemská vláda. EBN hraje klíčovou roli při těžbě zemního plynu a ropy, ale také při přechodu k udržitelným zdrojům energie, například prostřednictvím investic do geotermální energie a ukládání CO₂.

Situace v České republice

ČEZ a České dráhy jsou příkladem společností, které se aktivně podílejí na rozvoji udržitelnosti v České republice. **ČEZ vede v oblasti financování prostřednictvím zelených dluhopisů a investic do obnovitelných zdrojů, zatímco České dráhy se zaměřují na modernizaci vozového parku a snižování emisí.** Obě společnosti svým jednáním významně přispívají k dosažení národních klimatických cílů a inspirují další společnosti k přijetí udržitelných strategií.

ČEZ, největší energetická společnost v České republice, je jedním z lídrů v oblasti udržitelnosti. Podnikání společnosti bývalo založeno na fosilních palivech a konsensuální tlak ze strany financujících bank a investorů byl jedním ze spouštěčů zeleného přechodu společnosti. Společnost se zaměřuje na přechod na nízkouhlíkovou energetiku a dekarbonizaci svého portfolia.

- **Závazky:** ČEZ se zavázal dosáhnout do roku 2050 uhlíkové neutrality a postupně snižovat emise CO₂. Do roku 2030 plánuje snížit emise o 55 % oproti roku 2019.

²³⁵ <https://www.cez.cz/cs/home>

²³⁶ <https://mero.cz/>

²³⁷ <https://www.net4gas.cz/cz/home/>

²³⁸ <https://www.cd.cz/cs/default.htm>

²³⁹ <https://www.bahn.de/>

²⁴⁰ <https://www.ebn.nl/>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

- **Investice do obnovitelných zdrojů:** ČEZ investuje značné prostředky do rozvoje obnovitelných zdrojů energie²⁴¹. Společnost plánuje do roku 2030 zvýšit kapacitu výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů na 6 000 MW.
- **Dluhopisy vázané na udržitelnost:** V roce 2022 ČEZ vydal dluhopisy vázané na udržitelnost v hodnotě 600 mil. EUR. Výtěžek z těchto dluhopisů je určen na financování projektů zaměřených na obnovitelné zdroje energie, energetickou účinnost a elektromobilitu.

České Dráhy (ČD) jako největší železniční dopravce v zemi rovněž aktivně přistupují k udržitelnosti. Společnost se zaměřuje na snižování uhlíkové stopy svého dopravního parku a zlepšování energetické účinnosti.

- **Závazky:** ČD se zavázaly postupně snižovat emise skleníkových plynů a zlepšovat energetickou účinnost. Do roku 2030 plánují modernizovat svůj vozový park a nahradit starší vlaky novými, které mají nižší spotřebu energie a nižší emise CO₂.
- **Investice do udržitelnosti:** ČD investují do modernizace vlaků a železniční infrastruktury s cílem snížit spotřebu energie. Plánují také rozšířit využívání obnovitelných zdrojů energie pro provoz svých zařízení.
- **Zelené dluhopisy:** ČD vydaly v roce 2022 zelené dluhopisy v hodnotě 500 mil. EUR, zejména v souvislosti s modernizací vozového parku a investicemi do energeticky úsporných technologií.

Příležitosti a výhody

Příležitosti pro financování udržitelnosti vyplývající z cílů dekarbonizace a investic firem se státní účastí v České republice jsou značné. I když existují výzvy, které je třeba řešit, potenciální přínosy v podobě úspor nákladů, zlepšeného peněžního toku a zrychlené dekarbonizace jsou přesvědčivým důvodem pro rozvoj robustního udržitelného finančního rámce. Sladěním cílů, implementací KPI a využitím udržitelných finančních produktů může Česká republika připravit cestu k zelenější a udržitelnější budoucnosti.

Potenciál pro udržitelný finanční rámec. Vyspělost společností s účastí státu z hlediska udržitelnosti je kritickým faktorem při rozvoji udržitelného finančního rámce. Zatímco některé podniky, jako České dráhy, podnikly první kroky, stále existuje potřeba komplexních dekarbonizačních a přechodových strategií pro společnosti jako DIAMO nebo MERO.

Zrychlení dekarbonizace. Produkty financování udržitelnosti mohou sehrát klíčovou roli při urychlení dekarbonizace společností se státní účastí v ČR:

- Poskytování potřebného kapitálu pro rozvoj a implementaci zelených technologií.
- Podpora přijímání osvědčených postupů a inovativních řešení.
- Usnadnění spolupráce mezi různými zúčastněnými stranami k dosažení společných environmentálních cílů.

Rizika a výzvy

Neschopnost řešit a implementovat financování udržitelnosti pro společnosti s účastí státu představuje významná rizika a výzvy. Pro Správu železnic (SŽ) by absence robustního udržitelného finančního rámce mohla ohrozit klíčové projekty, jako je iniciativa na vysokorychlostní železnice (VRT). Bez přístupu k udržitelnému financování by SŽ mohly čelit zvýšeným provozním nákladům a ztrátám příležitostí ke zvýšení efektivity prostřednictvím zelených technologií.

²⁴¹ Ibid.

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Závislost na nezeleňené elektřině pro provoz vlaků představuje další značné riziko, zejména s ohledem na rostoucí ceny uhlíku a zpřísňující se ekologické předpisy.

Výzvy spojené s emisemi zelených dluhopisů ČD:

- Zelené dluhopisy v současnosti řeší jen malou část potřeb financování skupiny ČD;
- Správa železnic a dopravci zatím nemají sjednocené cíle ohledně dekarbonizace;
- Správa železnic nemá žádné související KPI uložené Ministerstvem dopravy.

ČD většinu energií nakupují prostřednictvím elektrické trakce od Správy železnic, která zatím zelenou elektřinu pro provoz vlakových tratí nenakupuje.

Net4Gas čelí riziku, že se stane uvízlým aktivem, pokud nevypracuje jasný a proveditelný plán přechodu na udržitelnější financování. S globálním posunem energetického sektoru směrem k obnovitelným zdrojům může hodnota infrastruktury založené na fosilních palivech výrazně klesnout, což by vedlo k nedostatečně využívaným nebo zastaralým aktivům. Tento scénář zdůrazňuje naléhavou potřebu, aby se Net4Gas přizpůsobil zásadám udržitelného financování, předešel významným finančním ztrátám a zajistil si dlouhodobou životaschopnost.

Jednou z hlavních překážek je také odpor vůči změnám v rámci organizační kultury. Zaměstnanci a manažerské týmy mohou být zdrženliví k přijetí nových udržitelných postupů z důvodu vnímaných rizik nebo nedostatku okamžitých výhod. Překonání této setrvačnosti vyžaduje silné vedení a jasnou vizi do budoucnosti, stejně jako podporu prostřednictvím neustálého vzdělávání a úsilí o angažovanost.

3.4 Obce, kraje a financování udržitelnosti

Udržitelné finance pro obce a regiony jsou klíčovým prvkem přechodu k odolné nízkouhlíkové ekonomice. Vzhledem k tomu, že města a regiony po celém světě čelí rostoucím tlakům na řešení změny klimatu, vyčerpávání zdrojů a zhoršování životního prostředí, roste naléhavá potřeba inovativních mechanismů financování. **Financování udržitelnosti zahrnuje řadu nástrojů a přístupů, které umožňují místním samosprávám financovat projekty podporující udržitelnost životního prostředí, sociální inkluzi a ekonomickou odolnost.** Díky přístupu k zeleným dluhopisům, udržitelným půjčkám a dalším finančním nástrojům mohou obce a regiony vést iniciativy, které nejen zmírňují nepříznivé dopady na životní prostředí, ale také podporují dlouhodobý ekonomický růst a zvyšují kvalitu života jejich obyvatel.

Mezinárodní praxe

Německá města, jako je Hamburk, úspěšně vydala zelené dluhopisy na financování projektů, které přispívají k dosažení cílů v oblasti klimatu. Jak je uvedeno ve Zprávě o mezinárodní dobré praxi, komunální zelené dluhopisy v Německu jsou vyvíjejícím se aspektem přístupu země k financování udržitelné městské infrastruktury a ekologických iniciativ. Tato praxe je podporována jak státní politikou, tak institucemi, jako je KfW, které poskytují finanční a technickou podporu²⁴².

KfW Bankengruppe poskytuje městům a obcím technickou pomoc v německém jazyce při plánování a realizaci infrastrukturních projektů. Kromě financování nabízí také rozvojové programy projektového řízení a administrativní podporu zajišťující, že projekty jsou připravovány a schvalovány v souladu s národními předpisy a předpisy EU. Tento přístup umožňuje rychlejší realizaci projektů a minimalizuje riziko zpoždění.

²⁴² <https://www.deutsche-finanzagentur.de/en/federal-securities/types-of-federal-securities/green-federal-securities>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Banque des Territoires^{243 244}, součást **Caisse des Dépôts**, se zaměřuje na podporu měst a obcí při realizaci jejich infrastrukturních projektů ve Francii. Taktéž poskytuje technickou podporu, která zahrnuje jak financování, tak odbornou pomoc při plánování a povolovacích procesech. Francouzská města také těží z centralizované podpory přípravy projektů, která zajišťuje, že projekty jsou připravovány efektivně a včas.

Situace v České republice

Podle Ministerstva financí ČR vykázaly obce v roce 2023 přebytek ve výši cca 816,3 mil. EUR²⁴⁵. To ukazuje, že obce jsou obecně schopny řídit finance efektivně, ale tento přebytek zdaleka nestačí na pokrytí rozsáhlých investičních potřeb udržitelnosti²⁴⁶.

Klimatické plány měst a obcí v České republice vyžadují mnohem větší finanční prostředky. **Praha například odhaduje, že k dosažení cílů uhlíkové neutrality do roku 2050 bude potřebovat investice přesahující 9,4 mld. EUR.** Podobně další města jako Brno a Ostrava potřebují desítky mld. korun na realizaci svých klimatických opatření^{247 248}. Tento rozdíl mezi rozpočtovými přebytky a potřebou financovat udržitelné projekty je proto značný²⁴⁹.

Obce stále více zkoumají udržitelné finanční produkty k financování projektů, které jim pomohou dosáhnout jejich cílů v oblasti uhlíkové neutrality. **Například potenciální emise zelených dluhopisů se prosadila ve spolupráci s bankami, ale podle rozhovoru se zástupcem velkého městského rozpočtového odboru nemají města kvůli uvedeným rozpočtovým přebytkům eminentní potřebu vydávat zelené dluhopisy.** To svědčí o nedostatku dlouhodobého rozpočtového plánování, a to i na úrovni největších českých měst.

Příležitosti a výhody

Financování udržitelnosti pomáhá zmírňovat rizika spojená s projekty v oblasti klimatu tím, že poskytuje stabilní a předvídatelné zdroje financování. **Udržitelné finance zvyšují důvěryhodnost a reputaci měst a regionů, které je využívají, což signalizuje silný závazek k udržitelnosti. To může vést ke zvýšené podpoře veřejnosti přilákat další investice a posílit partnerství s mezinárodními orgány a subjekty ze soukromého sektoru, které se zavázaly k plnění cílů v oblasti životního prostředí.**

Diverzifikace financování. Začleněním finančních nástrojů věnovaných udržitelnosti mohou místní samosprávy získat přístup k širší škále zdrojů zaměřených konkrétně na projekty v oblasti životního prostředí. Jednou z nejvýznamnějších příležitostí je vydávání zelených dluhopisů, které jsou určeny k financování projektů s pozitivním dopadem na životní prostředí. Tyto dluhopisy nejen přitahují novou kategorii investorů se zájmem o udržitelnost životního prostředí, ale také často přicházejí s výhodnými podmínkami ve srovnání s tradičními dluhopisy.

Rizika a výzvy

²⁴³ <https://www.banquedesterritoires.fr/C>

²⁴⁴ <https://www.caissedesdepots.fr/en/modele-unique/notre-organisation>

²⁴⁵ <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocety/hospodareni-uzemnich-rozpocetu/mesicni-zpravy-o-hospodareni-uzemnich-ro/2023/zprava-o-vyvoji-rozpocetoveho-hospodareni-55251>

²⁴⁶ <https://www.mfcr.cz/cs/fiskalni-politika/mesicni-zpravy-o-managementu-za-2023/zprava-o-rozvoji-rozpocetu-m-5540>

²⁴⁷ https://ekodotace.brno.cz/wp-content/uploads/2019/09/SECAP_Brno_zpr%C3%A1va_29.8.2019_fin%C3%A1ln%C3%AD.pdf

²⁴⁸ <https://zdravaova.cz/wp-content/uploads/2017/10/AS-Ostrava-Analytick%C3%A1-%C4%8D%C3%A1st-plus-pocitov%C3%A1-mapa-a-zranitelnost-minimální.pdf>

²⁴⁹ https://klima.praha.eu/DATA/Dokumenty/Klimaplan_2109_15_online_LOWRES_final2.pdf

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Města a obce v České republice čelí obrovským výzvám při plánování, přípravě a realizaci rozsáhlých infrastrukturních projektů, jako jsou čističky odpadních vod. Tyto projekty, které vyžadují nejen značné finanční prostředky (odhadem 4,1 mld. EUR)²⁵⁰, ale také efektivní plánování a úspěch v povolovacích procesech, často narážejí na problémy s nedostatečnou kapacitou projektového řízení na úrovni měst a obcí, jak ukázaly průzkumy PwC v ČR.

Podle průzkumu mezi místními a regionálními vládami v rámci Projektu si již 6 z 18 měst ve výzkumu stanovilo nějaké cíle v oblasti udržitelnosti, avšak je nutné také zohlednit tyto klíčové překážky:

- **Nedostatek odborníků na projektové řízení**, zejména v případě menších měst a obcí.
- **Složitost administrativních procesů**, které prodlužují přípravu a schvalování projektů.
- **Nedostatečná zkušenost s přípravou velkých a složitých projektů**, které vyžadují koordinovanou spolupráci více agentur koordinaci a dlouhodobé plánování.
- **Města potřebují rozvíjet své kapacity projektového řízení**, aby byla schopna efektivně plánovat, připravovat a realizovat komplexní infrastrukturní projekty, jako jsou například čistírny odpadních vod, které jsou klíčové pro dosažení ekologických cílů a zlepšení kvality života obyvatel.

3.5 Nefinanční podniky a udržitelné finance

Reálná ekonomika je místem, kde dochází k zásadním změnám směrem k udržitelnosti. Podniky, průmysl a infrastruktura jsou oblastmi, kde se zavádějí konkrétní opatření vedoucí k dekarbonizaci, zvyšování energetické účinnosti a využívání obnovitelných zdrojů energie ²⁵¹.

3.5.1 Udržitelnost a velké podniky

Mezinárodní praxe

Německé společnosti jsou považovány za lídry v oblasti dekarbonizace a ESG reportingu v Evropě. Většina velkých německých společností, jako je **Siemens**²⁵² a **BMW**²⁵³, má dobře zavedené strategie ESG, které jsou nedílnou součástí jejich podnikání. Německo používá silné legislativní rámce, jako je **Lieferkettengesetz**²⁵⁴, který vyžaduje, aby společnosti sledovaly a hlásily environmentální a sociální dopady napříč svými dodavatelskými řetězci. Společnosti často vytvářejí specializované týmy nebo oddělení udržitelnosti, které jsou odpovědné za dosažení stanovených cílů dekarbonizace a za transparentní výkaznictví v oblasti ESG.

V Nizozemsku jsou velké firmy známé svým progresivním přístupem k ESG. Společnosti, jako například **Philips**²⁵⁵, mají integrované plány dekarbonizace, které se zaměřují na snižování jejich uhlíkové stopy v celém dodavatelském řetězci. Nizozemsko je také lídrem v oblasti zeleného financování, které podnikům umožňuje lepší přístup k finančním produktům zaměřeným na podporu udržitelnosti. Země má přísné regulační požadavky

²⁵⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_22_3209

²⁵¹ https://energy.ec.europa.eu/index_en

²⁵² <https://www.siemens.com/global/en/products/services/gbs/operations/project-management-services-and-transformations/esg-sustainability-services.html>

²⁵³ <https://www.bmwgroup.com/en/sustainability.html>

²⁵⁴ https://www.bmz.de/resource/blob/154774/lieferketo_tengesetz-faktenpapier-partnerlaender-eng-bf.pdf

²⁵⁵ <https://www.philips.com/aw/about/environmental-social-governance.html>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

na ESG výkaznictví, které jsou kombinovány s dobrovolnými iniciativami, kterou je například **holandská koalice pro udržitelný růst** (Dutch Sustainable Growth Coalition – **DSGC**)²⁵⁶.

Situace v České republice

Dle reprezentativního průzkumu Asociace společenské odpovědnosti²⁵⁷ se firmy zabývají kalkulacemi a odhady emisí na různých úrovních. Existují však rozdíly v tom, jak přesně společnosti emise sledují. Většina českých firem, stejně jako jejich mezinárodní protějšky, může podrobně měřit přímé a nepřímé emise z nakupované energie, ale méně jich je schopno sledovat ostatní nepřímé emise. Nejméně třetina velkých firem v České republice zapojených do našeho ESG ratingu částečně počítá, nebo odhaduje ostatní nepřímé emise. Celkem čtvrtina velkých společností podílejících se na hodnocení má svého vlastního ředitele udržitelnosti²⁵⁸.

V České republice lze velké společnosti segmentovat podle toho, jak strukturují financování svých udržitelných investic. Tento proces je primárně ovlivněn vlastnickou strukturou firem, která určuje jejich přístup k financování, včetně toho, zda preferují dotace, úvěry či jiné finanční nástroje.

Velké firmy se zahraniční účastí. Takové společnosti mají obvykle snadný přístup k financování od svých mateřských společností nebo prostřednictvím zahraničních finančních trhů. To znamená, že tyto firmy nejsou ve velké míře závislé na financování od českých bank, ale i přesto často žádají o dotace na zlepšení finanční návratnosti svých udržitelných projektů. Dotace jsou pro ně klíčové při rozhodování, zda danou investici umístit v České republice. Dotace zvyšují prioritu projektu v rámci jejich interních investičních záměrů, a ty mohou být rozhodující pro umístění nových investic.

Velké české společnosti. Takové podniky často spoléhají na financování od místních českých bank. Tyto společnosti nemají tak snadný přístup na mezinárodní finanční trhy jako jejich zahraniční protějšky, proto je pro ně dostupnost úvěrů a dalších finančních nástrojů na lokální úrovni klíčová. Jejich možnosti financování jsou v případě hledání korunového financování velmi omezené. Tyto společnosti by kromě dotací využívaly i zvýhodněné finanční nástroje, jakými jsou nízkouročené úvěry, zelené dluhopisy nebo úvěrové záruky, jak vyplývá ze studie MPO²⁵⁹.

Zajímavým fenoménem v České republice je fakt, že české firmy drží na účtech více prostředků, než kolik jich čerpají ve formě úvěrů²⁶⁰. Přibližně 40 % podnikových prostředků je umístěno na bankovních účtech, přičemž poměr dluhu podniků (poměr úvěrů k HDP) je nižší než v západních zemích (například v Německu nebo Francii). Tato situace naznačuje neefektivní kapitálový trh, kde firmy často nejsou motivovány reinvestovat prostředky do růstu nebo zeleného přechodu.

Dekarbonizační plány. V České republice jsou dekarbonizační plány a ESG reporting mezi velkými společnostmi stále relativně novým fenoménem. Vzhledem k tomu, že reporting ESG není povinný pro všechny společnosti, své strategie ESG aktivně vytvářejí a zveřejňují pouze ty největší společnosti a často ty s mezinárodní účastí. Například společnosti jako **Škoda Auto**²⁶¹ již mají robustní ESG plány, které zahrnují cíle v oblasti snižování

²⁵⁶ <https://www.dsgc.nl/en>

²⁵⁷ <https://www.spolecenskaodpovednost.cz/cs/>

²⁵⁸ <https://www.spolecenskaodpovednost.cz/esg-rating-2022-jak-si-vedou-ceske-firmy-v-udrzitelnosti/>

²⁵⁹ <https://www.mpo.gov.cz/>

²⁶⁰ Úvěrová expozice bank vůči nefinančním podnikům činila ke 2. čtvrtletí 2024 1,6 mld. Kč, zatímco vklady nefinančních podniků činily celkem 1,7 mld. Kč. Zdroj: <https://www.cnb.cz/arad/#/cs/indicators>.

²⁶¹ <https://www.skoda-auto.cz/o-spolecnosti/udrzitelnost>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

emisí a udržitelnosti životního prostředí. Tyto firmy často čerpají inspiraci od svých zahraničních mateřských společností nebo ze zahraničních trhů, kde je tlak na ESG reporting vyšší. Menší a střední společnosti jsou v implementaci ESG strategií ještě méně pokročilé a často jim chybí potřebné zázemí a znalosti pro efektivní reporting a dekarbonizaci.

Například **Škoda Auto si v rámci své širší ESG strategie stanovila ambiciózní cíle v oblasti dekarbonizace.** Cílem společnosti je výrazně snížit svou uhlíkovou stopu do roku 2025, přičemž snahou je snížení emisí CO₂ o 30 % ve srovnání s úrovní v roce 2015²⁶². Tento cíl je součástí jejich závazku dosáhnout do roku 2050 nulových čistých emisí.

Škoda Auto rovněž klade přísná kritéria udržitelnosti v celém svém dodavatelském řetězci. Společnost úzce spolupracuje s více než 1 000 dodavateli, aby zajistila dodržování vysokých ekologických standardů, přičemž mnoho dodavatelů sídlí přímo v České republice. Kritéria zahrnují pravidelné audity a hodnocení za účelem ověření souladu s pokyny pro udržitelnost obsahující spotřebu energie, nakládání s odpady a snižování emisí. Dodavatelé jsou vyzýváni, aby přijali zelené technologie a postupy, které přispívají k celkovému snížení uhlíkové stopy spojené s výrobou a distribucí vozů Škoda.

Příležitosti a výhody

Pokročilý právní rámec a regulace poskytují pevný základ pro podniky usilující o integraci udržitelnosti do svých operací. Vysoký tlak investorů, regulačních orgánů a veřejnosti na transparentnost v oblasti ESG nutí společnosti, aby přijaly udržitelné postupy a splnily tato očekávání. Kromě toho existuje také silná podpora výzkumu a vývoje v oblasti zelených technologií, což dále posiluje inovace a udržitelnost.

Integrace ESG do podnikové kultury a řízení může vést k podstatným výhodám, včetně lepší pověsti, zvýšeného zájmu investorů a lepšího řízení rizik. Kromě toho povinnost nefinančního výkaznictví pro velké společnosti zajišťuje, že udržitelnost se stane klíčovou součástí jejich podnikové strategie.

Aktivní podpora ze strany vlády a investorů může výrazně zvýšit úsilí v oblasti udržitelnosti a poskytnout podnikům potřebné zdroje a pobídky k realizaci udržitelných iniciativ.

Rizika a výzvy

Omezené zkušenosti a znalosti ESG managementu představují značné výzvy spolu s nedostatečnou legislativní podporou, která by motivovala více společností k provádění ESG reportingu. Kromě toho je zde menší zapojení do mezinárodních iniciativ, které by mohly posílit jejich ESG agendy.

Chybějící povědomí o výhodách. Mezi podniky navíc často chybí porozumění a vůbec povědomí o dlouhodobých přínosech a finanční návratnosti financování udržitelnosti. Mnoho společností váhá s alokací zdrojů na iniciativy udržitelnosti kvůli vnímaným rizikům a nejistotám.

Kulturní odpor v tradičních českých podnicích. Svou roli hraje i kulturní odpor uvnitř organizací, protože tradiční obchodní praktiky a krátkodobé finanční cíle mají často přednost před dlouhodobými a udržitelnými cíli. Tento způsob myšlení může bránit integraci udržitelných financí do hlavních obchodních strategií.

Vyvíjející se nařízení. Složitost a vyvíjející se povaha předpisů o udržitelnosti navíc vytváří prostředí náročné na orientaci pro mnoho podniků. Držet krok s regulačními změnami a zajistit dodržování předpisů může být náročné na zdroje a může vyžadovat specializované a odborné znalosti, které v současnosti mnoha společnostem chybí.

²⁶² <https://www.skoda-storyboard.com/en/press-releases/skoda-autos-2023-sustainability-report-updated-esg-strategy-and-advancements-towards-a-more-sustainable-future/>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Přístup ke spolehlivým ESG datům. Další významnou překážkou je přístup ke spolehlivým údajům a metrikám pro měření a podávání zpráv o výkonu v oblasti udržitelnosti. Bez standardizovaných metrik a rámců výkaznictví mohou mít podniky potíže s prokazováním dopadu a hodnoty svého udržitelného úsilí zainteresovaným stranám, včetně investorů a zákazníků.

Podle rozhovorů vedených v rámci Projektu vytváří současná situace na trhu prostředí, kde jsou finanční instituce připraveny prosazovat udržitelná finanční data, kterým ale neodpovídá dostatečný zájem či poptávka ze strany reálné ekonomiky.

Výsledky průzkumu nefinančních podniků v Projektu identifikovaly následující výzvy:

- **Třetina dotázaných subjektů implementovala transformační plány v oblasti klimatu a udržitelnosti,** ale jen několik z nich je ochotno je veřejně sdílet.
- **Taxonomie EU má dvojí dopad na obchodní strategie subjektů působících v reálné ekonomice.** Někteří respondenti považují taxonomii EU za příležitost, pokud jde o orientaci jejich podnikání na udržitelnost, včetně nově vznikajících možností financování udržitelnosti. Jiní to považují za riziko nebo výzvu kvůli zvýšeným nákladům a regulační zátěži.
- **Téměř dvě třetiny respondentů aktivně zapojují zúčastněné strany, především prostřednictvím školení zaměstnanců a dobrovolnických programů,** i když přetrvávají problémy, jako byrokratické překážky, finanční náročnost a nedostatek zájmu společnosti o udržitelnost.

3.5.2 Udržitelnost a malé a střední podniky

Většina z výše uvedených závěrů o velkých podnicích platí i pro malé a střední podniky (MSP)²⁶³. Konkrétně však **MSP často chybí zdroje nebo zkušenosti, aby samy zvládly složitost výkaznictví ESG a další aspekty udržitelného podnikání.** Přestože větší společnosti již začínají ESG aspekty integrovat do svých procesů, pro malé a střední podniky to stále může být nové a náročné téma. Vzdělávání týkající se vykazování ESG je pro malé a střední podniky klíčové nejen pro splnění rostoucích regulačních požadavků, ale také pro získání přístupu k financování udržitelnosti a udržení konkurenceschopnosti na trhu.

Podle průzkumu IPSOS pro Asociaci malých a středních podniků²⁶⁴ až dvě třetiny podniků nechápou, co pojem ESG znamená. Mnoho společností však i přes to nevědomky implementovalo ESG prvky založené na intuitivním a přirozeném chování. Téměř tři čtvrtiny firem plánují do tří let vyvinout strategii pro přijetí ESG. Firmy neodmítají ESG úplně, i když jsou zdrženliví ohledně byrokratické zátěže, která s tím souvisí²⁶⁵. Výsledky průzkumu proto naznačují, že MSP postrádají konkrétní a nezkrácené informace o ESG, a o tom, co ESG reporting ve skutečnosti obnáší. Až polovina firem vidí problém také v nejasné návratnosti investic²⁶⁶.

Obchodní a průmyslové svazy a asociace mohou hrát zásadní roli při vzdělávání malých a středních podniků v následujících oblastech:

- **Poskytování informací:** Odbory a sdružení mohou malým a středním podnikům poskytovat aktuální informace o legislativních požadavcích, trendech a osvědčených postupech v oblasti ESG reportingu a udržitelnosti.

²⁶³ https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-fundamentals/sme-definition_en

²⁶⁴ <https://www.ipsos.com/cs-cz/udrzitelnost-nebo-cena>

²⁶⁵ <https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/publication/documents/2023-07/the-ipsos-esg-council-report-2023-WEB.pdf>

²⁶⁶ https://www.researchgate.net/publication/375000900_ESG_in_Czech_organisations

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

- **Školení a semináře:** Měla by být organizována školení, webináře a semináře o ESG reportingu a o dalších oblastech udržitelného podnikání. Tyto aktivity mohou zahrnovat jak základní úroveň pro firmy, které s ESG teprve začínají, tak pokročilé kurzy pro firmy, které si chtějí dále prohloubit své znalosti.
- **Poradenství a mentoring:** Bylo by přínosné nabízet poradenské služby a mentoring, v rámci kterého odborníci pomáhají malým a středním podnikům zavádět ESG procesy, a zajistit, aby jejich výkaznictví bylo v souladu s mezinárodními standardy.
- **Vytváření nástrojů:** Vývoj a poskytování nástrojů, šablon a vzorových zpráv, které mohou malé a střední podniky používat k vytváření vlastních (nejlépe zjednodušených) zpráv ESG, je životně důležité.

V zahraničí existuje řada úspěšných iniciativ, například německý **Bundesverband der Deutschen Industrie (BDI)**²⁶⁷ poskytující malým a středním podnikům školení a informační materiály na téma udržitelného rozvoje a ESG reportingu. BDI také pořádá konference a workshopy zaměřené na integraci podnikových ESG strategií. **De Nederlandse Vereniging van Banken (NVB)**²⁶⁸ ve spolupráci s dalšími organizacemi pomáhá MSP porozumět financování udržitelnosti a ESG výkaznictví prostřednictvím seminářů a specializovaných pracovních skupin.

Pro MSP je zásadní, aby měly přístup k relevantním informacím, nástrojům a podpoře v rámci ESG výkaznictví. Odbory a asociace hrají při poskytování této podpory zásadní roli a jejich aktivní zapojení je nezbytné pro zvýšení konkurenceschopnosti českých MSP na světovém trhu.

Případová studie 1: Proces vykazování ESRS (CSRD) v české strojírenské společnosti se střední kapitalizací

Předmětem této případové studie je soukromá strojírenská společnost se střední tržní kapitalizací a se sídlem v České republice, která je důležitou součástí dodavatelského řetězce velkých energetických společností. Historicky se společnost může pochlubit několika certifikacemi ISO a dalšími certifikacemi, které potvrzují její robustní mechanismy v oblasti řízení kvality a procesů. I přes všechny tyto silné stránky se společnost až do nedávné doby nezabývala otázkami ESG a udržitelnosti.

Kroky k CSRD reportingu

V roce 2023 zavedla komerční banka společnosti ESG dotazník, který odhalil mezeru: společnost neznala terminologii udržitelnosti, nepočítala svou uhlíkovou stopu, ani neměla zavedené žádné interní výkazy udržitelnosti. Toto odhalení vedlo ke zvýšení povědomí o tom, že udržitelnost se stává kritickým hlediskem pro jejich klientelu, zejména pak pro velké korporace.

Společnost uznala rostoucí význam udržitelnosti a rozhodla se najmout externího konzultanta, aby proces udržitelnosti zefektivnil. Konzultace na trhu je vedly ke strategickému rozhodnutí: namísto přijetí komplexní strategie udržitelnosti se rozhodli začít pouze s podáváním zpráv v souladu se CSRD. Tento přístup bude pro společnost povinný od finančního roku 2026 s využitím údajů za rok 2025.

Společnost provedla několik fází přípravy na podávání zpráv v souladu s ESRS (CSRD):

- **Posouzení významnosti:** První krok zahrnoval identifikaci podstatných problémů ESG relevantních pro společnost a její akcionáře napříč všemi třemi dimenzemi ESG.
- **Analýza datových nedostatků:** Další fází bylo určit mezery ve stávajících datech a zjistit, jaké další informace jsou nutné pro splnění ESRS standardů.

²⁶⁷ <https://bdi.eu/>

²⁶⁸ <https://www.nvb.nl/>

- Metodika reportingu: Společnost zavedla metodiku pro sběr, analýzu a vykazování dat udržitelnosti.
- Příprava první nefinanční zprávy: Úvodní zpráva sloužila jako výchozí bod, který poskytl základ pro budoucí rozvoj ESG strategie.

Teprve po dokončení těchto kroků společnost plánuje vypracovat komplexní ESG strategii.

Hlavní výzvy v procesu

Na začátku se firma dokázala rychle interně zmobilizovat a navrhnout interní tým ESG, i když při zahájení projektu nebyl ve společnosti žádný úředník pro udržitelnost.

Při příležitosti vzniku projektu proběhl také strategický úvodní workshop zahrnující většinu členů představenstva, vedoucího financí a právního oddělení, vedoucího IT a vedoucího výroby. Tento workshop vedl k následujícím závěrům: ESG bude sponzorováno samotným generálním ředitelem, a navíc jeden z jeho přímo podřízených zaměstnanců bude jmenován dočasným ESG úředníkem a projektovým manažerem udržitelnosti. **Některé z českých společností se potýkají s horizontálním charakterem ESG a nemusí se jim podařit jmenovat projektového ESG manažera nebo mohou selhat v koordinaci implementace ESG.** V tomto případě tomu tak nebylo; společnost měla dobrou interní pozici pro řízení projektů a změn, a také pro reporting související s dodavatelským řetězcem nebo certifikacemi.

V případě holdingových struktur se společnosti také musí rozhodnout, zda budou vytvářet konsolidovanou zprávu za celou skupinu společností, které zastupují. **V některých případech se holding může rozhodnout vyčlenit obchod s fosilními palivy s obtížnějším přístupem k financování, nebo naopak poskytovat bankám zprávy pouze pro divizi obnovitelných zdrojů, která může získat výhodnější podmínky financování než zbytek holdingové struktury.**

Po identifikaci podstatných problémů společnost zkoumala datovou sadu dostupnou v jejím systému ERP (Enterprise Resource Planning). **Zjistili, že ve společnosti ještě nemají k dispozici všechna výchozí data.** Založili proto interní pracovní skupinu, jejímž cílem bylo získat základní data v rámci firmy. **Firma nepoužila výchozí data jako data z veřejné správy nebo od jiných společností v oboru (např. ESG ratingy), protože tato data jsou v České republice z velké části nedostupná.** Patří sem např. benchmarky pro uhlíkovou stopu, emise škodlivých látek, využití obnovitelných zdrojů ve výrobním závodě, benchmarky pro spotřebu vody, kvalitu odpadních vod, odpadové hospodářství atd.

Klíčové poznatky pro udržitelné finance

Česká strojírenská společnost se střední tržní kapitalizací identifikovala podstatné problémy a na základě žádosti o vyplnění bankovního ESG dotazníku našla mezery ve svých výchozích datech ohledně udržitelnosti. Pro sběr těchto dat vytvořili interní skupinu, protože externí benchmarky nebyly v ČR dostupné, a poté vypracovali svou první základní nefinanční zprávu. V návaznosti na tyto kroky začala společnost vyvíjet strategii udržitelnosti. Při stanovení cílů pro klíčové oblasti, jako je uhlíková stopa a výroba obnovitelné energie, spoléhala na své vlastní zdroje a odhady. **Společnost nevnímá žádný přímý vliv jejich úsilí souvisejícího s reportingem udržitelnosti na podmínky financování. Byli však schopni udržet současnou úroveň financování podle svého profilu udržitelnosti. To se může v budoucnu dále vyvíjet, protože společnost nyní připravuje svou strategii udržitelnosti a postupně udržitelnost zahrne do svého obchodního rozhodování. To postupem času povede k rozvoji projektů přizpůsobených taxonomii EU a zvýší jejich pozornost v oblasti udržitelných finančních produktů.**

Všechny společnosti musí mít na začátku přijetí ESG/udržitelnosti jasnou vizi, ať už

- (i) splňují pouze nezbytné regulační požadavky, resp.

- (ii) **prozkoumávají tržní příležitosti vyplývající z aktivního řešení témat udržitelnosti, nebo**
- (iii) **berou udržitelnost jako ústřední část podnikání.**

České firmy obvykle začínají variantou (i), což obvykle znamená připravit základní nefinanční zprávu na úrovni CSRD. Později ale postupně zjišťují, že by chtěly prozkoumat i další možnosti udržitelnosti, tedy udržitelnost jako strategickou příležitost, a proto začnou hledat možnosti financování udržitelnosti.

Klíčovým postřehem pro tuto a mnohé další české společnosti je v současnosti to, že „ESG je proces“ – firmy se nestávají lídry v oblasti udržitelnosti okamžitě, ale obvykle začínají se skromnými kroky a postupně si celé téma osvojí. Stanovení priorit je jedním z klíčových aspektů při efektivním přijetí ESG. Teprve později (v horizontu 3-5 let od zahájení aktivit v oblasti udržitelnosti) dovedou kroky na této cestě společnost k investicím přizpůsobeným taxonomii EU a výrazně zvýší jejich poptávku po produktech financování udržitelnosti.

3.6 Výpočet investiční mezery

Tato podkapitola si klade za cíl kvantifikovat investiční mezeru, konkrétně vypočítat dodatečné investice do dekarbonizace, které jsou požadované nad rámec scénáře 2030 se stávajícími opatřeními (WEM – with existing measures). Upozorňujeme, že scénář WEM a scénář s dodatečnými opatřeními (WAM – with additional measures), které jsou zásadní pro identifikaci investiční mezery, jsou definovány v Národním klimaticko-energetickém plánu (NKEP) v kapitole 5. Vláda tento dokument projednala v červnu 2024; modelovací konsorcium SEEPIA vypočítalo analytické pozadí pro NKEP začátkem roku 2024²⁶⁹. Naše analýza je dvojí: Prvním krokem bylo identifikovat prioritní sektory v rámci českého průmyslu, které tyto investice vyžadují. Druhým krokem bylo vyčíslení rozsahu investiční mezery. K tomu byly využity výsledky modelování konsorcia SEEPIA. **Primární motivací pro tuto analýzu je přispět k dosažení cíle klimatické neutrality České republiky do roku 2050 a urychlit diskuse o nezbytných institucionálních a ekonomických reformách v zemi.** Tato mezera určuje nutnost nových finančních nástrojů pro financování dekarbonizace. Výsledky modelu ukazují na střednědobou mezeru, což znamená, že je prioritou spolupráce veřejného i soukromého sektoru při vymýšlení inovativních finančních produktů.

Metodický rámec této kapitoly čerpá především ze studie z roku 2023 provedené polskými výzkumníky z ICF s názvem „Překlenutí mezery ve financování klimatu pomocí nástrojů veřejné politiky“ se zvláštním odkazem na Výstup 3, Diagnostická zpráva – Část 1: Investiční potřeby, jsou náležitě citovány v celém textu, buď v poznámkách pod čarou, nebo v části přehledu literatury. Následující podkapitola vysvětluje postupné fáze vývoje metodiky a komplexně interpretuje výsledná zjištění.

3.6.1 Stanovení prioritních sektorů

Počáteční fáze analýzy si vyžádala sestavení datového souboru, zahrnujícího klíčové proměnné pro sektory české ekonomiky NACE (dvoumístné kódy) v roce 2022, což je poslední rok s kompletní dostupností dat. Mezi tyto proměnné patří hrubá přidaná hodnota (HPH), zaměstnanost, emise skleníkových plynů (rámec 1-3) a potenciál snížení emisí skleníkových plynů (rámec 1-3)²⁷⁰.

Získávání dat se řídilo přístupem z více zdrojů. Údaje o hrubé přidané hodnotě za jednotlivé sektory NACE byly získány z Eurostatu, údaje o zaměstnanosti byly získány z tabulek poskytnutých Českým statistickým úřadem

²⁶⁹ Výsledky jsou z března 2024

²⁷⁰ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10_a64/default/line?lang=cs

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

(ČSÚ). Údaje o emisích skleníkových plynů (rámec 1) byly rovněž získány z Eurostatu²⁷¹, tyto údaje však byly dostupné pouze pro základní sektory NACE (A–U). K vyřešení tohoto omezení byla k odhadu hodnot pro zbývající dvoumístná odvětví NACE použita metoda proporcionálního přidělování založená na podílech hrubé přidané hodnoty²⁷².

Údaje o emisích skleníkových plynů (rámec 2) byly vypočteny s použitím údajů ČSÚ²⁷³ odrážejících spotřebu elektřiny, zemního plynu, černého uhlí a hnědého uhlí včetně lignitu, automobilového benzínu a motorové nafty v odvětvích NACE s využitím údajů o intenzitě emisí skleníkových plynů při výrobě elektrické energie i při používání uvedených paliv²⁷⁴. Byly tak vypočteny tuny ekvivalentu emisí CO₂ vyprodukovaných v roce 2022 každým sektorem. Pro samotný sektor D (dodávka elektřiny, plynu, páry a klimatizace) byla následně odečtena hodnota emisí skleníkových plynů (rámec 1), aby se předešlo dvojímu započítání těchto emisí. Emise skleníkových plynů (rámec 3) nelze pro Českou republiku vypočítat z důvodu nedostatku relevantních údajů. **Kromě toho jsou již implicitně zahrnuty do emisí skleníkových plynů v rámci rozměru 1 a 2 v případě národních účtů. Z důvodu zanedbání přímého vlivu rámce 3 bylo nutné upravit váhy jednotlivých proměnných oproti polské studii²⁷⁵ viz níže.**

Údaje o potenciálu snižování emisí skleníkových plynů (rámec 1) byly vypočteny se znalostí redukčního potenciálu odvětví NACE A–H v ČR na základě metodiky z relevantních akademických článků Krügera a Taracha²⁷⁶ z let 2020 a 2022. Vzhledem ke složitosti informace, je nutné upozornit, že studie Krügera a Taracha vycházejí z jiných předpokladů než model TIMES-CZ (používaný konsorciem SEEPIA), ze kterého byla čerpána data o investiční mezeře. Autoři pracují s produkční křivkou reagující na potřebu snižování emisí, a proto sledují krátkodobý až střednědobý horizont. Přesto se jedná o nejlepší dostupná data, se kterými lze naše předpoklady vhodně aproximovat. **Vzhledem k tomu, že redukční potenciál odvětví NACE I–U není k dispozici, byl jako zástupný ukazatel použit redukční potenciál odvětví NACE H (Doprava a skladování), protože sektory NACE I–U jsou také sektory služeb. Hodnoty emisí skleníkových plynů (rámec 1) byly tímto redukčním potenciálem vynásobeny, čímž byly získány potenciální tuny ekvivalentu CO₂, které lze v jednotlivých sektorech snížit. Dvouciferné sektory NACE byly následně sečteny podle podílů na emisích skleníkových plynů (rámec 1).**

Nakonec byla vypočtena data rámce 2 potenciálu snížení emisí skleníkových plynů pomocí potenciálu snížení NACE sektoru D (dodávka elektřiny, plynu, páry a klimatizace). Tento potenciál byl následně vynásoben hodnotami emisí skleníkových plynů (rámec 2). Pokud jde o potenciál snížení emisí skleníkových plynů (rámec 3), údaje byly vynechány ze stejného důvodu, který byl uveden výše, jako tomu bylo v případě emisí skleníkových plynů (rámec 3).

Pro každý z těchto šesti faktorů pak bylo identifikováno dvacet odvětví NACE s nejvyššími příslušnými hodnotami hrubé přidané hodnoty, zaměstnanosti, emisí atd. Ty byly poté ohodnoceny pomocí vah převzatých ze zmíněné polské studie – tyto váhy však byly upraveny, protože byly vyloučeny kategorie emisí

²⁷¹ Ibid.

²⁷² Mělo se za to, že podíly emisí např. v sektorech A01–A03 jsou analogické s hrubou přidanou hodnotou těchto sektorů v rámci sektoru A – Zemědělství, lesnictví, rybolov. Z hlediska robustnosti modelu to lze považovat za rozumný předpoklad.

²⁷³ https://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkaout.dod_uziti?mylang=CZ

²⁷⁴ Viz: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ENV_AC_AINAH_R2/default/line?lang=cs

²⁷⁵ V polské studii výzkumníci použili názor odborníků k odvození tohoto konkrétního datového bodu.

²⁷⁶ Krüger, JJ, Tarach, M. Potenciály snižování emisí skleníkových plynů v Evropě podle sektorů: Neparametrická analýza účinnosti založená na bootstrapu. Environ Resource Econ 81, 867–898 (2022). <https://doi.org/10.1007/s10640-022-00660-7>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

skleníkových plynů (rámec 3) a potenciál snížení emisí skleníkových plynů (rámec 3). Následující tabulka shrnuje použité váhy:

Tabulka 2: Váhový koeficient jednotlivých faktorů

Faktor	Váhový koeficient ²⁷⁷
Hrubá přidaná hodnota	0,15
Zaměstnanost	0,20
Emise skleníkových plynů (rámec 1)	0,25
Emise skleníkových plynů (rámec 2)	0,10
Potenciál snížení emisí skleníkových plynů (rámec 1)	0,20
Potenciál snížení emisí skleníkových plynů (rámec 2)	0,10

Pro stanovení 10+2 prioritních sektorů byla použita následující metodika. Ze seznamu 20 odvětví NACE s nejvyšším skóre v rámci 6 faktorů byla následně odstraněna identická odvětví (stejná odvětví se často objevovala na předních příčkách), a tak bylo uvedeno 36 odvětví seřazených podle skóre popsaných v příloze 1. Deset odvětví (ze 36 sektorů) s nejvyšším skóre pak tvoří námi určené prioritní sektory a výstup první části této studie. Výsledkem analýzy je výběr deseti nejvýznamnějších odvětví NACE na základě zmíněných šesti kritérií ze všech odvětví NACE. Na základě jednání s veřejnou správou byly k těmto deseti odvětvím přidány dva strategické sektory, a to petrochemie (kód NACE C20) a stavební materiály (C23).

Na tato odvětví je klíčové se zaměřit, protože vypouštějí 77,5 % z celkového objemu skleníkových plynů v rámci 1 (resp. 44,5 % v rámci 2) a mimo jiné představují 26,3 % hrubé přidané hodnoty. Navíc, jak ukazuje následující kapitola, tyto sektory spolykají celkem 91,85 % celkových dodatečných investic (počítáno modelem TIMES za celé období 2023-2030).

Dva další sektory (petrochemie a stavební hmoty) byly přidány z důvodu jejich významu v kontextu české ekonomiky a také na základě konzultací s veřejnou správou. V posledním kroku bylo zjištěno, že tato odvětví jsou způsobilá podle taxonomie EU. V kontextu určování investičních mezer pro klimatickou neutralitu je tato způsobilost klíčová, protože identifikuje odvětví, která jsou nejen významná z hlediska emisí a ekonomického dopadu, ale jsou také v souladu se stanovenými kritérii udržitelnosti. Toto sladění oznamuje cílené politické intervence a investiční strategie zaměřené na dosažení cílů klimatické neutrality. Následující tabulka ukazuje 10+2 nejvýznamnějších odvětví ekonomiky NACE podle popsané metodiky.

Tabulka 3: Nejdůležitější sektory NACE v ČR podle zvolené metodiky

Pořadí	Sektor	Krátké zdůvodnění
1	H49 (Pozemní a potrubní doprava)	Vysoké emise skleníkových plynů (rámec 1 a 2), potenciál ke snížení

²⁷⁷ Váhy jsou převzaty z výše uvedené polské studie ICF, zatímco 5% váhy z vynechaných emisí skleníkových plynů (rámec 3) a faktorů potenciálu snížení emisí skleníkových plynů (rámec 3) přidaných k emisím skleníkových plynů (rámec 1) a potenciálu snížení emisí skleníkových plynů (rámec 3). Polští autoři stanovili váhové koeficienty tak, aby existovala rovnováha mezi socioekonomickým významem odvětví (hrubá přidaná hodnota a zaměstnanost představující 35 % skóre), aktuálními emisemi skleníkových plynů (představujícími 35 % skóre) a emisemi skleníkových plynů. zmírňující potenciál sektoru (představující 30 % skóre).

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Pořadí	Sektor	Krátké zdůvodnění
2	D (Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu)	Vysoké emise skleníkových plynů (rámec 1 a 2), potenciál ke snížení
3	C29 (Výroba motorových vozidel, přívěsů a návěsů -)	Vysoká HPH a zaměstnanost, jeden z nejdůležitějších sektorů v ČR
4	A01 (Rostlinná a živočišná výroba, myslivost a související činnosti)	Vysoké emise skleníkových plynů (rámec 1 a 2), potenciál ke snížení
5	F (Stavebnictví)	Vysoká HPH a zaměstnanost, jeden z nejdůležitějších sektorů v ČR
6	B (Těžba a dobývání)	Vysoké emise skleníkových plynů (rámec 1 a 2), potenciál ke snížení
7	C25 (Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, kromě strojů a zařízení)	Vysoké emise skleníkových plynů (rámec 1 a 2), potenciál ke snížení
8	C10–C12 (Výroba potravinářských výrobků; nápojů a tabákových výrobků)	Strategicky důležitý sektor s vyšší spotřebou elektřiny
9	H52 (Skladové a vedlejší činnosti v dopravě)	Vyšší HPH a zaměstnanost (důležitý sektor pro C29)
10	C28 (Výroba strojů a zařízení)	Vysoké emise skleníkových plynů (rámec 1 a 2), potenciál ke snížení je klíčový pro ČR jako zemi, která prochází transformací.
DALŠÍ	C23 (Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků)	To si zaslouží pozornost jako strategický sektor na základě konzultací s MPO.
DALŠÍ	C20 (Výroba chemických látek a chemických přípravků)	To si zaslouží pozornost jako strategický sektor na základě konzultací s MPO.

Poznámka: Číselné kódy označují odvětví NACE, úplný seznam všech odvětví naleznete zde: https://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/index/nace_all.html

3.6.2 Stanovení investiční mezery

V další fázi byl vypočten odhad investiční mezery pro sektory z Tabulky 3. Investiční mezera je definována jako rozdíl mezi celkovými investičními potřebami ve scénáři dekarbonizace WAM (definice viz NKEP kapitola 5) a investičními potřebami ve scénáři se stávajícími opatřeními WEM (investiční mezera je také zmíněna jako „dodatečné investice“ v této kapitole). Důležité je, že investice probíhají i ve scénáři WEM a náklady na dekarbonizaci nelze zcela oddělit od nákladů na běžnou obnovu kapitálu, kdy je například zařízení v továrně X samovolně nahrazováno efektivnějšími zařízeními v důsledku přirozeného technologického pokroku²⁷⁸. Pro výpočet investiční mezery byly použity výpočty z modelu TIMES, které provedlo konsorcium SEEPIA²⁷⁹. Zejména odkazujeme na kapitolu 5.3 v NKEP: Přehled zdrojů financování a investičních potřeb. Uvedený dokument také obsahuje informace o modelu TIMES pro referenci.

Je důležité poznamenat, že náš přístup k hodnocení potenciálu snížení emisí se liší od přístupu použitého v modelu SEEPIA. Zatímco SEEPIA je kalibrován tak, aby minimalizoval celkové emise na přibližně 10

²⁷⁸ Pokud by firma X potřebovala nový nákladní vůz v roce 2025, byl by tento vůz efektivnější (tj. spotřebovával méně energie a produkoval méně emisí) i ve scénáři WEM (nákladní vozy jsou jen efektivnější).

²⁷⁹ Centrum pro socioekonomický výzkum vlivu environmentálních politik - <https://seepia.cz/> (SEEPIA), Impact Analysis FF 55. Ke stažení na webu SEEPIA: <https://seepia.cz/novinka/studie-o-dopadech-fit-for-55-na-cr-dokoncena/>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

mil. tun ekvivalentu CO₂ do roku 2050, neurčuje konkrétně prioritní sektory (stejně jako je tomu v této zprávě). Navíc dostupná dokumentace výstupu SEEPIA neposkytuje podrobné členění tohoto snížení emisí stratifikovaného podle průmyslových sektorů NACE. K vyřešení tohoto omezení a sladění s naším cílem identifikovat prioritní sektory využívá metodika výzkum, který provedli Krüger a Tarach. **Jejich studie nabízí podrobnou analýzu redukčního potenciálu rozděleného podle odvětví NACE, která byla zapracována do metodiky. Tento přístup umožňuje lépe porozumět možnostem snižování emisí specifických pro daný sektor**²⁸⁰.

Poté následovala extrapolace investiční mezery vypočítané v modelu TIMES pro 7 kategorií: Výroba energie a tepla, Průmysl, Budovy + terciární sektor, Doprava, Přechodová odvětví, Adaptace a Cirkulární ekonomika. Tyto sektory byly námi určené prioritní sektory z Tabulky 3. S ohledem na to byla investiční mezera definována jako rozdíl mezi celkovými investičními potřebami ve WAM a celkovými investičními potřebami ve WEM. Tabulka 4 ukazuje celkové investiční potřeby, včetně veřejných zdrojů pro scénáře WEM i WAM, a investiční mezery v posledním sloupci.

Tabulka 4: Investiční potřeby z modelu TIMES 2023-2030 (pevná cena 2023, mld. EUR)

Kategorie definované v TIMES	Hodnota investice WEM	WEM veřejné zdroje	Hodnota investice WAM	WAM veřejné zdroje	WAM mínus WEM
Výroba energie a tepla	13,45	6,08	35,28	16,50	21,81
Průmysl	9,50	3,37	9,58	3,37	0,08
Budovy + terciární sektor	15,87	6,21	45,90	16,37	30,03
Doprava	9,54	5,75	9,54	5,75	0,00
Přechodová odvětví	0,67	0,71	3,17	2,54	2,50
Adaptace	1,96	1,96	11,45	9,79	9,50
Cirkulární ekonomika	0,54	0,37	0,54	0,37	0,02
Celkové investice a dotační potřeby	51,53	24,45	115,47	54,69	63,96
Celkové dostupné zdroje				46,94	
Chybějící zdroje				-7,75	

*Nezahrnuje zemědělství a lesnictví, osobní silniční vozidla, železniční infrastrukturu kromě elektrifikace, náklady na financování nových jaderných zdrojů, výzkumu a vývoje (VaV) a neinvestiční transfery.

Poznámka: Původně byly částky v TIMES v 2023 v Kč; pro přepočet 2023 Kč na 2023 EUR byl použit směnný kurz 24,01. Poslední sloupec je rozdíl mezi scénáři WEM (se stávajícími opatřeními) a WAM (s dodatečnými opatřeními). Jedná se o kumulativní částky za období 2023–2030, tj. sektor energetiky a výroby tepla bude ve scénáři WAM ve scénáři WEM ve stálých cenách roku 2023 potřebovat o 21,79 mld. EUR více právě kvůli požadavkům v rámci scénáře dekarbonizace. Je důležité si uvědomit, že scénář WEM zahrnuje také investice. Náklady spojené se snižováním emisí uhlíku ve WAM nelze zcela odlišit od běžných nákladů na výměnu kapitálu. Například při rutinních modernizacích může být starší zařízení nahrazeno technologicky vyspělejšími a energeticky účinnějšími alternativami.

Extrapolace probíhala následovně: ke každému kódu NACE byl přiřazen jeden ze 7 sektorů z Tabulky 3 a výsledná investiční mezera byla vážena potenciálem snížení emisí v rámci 1 v každém ze sedmi sektorů. **Na Grafu 1 níže jsou zobrazeny výsledky pro prioritní sektory z Tabulky 4.**

²⁸⁰ Krüger, JJ, Tarach, M. Potenciály snižování emisí skleníkových plynů v Evropě podle sektorů: Neparametrická analýza účinnosti založená na bootstrapu. Environ Resource Econ 81, 867–898 (2022). <https://doi.org/10.1007/s10640-022-00660-7>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

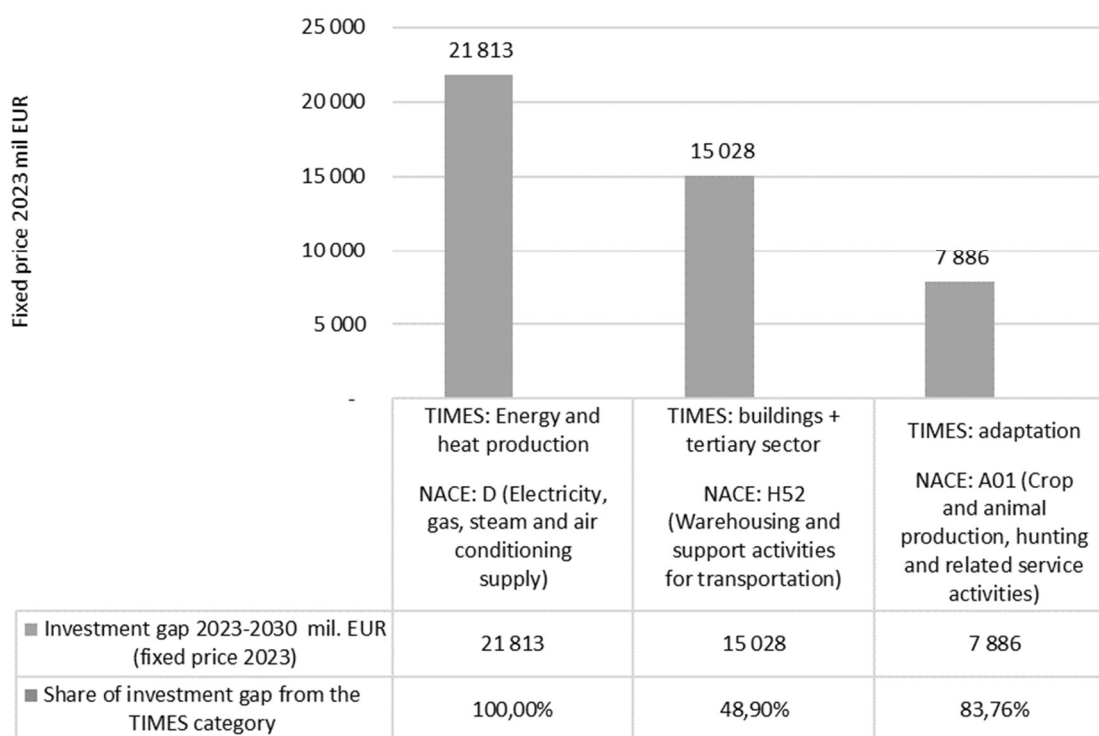
Nejvyšší dodatečné investice si vyžádá sektor energetiky a výroby tepla (kód NACE). **To je primárně založeno na předpokladu přechodu na čistší zdroje energie, včetně výstavby nových zařízení na obnovitelné zdroje energie a případně jaderných elektráren. V období 2023–2030 to činí 21. 8 mld. EUR (ve stálých cenách roku 2023).**

Druhým sektorem indikujícím velké dodatečné investice je stavebnictví a terciární sektor (kód NACE H52). Ten předpokládá snížení energetické náročnosti budov prostřednictvím renovací, lepší izolace a dalších opatření na zvýšení účinnosti, jakož i podpůrných činností pro dopravu. Investice do tohoto odvětví v období 2023–2030 dosahují 15,0 mld. EUR (ve stálých cenách roku 2023).

Třetím významným sektorem je adaptace, především v zemědělství (kód NACE A01). **To zahrnuje investice do přípravy zemědělského sektoru na dopady změny klimatu. Celkové dodatečné investice do tohoto odvětví na období 2023–2030 dosahují 7,9 mld. EUR (ve stálých cenách roku 2023). Je důležité dodat, že tento sektor je z velké části financován Společnou zemědělskou politikou (CAP), která nebyla zahrnuta do modelovacího nástroje SEEPIA použitého pro analýzu. Skutečná investiční mezera proto může být nižší, než je zde uvedeno.**

Tyto tři sektory dohromady představují 70 % celkové zjištěné investiční mezery, což podtrhuje jejich zásadní význam na celkové strategii v oblasti klimatu. Investiční podíly byly vypočteny přiřazením jednoho ze sedmi sektorů z Tabulky 4 ke každému kódu NACE a vážením výsledné investiční mezery redukčním potenciálem emisí v rámci 1 v každém ze sedmi sektorů.

Graf 1: Investiční mezera podle NACE

Zdroj: SEEPIA, model TIMES

Poznámka: Tyto tři sektory představují 70 % celkových dodatečných investic (celé období 2023–2030, poslední sloupec).

Strategie financování pro scénáře dekarbonizace komplexně řešená v NKEP, který nám slouží jako primární reference pro tuto diskusi (viz NKEP část 5.3.2 Zdroje financování). Kritická analýza dostupných zdrojů

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

financování ukazuje, že přibližně jednu třetinu požadovaných investic pro scénář dekarbonizace (s odkazem na celkové investice ve scénáři WAM) lze pokrýt zavedenými evropskými a národními finančními mechanismy (podrobnosti viz NKEP). Patří sem fondy politiky soudržnosti, Národní plán obnovy, Modernizační fond, Sociální klimatický fond a příjmy z ETS 1 a ETS 2.

V důsledku toho budou zbývající dvě třetiny investiční mezery vyžadovat kombinaci finančních nástrojů s mobilizací kapitálu soukromého sektoru. Je nutné poznamenat, že tyto investice představují inkrementální kapitálové požadavky nad rámec základního scénáře se stávajícími opatřeními WEM. Podrobnosti naleznete v tabulce 114 v NKEP v části 5.3.2.

Závěr

K dosažení klimatické neutrality v roce 2030 budou potřeba celkové investice ve výši přibližně 114 mld. EUR napříč všemi sektory české ekonomiky kumulativně, z toho **přibližně 67 mld. EUR** ve třech výše uvedených sektorech (oba ve stálých cenách roku 2023). Uvedené investice se týkají scénáře s dodatečnými opatřeními. **Investiční mezera, vypočtená jako rozdíl mezi celkovými investicemi do WAM (s dodatečnými opatřeními) a WEM (se stávajícími opatřeními), činí 64 mld. EUR.** Je pozoruhodné, že tři klíčové sektory představují téměř 70 % tohoto rozdílu, včetně veřejných i soukromých zdrojů.

3.7 Motivování soukromého sektoru k investování do udržitelných aktivit

Investice do udržitelnosti v ČR, zejména z hlediska plnění cílů Vnitrostátního plánu České republiky v oblasti energetiky a klimatu (NKEP)²⁸¹ do roku 2030, budou vyžadovat masivní finanční injekce ze soukromého sektoru. **Klíčem k odblokování udržitelných investic soukromého sektoru je vytvoření motivačního a podpůrného prostředí, které kombinuje dotace, finanční nástroje a další pobídky zaměřené na zajištění ziskovosti a udržitelnosti těchto investic.**

Soukromý sektor bude investovat do udržitelných projektů pouze v případě, že tyto investice budou považovány za ekonomicky životaschopné. **Ziskovost, stabilní výnosy a dlouhodobé finanční přínosy jsou zásadní pro rozhodovací procesy firem. Jsou také závislé na stabilním a transparentním prostředí, jak je popsáno výše.**

3.7.1 Udržitelné investice a stávající podpůrné programy

Energetická tranzice vyžaduje značné investice napříč různými odvětvími, včetně technologií, stavebnictví, obnovitelné energie a infrastruktury. Při financování projektů do roku 2030 a dále budou hrát zásadní roli různé zdroje financování.

Pro pokrytí investiční mezery v rámci procesu dekarbonizace lze předpokládat, že v současné době je v programech EU v ČR k dispozici částka cca 39 mld. EUR²⁸² na podporu udržitelnosti. Modernizační fond využije svůj plně udržitelný finanční příděl ve výši 12–20 mld. EUR v závislosti na skutečné ceně emisních povolenek. Nástroj pro oživení a odolnost (RRF) přispěje přibližně 61 % z rozpočtu Národního plánu obnovy, což bude 5,6 mld. EUR²⁸³. Operační programy mezitím vyčlení přibližně 58 % své celkové alokace na financování udržitelných investic, což je zhruba 13 mld. EUR²⁸⁴.

²⁸¹ https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-strategy/national-energy-and-climate-plans-necps_en

²⁸² https://commission.europa.eu/topics/strengthening-european-competitiveness/eu-competitiveness-looking-ahead_en

²⁸³ https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_cs

²⁸⁴ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/637979/EPRS_BRI\(2019\)637979_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/637979/EPRS_BRI(2019)637979_EN.pdf)

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Vzhledem k rozsáhlému financování z Víceletého finančního rámce EU (VFR)²⁸⁵, Národního plánu obnovy (NPO) a Systému EU pro obchodování s emisemi (EU ETS) má Česká republika dobrou pozici k tomu, aby pokročila ve své energetické tranzici. Tyto prostředky mohou obvykle pokrýt 30 % až 70 % investičních nákladů jednotlivých projektů v závislosti na typu příjemce a opatřeních. Zbytek nákladů na projekt je obvykle financován prostřednictvím soukromých investic²⁸⁶.

Klíčovou výzvou však zůstává zajištění transparentního a efektivního využití těchto prostředků k maximalizaci jejich dopadu na udržitelné cíle země. Je také důležité, aby řídicí orgány řádně vyhodnotili poptávku po dotačních programech a předem široce konzultovaly podmínky, aby byla zajištěna účinnost a účelnost programů.

Konkrétní informace o alokacích programů podpory 2023–2030 shrnuje následující tabulka.

Tabulka 5: Zdroje financování 2023–2030 (mld. EUR, konstantní ceny roku 2023, 1 Kč = 24,007 EUR)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2023–2030
Národní plán obnovy	0,84	0,84	0,84	0,84	0,00	0,00	0,00	0,00	3,40
Modernizační fond	1,76	1,89	1,85	1,85	2,31	2,31	2,31	2,31	16:55
Evropské strukturální a investiční fondy	0,97	0,97	0,97	0,97	0,97	0,97	0,97	0,00	6,85
Státní rozpočet – financování z nových jaderných zdrojů	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,14	2,14	2,14	6,47
Systém EU pro obchodování s emisemi (ETS) 1	0,67	1,01	1,72	1,55	1,47	1,26	1,01	0,80	9,49
Systém EU pro obchodování s emisemi (ETS) 2	0,00	0,00	0,00	0,00	0,55	0,88	0,92	1,01	3,36
Sociální klimatický fond	0,00	0,00	0,00	0,00	0,34	0,34	0,34	0,34	1,30
Dotační potřeby	4,28	4,75	5,38	5,21	6,85	9,79	9,79	9,07	55,15
Chybějící zdroje	0,00	0,00	0,00	0,00	-1,26	-1,93	-2,10	-2,52	-7,81

Zdroj: NKEP (2024), čísla vypočtená konsorciem SEEPIA na základě alokací na úrovni prioritních os a oblastí intervence programů

Poznámky: Na sektor A01 se vztahuje také Společná zemědělská politika a příslušné dotace, které zde nejsou uvedeny. Tlak na chybějící zdroje státní podpory v hodnotě 7,81 mld. EUR vzniká především od roku 2027 a pohybuje se od 1,26 mld. EUR do 2,52 mld. EUR ročně. Tyto potřeby budou částečně, ne-li plně, pokryty alokacemi z fondů politiky soudržnosti v příštím období; nelze však vyloučit průběžný dopad na státní rozpočet (zejména u předfinancování a spolufinancování v případě podpory projektů veřejného sektoru).

3.7.2 Podpora rozvoje obnovitelných zdrojů energie

Udržitelné finance hrají klíčovou roli při urychlování rozvoje zařízení na výrobu obnovitelné energie. Poskytnutím potřebného kapitálu prostřednictvím zelených dluhopisů, půjček, státní podpory a investičních fondů vyčleněných na projekty šetrné k životnímu prostředí, financování udržitelnosti snižuje finanční bariéry, které často brání zavádění obnovitelných technologií. Investoři, kteří chtějí sladit svá portfolia s environmentálními cíli, mohou nasměrovat finanční prostředky do projektů, které slibují nejen finanční návratnost, ale také pozitivní dopad na životní prostředí.

I když následující platí především pro fotovoltaické systémy výroby obnovitelné energie jako hlavního zdroje instalovaného výkonu obnovitelných zdrojů energie (OZE) v ČR, obdobná schémata podpory jsou zavedena i pro ostatní OZE.

Mezinárodní praxe

²⁸⁵ <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-long-term-budget/>

²⁸⁶ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2022-0039_EN.html

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Německo má jeden z nejpropracovanějších systémů podpory obnovitelné energie:

- **Výkupní ceny (FIT):** Tento systém garantuje výkupní ceny elektřiny z obnovitelných zdrojů po dobu 20 let, výrazně snižuje tržní riziko pro investory a usnadňuje financování projektů. Přestože Německo postupně přechází na aukční systémy, FIT byly klíčové pro rozvoj fotovoltaiky a větrné energie²⁸⁷.
- **Aukce:** Německo v posledních letech přešlo na **aukční systém**, kde investoři soutěží o nejnižší kupní cenu nových projektů OZE. Tento model zajišťuje efektivitu a snižuje náklady pro koncové spotřebitele. Aukce jsou často zaměřeny na konkrétní technologie (fotovoltaika, větrné elektrárny) a regiony.

Francie také kombinuje různé formy podpory:

- **Aukce:** Francie využívá aukce pro fotovoltaické a větrné projekty s pravidelnými koly pro různé technologie. Tento systém zajišťuje konkurenceschopné ceny a snižuje potřebu veřejných dotací²⁸⁸.
- **Rozdílové smlouvy (Carbon Contracts for Difference – CfD):** Tento model funguje podobně jako smlouvy o nákupu elektřiny (Power Purchase Agreements – PPA), kde stát garantuje minimální cenu za vyrobenou energii po dobu 10-15 let, typicky prostřednictvím aukčního systému. Pokud tržní cena klesne pod tuto úroveň, veřejná správa doplatí rozdíl, což výrazně snižuje tržní riziko pro investory²⁸⁹.

Situace v České republice

Podpora obnovitelných zdrojů v České republice je vícestrannou snahou, která zahrnuje značnou finanční podporu z Modernizačního fondu, přísné povolovací procesy a strategické využití udržitelných finančních nástrojů, jakými jsou zelené dluhopisy. Navzdory přetrvávajícím problémům, zejména při zajišťování dlouhodobých PPA smluv, je závazek země rozšiřovat portfolio obnovitelných zdrojů energie jasný a neustále se posouvá kupředu.

Povolovací proces a legislativa. Povolovací proces pro projekty obnovitelné energie v České republice je komplexní a zahrnuje několik kroků. Tento proces může být zdlouhavý, kdy často trvá až několik let. Kroky v povolovacím procesu jsou následující:

- **Počáteční konzultace:** Vývojáři se musí zapojit do předběžných konzultací s místními úřady a zainteresovanými stranami;
- **Posouzení vlivu na životní prostředí (EIA):** Provedení EIA (screening nebo úplné EIA) je v některých případech povinné pro posouzení potenciálních dopadů na životní prostředí, zejména v případě větších projektů²⁹⁰;
- **Územní plánování a stavební povolení:** Developeři si musí zajistit územní povolení od příslušných stavebních a obecních úřadů. Od července 2024²⁹¹ se územní a stavební povolení udělují v jednom správním řízení.

²⁸⁷ V dubnu 2024 Německo zvýšilo FIT pro C&I (komerční a průmyslové) instalace, viz <https://www.pv-magazine.com/2024/04/26/germany-launches-new-measures-to-support-solar/>.

²⁸⁸ <https://ec.europa.eu/research/participants/documents/downloadPublic?documentIds=080166e5aa83001d&appId=PPGMS>

²⁸⁹ <https://www.optima-energie.fr/blog/energies/le-contrat-pour-difference-le-futur-de-la-regulation-de-lelectricite/>

²⁹⁰ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-100>

²⁹¹ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-283>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

- **Smlouva o připojení k síti:** Smlouvy s regionálním provozovatelem sítě o připojení projektu k síti (ČEZ Distribuce²⁹², Pražská energetika²⁹³ nebo E.ON²⁹⁴);

Projekty obnovitelné energie v České republice musí navíc splňovat několik legislativních rámců, včetně:

- Zákona č. 283/2021 Sb. (dále jen „stavební zákon“)²⁹⁵;
- Zákona č. 114/1992 Sb. („zákon o ochraně přírody a krajiny“)²⁹⁶;
- Zákona č. 458/2000 Sb. (dále jen „energetický zákon“)²⁹⁷, který upravuje energetickou infrastrukturu a připojení k síti.

Získání povolení pro solární elektrárnu větší než 50 kWp může trvat 2 až 4 roky²⁹⁸, v závislosti na rozsahu projektu a vstřícnosti regulačních orgánů.

Proces připojení k síti. Proces připojení projektu obnovitelné energie k síti zahrnuje technické posouzení, uzavření smlouvy o připojení k síti, fyzické připojení k distribuční síti, zkušební provoz a uvedení do provozu. Technické posouzení začíná ověřením kapacity připojení ve vybrané lokalitě. Provozovatelé distribučních soustav zveřejňují²⁹⁹ na svých webových stránkách informace a mapy o disponibilní kapacitě k připojení³⁰⁰.

V případě lokalit na jihu Česka s nejvyšší roční zářením, a tedy nejvyššími výtěžnostmi solární energie ve fotovoltaických systémech, jsou připojovací kapacity zpravidla již vyčerpány z důvodu chybějící infrastruktury distribuční sítě, jakými jsou přenosové stanice a prvky provozu chytré sítě. Provozovatelé distribučních soustav v České republice masivně investují do rozvoje svých sítí a služeb včetně virtuálních baterií, umožňující služby agregace třetích stran, komunitního sdílení energie v důsledku nedávné novely energetického zákona³⁰¹ a dalších opatření. Provozovatelé sítí odhadují, že do roku 2030 se kapacita obnovitelných zdrojů energie více než zdvojnásobí oproti současné úrovni. Na přizpůsobení distribučních a přenosových sítí tomuto nárůstu budou podle Vnitrostátního plánu České republiky v oblasti energetiky a klimatu a Státní energetické koncepce (SEK) odhadované náklady o velikosti 3,3 mld. eur. Část nákladů bude hrazena z grantů z výše uvedených programů a z přímo řízených programů EU, jako je Nástroj pro propojení Evropy (Connecting Europe Facility – CEF)³⁰². Dalším zdrojem financování je poplatek za distribuční soustavu regulovaný ERÚ. **Alespoň část nákladů bude také muset být pokryta udržitelnými finančními produkty, jako jsou zelené dluhopisy a půjčky.**

Udržitelné finance v rozvoji obnovitelných zdrojů. Udržitelné finance již hrají v rozvoji obnovitelné energie v ČR zásadní roli. Zajímavým příkladem je emise zelených dluhopisů ČEZ, největší energetické společnosti v zemi. Tyto dluhopisy jsou speciálně navrženy k financování ekologicky udržitelných projektů, včetně rozvoje OZE. Zelené dluhopisy představují významný zdroj kapitálu, který umožňuje akceleraci projektů obnovitelných zdrojů energie a expanzi sektoru OZE v České republice.

²⁹² <https://www.cezdistribuce.cz/>

²⁹³ <https://www.pre.cz/cs/domacnosti/>

²⁹⁴ <https://www.eon.cz/domacnosti/>

²⁹⁵ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-283>

²⁹⁶ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-114>

²⁹⁷ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-458>

²⁹⁸ <https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/jak-od-ledna-2024-funguje-povolovani-vetnych-solarnich-elektraren>

²⁹⁹ <https://www.informacni-portal.cz/clanek/prenosova-soustava>

³⁰⁰ <https://www.cezdistribuce.cz/cs/pro-zakazniky/technicke-informace/stav-distribucni-site>

³⁰¹ <https://public.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=313&o=9>

³⁰² https://cinea.ec.europa.eu/programmes/connecting-europe-facility_en

Příležitosti a výhody

Financování udržitelnosti představuje slibnou cestu pro financování projektů obnovitelné energie v České republice. Mezi primární nástroje v této oblasti patří zelené dluhopisy, úvěry spojené s udržitelností a investiční fondy napojené na SFDR. Tyto nástroje mohou přilákat širší spektrum investorů, kteří mají zájem podporovat iniciativy šetrné k životnímu prostředí.

Stabilizace ceny energie z obnovitelných zdrojů. Udržitelné finance mohou hrát klíčovou roli při stabilizaci ceny energie z obnovitelných zdrojů. Poskytováním možností dlouhodobého financování, zelených dluhopisů a půjček spojených s udržitelností může ekosystém financování udržitelnosti snížit finanční riziko spojené s projekty obnovitelné energie. Tato stabilita ve financování se promítá do předvídatelnějších cen energií, z nichž mají prospěch jak developři, tak odběratelé.

Podpora rozvoje OZE. Investiční dotace z fondů (např. Modernizační fond) mohou snížit počáteční náklady projektů obnovitelné energie, čímž se stanou finančně životaschopnějšími. Výkupní ceny (FIT) a aukce, které se používají v ostatních zemích (Německo, Francie, Nizozemsko) mohou dále stabilizovat trh tím, že zajistí garantovanou cenu za vyrobenou energii. Tento přístup může pomoci překlenout propast mezi očekáváním výrobců a odběratelů a podpořit robustnější a stabilnější trh s obnovitelnými zdroji energie v České republice.

Rizika a výzvy

- Překážky v přístupu k financím.** Fotovoltaické projekty v České republice čelí problémům s financováním, protože banky se zdráhají poskytovat úvěry na projekty s rizikem tržní ceny elektřiny. **Modernizační fond sice poskytuje investiční dotace obvykle ve výši okolo 30 %³⁰³, to ovšem financujícím bankám nestačí ke snížení tržního rizika úvěru při neexistenci PPA. Výše dotace však také nestačí k vyřešení očekávaného cenového rozdílu mezi výrobcí a odběrateli elektřiny ve smlouvách PPA.** Rozdíl v očekávání nabídky a poptávky pramení ze skutečnosti, že zatímco ceny elektřiny jsou obecně v Evropě harmonizovány, v České republice jsou pro investory horší tzv. „capture price“ (tržby zachycené indikovanou technologií na jednotku vyrobené energie). V důsledku toho bylo dosud uzavřeno velmi málo dlouhodobých záruk kupní ceny nebo stabilních zákaznických smluv typu PPA³⁰⁴.

Náklady na integraci sítě. Jak bylo uvedeno výše, OZE jsou svou povahou přerušované a mohou způsobit nestabilitu v elektrické síti. Zajištění toho, aby síť zvládla tyto výkyvy, aniž by byla ohrožena spolehlivost, vyžaduje značné investice do infrastruktury a technologie, což představuje další finanční výzvu. Tato výzva je na druhé straně také příležitostí pro financování udržitelnosti na podporu tržního řešení.

Opozice zúčastněných stran. V neposlední řadě je třeba zvážit přijetí stavu veřejností a jeho sociální dopad. Projekty v oblasti obnovitelné energie, zejména velké instalace, mohou čelit odporu místních komunit, které se zajímají o dopady na životní prostředí, využití půdy a estetiku krajiny. Získání veřejné podpory a řešení těchto problémů je zásadní pro úspěšnou realizaci iniciativ financování udržitelnosti v sektoru obnovitelné energie.

Případová studie 2: Rozvoj obnovitelných zdrojů energie v České republice

Česká republika v poslední době přehodnocuje podporu přírůstkového rozvoje obnovitelných zdrojů energie (OZE), zejména v reakci na ambiciózní národní cíle sladěné s Evropskou unií. Bylo zavedeno několik nových mechanismů financování, včetně investičních grantů z Fondu modernizace, investičních dotací pro maloobchodní střešní instalace a provozní podpory prostřednictvím aukcí pro větrná zařízení. Navzdory

³⁰³ <https://modernisationfund.eu/>

³⁰⁴ <https://www.cezesco.cz/cs/produkty/ppa>

úspěchu v maloobchodním sektoru se očekávaná hybná síla pro větší novostavby nenaplnila podle očekávání kvůli tržním rizikům a dalším problémům, které jsou podrobněji popsány níže.

Smlouvy o nákupu elektřiny a rozdílové smlouvy v ČR

Smlouva o nákupu elektřiny (Power Purchase Agreement – PPA) je dlouhodobá smlouva mezi výrobcem energie z obnovitelných zdrojů a kupujícím, obvykle veřejnou službou nebo velkou korporací, ve které kupující souhlasí s nákupem elektřiny za předem stanovenou cenu po určité období. Tento mechanismus poskytuje výrobcům energie finanční jistotu tím, že zajišťuje stálý tok příjmů a zmírňuje rizika spojená s výkyvy trhu. PPA se dostaly do popředí zájmu na počátku 21. století, kdy zesílil celosvětový tlak na obnovitelné zdroje energie, vedený potřebou snížit emise skleníkových plynů a bojovat proti změně klimatu. Od té doby se staly klíčovým nástrojem pro financování rozsáhlých projektů obnovitelné energie, které umožňují expanzi solárních a větrných elektráren či dalších udržitelných zdrojů energie tím, že poskytují stabilní investiční prostředí.

Primárním důvodem, proč smlouvy PPA v současnosti nestačí k urychlení rozvoje velkých fotovoltaických zdrojů energie (FVE) v ČR (mimo zdrojů „za elektroměrem“), je nesoulad mezi cenovým očekáváním investorů a potenciálních zákazníků. Tento rozpor znamená, že investoři očekávají podobné výnosy a odběratelé očekávají srovnatelné ceny s cenami na jiných evropských trzích. Bohužel solární a větrné kapacity v České republice jsou poněkud nižší, což vyžaduje větší dotace, aby byly podmínky rovné. Mezi další faktory, které brání rozvoji PPA smluv v České republice, patří podle bank a investorů nedostatečný počet potenciálních odběratelů s nízkým úvěrovým rizikem po delší dobu (více než deset let) a problémy související s odškodněním v případě předčasného ukončení smlouvy, která váže cenu PPA k očekávanému budoucímu vývoji tzv. *capture prices*. Dalším, i když méně významným problémem, je absence standardizovaných vzorů smluv PPA a termínových výkazů.

PPA nebo CfD smlouvy jsou také nedostatečné jako samostatná řešení pro urychlení rozvoje systému větrné energie (VTE). V ČR je nedostatek projektů VTE především z důvodu velmi dlouhého povolenáčního procesu, který často vede k negativním výsledkům. To má za následek nedostatečnou konkurenci v aukcích CfD. Několik možností státní podpory PPA by mohlo urychlit rozvoj obnovitelných zdrojů energie, zejména pokud jde o snížení cen FVE. Prospěšné by mohlo být například zvýšení investičních dotací na procento, díky kterému je ziskové realizovat projekty s cenou PPA na úrovni záchytné ceny (*capture price*). Dalším opatřením by mohlo být urychlení implementace směrnic EU (RED III a aktualizace směrnice EU 2019/944), zejména v oblasti agregace, flexibility a akumulace. Tato opatření by mohla zmírnit nulové nebo záporné ceny elektřiny během období bohatého na slunečního záření a maximalizovat využití bateriových úložišť umístěných společně s FV elektrárnami pro poskytování služeb energetické rovnováhy a dalších podpůrných služeb. To by také mohlo snížit náklady na vyrovnávání energie z obnovitelných zdrojů (sluneční a větrné), a tím snížit celkové náklady na smlouvy PPA i pro potenciální odběratele a výrobce.

Kromě toho by příprava akceleračních zón a zrychlené povolenáčí procesy zajistily, že řada projektů VTE bude připravena k výstavbě, čímž by se zmírnily obavy investorů ze zamítnutí projektů po mnoha letech příprav.

CfD praxe v sousedních zemích

Přehled podpůrných mechanismů pro rozvoj OZE v Německu a Polsku je znázorněn v tabulce níže se zaměřením konkrétně na CfD. V Německu se alokace a ceny CfD určují prostřednictvím aukcí vedených samostatně pro jednotlivé technologie OZE, jako je střešní fotovoltaika, pozemní fotovoltaické systémy a systémy větrné energie. Aukce jsou založeny na ceně za megawatthodinu (MWh) a harmonogram aukcí

včetně předpokládaných objemů je vyhlášen několik let dopředu. Účast v těchto aukcích vyžaduje stavební povolení.

V Polsku se alokační a cenové mechanismy pro CfD také určují prostřednictvím aukcí, ale aukce FVE a VTE se provádějí společně ve stejné aukční skupině nebo koši. Podobně jako v Německu jsou aukce založeny na ceně za MWh a harmonogram včetně předpokládaných objemů je vyhlášen několik let dopředu. Účast v aukcích v Polsku však vyžaduje jak stavební povolení, tak připojení k síti.

Tabulka 6: Přehled podpory rozvoje OZE v Německu a Polsku

Aspekt CfD	Německo	Polsko
Alokační a cenový mechanismus CFD	Aukce – samostatně na jednotlivé OZE technologie (např. FVE na střechách, FVE na zemi, VTE), přičemž předmětem soutěže je cena za MWh. Harmonogram aukcí (včetně očekávaných objemů) je vyhlášen několik let dopředu	Aukce – podle technologií, ale CfD pro FVE a VTE soutěží spolu, tj. jsou ve stejné aukční skupině / koši. Předmětem soutěže je cena za MWh. Harmonogram aukce je oznámen několik let předem (včetně očekávaných objemů)
Podmínky účasti v aukci (klíčové podmínky)	Stavební povolení	Stavební povolení + připojení k síti
Finanční záruka poskytnutá účastníky aukce (povinná)	Záruka na připojení k síti do 24 měsíců od získání CfD (FVE: 50 EUR / kW, VTE: 30 EUR / kW). Neúspěšným účastníkům aukce se záruka vrací	Záruka na připojení k síti do 24 měsíců od získání CfD pro FVE a 33 měsíců pro VTE, FVE (30 PLN / kW, ale omezeno). Neúspěšným účastníkům aukce se záruka vrací
Typ CfD	Jednostranné ³⁰⁵ (úroveň ochrany proti nízkým cenám je sporná v aukcích)	Oboustranné / symetrické
Referenční cena	Roční reálná cena odchytu (capture price) pro danou technologii (stanovena ex-post)	Jednoduchý denní průměr velkoobchodních cen (stanovený ex post)
Podpora (CfD) v případě záporných spotových cen	Podpora (ve formě CfD) zastavena po 6 nebo 4 hodinách se zápornou cenou dle podmínek aukce. Od roku 2027 bude podpora zastavena za každou hodinu se zápornou cenou	Žádná změna
Objem výroby pro vypořádání	Roční agregovaný profil výroby pro danou technologii	Určeno výrobcem dle podmínek aukce (kontrolováno každé 3 roky, přičemž požadovaný objem podpory (v MWh) může být každý rok jiný (dle nabídky v aukci),

³⁰⁵ Je důležité zmínit, že Německo používá jednostranný mechanismus podpory CfD, takže jeho použitelnost pro Českou republiku je omezená, protože podle nového nařízení EU by se mělo používat oboustranné (tj. symetrické) CfD (existující schémata mohou pokračovat tři roky, ale neexistuje zde žádný podpůrný systém CfD). Tato skutečnost činí i výsledné cenové srovnání takových aukcí v celé Evropě velmi náročné.

		skutečný objem podpory však musí být min. 75 % požadovaného objemu)
CfD období	funkční	20 let, přičemž tato doba byla prodloužena o počet hodin, kdy byla podpora zastavena z důvodu záporných spotových cen
		15 let

Zdroj: PwC

Klíčové úvahy pro udržitelné finance

Pro zlepšení investičního prostředí pro obnovitelné zdroje energie lze zvážit několik klíčových opatření. Za prvé, zvýšení transparentnosti a předvídatelnosti regulačního rámce by bylo přínosné. Veřejná správa by měla zejména nastítnit, jak je ochotna a schopna splnit cíle NKEP. To zahrnuje poskytnutí jasných pokynů pro urychlení povolovacích procesů, zlepšení finančních pobídek, které by mohly nejen pomoci snížit počáteční kapitálové náklady na projekty obnovitelné energie, ale také snížit tržní riziko plynoucí z prodeje elektřiny. A konečně, podpora rozvoje standardizovaných smluv a termínových listů PPA by zjednodušila jednání a snížila transakční náklady.

Závěrem lze říct, že i když Česká republika učinila významný pokrok v podpoře rozvoje obnovitelných zdrojů energie, je třeba vyvinout další úsilí k řešení současných výzev a vytvořit příznivějšího investičního prostředí. Převzetím osvědčených postupů ze sousedních zemí a implementací cílených podpůrných opatření může Česká republika urychlit růst svého sektoru obnovitelných zdrojů energie a dosáhnout svých ambiciózních národních cílů.

Závěr

Udržitelné finance hrají zásadní roli ve financování rozvoje OZE, jak dokládají zkušenosti České republiky z let 2008-2010. Používání rozdílových smluv (CfD) v Německu a Polsku bylo katalyzátorem rozvoje OZE a nahradilo dříve používané výkupní ceny (podpora pevných provozních cen). Stanovení definované délky CfD, ať už na 15 nebo 20 let, nabízí stabilní finanční podporu, která je zásadní pro přilákání soukromých investic do projektů OZE. Pro stát tento přístup umožňuje kontrolu nad objemy výroby na základě národních a tržních potřeb a zajišťuje celkovou cenovou dostupnost pro státní rozpočet.

V kontextu financování udržitelnosti v České republice lze očekávat, že prostřednictvím optimální kombinace PPA a potenciálních mechanismů CfD pro solární a větrnou energii mohou být dosaženy národní cíle stanovené v NKEP na dosažení celkové kapacity 11-12 GW. Dosažení tohoto cíle by vyžadovalo celkovou kapitálovou investici ve výši cca 200-300 mld. Kč, přičemž odhadem 120-180 mld. Kč by mělo pocházet ze soukromého kapitálu přilákaného kombinací úvěrů a dluhopisů.

Přijetím těchto strategií a využitím udržitelných finančních mechanismů může Česká republika výrazně pokročit směrem ke svým cílům v oblasti obnovitelné energie a přispět k udržitelnější a odolnější energetické budoucnosti.

3.7.3 Energetická účinnost a poskytování energetických služeb se zaručeným výsledkem

Poskytování energetických služeb se zaručeným výsledkem (EPC) je způsob, jak efektivně snížit spotřebu energie a provozní náklady budovy. EPC je model, kdy poskytovatel energetických služeb (Energy service company – **ESCO**) garantuje dosažení energetických úspor a projekty jsou financovány z budoucích úspor. Projekty EPC jsou navrženy tak, aby poskytovaly úspory energie a tím snižovaly provozní náklady, aniž by majitel budovy musel předem investovat. Místo toho ESCO financuje renovaci a vše je spláceno prostřednictvím dosažených úspor energie.

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Metoda EPC se často používá v projektech veřejného sektoru, jakými jsou školy, nemocnice a vládní budovy, typicky pro budovy bazénů, kde je potenciál pro úspory energie značný. Metoda je však také použitelná v soukromém sektoru, zejména v odvětvích s vysokou spotřebou energie.

Mezi různé alternativy smluv EPC patří:

1. **Komplexní rekonstrukce:** Zahrnuje modernizaci systémů vytápění a osvětlení a zlepšení izolace budov. Typickým příkladem jsou nemocnice a školy, kde jsou úspory energie často vysoké a zaručují rychlou návratnost investic. Obvykle se jedná o soubory budov; pro projekty EPC se nejlépe využívají úspory z rozsahu.
2. **Cílené úspory energie:** Tato možnost se zaměřuje pouze na konkrétní problémy, jako je nahrazení osvětlení technologií LED. Tento přístup může být levnější, ale úspory jsou méně významné než u komplexní renovace.

V rámci EPC provádí ESCO energetický audit, aby identifikoval potenciální opatření pro úsporu energie. Tato opatření mohou zahrnovat modernizaci systémů HVAC (vytápění, ventilace a klimatizace), zlepšení izolace, instalaci energeticky účinného osvětlení a implementaci pokročilých systémů řízení energie. ESCO pak garantuje určitou úroveň úspor energie po stanovenou dobu.

Mezinárodní praxe

Nizozemsko je známé svým přístupem k energetické účinnosti prostřednictvím **programu Energy Efficiency Obligation Scheme (EEOS)**³⁰⁶, v rámci kterého musí energetické společnosti dosáhnout určitého procenta úspor energie. Program je podpořen granty a dotacemi pro domácnosti a firmy modernizující budovy a vybavení.

Situace v České republice

Asociace společností poskytujících energetické služby (APES)³⁰⁷ hraje klíčovou roli při prosazování a podpoře EPC v České republice. APES, zřízený za účelem podpory spolupráce mezi poskytovateli energetických služeb (ESCO), klienty a dalšími zúčastněnými stranami, byl nápomocný při prosazování agendy energetické účinnosti v zemi.

Historie EPC projektů v České republice sahá do počátku 90. let 20. století, první projekty se zaměřovaly na obecní budovy a veřejná zařízení. V průběhu let se rozsah těchto projektů výrazně rozšířil a nyní zahrnuje širokou škálu typů budov a průmyslových odvětví.

Abychom uvedli konkrétní čísla, podle posledních zpráv³⁰⁸ bylo v České republice realizováno přibližně 200 projektů EPC. Celkové investiční náklady na tyto projekty činí 81,6 mil. EUR. Pokud jde o úspory energie, tyto projekty společně ušetřily odhadem 50 000 ³⁰⁹ megawatthodin ročně.

Podle dostupných údajů ČSÚ³¹⁰ a MPO³¹¹, veřejná správa rekonstruuje budovy nejméně ze všech sektorů. Stát je však jedním z hlavních vlastníků budov. Zatímco renovace soukromých budov a budov místní samosprávy jsou zaměřené na energetickou účinnost častěji, státní budovy představují výrazně menší podíl.

³⁰⁶ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiebesparingsplicht>

³⁰⁷ <https://www.apes.cz/en/index.php>

³⁰⁸ https://www.mzp.cz/cz/news_20240523_EPC-projektu-v-Cesku-rychle-pribyva-Loni-usetrily-pres-400-milionu-korun

³⁰⁹ <https://www.mpo.gov.cz/cz/energetika/energeticka-ucinnost/energeticke-sluzby/energeticke-sluzby-se-zarukou---energy-performance-contracting-epc--105425/>

³¹⁰ <https://csu.gov.cz/>

³¹¹ https://www.mpo.gov.cz/default_en.html

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Pouze 6–8 % budov ve vlastnictví státu prošlo v posledních letech energetickou renovací, ve srovnání s přibližně 20 % budov v soukromém sektoru.

Příležitosti a výhody

Produkty financování udržitelnosti mohou přilákat investory, což povede ke škálovatelnosti iniciativ EPC a zajistí, že z energeticky účinných upgradů bude těžit širší řada budov, veřejných i soukromých.

Úspory nákladů a zmírnění rizik. Projekty EPC mohou vést k výraznému snížení účtů za energie, aniž by vyžadovaly počáteční kapitálové investice. Společnost energetických služeb (ESCO) přebírá výkonnostní riziko, a tím zaručuje úspory energie.

Kapitálová úleva pro společnosti ESCO. Integrace udržitelných finančních produktů, jako je faktoring, do projektů EPC může výrazně zvýšit jejich dopad. Faktoring poskytuje počáteční kapitál na pokrytí prvotních nákladů, čímž zmírňuje finanční zátěž vlastníků nemovitostí a umožňuje rychlejší realizaci opatření v oblasti energetické účinnosti. To zase urychluje časovou osu pro realizaci energetických úspor a snížení uhlíku.

Rizika a výzvy

Navzdory svým výhodám mohou být projekty EPC složité a vyžadují pečlivé plánování a řízení. Mezi klíčové úvahy patří zajištění komplexního energetického auditu, výběr spolehlivého ESCO, pochopení podmínek záruky výkonu a sledování výkonnosti projektu v průběhu času.

Rozpočtová pravidla. Rozpočtová pravidla³¹² v České republice komplikují využívání projektů EPC³¹³ pro budovy ve vlastnictví organizačních složek státu. Hlavním problémem je, že smlouvy EPC obvykle stanovují dlouhodobou odpovědnost na úrovni organizační jednotky (často 8–15 let), což je v rozporu s pravidly hospodaření státního rozpočtu. Rozpočet se připravuje každoročně na krátkodobou dobu a neumožňuje přebírat dlouhodobé finanční závazky ve formě EPC kontraktů, které jsou financovány z budoucích úspor.

Technická pomoc. Dalším problémem je **nedostatek technické pomoci**. ELENA program (European Local ENergy Assistance)³¹⁴ poskytuje technickou a finanční pomoc při přípravě projektů zaměřených na úspory energie, typicky však pro konkrétní region nebo specifickou skupinu příjemců.

Případová studie 3: Projekt EPC v Psychiatrické nemocnici Bohnice

Projekt energetické účinnosti v Psychiatrické nemocnici Bohnice, přední psychiatrické nemocnice v Praze a České republice, představuje významný krok směrem k udržitelné infrastruktuře ve zdravotnictví. Tento projekt byl realizován v rámci modelu EPC, což je komplexní řešení energetických služeb zaměřené na zvýšení energetické účinnosti bez nutnosti počátečních kapitálových výdajů ze strany klienta. Primárním cílem bylo snížit spotřebu energie a provozní náklady při současném zlepšení ekologické stopy nemocnice. Celkové investiční náklady na projekt činily přibližně 23,5 mil. EUR, což z něj dělá vůbec největší EPC projekt v České republice. Projekt byl realizován v letech 2021–2023.

Psychiatrická nemocnice se svým rozsáhlým zázemím a náročnými energetickými nároky představovala ideálního kandidáta pro projekt EPC. Rozhodnutí zvolit EPC bylo řízeno několika faktory: potřebou

³¹² <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-218>

³¹³ <https://www.mpo.gov.cz/cz/energetika/energeticka-ucinnost/energeticke-sluzby/energeticke-sluzby-se-zarukou---energy-performance-contracting-epc--105425/>

³¹⁴ <https://www.eib.org/en/products/advisory-services/elena/index>

podstatných úspor energie, přáním modernizovat zastaralou infrastrukturu a příležitostí využít externí odborné znalosti a mechanismy financování.

Cíle projektu

Hlavní cíle projektu se soustředily na výrazné snížení spotřeby energie a emisí skleníkových plynů. Konkrétní cíle zahrnovaly:

- Dosažení 30% snížení roční spotřeby energie.
- Vylepšení a modernizace systémů vytápění, ventilace a klimatizace (HVAC).
- Implementace pokročilých systémů energetického managementu pro nepřetržité monitorování a optimalizaci.
- Zlepšení celkového komfortu a bezpečnostních podmínek pro pacienty i personál.
- Zajištění finančních úspor, které by pokryly náklady projektu ve stanovené době splatnosti.

Doba splácení byla strukturována na 10 let, během kterých by nemocnice splácela ESCO z úspor generovaných sníženými náklady na energii. Tento model zajišťuje, že nemocnice nenese žádné počáteční náklady a finanční riziko bylo přeneseno na ESCO. Desetileté období garantovaných úspor energie začalo na jaře 2024.

Projekt úspěšně dosáhl výrazných úspor energie s ročním snížením spotřeby energie ve výši přibližně 2 500 MWh. Garantovaná roční úspora se převádí do ročních úspor v nákladech na energii v hodnotě 680 000 EUR. Projekt navíc vedl ke snížení emisí CO₂ o 1 200 tun ročně, což pozitivně přispělo k dopadu nemocnice na životní prostředí.

Projekt byl financován 55 % z dotací z Operačního programu Životní prostředí a 45 % z programu Nová zelená úsporám Státního fondu životního prostředí.

Integrace finančních nástrojů by mohla účinně nahradit část grantového financování, zejména u projektů EPC, které zaručují značné úspory energie a nákladů po delší dobu. Vzhledem k 10letému období garantovaných úspor by finanční nástroje mohly být strukturovány tak, aby překlenuly rozdíl mezi celkovými investičními náklady a předpokládanými úsporami.

Například financování by mohlo být poskytnuto se splatností přesahující garantovanou dobu spoření za 5-10 let. Tento přístup by nejen snížil závislost na grantech, ale také by využil budoucí úspory nákladů na financování počáteční investice. Tato metoda zajišťuje stálou návratnost investic při zachování finanční životaschopnosti a podporuje realizaci více projektů energetické účinnosti.

Závěr

Projekt energetické účinnosti v Psychiatrické nemocnici v Bohnicích je příkladem účinnosti modelu EPC při dosahování podstatných úspor energie a finančních přínosů bez uvalení počátečních nákladů na klienta. Prostřednictvím strategického financování, včetně cenného grantu z Operačního programu Životní prostředí, projekt nejenom splnil, ale rovnou překonal své původní cíle. Nemocnice se nyní těší sníženým nákladům na energii, zlepšené úrovni komfortu a výrazně nižší ekologické stopě, což představuje měřítko pro budoucí iniciativy v oblasti energetické účinnosti ve zdravotnictví.

3.7.4 Čistá mobilita

Čistá mobilita je složitě spojena s financováním udržitelnosti, protože přechod na ekologičtější dopravní systémy vyžaduje značné finanční investice a inovativní přístupy k financování.

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Investice do čisté mobility mohou vést k významným přínosům pro životní prostředí, včetně snížení emisí skleníkových plynů a zlepšení kvality ovzduší. Finanční mechanismy, jako jsou zelené dluhopisy, vládní granty a financování ze soukromého sektoru, jsou zásadní pro podporu rozvoje a zavádění čistých dopravních technologií. Sladěním finančních pobídek s environmentálními cíli mohou zúčastněné strany urychlit zavádění elektrických vozidel, rozšířit síť veřejné dopravy a zlepšit cyklistickou infrastrukturu.

Mezinárodní praxe

Podle Zprávy o mezinárodní dobré praxi vyniká Německo svým komplexním přístupem k podpoře čisté mobility. **Německá vláda nabízí značné finanční pobídky, včetně prémie za nákup elektrických vozidel a plug-in hybridů. Kupující mohou obdržet až 9 000 EUR ve formě dotací³¹⁵ kombinující federální podporu a slevy výrobců.** Země také uděluje daňové úlevy a slevy pro majitele elektrických vozidel, čímž dále podporuje přijetí udržitelné dopravy.

Německo dále intenzivně investuje do rozšiřování své nabíjecí sítě pro elektromobily s cílem mít do roku 2030 jeden milion nabíjecích míst³¹⁶. Granty na instalaci dobíjecích stanic jsou k dispozici pro soukromé osoby i firmy. **Rozvojová banka KfW³¹⁷ poskytuje nízkouúročené půjčky na projekty zvyšující udržitelnou mobilitu, včetně elektrifikace vozového parku veřejné dopravy a rozvoje systémů sdílení kol³¹⁸.**

Nizozemský trh s elektrickými vozidly (EV) zaznamenal výrazný pokles po stažení vládní podpory. V roce 2020 dosáhl prodej EV rekordních 69 000 kusů, podpořený štedrými dotacemi a daňovými pobídkami. Jakmile však byly tyto pobídky v roce 2021 zmenšeny, prodeje se propadly na pouhých 42 000 kusů, což je ohromující pokles o 39 %. **Tento prudký pokles tržeb nejen že zdůraznil závislost trhu EV na vládní podpoře, ale také podtrhl finanční problémy, kterým čelí zúčastněné strany,** zejména leasingové společnosti, při udržování ziskového trhu EV bez takové podpory³¹⁹.

Situace v České republice

Nabíjecí infrastruktura. Rozvoj sítě dobíjecích stanic je stěžejní pro přechod Česka na elektrickou flotilu. V současné době je po celé zemi přes 1 200 veřejných dobíjecích stanic a do roku 2025 se plánuje zdvojnásobení tohoto počtu. Jen v Praze je více než 400 dobíjecích stanic, v Brně a Ostravě jich je přibližně 200. Vláda vyčlenila značné finanční prostředky na podporu rozšiřování těchto sítí s cílem instalovat rychlé nabíječky v intervalech 60 kilometrů podél hlavních dálnic. To zajišťuje, že řidiči EV mohou cestovat na dlouhé vzdálenosti bez obav, že jim dojde energie³²⁰.

Využívání bateriových elektrických vozidel (BEV). Rozšiřování elektrických vozových parků se neomezuje pouze na osobní vozidla. I Česká republika zaznamenává výrazný posun k elektrickým nákladním vozidlům. Logistické společnosti a provozovatelé veřejné dopravy stále více investují do elektrických nákladních vozidel a autobusů, řízení dvojím imperativem – snižováním emisí a dodržováním přísných ekologických předpisů. Tyto elektrické

³¹⁵ <https://www.nrb.cz/produkt/elektromobilita/>

³¹⁶ <https://www.bmwk-energiawende.de/EWD/Redaktion/EN/Newsletter/2020/01/Meldung/news2.html>

³¹⁷ <https://www.kfw-entwicklungsbank.de/International-financing/KfW-Entwicklungsbank/>

³¹⁸ https://www.kfw-entwicklungsbank.de/International-financing/KfW-Development-Bank/News/News-Details_506496.html

³¹⁹ <https://cleantechnica.com/2022/02/03/dutch-electric-car-market-in-decline-in-2021/>

³²⁰ <https://www.cez.cz/>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

flotily jsou součástí širší vize transformace dopravního sektoru, který by měl být udržitelnější a méně závislý na fosilních palivech³²¹.

V roce 2023 zaznamenal český trh s elektromobily výrazný růst. Podle posledních údajů se za celý rok prodalo celkem 7 200 BEV a 3 500 PHEV. To představuje meziroční nárůst o 25 % u BEV a 20 % u PHEV, což odráží rostoucí zájem spotřebitelů a důvěru v elektrickou mobilitu³²².

Ke konci roku 2023 dosáhl kumulativní počet elektromobilů na českých silnicích významného milníku. V zemi je aktuálně registrováno 25 000 BEV a 15 000 PHEV. Výrazná přítomnost těchto vozidel podtrhuje závazek země ke snižování emisí a přechodu na udržitelná dopravní řešení³²³.

Například hlavní město Praha nedávno zahájilo ambiciózní projekt výměny celé flotily dieselových autobusů za elektrické alternativy do roku 2030, který je financován z úvěru EIB. Cílem projektu je snížit uhlíkovou stopu města o 50 % a zlepšit kvalitu ovzduší pro jeho obyvatele³²⁴. Navíc České dráhy investují do hybridních vlaků, které kombinují elektrický a dieselový pohon, zejména na trasách, které ještě nejsou plně elektrifikovány.

Iniciativy financování udržitelnosti. Kromě vládní podpory je rozvoj čisté mobility v České republice významně podpořen iniciativami financování udržitelnosti. Finanční instituce v zemi si stále více uvědomují potenciál a nutnost investic do zelených technologií a infrastruktury. **Možnosti financování se neomezují pouze na klasické bankovní produkty. NRB poskytuje dotace a záruky klientům leasingových společností, které podporují nákup elektromobilů a instalaci privátních dobíjecích stanic**³²⁵.

Příležitosti a výhody

Produkty financování udržitelnosti nejenže poskytují kapitál na vývoj elektrických vozidel a nabíjecí infrastruktury, ale také přicházejí s výhodnými podmínkami, které odměňují společnosti za plnění konkrétních environmentálních cílů.

Využití financování mezinárodních finančních institucí. EIB a další mezinárodní finanční instituce hrají klíčovou roli tím, že nabízejí nízkouročené půjčky a granty na zelené projekty. Tyto finanční nástroje nejen zvyšují cenovou dostupnost EV a související infrastruktury, ale také urychlují přechod na nízkouhlíkové hospodářství.

Příležitosti pro integrovaný přístup podpory. Vládní politiky zaměřené na poskytování dotací nebo finančních nástrojů mohou také nabídnout daňové pobídky pro čistou mobilitu, které podněcují jak prodejce EV, tak spotřebitele, aby přijali čistší technologie.

Rizika a výzvy

Fragmentovaná podpora. Pro čistou mobilitu je státní podpora rozdělena do různých programů a fondů, z nichž každý má jedinečné podmínky, plánování výzev, hodnocení a také oddělené kanály pro podání žádosti o podporu:

³²¹ <https://alternative-fuels-observatory.ec.europa.eu/transport-mode/road/czech-republic>

³²² <https://scopesdata.com/sustainability-country-information/czechia-2023>

³²³ <https://alternative-fuels-observatory.ec.europa.eu/transport-mode/road/czech-republic>

³²⁴ [https://www.ivecogroup.com/media/brand_press_releases/2023/EMEA-\(anglicky\)/Iveco-Bus/iveco_bus_wins_major_tender_in_the_czech_republic_to_supply_up_to_140_urbanway_articulated_hybrid_prayngue_0_0_0public_to_0_0public_085929T815_lktenvgakw3jji5dpydxixl](https://www.ivecogroup.com/media/brand_press_releases/2023/EMEA-(anglicky)/Iveco-Bus/iveco_bus_wins_major_tender_in_the_czech_republic_to_supply_up_to_140_urbanway_articulated_hybrid_prayngue_0_0_0public_to_0_0public_085929T815_lktenvgakw3jji5dpydxixl)

³²⁵ <https://www.nrb.cz/>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

- **Program Nová zelená úsporám (NZÚ)** poskytuje dotace na výstavbu domácích nabíječek ³²⁶;
- **Modernizační fond** nabízí podporu obcím při budování veřejné infrastruktury pro dobíjení, ale jsou zde omezené prostředky a vysoká administrativní zátěž³²⁷;
- **NPO**³²⁸ podporuje instalace soukromých nabíjecích stanic pouze pro podniky;
- **OPTAK**³²⁹ podporuje pořízení EV a instalaci soukromých dobíjecích stanic pro podniky pouze ve formě záručního finančního nástroje implementovaného NRB;
- **OPD** podporuje výstavbu veřejných dobíjecích stanic podél hlavních dopravních tahů, její realizace je však pomalá a má své vlastní podmínky³³⁰.

I v tomto složitém systému jsou slepá místa, např. domácnosti nedostávají žádnou podporu na pořízení EV, na rozdíl od jiných okolních zemí, jako je tomu v Německu. V zemích EU je taková podpora obvykle poskytována hladce prostřednictvím daňových pobídek.

Neexistuje žádný společný orgán (kromě ústřední vlády), který by koordinoval všechny výše uvedené programy.

Tato roztržičnost ztěžuje potenciálním žadatelům výzkum, který program je pro ně vhodný, a žadatelé často čelí různým požadavkům na stejný typ investice. Rozdělení prostředků mezi tyto programy je rovněž nevyvážené a nedostatečně koordinované.

Sekundární tržní cenová výzva. Leasingové společnosti čelí jedinečnému souboru výzev, pokud jde o cenu EV na sekundárním trhu, a to zejména v situaci, kdy jsou nová elektrická vozidla stále dostupnější a nabízejí delší dojezd než starší modely. Vzhledem k tomu, že počáteční pořizovací cena nových EV klesá, hodnota při opětovném prodeji starších modelů pravděpodobně klesne, což může vést k významným finančním ztrátám pro leasingové společnosti, které spoléhají na to, že zůstatková hodnota těchto vozidel zůstane zisková. Toto znehodnocení ovlivňuje nejen jejich hospodářský výsledek, ale také komplikuje finanční struktury, které nabízejí, a ztěžuje tak prezentaci atraktivních leasingových obchodů zákazníkům.

3.2.9 Cenově dostupné bydlení a udržitelnost

Cenově dostupné bydlení je klíčovou součástí udržitelného rozvoje měst. Jeho cílem je zajistit, aby všichni lidé, bez ohledu na jejich příjem, měli přístup k bezpečným a cenově dostupným domovům. Tento koncept nejen řeší okamžitou potřebu přístřeší, ale také přispívá k socioekonomické stabilitě a udržitelnosti životního prostředí.

Investice do dostupného bydlení jsou obvykle strukturovány kombinací veřejných a soukromých zdrojů financování. Vlády často hrají zásadní roli poskytováním dotací, grantů a nízkoúročených půjček developerům. Běžná jsou také partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem, kdy soukromí developeri realizují výstavbu cenově dostupných bytových projektů s finančními pobídkami nebo regulační podporou od vlády.

Mezinárodní praxe

³²⁶ <https://2014-2021.novazelenausporam.cz/o-novém-programu-zelených-úspor/>

³²⁷ <https://modernisationfund.eu/>

³²⁸ <https://www.planobnovy.cz/>

³²⁹ <https://www.optak.cz>

³³⁰ <https://dotaceu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezní-politika-po-roce-2020/programy/list/op-doprava>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Německo přijalo financování udržitelnosti k podpoře svého sektoru dostupného bydlení. Zelený finanční trh v zemi je silný a řada bank nabízí speciální půjčky na projekty splňující kritéria energetické účinnosti a udržitelnosti. **Německá vláda navíc poskytuje daňové pobídky a záruky investorům, kteří upřednostňují iniciativy zeleného bydlení. Tyto snahy vedly k prudkému nárůstu výstavby cenově dostupných a energeticky účinných domů³³¹.**

Situace v České republice

V České republice je vynaloženo značné úsilí na podporu dostupného bydlení prostřednictvím Státního fondu podpory investic (SFPI). SFPI je klíčovým hráčem ve vývoji dostupného bydlení díky různým finančním nástrojům a programům. Jedním z jejich nejpozoruhodnějších nedávných úspěchů bylo dosaženo prostřednictvím Nástroje pro oživení a odolnost (RRF), jehož cílem je urychlit vytváření udržitelných a cenově dostupných bytových jednotek v celé zemi. Tento nástroj poskytuje 350 mil. EUR ve formě zvýhodněných úvěrů a dotací³³².

SFPI vyčlenila na tyto cíle značné prostředky. Jen v roce 2023 investovala přibližně 163,2 mil. EUR do projektů dostupného bydlení. Tyto prostředky byly směřovány do různých iniciativ, včetně výstavby nových bytových jednotek, renovace stávajících budov za účelem zlepšení energetické účinnosti a vytváření projektů se smíšeným využitím, které zahrnují dostupné bydlení³³³.

Přístup SFPI zahrnuje úzkou spolupráci s partnery z veřejného i soukromého sektoru při navrhování a implementaci finančních nástrojů, které maximalizují dopad jejich investic. SFPI nabízí nízkouročené půjčky a granty developerům, kteří se zavázali stavět dostupné a udržitelné bydlení³³⁴.

Příležitosti a výhody

Dostupné bydlení jako vlajková loď udržitelnosti. Jednou z klíčových výhod pro developery je schopnost postavit cenově dostupné bydlení, které splňuje nebo dokonce překračuje průměrné ekologické standardy. To je prospěšné nejen pro životní prostředí, ale také přidává hodnotu nemovitostem a činí je atraktivnějšími pro budoucí obyvatele, kteří stále více upřednostňují udržitelnost. S podporou SFPI mohou tyto projekty zahrnovat pokročilé energeticky účinné technologie a udržitelné stavební materiály, které mohou časem snížit provozní náklady a zajistit zdravější životní podmínky.

Spolupráce se soukromým sektorem. Vytváření projektů se smíšeným využitím, které vedle běžných možností bydlení zahrnuje i dostupné bydlení, může navíc podpořit integrovanější a odolnější komunity. Developři toho mohou využít tím, že vytvoří živé, víceúčelové prostory, které přitahují různorodou směs obyvatel a podniků, čímž posílí celkovou ekonomickou vitalitu oblasti. Je zde také prostor pro rozvoj partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem (PPP), které mohou dále podporovat tyto integrované a inovativní přístupy k výstavbě dostupného bydlení.

Příležitost pro SFPI v sociálních dluhopisech. Další zajímavou možností pro SFPI je vytvoření vlastního rámce sociálních vazeb. Takový rámec by mohl přilákat novou třídu společensky odpovědných investorů, kteří touží podporovat projekty s jasnými sociálními přínosy. To by nejen poskytlo dodatečné finanční prostředky pro iniciativy v oblasti dostupného bydlení, ale také by posílilo reputaci SFPI jako lídra v oblasti financování udržitelnosti.

³³¹ https://bundesfinanzministerium.de/Content/EN/Standardartikel/Press_Room/Publications/Brochures/sustainable-finance-strategy.html

³³² <https://sfpi.cz/>

³³³ Ibid.

³³⁴ Ibid.

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Rizika a výzvy

Finanční nestabilita a omezené financování. Bez financování udržitelnosti by primárním zdrojem financování projektů dostupného bydlení pravděpodobně zůstaly konvenční půjčky a vládní dotace. To může vést k finanční nestabilitě a omezené dostupnosti finančních prostředků. Tradiční možnosti financování často nestačí uspokojit vysokou poptávku po dostupném bydlení, což vede k výraznému nedostatku bytových jednotek pro rodiny s nízkými a středními příjmy.

Snížený sociální dopad. Absence financování udržitelnosti by mohla vést k rozvoji projektů cenově dostupného bydlení, které plně nezohledňují sociální aspekty budování komunity. Rozvoj smíšeného využití a další iniciativy, které podporují sociální integraci a odolnost, mohou být přehlíženy, což má za následek méně živé a ekonomicky diverzifikované komunity. To by mohlo prohloubit sociální nerovnosti a omezit celkovou kvalitu života obyvatel.

Výzvy při plnění politických cílů. Česká republika si stanovila ambiciózní cíle jak v oblasti dostupnosti bydlení, tak v oblasti ekologické udržitelnosti. Nevyužívání udržitelných financí by mohlo bránit schopnosti země tyto cíle splnit. Nedostatek finančních prostředků a podpory pro projekty cenově dostupného bydlení šetrného k životnímu prostředí by ztížil dosažení předpokládaného snížení emisí uhlíku a zlepšení životní úrovně všech občanů.

3.2.10 Podpora financování udržitelnosti pomocí finančních nástrojů

K podpoře integrace financování udržitelnosti lze použít různé finanční nástroje. Tyto nástroje jsou navrženy tak, aby nasměrovaly kapitál do projektů, které přinášejí jak finanční návratnost, tak pozitivní environmentální a sociální výsledky. Zahrnují mimo jiné zelené dluhopisy, dluhopisy se sociálním dopadem, půjčky spojené s udržitelností a zelené hypotéky. Každý z těchto nástrojů nabízí jedinečné mechanismy a pobídky k přilákání investic do udržitelných projektů a zajišťuje, že finanční prostředky jsou přidělovány efektivně a účelně.

Role národních rozvojových bank v tomto ekosystému je klíčová. Tyto banky jsou zásadní při mobilizaci významných finančních zdrojů a jejich nasměrování k udržitelným projektům, které jsou v souladu s národními a mezinárodními cíli udržitelnosti. **Nabízením ekologických půjček, záruk a dalších finančních produktů pomáhají snižovat riziko a upřednostňovat udržitelné investice soukromých investorů, čímž urychlují další investice do ekologických a sociálně odpovědných projektů.** Národní rozvojové banky rovněž hrají klíčovou roli při provádění vládních politik a iniciativ zaměřených na podporu udržitelného rozvoje, přičemž zajišťují dostupnost a účinnost zavedených finančních mechanismů.

Mezinárodní praxe

Německá rozvojová banka KfW Bankengruppe má dlouhodobou strategii na podporu přechodu k udržitelné ekonomice financováním energetické účinnosti, obnovitelných zdrojů energie a průmyslových inovací. V roce 2022 KfW poskytla více než 33 mld. EUR na projekty související s ochranou klimatu a životního prostředí³³⁵.

Nabízí například tyto produkty:

- **Program energetické účinnosti KfW:** Tento program poskytuje půjčky s nízkými úrokovými sazbami na projekty zaměřené na energetickou účinnost budov a průmyslových procesů³³⁶.

³³⁵ <https://www.kfw.de/kfw.de.html>

³³⁶ [https://www.kfw.de/PDF/Download-Center/F%C3%B6rderprogramme-\(Inlandsf%C3%B6rderung\)/PDF-Dokumente/6000003416_M_292_293_EEP_Produktion.pdf](https://www.kfw.de/PDF/Download-Center/F%C3%B6rderprogramme-(Inlandsf%C3%B6rderung)/PDF-Dokumente/6000003416_M_292_293_EEP_Produktion.pdf)

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

- **KfW Renewable Energy:** Tento program nabízí financování výstavby zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů, jako jsou větrné a solární elektrárny³³⁷.
- **KfW Innovation and Digitalization:** Tento program podporuje digitální a inovativní projekty, které přispívají k dekarbonizaci průmyslu³³⁸.

Francouzská rozvojová banka Bpifrance hraje klíčovou roli v podpoře udržitelných projektů prostřednictvím financování malých a středních podniků (MSP) a inovací. Její strategie zahrnuje podporu transformace energetiky, zejména v oblasti průmyslu a dopravy. Do roku 2022 vyčlenila Bpifrance³³⁹ více než 7 mld. EUR na udržitelné projekty. Nabízí například tyto produkty:

- **Zelené půjčky (Prêts Verts)**³⁴⁰: Poskytují financování až do výše 5 mil. EUR na projekty, které přispívají ke snížení emisí CO₂, zlepšování energetické účinnosti a využívání obnovitelných zdrojů energie.
- **Klimatický plán:** Bpifrance nabízí financování projektů, které jsou v souladu s cíli Pařížské dohody a podporují inovace v zelených technologiích³⁴¹.

Situace v České republice

Národní rozvojová banka v ČR se zaměřuje na podporu MSP, včetně financování projektů zaměřených na energetickou účinnost a technickou pomoc prostřednictvím iniciativy ELENA³⁴². Objem poskytnutého financování je však ve srovnání s rozvojovými bankami v jiných zemích menší. Objem financování udržitelných projektů v České republice je omezenější; v roce 2022 poskytla NRB³⁴³ na projekty související s úsporami energie přibližně 40,8 mil. EUR, což je výrazně méně než objemy ve výše uvedených zemích³⁴⁴.

NRB nabízí následující udržitelné finanční produkty:

- **Úvěr na úsporu energií:** Poskytuje úvěry s nižší úrokovou sazbou na projekty zaměřené na úspory energie s dotační složkou.
- **Záruka čisté mobility:** Poskytuje záruku na leasing s dotační složkou, je k dispozici pouze pro firmy a živnostníky.

SFŽP také poskytuje podporu prostřednictvím zvýhodněných finančních nástrojů v oblasti udržitelnosti³⁴⁵. Spolupracuje zejména se spořitelny v programu Oprav dům po babičce³⁴⁶.

SFPI je aktivním hráčem na poli finančních nástrojů v dostupném bydlení, jak je podrobněji popsáno výše.

³³⁷ [https://www.kfw.de/PDF/Download-Center/F%C3%B6rderprogramme-\(Inlandsf%C3%B6rderung\)/PDF-Dokumente/6000000178_M_270_EE-Standard.pdf](https://www.kfw.de/PDF/Download-Center/F%C3%B6rderprogramme-(Inlandsf%C3%B6rderung)/PDF-Dokumente/6000000178_M_270_EE-Standard.pdf)

³³⁸ [https://www.kfw.de/PDF/Download-Center/F%C3%B6rderprogramme-\(Inlandsf%C3%B6rderung\)/PDF-Dokumente/6000004011_M_380_390_391.pdf](https://www.kfw.de/PDF/Download-Center/F%C3%B6rderprogramme-(Inlandsf%C3%B6rderung)/PDF-Dokumente/6000004011_M_380_390_391.pdf)

³³⁹ https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.bpifrance.fr/download/media-file/77985&ved=2ahUKEwiTqYDL07mlAXb87sIHxHTGQQAvgVnoECHtGQawaQbVnoE_ZoKj_aYSkIV

³⁴⁰ <https://www.bpifrance.fr/catalogue-offres/pre-vert>

³⁴¹ <https://www.bpifrance.fr/nous-decouvrir/bpifrance-banque-du-climat>

³⁴² <https://www.nrb.cz/>

³⁴³ <https://www.nrb.cz/produkt/uspory-energie/nove-uspory-energie-optak/>

³⁴⁴ Ibid.

³⁴⁵ <https://www.sfzp.cz/>

³⁴⁶ <https://mmr.gov.cz/cs/narodni-dotace/podpora-a-rozvoj-regionu/podpora-rozvoje-regionu-2023/podpora-obnovy-a-rozvoje-venkova>

Příležitosti a výhody

Posílení role NRB a státních fondů. NRB má potenciál stát se klíčovým hráčem na poli financování udržitelnosti v České republice. Tato role by spočívala v úzké spolupráci se Státním fondem životního prostředí (SFŽP)³⁴⁷ a dalšími veřejnými i soukromými subjekty. **Pro NRB by byla zásadní spolupráce s komerčními bankami,** zejména při podpoře malých a středních podniků a větších firem, které realizují udržitelné projekty.

Kromě toho mohou NRB a státní fondy využít své jedinečné pozice k přilákání mezinárodního financování a investic. Podporou a implementací udržitelných projektů mohou získat přístup ke globálním zeleným fondům, iniciativám v oblasti financování klimatu a partnerství s mezinárodními organizacemi věnujícími se udržitelnosti. Tento příliv vnějšího kapitálu nejen posiluje místní trh financování udržitelnosti, ale také zvyšuje důvěryhodnost a dosah těchto institucí.

Zvýhodněné podmínky financování. Další významnou výhodou je schopnost NRB a státních fondů nabízet finanční produkty šité na míru potřebám udržitelných projektů. To zahrnuje nabízení dlouhodobých úvěrů s výhodnými podmínkami a specializovaných úvěrových linek, které komerční banky nemusí poskytovat. Tyto finanční nástroje jsou zásadní pro překonání počátečních vysokých nákladů spojených s udržitelnými projekty, a tím povzbudí více podniků, aby se pustily do ekologických iniciativ. Tyto iniciativy rovněž využívají komerční banky jako přirozené kanály k dosažení finančních prostředků až ke konečným příjemcům.

Rizika a výzvy

Omezené možnosti financování a nedostatek dlouhodobé strategie. NRB by se zaměřovala výhradně na podporu udržitelných projektů, což by umožnilo rozšíření kapacit a finančních zdrojů. V současné době však NRB čelí několika výzvám. Vlastní kapacity a finanční zdroje jsou omezené, a i přes svůj význam patří k nejmenším bankám v České republice. Aby byl proces transformace úspěšný, je nezbytné, aby NRB měla důvěryhodnou a dobře strukturovanou strategii zahrnující upřednostňování vývoje produktů NRB a plánování zdrojů. Navrhovaná státní záruka ve výši 4 mld. EUR na závazky NRB může situaci pomoci zlepšit. Nicméně, protože se nepředpokládá, že bude zaměřena výhradně na udržitelné aktivity, lze očekávat pouze omezený dopad této akce na rozvoj financování udržitelnosti a na uzavření finanční mezery ve výši 67 mld. EUR do roku 2030, jak je uvedeno v kapitole 3.6³⁴⁸.

NRB má potenciál stát se klíčovým hráčem v oblasti financování udržitelnosti, její úspěch však bude záviset na vytvoření důvěryhodné strategie, rozšiřování kapacit a efektivní spolupráci s komerčními bankami a dalšími partnery. Inspirace z praxe v Německu, Francii, Nizozemsku a Polsku ukazuje, že státem vlastněné banky mohou hrát zásadní roli při podpoře udržitelného rozvoje, pokud jsou dobře organizované a strategicky zaměřené.

Neochota využívat komerční banky jako finanční zprostředkovatele. Spolupráci se soukromými finančními institucemi prostřednictvím finančních nástrojů využívaly státní instituce při rozdělování podpory na udržitelné projekty zatím jen velmi omezeně. Model „fondu fondů“ dokáže v praxi velmi efektivně rozdělovat podporu a motivovat své klienty k investicím do udržitelnosti, jak ukazují příklady z jiných zemí včetně sousedního Německa. Struktura fondu fondů zahrnuje svěřením implementační role soukromým finančním institucím, které mají dlouhodobý vztah se svými klienty a robustní komunikační kanály. Národní rozvojové finanční instituce v EU působí především jako poskytovatelé zelených úvěrových linek, globálních záruk a protizáruk, přičemž práci s jednotlivými klienty přenechávají soukromému sektoru. Takový systém je efektivnější, levnější a rychlejší než model převládající v České republice, kdy každý jednotlivý žadatel musí žádat o podporu u státní instituce.

³⁴⁷ <https://www.sfzp.cz/>

³⁴⁸ <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/v-mediich/2023/spojme-se-s-ceskou-exportni-bankou-rika-51750>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Nesoulad se standardy. Vzhledem k tomu, že současná nabídka financování udržitelnosti NRB využívá financování EU, jsou podmínky financování v souladu se specifickými požadavky programů EU namísto široce uznávaných standardů financování udržitelnosti, jako je taxonomie EU. To může později vést k nesouladu produktů NRB s očekáváním komerčních bank jako finančních zprostředkovatel³⁴⁹.

Odrážování soukromých investorů. Nedostatečná podpora projektů udržitelnosti by navíc mohla odradit soukromé investice, protože investoři v jiných zemích se často spoléhají na podporu a stabilitu ze strany státních bank. Bez aktivní účasti NRB by finanční trh mohl zůstat opatrný ohledně dlouhodobé životaschopnosti zelených projektů, čímž by se brzdil příliv tolik potřebného kapitálu do tohoto kritického sektoru.

Fragmentovaná podpora. Absence strategického a dobře strukturovaného přístupu ze strany NRB by navíc mohla vést k roztržitému úsilí, které neřeší komplexní potřeby udržitelného rozvoje. To by mohlo vést k neefektivitě, duplicitnímu úsilí a nesprávné alokaci zdrojů, což by v konečném důsledku podkopalo širší cíle udržitelnosti a ochrany životního prostředí.

Omezení myšlení. Dalším velkým problémem je odpor vůči změnám uvnitř instituce. Posun od konvenčních modelů financování k těm, které upřednostňují udržitelnost, zahrnuje změnu hluboce zakořeněných postupů a myšlení. Taková transformace vyžaduje komplexní školicí programy, neustálé učení a ochotu přijímat inovativní finanční nástroje šité na míru zeleným iniciativám.

3.7.5 Technická asistence

Technická asistence států, jako jsou regionální dekarbonizační centra doporučená Evropskou komisí, a asistence mezinárodních finančních institucí, jako jsou EIB³⁵⁰ a EBRD³⁵¹, mohou bankám a dalším finančním institucím výrazně pomoci zvýšit objem financování udržitelnosti.

Mezinárodní praxe

EIB a EBRD hrají klíčovou roli v podpoře financování energetických úspor a udržitelnosti v Evropě, zejména poskytováním technické asistence státům, bankám a dalším finančním institucím.

Program technické asistence EIB Green Gateway je určen na podporu přechodu na nízkouhlíkové hospodářství tím, že pomáhá finančním zprostředkovatelům skupiny EIB při přípravě a realizaci projektů, které přispívají k úsporám energie a udržitelnosti. Tento program nabízí komplexní škálu služeb, včetně studií proveditelnosti, strukturování projektů a identifikace vhodných finančních nástrojů. Iniciativa Green Gateway si klade za cíl zmírnit rizika a zvýšit úspěšnost udržitelných projektů poskytováním odborného vedení a řešení na míru. Slouží jako zásadní kanál pro nasměrování investic do obnovitelné energie, energetické účinnosti a dalších projektů šetrných ke klimatu, čímž se prosazují zastřešující cíle EU v oblasti životního prostředí.

EBRD se zaměřuje na financování udržitelných projektů v zemích střední a východní Evropy, včetně Česka. EBRD poskytuje podporu bankám a dalším finančním institucím v oblasti rizik ESG, financování zelené energie a technické pomoci. EBRD také spolupracuje s vládami a soukromým sektorem na vytvoření vhodného regulačního rámce pro rozvoj udržitelných projektů.

³⁴⁹ https://www.ndb.int/wp-content/uploads/2020/05/2020_FC22_AI13_018_b-NDB-Sustainable-Financing-Policy-Framework.pdf

³⁵⁰ <https://www.eib.org/en/index>

³⁵¹ <https://www.ebrd.com/home>

Situace v České republice

Technická asistence EIB prostřednictvím programu ELENA již realizovala 6 projektů v České republice prostřednictvím hlavního města Prahy, NRB, Středočeského kraje, Komerční banky a MPO s celkovou očekávanou investicí 685 mil. EUR³⁵². ELENA je společná iniciativa EIB a Evropské komise, která poskytuje technickou asistenci při přípravě energeticky účinných projektů na místní úrovni. ELENA se zaměřuje na podporu veřejných a soukromých subjektů při realizaci projektů zaměřených na zvyšování energetické účinnosti, využívání obnovitelných zdrojů energie a udržitelnou dopravu. Program pokrývá až 90 % nákladů na technickou podporu, jako jsou studie proveditelnosti, technická příprava projektů, administrativní náklady a další klíčové kroky před samotným financováním projektu³⁵³.

Příležitosti a výhody

Klíčové oblasti, kde může technická asistence pomoci přístupu k financování udržitelnosti, jsou:

Snížení rizika. Kvalitní technická asistence pomáhá snižovat rizika spojená s financováním energetických úspor a udržitelných projektů. Prostřednictvím podrobných studií a analýz mohou banky lépe pochopit ekonomickou návratnost těchto projektů a přizpůsobit své úvěrové podmínky.

Přístup k financím. Projekty připravované s podporou technické asistence mají vyšší šanci na získání financování, protože jsou strukturované a splňují požadavky finančních institucí. To je důležité zejména pro malé a střední podniky, které často nemají dostatečné kapacity na přípravu složitých projektů.

Podpora inovací. Technická asistence podporuje zavádění inovativních řešení v oblasti energetiky a udržitelnosti. Díky tomu mohou banky financovat projekty, které přinášejí nové technologie a přístupy a podporují přechod na nízkouhlíkové hospodářství.

Rizika a výzvy

Neshodné projekty. Nedostatek odborného vedení může vést ke špatně strukturovaným projektům, které nesplňují přísná kritéria stanovená finančními institucemi. To může mít za následek nižší šance na získání potřebného financování, což se dotkne zejména malých a středních podniků nebo obcí, které často nemají vnitřní zdroje na zvládnutí složitých projektových požadavků.

Sladění projektů s taxonomií EU pro udržitelné činnosti se stává obtížnějším. **Bez specializované podpory mohou mít projekty potíže s prokázáním souladu s taxonomií EU, a proto se jim nepodaří přilákat zelené financování nebo investice.** Tento nesoulad může také vést k rizikům reputace, protože zúčastněné strany stále více požadují transparentnost a dodržování uznávaných standardů udržitelnosti.

Pomalé přijímání inovací. Absence technické pomoci může bránit inovacím v udržitelných technologiích a přístupech. V oblasti energetiky a udržitelnosti, kde je rychlý pokrok nezbytný pro přechod na nízkouhlíkové hospodářství, může nedostatek podpory brzdit vývoj a provádění nových účinných řešení. V důsledku toho by mohlo dojít ke zpoždění širšího cíle, kterým je dosažení udržitelného nízkouhlíkového hospodářství, s významnými dlouhodobými dopady jak na životní prostředí, tak na hospodářství.

3.8 Budování kapacit v oblasti udržitelnosti

Hlavní překážkou rozvoje robustního a důvěryhodného finančního ekosystému je nedostatek povědomí, odpovídajících dovedností a schopností. Dosažení finanční gramotnosti v oblasti udržitelnosti je zásadní

³⁵² <https://www.eib.org/en/products/advisory-services/elena/map.htm>

³⁵³ <https://www.eib.org/en/products/advisory-services/elena/index>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

pro vytvoření odolného finančního sektoru. Komplexní porozumění konceptům, cílům, obsahu a datům udržitelného přechodu je životně důležité mezi finančníky, podniky a státními úředníky, aby umožnili informovaná investiční rozhodnutí a zmírnili rizika greenwashingu.

Mezinárodní praxe

Německá vláda zřídila nezávislý Poradní výbor pro financování udržitelnosti s 34 členy z finančního sektoru, reálné ekonomiky, akademické obce a občanské společnosti. Výbor radí německé vládě při rozvoji její strategie financování udržitelnosti a podporuje dialog mezi různými skupinami zainteresovaných stran. Kromě toho Nizozemská národní banka vytvořila platformu pro financování udržitelnosti, aby zvýšila povědomí o financování udržitelnosti a jeho implementaci. Podpora vědy a výzkumu je navíc základním prvkem iniciativ německé vlády, například prostřednictvím financování výzkumné platformy financování udržitelnosti.

Situace v České republice

Rozvoj finančního vzdělávání v oblasti udržitelnosti v České republice je stále v rané fázi, i když vykazuje slibné známky růstu. Objevily se iniciativy jako specializované obory, magisterské programy a instituty věnované financování udržitelnosti, které představují počáteční kroky k vybudování robustního vzdělávacího rámce v této oblasti. Vzhledem k tomu, že povědomí o principech ESG stále roste, je pravděpodobné, že se toto úsilí bude rozšiřovat a podporovat komplexnější porozumění praktikám financování udržitelnosti mezi studenty i profesionály.

Ministerstvo financí položilo základy financování udržitelnosti spuštěním platformy v roce 2023. Tato iniciativa si klade za cíl centralizovat informace a zdroje související s financováním udržitelnosti a nabízí jednotné kontaktní místo pro zúčastněné strany, včetně zástupců soukromého i veřejného sektoru. Tím, že platforma poskytuje přístup k množství znalostí, usnadňuje diskusi a informované rozhodování a zároveň zlepšuje porozumění principům ESG mezi účastníky finančního trhu. Platforma je připravena hrát klíčovou roli při podpoře financování udržitelnosti, podpoře dialogu mezi zúčastněnými stranami a urychlení integrace udržitelnosti ve finančním sektoru v České republice.

Pozitivním signálem v oblasti informovanosti je také to, že **MF hodlá v druhé polovině roku 2024 zveřejnit komplexní webovou stránku s informacemi o financování udržitelnosti na jednom místě.**

Česká národní banka připravuje metodické a výkladové dokumenty jako přehled aktuálních oficiálních informací. Dále se plánuje poskytování materiálů pro diskuse a účastníkům finančního trhu³⁵⁴.

Česká bankovní asociace pořádá ESG semináře³⁵⁵. Tyto semináře popisují globální kontext ESG a důsledky pro udržitelnost v Evropě a České republice. Zaměřuje se na praktické iniciativy související s udržitelností a zdůrazňuje klíčovou roli bankovního sektoru při převádění teorie ESG do praxe a zavádění rámců výkaznictví, hodnocení ESG a využívání dat ESG v bankovníctví³⁵⁶.

Pokud jde o vysokoškolské vzdělávání, instituce začínají dláždít cestu financování udržitelnosti a environmentálním studiím. **Magisterský obor Udržitelnost a environmentální inženýrství**³⁵⁷ na Vysoké škole chemicko-technologické v Praze nabízí studentům komplexní znalosti v předmětech, jako je environmentální chemie, mikrobiologie a technologie nakládání s odpady. Mezitím Česká zemědělská univerzita poskytuje

³⁵⁴ <https://www.cnb.cz/cs/>

³⁵⁵ <https://www.cbaeducaplus.cz/esg-seminar-novinky-v-esg/>

³⁵⁶ <https://cbaonline.cz/esg-seminar-2023>

³⁵⁷ <https://study.vscht.cz/bachelor-master-information/master-programmes/an208>

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

magisterský titul v oboru Environmentálního modelování. Jiné univerzity v současnosti vyvíjejí a zavádějí programy související s udržitelností.

Na Vysoké škole ekonomické v Praze slouží **Institut udržitelných financí** jako centrum pro studenty a odborníky se zájmem o financování udržitelnosti. Institut, působící napříč vzdělávacími, pedagogickými a výzkumnými pilíři, organizuje akce jako ESG Summit a nabízí certifikované ESG školení pro instituce.

Vysoká škola ekonomická v Praze dále vyvíjí magisterský titul v oboru udržitelnosti, který nabídne komplexnější a hlubší průzkum udržitelných postupů. Zahájení magisterského studia je naplánováno na září 2025.

Příležitosti a výhody

Role platformy financování udržitelnosti. Platforma může hrát důležitou roli v zapojení zainteresovaných stran prostřednictvím zvyšování povědomí a urychlení spolupráce mezi finančními profesionály a zástupci z veřejného a soukromého sektoru.

Školení a budování kapacit v klíčových institucích. Posilování vzdělávání a rozvoj kapacit relevantních pracovníků v klíčových institucích, jako jsou ČNB, NRB a příslušná ministerstva (MF, MPO, MD), může zvýšit informovanost a podpořit aktivní zapojení. To zahrnuje nejen vzdělávání o úloze financí v přechodu na udržitelnou ekonomiku, ale také svolávání zúčastněných stran za účelem vytvoření společného porozumění a vize udržitelnosti.

Rizika a výzvy

Průměrná úroveň znalostí udržitelnosti a zapojení managementu napříč reálnou ekonomikou. Průzkumy a workshopy se zúčastněnými stranami v rámci projektu ukazují, že koncept ESG a jeho následné uplatnění ve financování udržitelnosti stále není vnímáno vedením mnoha podniků v reálné ekonomice jako faktor vedoucí k budoucímu úspěchu a konkurenceschopnosti, zejména ze strany podniků s českým kapitálem a malých a středních podniků. Budování kapacit v oblastech udržitelnosti a financování udržitelnosti není považováno za prioritu, což vede k nedostatečnému počtu odborníků ve společnostech.

Chybí národní centrum excelence pro udržitelné finance. Česká republika postrádá národní veřejný institut, který by se zavázal urychlit přechod k ekologicky udržitelné a odolné ekonomice na základě průběžného odborného a vědeckého výzkumu. Pokud se centrum excelence nezaměří na efektivní směřování kapitálu k dosažení výsledků v reálné ekonomice, které by vedly k vytváření vysoce hodnotných pracovních míst a zvyšování prosperity pro všechny, bude mít Česká republika potíže s katalyzováním rozsáhlých investic do udržitelnosti.

4 Bariéry a výzvy

Tato závěrečná kapitola Diagnostické zprávy obsahuje výše uvedené výzvy a rizika. Pro snazší orientaci jsou výzvy seskupeny do pěti tematických a sektorových pilířů podle oblastí použitých i v předchozí kapitole. Každý pilíř se zabývá konkrétními problémy souvisejícími s příslušnými oblastmi, což umožňuje cílené a podrobné zkoumání souvisejících složitostí.

Obrázek 10: Pět tematických a odvětvových pilířů výzev financování udržitelnosti v České republice

1. ESG data, řízení rizik a zveřejňování

- Vykazování a zveřejňování udržitelnosti
- ESG řízení rizik a kapitálové požadavky

2. Produkty udržitelného financování

- Zelené dluhopisy
- Finance spojené s udržitelností
- Zelené půjčky a zelené hypotéky
- Přechodové finanční produkty
- Sociální dluhopisy
- Hodnocení ESG
- Udržitelnost a pojištění
- Certifikace produktů udržitelného financování

3. Veřejný sektor

- Zelené rozpočtování
- Suverénní zelené dluhopisy
- Transparentní investiční prostředí a udržitelnost
- Podpora financování rozvoje udržitelné infrastruktury
- Udržitelné veřejné zakázky
- Udržitelnost a společnosti se státní účastí
- Obce, kraje a financování udržitelnosti

4. Nefinanční podniky a udržitelné finance

- Udržitelnost a velké podniky
- Udržitelnost a malé a střední podniky

5. Motivování soukromého sektoru k investicím do udržitelných aktivit

- Podpora rozvoje obnovitelných zdrojů energie
- Energetická účinnost a EPC
- Čistá mobilita
- dostupné
- Podpora udržitelného financování pomocí finančních nástrojů
- Technická asistence
- Budování kapacit v oblasti udržitelnosti

Finanční instituce v České republice čelí několika výzvám souvisejícími s **ESG daty, řízením rizik a zveřejňováním informací**. Mezi tyto výzvy patří nedostatečný přístup k vysoce kvalitním, ověřeným údajům veřejného sektoru, které jsou nezbytné pro dodržování předpisů, což ovlivňuje jejich schopnost přesně vyhodnotit klimatická rizika a zajistit financování. Nejednotnost přijímání kritérií ESG a dokumentace mezi evropskými bankovními skupinami vede k neporovnatelným údajům a zvýšené administrativní zátěži. Vytvářející se předpisy navíc vyžadují neustálé přizpůsobování, což přináší dodatečné náklady a komplikuje strategické plánování. Složitost dále zvyšují technologické a infrastrukturní výzvy, protože banky musí neustále investovat do systémů pro integraci ESG dat. Rozdílná implementace taxonomie EU v jednotlivých členských státech vytváří nesourodá data, což komplikuje srovnávání a hodnocení projektů.

Vývoj a využití finančních **produktů zohledňující prvky udržitelnosti** se v České republice potýká s výraznými překážkami. Zelené dluhopisy čelí obtížím kvůli nedostatku strategického plánování udržitelnosti a potřebě robustního rámce ESG. Financování spojené s udržitelností brání absence standardizovaných rámců a benchmarků, což ztěžuje přilákání investorů zaměřených na ESG. Tyto problémy zpomalují zavádění zelených technologií a postupů, což v konečném důsledku ovlivňuje tempo inovací a konkurenceschopnost na českém trhu ve srovnání s vyspělejšími trhy, jako jsou Nizozemsko a Německo.

Pokud jde o výzvy **ve veřejném sektoru**, Česká republika vykazuje opožděnou a omezenou aktivitu v oblasti udržitelnosti, která se primárně zaměřuje na transpozici legislativy EU bez včasné implementace nebo soudržné národní strategie. To má dopad na srozumitelnost a dlouhodobé plánování soukromého sektoru. Národní rámec pro financování udržitelnosti je nedostatečně rozvinutý, chybí mu koordinace a proaktivní spolupráce, zatímco značné rozpočtové deficity ohrožují ekonomickou stabilitu a fiskální udržitelnost. Neefektivita v rozpočtování omezuje fiskální flexibilitu, což představuje riziko pro esenciální veřejné služby a ekonomickou schopnost reagovat. Absence systematického přístupu ke změně klimatu a přechodu na nízkouhlíkové hospodářství by mohla vést k vyšším nákladům na obsluhu státního dluhu a snížení tržního financování. Klesající daňové příjmy z fosilních paliv a nové požadavky na podávání zpráv o dotacích škodlivých pro životní prostředí navíc zdůrazňují potřebu podrobnějšího zveřejňování státních výdajů v environmentálních souvislostech.

Nefinanční podniky čelí při přijímání financování udržitelnosti několika výzvám, včetně nedostatečného povědomí o jeho dlouhodobých výhodách, kulturního odporu v tradičních českých podnicích a složitosti vyvíjejících se regulací udržitelnosti. Překážkou je také přístup ke spolehlivým datům ESG pro měření a podávání zpráv o udržitelnosti. Taxonomie EU má na podniky dvojitý dopad a je vnímána jako příležitost i výzva. Pro malé a střední podniky ztěžuje integraci nedostatek zdrojů a standardizovaných řešení pro výkaznictví ESG, což zdůrazňuje potřebu vzdělávání, aby byly splněny regulační požadavky a přístup k financování udržitelnosti.

Výzvy v **motivaci soukromého sektoru k investicím do udržitelných aktivit** v České republice zahrnují roztržštěnou státní podporu obnovitelných zdrojů energie (OZE), energetické účinnosti a čisté mobility. U fotovoltaických projektů se objevují překážky financování kvůli neochotě bank absorbovat tržní rizika související s cenou elektřiny, nedostatečnými investičními dotacemi a složitostí zajišťování smluv o nákupu elektřiny (PPA) nebo rozdílových smluv (CfD). Kromě toho se podniky potýkají s nadměrnými náklady na integraci obnovitelných zdrojů energie do sítě, právními a rozpočtovými omezeními, která brání poskytování energetických služeb se zaručeným výsledkem (EPC) pro budovy ve vlastnictví státu, a dopadem klesající hodnoty prodeje elektrických vozidel (EV) na ziskovost a možnosti financování leasingových společností. Chybí také robustní finanční nástroje a rámec přizpůsobený taxonomii EU.

4.1 ESG data, řízení rizik a zveřejňování

4.1.1 Vykazování a zveřejňování udržitelnosti

Nedostatek přístupu k údajům veřejného sektoru pro vytváření kritérií. Finančním institucím a dalším subjektům, na které se vztahují požadavky taxonomie EU, často nejsou poskytována kvalitní, ověřená data v potřebné

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

strukturu, podrobnosti a souladu s regulačními standardy. Tyto informace by měl poskytovat zdarma stát nebo případně společnosti s oznamovací povinností podle CSRD. Finančním institucím v České republice chybí dostupná data, metodiky a metriky či jiné formy toku informací ze strany státu, například z pohledu výkladu taxonomie EU v povolovacích řízeních a klimatických dat pro řízení klimatických rizik.

Omezený přístup k financím. Pokud by banky neměly spolehlivé primární údaje například o klimatických a jiných ESG rizicích v konkrétním odvětví, jako je zemědělství, používaly by pro klasifikaci segmentů celého portfolia proxy nebo pouze kódy NACE. To by logicky vedlo ke snížení financování s cílem optimalizovat uhlíkovou stopu portfolia do roku 2030 nebo 2050 a zvýšit poměr zelených aktiv bez ohledu na reálné podmínky jednotlivých klientů. Čím nižší je kvalita dat pro hodnocení rizika ESG, tím vyšší je cena a nižší dostupnost financování.

4.1.2 ESG řízení rizik a kapitálové požadavky

Různé přístupy a dokumentace. Přijetí kritérií ESG se u velkých evropských bankovních skupin výrazně liší, což vede k nejednotnosti požadavků na dokumentaci kladených na klienty. Zatímco proces úvěrového rizika je vysoce standardizován a odpovídá regulacím ČNB, u ESG rizik tomu tak není. Česká republika se potýká s nedůsledností a nedostatkem jasných pokynů. Tento nepoměr činí data a dokumenty od klientů nesrovnatelnými a nekompatibilními (s výjimkou dotazníku ESG), čímž zpomaluje financování udržitelných projektů a zvyšuje administrativní zátěž pro všechny zúčastněné strany. To je patrné zejména v oblastech, jako je energetická účinnost budov a prokázání plnění kritérií udržitelnosti v zemědělství.

Vyvíjející se regulace. Banky se musí neustále přizpůsobovat novým předpisům a standardům, což může narušit obchodní operace a strategické plánování. Tato nejistota může také ovlivnit důvěru investorů, což bankám ztíží přilákat kapitál pro udržitelné projekty. Pohyb ve složitém regulačním prostředí ESG a řízení klimatických rizik může být skličující. Nedodržování vyvíjejících se předpisů může vést k právním postihům, finančním ztrátám a poškození dobrého jména. Banky musí investovat do programů dodržování předpisů a zajistit, aby jejich postupy byly v souladu s domácími i mezinárodními standardy. To vytváří dodatečné náklady na poradenství a brzdí interní rozhodovací procesy.

Technologické a infrastrukturní výzvy. Implementace ESG a řízení klimatických rizik vyžadují investice do technologií a infrastruktury pro finanční instituce. České banky již značně investovaly do modernizace svých stávajících nebo nově zaváděných systémů na podporu integrace ESG dat a analytik. Vyvíjející se regulace přináší bankám dodatečné náklady na přizpůsobení jejich systémů novým podmínkám.

4.1.3 Implementace taxonomie EU

Harmonizované, nikoli jednotné podmínky. V každém členském státě se prokazování souladu na úrovni projektu s taxonomií EU provádí jiným způsobem. To vede k nesourodným a často neporovnatelným datům, což komplikuje situaci jak společnostem, tak finančním institucím, které musí projekty posuzovat podle těchto pravidel. České regulace a technické normy zatím většinou nezohledňují taxonomii EU, jako jsou PENB, pravidla ochrany biodiverzity a mnoho dalších. Další složitostí je například dodržování standardů udržitelnosti Evropské investiční banky (EIB), které také nejsou 100 % v souladu s taxonomií EU, což komplikuje přijímání nových rámcových úvěrů EIB a dalších úvěrových nástrojů.

Chybějící metriky udržitelnosti v technických normách. Taxonomie EU vyžaduje komplexní podávání zpráv o snižování emisí a udržitelném využívání zdrojů. Česká legislativa týkající se technických materiálů a výrobních procesů se však nezaměřuje na metriky udržitelnosti. Tento rozpor vede ke zmatkům a značné administrativní zátěži pro udržitelné projektové řízení a přístup k financím ve zpracovatelském průmyslu.

4.2 Produkty financování udržitelnosti

Vyšší kapitálové náklady pro české firmy. Investoři stále více upřednostňují udržitelnost, a tak společnosti, které tato kritéria nesplní, mohou čelit vyšším výpůjčním nákladům nebo mohou být vyloučeny z určitých možností financování. To by mohlo mít za následek konkurenční nevýhodu na domácí i mezinárodní úrovni.

Ztráta konkurenceschopnosti. Navíc s rostoucí celosvětovou poptávkou po udržitelných postupech se preference spotřebitelů posouvají směrem k ekologicky a sociálně odpovědným produktům a službám. Společnosti, které se s těmito preferencemi neshodují, riskují ztrátu podílu na trhu a poškození pověsti. Tento posun by mohl být zvláště výrazný v kritických odvětvích, jako je výroba, energetika a doprava.

4.2.1 Zelené dluhopisy

Nedostatek komplexního plánování udržitelnosti. Kritickým problémem omezené emise zelených dluhopisů je nedostatek komplexních strategií udržitelnosti mezi českými společnostmi. Mnoho podniků má potíže s identifikací vhodných udržitelných projektů, které by nasměrovaly výnosy ze zelených dluhopisů. Tato mezera je často způsobena převládajícím zaměřením na produkci náročnou na uhlík, která není v souladu s cíli financování udržitelnosti. Financování spojené s udržitelností (viz níže) může být pro takové společnosti stále dostupné, ale nedostatek strategického přístupu k udržitelnosti brání využití těchto zdrojů financování. Pro efektivní využití výnosů ze zelených dluhopisů je nezbytný rozvoj robustních strategií udržitelnosti v rámci společností.

Chybí kritické množství udržitelných projektů splňujících normy. Vzhledem k tomu, že standardy zelených dluhopisů vyžadují vytvoření mechanismů pro ověření, že projekty splňují přísná environmentální kritéria stanovená těmito standardy, musí mít emitent ve společnosti již vytvořený robustní rámec ESG, aby mohl vážně uvažovat o nasazení zelených dluhopisů jako zdroje financování. Pro efektivní využití výnosů musí být také předem připraven dlouhodobý investiční plán v souladu s vybraným standardem. Je také důležité zmínit dodatečné náklady na nastavení a sledování rámce zelených dluhopisů, které obvykle dosahují stovek tisíc eur. Tyto náklady jsou opět nižší pro společnosti, které již mají dobře zavedené plány týkající se udržitelnosti a zavedené výkaznictví.

4.2.2 Finance spojené s udržitelností

Standardizace rámců. Bez jasných měřítek a konzistentního reportingu se společnosti snaží prokázat své iniciativy v oblasti udržitelnosti, což ztěžuje přilákání investorů zaměřených na ESG. Absence těchto rámců zhoršuje již tak nízké povědomí o ESG mezi českými podniky a vytváří začarovaný kruh nedostatečné výkonnosti v metrikách udržitelnosti.

Pomalejší přechod zelené tranzice. Nedostatečné financování udržitelnosti by mohlo zpomalit rozvoj zelených technologií a postupů. Protože společnosti mají potíže se získáváním financí na své ekologické a sociální iniciativy, může se celkové tempo inovací v těchto oblastech zpomalit. Tato stagnace by pro Českou republiku znamenala obtížnější udržení kroku s vyspělejšími trhy, jako jsou Nizozemsko a Německo, kde jsou finance pro udržitelnost pokročilejší a rozšířenější.

4.2.3 Zelené půjčky a zelené hypotéky

Nedostatek standardizace a vyšší transakční náklady. Výzvy při zvyšování objemu zelených hypoték a úvěrů zahrnují překonání vysokých počátečních nákladů a složitost přechodu na ekologičtější provoz. Banky musí investovat do vzdělávání svých zákazníků a vývoje atraktivních finančních produktů, které tyto náklady kompenzují. Je také potřeba silnějších regulačních rámců a vládních pobídek, aby bylo zelené financování dostupnější a atraktivnější.

4.2.4 Přechodové finanční produkty

Banky se odvracejí od fosilních paliv. Klíčovým aspektem financování zelené transformace je role bank a jejich přístup k financování v sektoru fosilních paliv. Řada bank již ustupuje od financování aktivit spojených s fosilními palivy pod vlivem regulatorních tlaků a zásady DNSH (Do No Significant Harm), která rovněž brání využití fondů EU na podporu těchto činností. Vnitřní pravidla bank však mohou stále umožňovat financování zelené transformace v případech, kdy existují v dané zemi referenční hodnoty pro strategie dekarbonizace. To zdůrazňuje význam soudržných a komplexních strategií dekarbonizace na národní úrovni, které mohou nasměrovat finanční instituce k udržitelnějším investicím.

Chybí strategie dekarbonizace. Vládní politiky a národní měřítko pro strategie dekarbonizace jsou zásadní pro nasměrování finančních institucí k udržitelným investicím. V České republice je naléhavě nutné, aby vláda stanovila jasné a ambiciózní cíle dekarbonizace, které by mohly sloužit jako měřítko pro financování zelené transformace. Kromě toho by státní podpora ve formě dotací, daňových pobídek a partnerství veřejného a soukromého sektoru mohla výrazně zvýšit objem financování ekologické transformace.

Uvzlá aktiva. Riziko uvzlých aktiv v odvětvích náročných na uhlík by vedlo k nižším inovacím a ekonomické stagnaci, protože odvětví závislá na zastaralých technologiích mohou mít potíže s udržením konkurenceschopnosti na globální scéně. To by mohlo vést k poklesu zahraničních investic a zpomalení ekonomického růstu. Neschopnost získat dostatečné finanční prostředky na zelenou transformaci by navíc mohla omezit možnosti země plnit klimatické cíle.

4.2.5 Sociální vazby

Institucionální kapacita. České vládní a finanční instituce teprve musí vyvinout potřebné nástroje a odborné znalosti k efektivnímu hodnocení a řízení sociálních vazeb.

Chybějící certifikace a standardy. Absence standardizovaných certifikačních procesů a jasných pokynů, včetně aspektů sociálního pilíře taxonomie EU, komplikuje vydávání a ověřování sociálních dluhopisů.

Pomalé plnění cílů v sociální oblasti. Neschopnost vydávání sociálních dluhopisů by mohla omezit financování sociálních projektů. Sociální dluhopisy jsou nástrojem při řešení naléhavých problémů, jako je dostupné bydlení, zdravotní péče, vzdělávání či sociální začleňování. Nevyužitím tohoto finančního nástroje Česká republika riskuje zpomalení pokroku v dosahování těchto cílů.

4.2.6 Hodnocení ESG

Různé metodiky hodnocení ESG. Významnou výzvou v oblasti hodnocení ESG jsou rozdíly v metodikách používaných různými agenturami. Každá agentura má vlastní kritéria, metody vážení a postupy hodnocení, což vede k nejednotnosti a potížím při porovnávání hodnocení mezi poskytovateli. Jedna agentura by například mohla více upřednostňovat environmentální faktory, zatímco jiná by se mohla zaměřit na otázky správy. Tento nedostatek standardizace může způsobit zmatek pro investory a další zúčastněné strany, kteří na tyto ratingy spoléhají při rozhodování. Metodologie se také liší podle odvětví, takže přímé srovnání mezi společnostmi v různých odvětvích je náročné.

4.2.7 Udržitelnost a pojištění

Náklady obětované příležitosti. Z finančního hlediska mohou pojistitelé, kteří zaostávají v integraci udržitelnosti, postrádat dlouhodobou tvorbu hodnoty spojenou se zelenými investicemi. Produkty financování udržitelnosti často přinášejí lepší výnosy upravené o riziko a nevyužívání těchto příležitostí by mohlo vést k neoptimálnímu investičnímu výkonu a nižší ziskovosti. Kromě toho rizika související s klimatem zůstanou nedostatečně řízena

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

bez pokročilé analýzy a umělé inteligence, což vystaví pojistitele vyšším škodám a finanční nestabilitě kvůli častějším a závažnějším klimatickým událostem.

3.2.11 Certifikace produktů financování udržitelnosti

Chybějící prevence greenwashingu na finančním trhu. Nedostatek standardizovaných produktů a uznávaného zeleného označování by mohl vést ke zvýšeným rizikům greenwashingu, kdy jsou finanční produkty uváděny na trh jako udržitelné, aniž by svá tvrzení dokládaly. To nejen podkopává důvěru investorů, ale také ohrožuje integritu celého trhu financování udržitelnosti v zemi. Investoři a akcionáři mohou být skeptičtí, což může mít za následek snížení přílivu investic a oslabení reputace v globální finanční komunitě.

4.3 Veřejný sektor

Zpožděná a omezená aktivita. Česká republika se primárně zaměřuje na transpozici legislativy EU v oblasti udržitelnosti, ale často tyto zákony neimplementuje včas a postrádá komplexní národní strategii. Země má tendenci implementovat doporučené nástroje, politiky a aktivity později než její sousedé, jako je podpora obnovitelných zdrojů, agregační služby, flexibilita a vodíková ekonomika. V důsledku toho soukromý sektor postrádá jasné pochopení směřování státu k udržitelnosti a musí fungovat bez dlouhodobé vize nebo strategického rámce. V České republice lze tak pozorovat nedostatek politického vedení a podpory a vnitrostátní koordinace, pokud jde o financování udržitelnosti.

Neadekvátní národní rámec pro financování udržitelnosti. Národní rámec pro řízení udržitelnosti a financování udržitelnosti je nedostatečně rozvinutý a personálně poddimenzovaný, s nedostatečnou propojeností a koordinací napříč sektory a vládními orgány. To vede k nejednotným přístupům a brání integraci mezinárodních osvědčených postupů, přestože je proaktivní spolupráce nezbytná pro rozvoj financování udržitelnosti. Jde o zásadní mezioborový problém, který nelze úspěšně vyřešit bez vhodného koordinačního rámce.

4.3.1 Princip hodnoty za peníze

Zlepšení efektivity rozpočtu. V současné době se Česká republika potýká s výraznými rozpočtovými deficity, které významně ohrožují ekonomickou stabilitu. Trvale vysoké schodky naznačují, že vládní výdaje trvale převyšují příjmy, což vyžaduje zvýšené půjčky. To nejen zhoršuje problém veřejného dluhu, ale také omezuje rozpočtové možnosti vlády, aby mohla reagovat na budoucí ekonomické výzvy nebo investovat do klíčových oblastí, jako je zdravotnictví, vzdělávání a udržitelná infrastruktura. Pokud by se tyto deficity nepodařilo snížit, mohlo by dojít k ohrožení fiskální udržitelnosti až k fiskální krizi.

Rozpočtová odpovědnost. Nedostatek hodnoty za peníze ve státním rozpočtu omezuje fiskální flexibilitu. Když se zdroje nevyužívají efektivně, je méně prostoru pro manévrování při přizpůsobování výdajů tak, aby odpovídaly měnícím se ekonomickým podmínkám. To by mohlo omezit schopnost vlády financovat základní programy nebo reagovat na neočekávané ekonomické šoky. V nejhorším případě by to mohlo vést k omezení životně důležitých veřejných služeb, což by nepříznivě ovlivnilo kvalitu života občanů.

4.3.2 Zelené rozpočtování

Vyšší náklady na dluhovou službu. Pokud se neprokáže dlouhodobý pozitivní dopad na životní prostředí, mohou nastat zvýšené náklady na financování dluhu. Kromě toho může veřejná správa čelit omezenému přístupu k tržnímu financování, pokud se bude snažit financovat technologicky zastaralá řešení. Bez systematického a komplexního přístupu k problematice změny klimatu a nutného přechodu na nízkouhlíkové hospodářství může docházet k neefektivnímu hospodaření s finančními, personálními a dalšími zdroji ve státní správě.

Příjem z fosilních paliv a výkaznictví. Rizikem je i postupný pokles daňových příjmů souvisejících s výrobou, distribucí či spotřebou fosilních paliv (např. spotřební daně a licenční poplatky). Kromě toho existují nové

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

požadavky na vykazování dotací, které mají negativní dopad na životní prostředí, včetně těch podporujících fosilní paliva³⁵⁸, což vyžaduje podrobnější zveřejňování státních výdajů v souvislosti s jejich environmentálními dopady.

4.3.3 Suverénní zelené dluhopisy

Promeškané příležitosti pro mobilizaci kapitálu. Státní zelené dluhopisy přitahují rozsáhlé investice od domácích i mezinárodních investorů upřednostňujících financování udržitelnosti. Bez nich může Česká republika přijít o značné finanční prostředky na zelené projekty, jako jsou infrastruktury obnovitelných zdrojů energie, modernizace energetické účinnosti a udržitelná doprava, což zpomalí její přechod na nízkouhlíkové hospodářství.

Snížená transparentnost a důvěryhodnost. Vydávání zelených dluhopisů podporuje transparentnost prostřednictvím dodržování mezinárodně uznávaných standardů udržitelnosti a požadavků na podávání zpráv. Bez nich by Česká republika mohla mít potíže s demonstrováním svého závazku k péči o životní prostředí, což by vedlo ke snížení důvěryhodnosti mezi investory a zainteresovanými stranami.

Nesoulad s mezinárodními standardy. Nevydáním suverénních zelených dluhopisů se riskuje, že Česká republika zaostane za mezinárodními standardy udržitelnosti. Tento nesoulad může izolovat vládu od globálních udržitelných finančních trhů a omezí mezinárodní spolupráci, což snižuje příležitosti pro výměnu znalostí a partnerství.

4.3.4 Transparentní investiční prostředí a udržitelnost

Nejistota investorů vedoucí k obcházení Česka na investiční mapě. Existuje riziko pokračující nejistoty investorů, která vede k neochotě investovat do dlouhodobě udržitelných projektů. Tato nejistota je umocněna nedostatkem jasných a konzistentních politik, což může vést k náhlým a nepředvídatelným změnám v mechanismech finanční podpory, jako jsou dotace a daňové úlevy.

Nedostatečně efektivní struktura veřejného sektoru. Česká republika stojí před výzvou přijmout robustní a transparentní rámec založený na výkonnosti ve strategickém plánování, řízení dotací nebo daňových a legislativních opatření.

4.3.5 Podpora financování rozvoje udržitelné infrastruktury

Atraktivita projektů přizpůsobených taxonomii EU pro investory. Podmínky financování pro projekty v oblasti infrastruktury by se pravděpodobně zhoršily, pokud by nezohlednily taxonomii EU, čímž by byly méně ekonomicky životaschopné. To by vedlo k vyšší závislosti na tradičních, potenciálně více znečišťujících zdrojích energie, což by zpomalilo přechod na nízkouhlíkové hospodářství. Možnost přilákat větší investory se zájmem o zelené a udržitelné projekty by se zmenšila. Produkty financování udržitelnosti a soulad s taxonomií EU nabízejí určitou úroveň důvěryhodnosti a přitažlivosti pro investory, kteří chtějí podporovat iniciativy odpovědné k životnímu prostředí. Bez tohoto sladění by Česká republika mohla mít potíže se zajištěním potřebného kapitálu pro financování rozsáhlých dekarbonizačních projektů.

4.3.6 Udržitelné veřejné zakázky

Udržitelné veřejné zakázky jako předchůdce širšího přijetí financování udržitelnosti. Neuplatňování udržitelných postupů při zadávání veřejných zakázek může vést k několika rizikům a výzvám, zejména v oblasti dekarbonizace a přijetí financování udržitelnosti. Tyto postupy jsou klíčové pro efektivní implementaci zeleného rozpočtu a pro

³⁵⁸ Zejména nedávná změna nařízení EU č. 691/2011 o evropských environmentálních ekonomických účtech.

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

vydávání suverénních zelených dluhopisů. Bez soustředěného úsilí o nákup ekologicky šetrného zboží a služeb mohou veřejné instituce nepřímo přispívat k vyšším emisím a zůstat tak závislé na neobnovitelných zdrojích.

4.3.7 Účast státu na udržitelné podnikové činnosti

Nedostatek koordinace. Činnosti firem s účastí státu na udržitelnosti nejsou cíleně koordinovány. Společnosti postrádají vedení odpovědných ministerstev a někdy selhávají v koordinaci mezi sebou. Například Správa železnic a železniční dopravci, včetně Českých drah, zatím nemají srovnané cíle kolem dekarbonizace, což vede k situaci, že České dráhy nemohou efektivně dekarbonizovat své podnikání, aniž by SŽ zajistila elektřinu z obnovitelných zdrojů. SŽ nejsou povinny tak činit, protože nemají žádné související KPI uložené Ministerstvem dopravy.

Riziko uvízlých aktiv. Společnosti působící v ropném a plynárenském průmyslu, jako jsou Net4Gas, ČEPRO nebo MERO, riskují, že se stanou uvízlými aktivy, pokud nenavrhnou jasný a realizovatelný plán zelené transformace k zajištění financování. S posunem globální energetické krajiny směrem k obnovitelným zdrojům by mohla hodnota infrastruktury založené na fosilních palivách prudce klesnout, což by vedlo k nevyužívaným a zastaralým aktivům. Tento scénář podtrhuje naléhavost, aby se tyto společnosti přizpůsobily principům financování udržitelnosti a vyhnuly se významným finančním ztrátám.

Odolnost vůči změnám v rámci organizační kultury. Zaměstnanci a manažerské týmy se mohou zdráhat přijmout nové udržitelné postupy kvůli vnímaným rizikům nebo nedostatku okamžitých výhod. Překonání této setrvačnosti vyžaduje silné vedení a jasnou vizi do budoucna, podpořené neustálým vzděláváním a úsilím o angažovanost.

4.3.8 Obce, kraje a financování udržitelnosti

Nedostatek odborníků. Města potřebují rozvíjet své kapacity projektového řízení, aby byla schopna efektivně plánovat, připravovat a realizovat komplexní infrastrukturní projekty, jako jsou například čistírny odpadních vod, které jsou klíčové pro dosažení ekologických cílů a zlepšení kvality života obyvatel. Nedostatek odborníků na projektové řízení, zejména v menších městech a obcích, a složitost administrativních procesů, které prodlužují přípravu a schvalování udržitelných projektů, představují významné výzvy.

4.4 Nefinanční podniky a financování udržitelnosti

4.4.1 Udržitelnost a velké podniky

Chybějící povědomí o výhodách. Mezi podniky navíc často chybí povědomí a porozumění o dlouhodobých přínosech a finanční návratnosti financování udržitelnosti. Mnoho společností váhá s alokací zdrojů na iniciativy udržitelnosti kvůli vnímaným rizikům a nejistotám.

Kulturní odpor v tradičních českých podnicích. Svou roli hraje i kulturní odpor uvnitř organizací, protože tradiční obchodní praktiky a krátkodobé finanční cíle mají často přednost před dlouhodobými cíli udržitelnosti. Tento způsob myšlení může bránit integraci financování udržitelnosti do hlavních obchodních strategií.

Vyvíjející se regulace. Složitost a vyvíjející se povaha předpisů o udržitelnosti navíc vytváří náročné prostředí pro zorientování. Držet krok s regulačními změnami a zajistit dodržování předpisů může být náročné na zdroje a může vyžadovat specializované a odborné znalosti, které v současnosti mnoha společnostem chybí.

Přístup ke spolehlivým datům ESG. Další významnou překážkou je přístup ke spolehlivým údajům a kritériím pro měření a podávání zpráv o výkonu v udržitelnosti. Bez standardizovaných metrik a rámců výkaznictví mohou mít podniky potíže s prokazováním dopadu svých udržitelných aktivit zainteresovaným stranám, včetně investorů a zákazníků.

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

Dvojí dopad na udržitelnost. Taxonomie EU má dvojí dopad na obchodní strategie subjektů působících v reálné ekonomice. Pro některé podniky je taxonomie EU vnímána jako příležitost zaměřit se na udržitelné podnikání a využít nově vznikajících možností financování udržitelnosti. Jiní to považují za riziko nebo výzvu kvůli zvýšeným nákladům a regulační zátěži.

4.4.2 Udržitelnost a malé a střední podniky

Nedostatek vlastních kapacit a potřeba standardizovaných řešení. Malé a střední podniky často postrádají zdroje nebo zkušenosti, aby samy zvládly složitost výkaznictví ESG a další aspekty udržitelného podnikání. Přestože větší společnosti již začínají ESG integrovat do svých procesů, pro malé a střední podniky to stále může být nové a náročné téma. Vzdělávání v oblasti ESG reportingu je pro malé a střední podniky klíčové nejen proto, aby splnily rostoucí regulační požadavky, ale také aby získaly přístup k financování udržitelnosti a zůstaly konkurenceschopné na trhu.

4.5 Motivování soukromého sektoru k investicím do udržitelných aktivit

Fragmentovaná podpora. Státní podpora rozvoje obnovitelných zdrojů energie (OZE), energetické účinnosti a čisté mobility je rozdělena mezi různé programy a fondy, z nichž každý má své jedinečné podmínky, harmonogramy výzev, hodnotící kritéria a odlišné postupy při podávání žádosti. Tento složitý systém má i svá hluchá místa. Neexistuje jediný koordinační orgán (kromě vlády), který by dohlížel na programy související s udržitelností.

4.5.1 Podpora rozvoje obnovitelných zdrojů energie

Překážky v přístupu k financím. Projekty solární energie v České republice narážejí na problémy s financováním, protože banky nejsou schopny převzít tržní riziko spojené s cenami elektřiny. Modernizační fond sice nabízí investiční dotace, ty však nedostačují ke zmírnění tržního rizika pro financující banky. Ty by byly ochotnější poskytnout úvěr, pokud by byla uzavřena smlouva o nákupu elektřiny (PPA) nebo rozdílová smlouva (CfD). Intenzita podpory je navíc nedostatečná k tomu, aby překlenula rozdíl v cenových očekáváních mezi výrobcí a odběrateli elektřiny, a to kvůli přírodním podmínkám v České republice. CfD také nejsou univerzálním řešením, protože předpokládají dostatečnou tržní kapacitu, která v současné době u větrných projektů chybí.

Náklady na integraci sítě. OZE nejsou svou povahou konstantní a mohou způsobit nestabilitu v elektrické síti. Zajištění toho, že síť dokáže zvládat tyto výkyvy, aniž by byla ohrožena spolehlivost, vyžaduje značné investice do infrastruktury a technologie.

4.5.2 Energetická účinnost a EPC

Rozpočtová pravidla. Zákon č. 218/2000 Sb. rozpočtových pravidel, komplikuje využívání projektů EPC³⁵⁹ pro budovy ve vlastnictví organizačních složek státu. Hlavním problémem je, že smlouvy EPC obvykle stanovují dlouhodobou odpovědnost na úrovni organizační jednotky (často 8–15 let), což je v rozporu s pravidly hospodaření státního rozpočtu. Rozpočet se připravuje každoročně na krátkodobý horizont a neumožňuje přebírat dlouhodobé finanční závazky ve formě EPC kontraktů, které jsou financovány z budoucích úspor.

Nedostatek technické pomoci. ELENA program poskytuje technickou a finanční pomoc při přípravě projektů zaměřených na úspory energie, typicky však pro konkrétní region nebo specifickou skupinu příjemců.

³⁵⁹ <https://www.mpo.gov.cz/cz/energetika/energeticka-ucinnost/energeticke-sluzby/energeticke-sluzby-se-zarukou---energy-performance-contracting-epc--105425/>

4.5.3 Čistá mobilita

Ceny na sekundárním trhu. Nové elektromobily jsou stále dostupnější a nabízejí delší dojezd než starší modely. Vzhledem k tomu, že počáteční pořizovací cena nových elektromobilů klesá, hodnota při dalším prodeji starších modelů pravděpodobně klesne, což může vést k významným finančním ztrátám pro leasingové společnosti, které spoléhají na to, že zůstatková hodnota těchto vozidel zůstane zisková. Toto znehodnocení ovlivňuje nejen jejich hospodářský výsledek, ale také komplikuje finanční struktury, a ztěžuje tak prezentaci atraktivních leasingových obchodů zákazníkům.

4.5.4 Cenově dostupné bydlení a udržitelnost

Finanční nestabilita a omezené financování. Bez financování udržitelnosti by primárním zdrojem financování projektů dostupného bydlení pravděpodobně zůstaly konvenční půjčky a vládní dotace. To může vést k finanční nestabilitě a omezené dostupnosti finančních prostředků v dotačních programech. Tradiční dotační schémata nepostačují k uspokojení vysoké poptávky po dostupném bydlení, což vede k výraznému poklesu počtu bytových jednotek dostupných rodinám s nízkými a středními příjmy.

Výzvy při plnění politických cílů. Česká republika si stanovila ambiciózní cíle jak v oblasti dostupnosti bydlení, tak v oblasti ekologické udržitelnosti. Nevyužívání financování udržitelnosti by mohlo bránit schopnosti země tyto cíle splnit. Nedostatek finančních prostředků a podpory pro projekty dostupného bydlení by ztížily dosažení předpokládaného zlepšení životní úrovně občanů a také snížení emisí uhlíku v sektoru bydlení.

4.5.5 Podpora financování udržitelnosti pomocí finančních nástrojů

Omezené možnosti financování a nedostatek dlouhodobé strategie v NRB. NRB čelí několika výzvám: její vlastní kapacity a finanční zdroje jsou omezené, a i přes svůj význam patří k nejmenším bankám v České republice. Aby byl proces transformace úspěšný, je nezbytné, aby NRB měla důvěryhodnou a dobře strukturovanou strategii zahrnující upřednostňování plánování zdrojů NRB a vývoje produktů. Navržená státní záruka za závazky NRB řeší situaci pouze částečně. Jelikož se nepředpokládá zaměření pouze na udržitelné aktivity, očekává se, že dopad tohoto opatření na rozvoj udržitelných financí a odstranění mezery ve financování směrem k cílům do roku 2030, uvedených v kapitole 3.6, bude omezený.

Neochota využívat komerční banky jako finanční zprostředkovatele. Národní rozvojové finanční instituce v EU fungují především jako poskytovatelé úvěrů navázaných na udržitelnost, globálních záruk a protizáruk, přičemž práci s jednotlivými klienty přenechávají soukromému sektoru. Takový systém je efektivnější, levnější a rychlejší než model převládající v České republice, kdy každý jednotlivý žadatel musí žádat o podporu u státní instituce. Model „fondu fondů“ spočívá ve svěření implementační role soukromým finančním institucím, které mají dlouhodobý vztah se svými klienty a efektivní komunikační kanály.

Nesoulad s taxonomií EU. Vzhledem k tomu, že současná nabídka financování udržitelnosti NRB využívá financování EU, jsou podmínky financování v souladu se specifickými požadavky programů EU namísto široce uznávaných standardů financování udržitelnosti, jako je taxonomie EU. To může později vést k nesouladu produktů NRB s očekáváním komerčních bank jako finančních zprostředkovatelů.

Odrazování soukromých investorů. Nedostatečná podpora projektů spojených s udržitelností by navíc mohla odradit soukromé investice, protože investoři v jiných zemích se často spoléhají na podporu a stabilitu ze strany státních bank. Bez aktivní účasti NRB by finanční trh mohl zůstat opatrný ohledně dlouhodobé životaschopnosti zelených projektů, čímž by se brzdil příliv kapitálu do tohoto klíčového sektoru.

REFORM/2021/OP/0006 – „Rámec financování udržitelnosti v ČR“

Výstup 3: Diagnostická zpráva

4.5.6 Technická asistence

Nevyhovující projekty. Sladění projektů s taxonomií EU pro udržitelné činnosti se stává obtížnějším. Bez specializované podpory mohou mít projekty potíže s prokázáním souladu s taxonomií EU, a proto se jim nepodaří získat potřebné financování nebo investice. Tento nesoulad může vést k reputačním rizikům, protože zúčastněné strany stále více požadují transparentnost a dodržování uznávaných standardů udržitelnosti.

4.5.7 Budování kapacit v oblasti udržitelnosti

Průměrná úroveň znalostí udržitelného rozvoje a zapojení managementu v reálné ekonomice: Budování kapacit v oblastech udržitelnosti a financování udržitelnosti není považováno za prioritu, což vede k nedostatečnému počtu odborníků v organizacích.

Chybějící národní odborné centrum: Česká republika postrádá specializovaný veřejný institut, který by se systematicky zaměřoval na podporu přechodu k udržitelné a odolné ekonomice prostřednictvím odborných a vědeckých poznatků.